ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ

ޤައުމީ ބައްދަލުވުން

19 - 20 ޖުލައި 2000، މާލެ

ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު

މި ރިޕޯޓުގައި ހިމެނޭ ލިޔުންތައް

1. ފުރުމުގެ ތަޢާރަފު.

2. ޖަދުވަލު:

3. ބައްދަލުވުން ހުޅުވުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދެއްވި ތަޤްރީރު:

4. ހުށަހެޅުނު ކަރުދާސްތައް:

ހ. މުޖުތަމަޢުގައި ދިވެހިބަހުގެ ދައުރު — އަލްފާޟިލް އައްބާސް އިބްރާހީމް.

ށ. ދިވެހިބަހަކާ ފިޔަވަޅު ކުރިއެރުން — ޑރ. އަބްދުލް މުޙްސިން މުޙައްމަދު

ނ. ފިޔަވަޅު ގެންދަވާ ދިވެހިބަހުގެ ދިވެހިބަހުގެ ޖާގަ — އަލްފާޟިލް ހަސަން ސަޢީދު

ރ. ޤާނޫނީ ކަރުދާސްތަކުގައި ދިވެހިބަހަކާ ގުޅުން. — އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު މުސްތަފާ ޙުސައިން

ބ. ތާނަ، މަޢުލޫމާތު ޓެކްނޮލޮޖީއާއި އެކި ގޮތްގޮތަށް — ޑރ. ހަސަން ހަމީދު

5. ޚާއްޞަ ތަޤްރީރުތައް

ހ. ދިވެހިބަސް، ދިވެހި ޤައުމިއްޔަތުގެ އެއްބައި — އަލްއުސްތާޛު އަބްދުﷲ ހަމީދު

ށ. ކުޑަކުދިންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހާގުޅޭ ލޯބި އުފެއްދުން — ޑރ. މުޙައްމަދު ލަޠީފު

ނ. ހުޅުވުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގައި މަރުޙަބާ ދަންނަވަމުން ދެއްކެވި ވާހަކަ. — އަލްފާޟިލް އައްބާސް އިބްރާހީމް

ރ. ބައްދަލުވުމުގެ ނިންމުމުގެ ޖަލްސާގައި ޝަރަފުވެރި މެހެމާނުން ދެއްކެވި ވާހަކަ. — އަލްފާޟިލް އަބްދުލްރަޝީދު

ބ. ބައިވެރިއެއްގެ ފަރާތުން އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ރަޝީދު ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅު.

6. ގްރޫޕު ބައްދަލުވުންތަކާބެހޭ:

ހ. ގްރޫޕުތައް ބަހައިފައިވާގޮތާއި ގްރޫޕު މަސައްކަތް ހިނގަމުންދާނެގޮތް

ށ. ބައިވެރިންގެ ލިސްޓު (ގްރޫޕުތަކަށް ބަހައިފައިވާގޮތް)

ނ. ގްރޫޕު ރިޕޯޓުތައް

1 ވަނަ ގްރޫޕުގެ ރިޕޯޓް

2 ވަނަ ގްރޫޕުގެ ރިޕޯޓް

3 ވަނަ ގްރޫޕުގެ ރިޕޯޓް

4 ވަނަ ގްރޫޕުގެ ރިޕޯޓް

7. ބައްދަލުވުން ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް

8. ހުށަހެޅުންތައް

9. އިތުރު ލިޔުންތައް

ހ. ފޯރަމުގެ އިފްތިތާހު ހިނގަމުންދާނޭގޮތް

ށ. ބައްދަލުވުން ހިނގަމުންދާނޭގޮތް

ނ. ނިންމުމުގެ ޖަލްސާ ހިނގަމުންދާނޭގޮތް

ރ. [illegible]

ބ. [illegible]

ޅ. ނިޝާން

ކ. [illegible]

އ. [illegible]

10. ފޮޓޯ ސަފްހާތައް

بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ.

ފޮތުގެ ދީބާޖާ

ހަމްދާއި ޝުކުރު ދަންނަވަނީ އެއްކަލަންވަންތަ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށެވެ. ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ފޯރުވުން އެދި ދަންނަވަނީ މި އުއްމަތުގެ މާތް ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަށެވެ.

ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ދުނިޔޭގެ ނިސްބަތުގައި ސަރަޙައްދުގެ ގޮތުން ކުޑަ، އާބާދީވެސް ކުޑަ ޤައުމެކެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ފަހުރުވެރިވާ އަމިއްލަ ބަހަކާއި ފަހުރުވެރިވާ ތާރީޚެއް ދިރިހުރި ސަޤާފަތާއި އަދި ހިފެހެއްޓުމުގެ ޤައުމީ އަބަދުވެރިކަމެއް އޮތުމުގެ ބާރު ލިބިފައިވާ ޤައުމެކެވެ.

ދިވެހިންގެ ބަހަކީ، އާދެ ގޮތުގައި ފަހުރުވެރި ބަހެކެވެ. އެ ބަހުން ލިޔެކިޔުމުގެ އަދިއްޔާ އަކުރުތައް އެކުވެގެންވެއެވެ. ދިވެހިންގެ ލިޔުންތެރިކަމުގެ ތާރީޚު އެއާ ދިގު ތާރީޚެއް ނަމަވެސް، ދިރާސާކުރެވިފައިވަނީ 50 އަހަރުދުވަހުގެ ކުރިން އިން ފެށިގެން، މި ޒަމާނުގެ ކުރީގެ ލިޔުންތެރިން ވަނީ ފުރަތަމަ ދިވެހިބަހުގެ ލިޔުންތަކެއް ދޫކޮށްލާފައެވެ. ސަރުކާރުން ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ މަރުކަޒު އެކުލެވި، އެ މަރުކަޒަކީ މި ދާއިރާގައި ދިރާސާކުރާ ޤައުމީ މުއައްސަސާއެއްގެ ގޮތުގައި ބައްޓަންކުރެވިފައިވެއެވެ.

ދައުލަތުން ލިޔުންތެރިންގެ އަގު ވަޒަން ކުރުމަށްޓަކައި، ލިޔުންތެރިންގެ ދުވަހެއް ފާހަގަ ކުރުމަށްފަށައިގަތީ ފެބްރުއަރީ 1993 ގައެވެ. ދިވެހިބަސް ދިރުވައި އާލާ ކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ލިޔުއްވާ އަދިވެސް ލިޔުންތެރިން އެބަހުރި ކަމުގައެވެ.

ދިވެހިބަހާއި އަދަބަށް ޚިދުމަތްކުރާ މަޖިލީހާއި އަދި ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒުން އެކުލަވައިލި ފުރުސަތުގެ ލިޔުންތެރިންގެ އެވޯޑާއި ސަރުކާރު ތަރައްޤީ ކުރުމަށްޓަކައި ބާއްވާފައިވާ ތަފާތު ދިރާސާތަކުގެ އިތުރުން، މި ނިޔަލަށް ދިރާސާކޮށް ފަހުން ބާއްވާފައިވާ ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުމުގެ ދިރާސާއެވެ.

އެއްމިދުވަސްކޮޅު މި ދިރާސާތައް ބައްދަލުވުމުގައި ސިޔާސީ ވާހަކަތަކާއި ސަގާފީ ކަންތައްތަކާއި ބެހޭ ހިތްވަރު ދިނުމުގެ ދިރާސާތައް ބައްދަލުވުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުގައި ދިވެހިބަހުގެ އަދަބީ ކުޅިވަރުތަކާއި ދިވެހިންނަށް ސަގާފީ މާތްކަމާއި ލިޔުންތެރިންގެ ޤައުމީ ހަރަކާތްތަކާއި އަދި ފެށުމަށް ލިބިދެވުނު ކަމެވެ.

ލިޔުންތެރިންނަށް ތަފާތު ފަރާތްތަކުން މަސައްކަތްކޮށްދެވުނު ޚާއްޞަ އެހީތެރިކަމަށް ޝުކުރު އަދާކުރަމެވެ. އަދި ދިރާސާކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި އެހީތެރިވި ފަރާތްތަކަށް ޝުކުރުގެ މަސައްކަތަށް އަދާކުރަމެވެ.

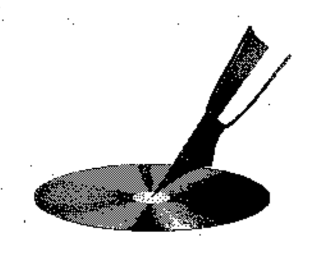
ބަޔާނެވެ.

އަޅުގަނޑުގެ ގާތްއެކުވެރިޔާ، ޕްރޮފެސަރ [illegible] ދިވެހި ބަހުގެ ދިރާސާއަށް [illegible] ދިވެހިބަސް ފޮތުގެ [illegible] ދިވެހި [illegible] ފަސޭހަކަމާއި [illegible] ޝުކުރު އަދާކުރަމެވެ.

ދިވެހި ބަސް އަބަދުވެސް އާލާވެ ދިރުމުން ދާނެއެވެ. ދިވެހި އަދަބީ [illegible]
[illegible] ދިވެހި [illegible] ކުރައްވާނެއެވެ. އާމީން.

20 ޖުލައި 2000 މ.

ޢައްބާސް އިބްރާހީމް
ދިވެހިބަހާއި ތާރީހަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ.

ދިވެހި މުދައްރިސުންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން

19 · 20 ޖުލައި 2000 މާލެ·

މަޤްސަދު

މައުލޫމާތީ ޓެކްނޮލޮޖީގެ ގޮތުން ދުނިޔެއަށް އަންނަމުންދާ ކުރިއެރުންތަކާ އެކުގައި ދިވެހިބަހަށާއި، މިހެންގެ ވިޔަފާރި ކަންކަމަށް ބަދަލު ގެނައުމުގެ މަސައްކަތް ހަލުވިކޮށް ކުރިއަރާލުން ދޭތި އާއި އިންސާނީ ތަރައްގީއަށްޓަކައި، މައުލޫމާތުން މިންގެ ދިރާސާކުރުމުގެ ގޮތުން ފެންވަރު އާއްމުކޮށްދިނުމަށް ކަމަށްވެފައި ހަރަކާތްތެރިވުން ގެންދާ ކުރިއަރުމަށް ބާރުއަޅައިގެން އިސްލާމީ ދީނާއި ބެހޭގޮތުން ދިވެހިބަހުގެ މަސައްކަތް ބަދަލު ވެގެންދާ ފަރާތްތަކުގެ ދުނިޔޭގައި އިސްލާމީ ޘަޤާފަތާ ޚިލާފު ދިވެހިބަހުގެ ބަދަލުތަކެއް، އިސްލާމީނުން ...

1- ބަހުގެ ގޮތުން ...

2- ދިވެހިބަހުގެ ...

- ...

3- ދިވެހި ބަހަށް ކުރަމުންދާ ޚިދުމަތް އަސާސީކޮށް ކުރެވުނުކަމާއި ދިވެހި ބަސް ދިރުވައި ހުރުމަށް ސަލާމަތްކުރުން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތަކުގައި މުދައްރިސުން ބައިވެރިވުން އިތުރުވާނެ ގޮތްތައް ހޯދުން.

- ޖުޑީޝަލް ސަރވިސްއާއި ޖުޑީޝަލް ސަރވިސަށް ކުރިއެރުވުމަށް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަށް ހިތްވަރު ދެއްވުމުގެ ގޮތުން އެކަށައަޅާފައިވާ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ހިއްސާކުރުމާ މިންވަރު އިތުރު ކުރުއްވުން ގޮތްތަކެއް ކަނޑައަޅާ ބެލުމެވެ.

4- ދިވެހި ޤައުމުގެ ވިޔަފާރީގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންތަކުން ގެނައުމުގައި ޖުޑީޝަރީން ކުރެވެންވީ އެއް ރޮނގު ދެނެގަތުމާއި އެދާ ކުރުމަށް ތަރައްޤީކުރުމެވެ.

5- ދިވެހި ބަނޑު ދިވެހި ޤައުމުއްތަކުގެ ބައިއްޔަތުން ފަތުރުތަކުރުމުގައި އާއި އަދި ދިވެހި ބަނޑު ދިވެހި ޤައުމުއްތަކުގެ އެއްބައިވަންތަކަން މިއަދުގެ ދެއްވި ސިޔާސަތުގައި ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ އާއި ދިވެހި ވަގަރީންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހި ބަނޑު ވެއްޓަން ލޯބިއޮއްސާލަން ކުރުވުމާ ކުރި މަސައްކަތްތަކާއި ކުރުމަން ރަހިސްލިޔުމަށް ގޮވައިލުއްވައިފައިވާ މި ރަސްގެ ރަސްމީ ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން ކުރި ހިދުމަތްތަކާއި ކޮށްދެއްވި ސީދާކަމުގައި ފައިދާކުރި ހިޔާލުތަކާއި ވިސްނުމުގެ ފަރާ މަސްވަރާތަކާއި ކުރުމެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންފަރެންސްގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން ފެށުމުގެ އިފްތިތާޙުގައި

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ދެއްވި ވާހަކަފުޅު

(19 ޖުލައި 2000 - 17 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1421 (ބުދަ ދުވަސް) ދަރުބާރުގޭ ޤާނޫނީ މާލަން)

بســـم الله الـرّحمـن الـرّحيـــم

الحمـــدللّه ربّ العـــالمين ، والصّـــلاة والسّـــلام على أشـرف المـرســـلين، ســـيّدنامحمّـــد وعلى آلـــه وأصحابـــه أجمعين .

އަދި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންފަރެންސްގެ ފުރަތަމަ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން ބޭއްވުމުގެ މުނާސަބަތުގައި ދިވެހިބަހާ ތާރީޚަށް ހިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަލްއުސްތާޛު އަޙްމަދު އިބްރާހީމަށާއި، އެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް، މުވައްޒަފުންނަށް ތަހުނިޔާ މުބާރަކުބާދީ ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެކުގައި ދިވެހިބަހާ ތާރީޚަށް ހިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒުގެ ފަންނާނުންނަށް، ކޮންފަރެންސްގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެލައްވަން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް، އަދި ރާއްޖޭގެ އެންމެހާ ކޮންފަރެންސްތަކުގެ މި މުނާސަބަތުގައި ތަހުނިޔާ މުބާރަކުބާދީ ދަންނަވަން.

ކޮންފަރެންސަކީ، ޤައުމުގެ ތާރީޚުގައި ވަރަށް މުހިންމު ހިއްސާއެއް އަދާކުރާ ބައެއް. ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ މަގުތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑުންތަކީ ހިދުމަތްތަކީ ބައެއް. ހަމައެއާއެކު، ތަޖުރިބާ ތަނަވަސްކަން ވެސް މައްޗަށް ފައިދާ، އަދި އެންމެހާ ކޮންފަރެންސްތަކުން ވަރަށް ބޮޑުތަކުގައި ވަރަށް އަސާސީ ހިދުމަތެއް އަދާކުރާ ބައެއް.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންފަރެންސްގެ ދުވަހެއް ސަރުކާރުން ފާހަގަކުރުން އަހަރުގެ ބޭނުމަކީވެސް، ރާއްޖޭގެ ކޮންފަރެންސްގެ އަގު ވަޒަންކުރުން. ރާއްޖޭގެ ކޮންފަރެންސް، ދިވެހި ޤައުމަށް ކޮށްދެއްވާ ހިދުމަތުގެ އަގު ވަޒަންކުރުން. ދިވެހި ކޮންފަރެންސްތަކުން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހިތްވަރުދީ، އެބާރުވެރިވުން އެކުރެއްވާ ފުރިހަމަ މަސައްކަތްތަކުގައި ކުރިއަށް ވަޑައިގަތުމަށް މަގު ފަހިކޮށްދިނުން.

އަދި، ކޮންފަރެންސަކީ، އިންސާނީ ތާރީޚުގައިވެސް ވަރަށް ފުރިހަމަކަމާއެކު ކަމުގައި ވަނިވެގެން. އަދި، އިންސާނީ ތާރީޚު ދެބައިބަޔަށް ބައިކުރެވޭ. އެއީ ތާރީޚުގެ ކުރީގެ ޒަމާނާއި، ތާރީޚުގެ ޒަމާނެވެ. ފިޔަވަޅުލައި، ވަރަށް އެންމެކުރީގެ އިންސާނީ ބަހުގެ ކަންތައްތަކެވެ. އެއްބަސްކަމާއެކު ދިފާއުގެ އިރުން ބޭނުންކުރެވުނު ބޭނުންކުރެވުނު ބާވަތްތަކެވެ. ތާރީޚުގެ ކުރީގެ ޒަމާނަކީ ކަމުގައި އެބުނަނީ، ތާރީޚާ ބައިގެ ދިވެހިންގެ ރަސްކަލުންގެ ފެށިގެން ޒަމާނެވެ، އެކި ކުރީގެ ޒަމާނެވެ. ތާރީޚުގެ ޒަމާނަކީ، ތާރީޚުގެ އެއް ކުރިމަތިލާ ދިވެހިންގެ ރަސްކަލުން ތަރައްޤީވެފައިވާ ކަމުގައި އެއީ ޒަމާނެވެ. އެންމެފަހު

ޝަރުޢުއްޔާއި، އިންސާނުން ބަލާގޮތުގައި މިއުމުރަކީ ވަރަށް މުހިންމު އުމުރެއް. އިންސާނީ ތާރީޚު، އެއީ ސަބަބުންވެސް މުޅިން ދުނިޔެއަކަށް، ދެކެވޭ ބަހުރުވަތަކުން ބަހާލެވޭ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، ޝަރުޢުއްޔާއި، މިއުންމަތުގެ ތާރީޚުގެ އެންމެ ކުރިއަށްދިޔަ ފަހަރެއްގައި މިލައްވާ ޙަޟާރަތެއްގެ ބިންގާ އަޅާ ދިނީ ލިޔުމާ ކިޔުމުގެ އަގު ވަރަށް މުހިންމު ކަމަށް ގެންގުޅުއްވި ކަމާ ކުރެއް. އަދި މިކަންވެސް އަދި މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައިވެސް އެކަން އަންނަނީ އެންމެ ކުރިއަށް ގޮސް ޤަލަމުގައި ލިޔުން.

އާދެ، ޤަލަމުގެ މުހިންމުކަމާ އިސްލާމްދީނުން ނަޑައަޅާ ދިނުމަށްޓަކައިވެސް، ދީނުގައި މިއުންމަތަށް މުހިންމުކަން ވަޒަންކުރެވޭ. އާދެ، ދީނީ ބަސް ތާރީޚުން ބަޔާންކޮށްދޭ ގޮތުން މިއުންމަތުގެ ތަރިކަ ވަޒަންކުރެވެނީ ދީނުގެ ޢިލްމާއި ލިޔުމުގެ ވަޞީލަތެއް ކަމުގައި ވަރަށް މުހިންމު ވަސީލަތެއް. ޤަލަމަކީ އިލްމުދިނުމާއި ދަސްކޮށްދިނުމުގެ އެންމެ މުހިންމު ވަސީލަތް. ދީނީ ޢިލްމާއި އިސްލާމްދީނުގެ ޢިލްމު ވަސީލަތަކީ، ޤަލަމުގެ ޒަރީޢާއިން އަދިވެސް ދިނުން. الله سبحانه وتعالى އަށް އިންސާނުންނަށް ކިޔަވާ ދެއްވީ، ޤަލަމުގެ ޒަރީޢާއިން އިލްމުދިނުމާއި ދަސްކޮށްދެއްވި. "اَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ. الَّذِى عَلَّمَ بِالْقَلَمِ. عَلَّمَ الْإِنسَـٰنَ مَالَمْ يَعْلَمْ" (العلق: ٣، ٤، ٥). މިއާޔަތްތަކުން ޤަލަމު ބޭނުންކުރުމަށް އެކަށޭނެ ހުރިހާ ކަމެއް ބޭނުންކުރުމުގެ މުހިންމުކަން އެނގެއެވެ. الله سبحانه وتعالى އަށް އިންސާނުންނަށް ކިޔަވާ ދެއްވީ، ޤަލަމުގެ ޒަރީޢާއިން ބަޔާންކޮށްދެއްވި، އިލްމުދިނުމާއި ދަސްކޮށްދެއްވީ. ހަމައެހެންމެ، ޤަލަމުގެ މުހިންމުކަން ބަޔާންކުރައްވަން الله ޤަލަމު ގަންދެއްވައި ވަޙީކުރައްވައިފައިވޭ. "نٓ وَالْقَلَمِ وَمَايَسْطُرُونَ" (القلم: ١). الله ޤަލަމު ގަންދެއްވައި، ވަޙީކުރައްވަނީ، އަދި ޤަލަމުން ލިޔެވޭތަކެތި މުހިންމު އެއްޗެއް ކަމުގައި ވަޙީކުރައްވާ، މިންވަރުގެ މިންގަނޑު ޤަލަމުގެ ޒަރީޢާއިން އާދެ ޤަލަމުގެ ޒަރީޢާއިން ލިޔެވޭ އެއްޗެއް.

ޤަލަމުގެ ދީނުގެ އަސްލަކީ ކޮބައިތޯ؟ ޤަލަމުގެ ދީނުގެ އަސްލަކީ ކީރިތި ޤުރުއާން. ޤުރުއާނަކީ ކޮންއެއްޗެއްތޯ؟ އާދެ، ޤުރުއާނަކީ ފޮތެއް. ޤަލަމުގެ އެންމެ ބޮޑު ޤަލަމުން ކީރިތި ފޮތެއް. އަދި އެއީ ޤަލަމުން ކިޔަވާ، ކިޔަވާ، އަދި އޮޅުވާ ފޮތް ގޮސް ލިބިވަޑައިގަތް، ދީނީ ފޮތް އެއްގޮތަށް ބަލާ ހުރިހާ ތަން ފޮތް الله ޤަލަމުގެ ޒަރިއާއިން ދެއްވާފައިވާ މިފޮތަކީ ކިޔަވާ ފޮތެއް. الله ވަޙީކުރައްވަނީ، "وَالَّذِىٓ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَـٰبِ هُوَالْحَقُّ مُصَدِّقًالِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِۦ لَخَبِيرٌۢ بَصِيرٌ" (فاطر: ٣١). މިއާޔަތުގެ، ދީނުގެ މި ބަޔާންކުރުމުގައި، ފޮތް ޤަލަމުގެ ލިޔުމުގައި އެއްގޮތަށް އެކަށޭނެ ބަޔާން އެކޮށެވެ. މިއީ فاطر ސޫރަތުގެ 31 ވަނަ އާޔަތް. މިއާޔަތުގެ މާނައިގައި ވަނީ، "ފޮތުގެ ބަޔާން ކަމުގައި ބޭނުންކުރެވޭނެ ވަޙީކުރައްވާ، އެއީ ކިޔަވައިދޭ ފޮތެއް ބަޔާންކޮށްދޭ ބަޔާން ބަޔާންވާ. ހަމަހަމައަށް الله އަށް އެނގިވޮޑިގެންވާ ޤަލަމުގެ ބަޔާން ބަޔާން ދީނުގައި ބަލާ ބަޔާން ހިނގާ އެވާހަކަ ކިޔަވާ." މިއާޔަތާ ގުޅިގެން ދެން އާޔަތުގައި الله ވަޙީކުރައްވަނީ، "ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَـٰبَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ وَمِنْهُم مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌۢ بِالْخَيْرَٰتِ بِإِذْنِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ" (فاطر: ٣٢). މިއާޔަތުގެ ދީނުގެ

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދިޔަ އާފަތެކެވެ. މިއަދުގެ ޙާލަތުގައި ވަނީ، "ދީން ޢިލްމު ނަޝްރުކުރާނެ އުލަމާއުންގެ ބޭނުން، ޢިލްމު ނަޝްރުކުރާނެ ހިތްހެޔޮކަމުގައި ބަޔަކަށް ފުރުޞަތު ދޭނެ ދުވަސްވީ. ފަހަރު، އުލަމާއުންގެ އަދި ސަލަފުސާލިޙުން އަރިހުގައިވާ ބަޔަކު އުލަމާއުންގެ ދުނިޔެއިން ދާކަމެވެ. އަދި ހާލަތުގައި ހަމަ މިދުވަސްވަރު ކުރިމަތިވާ ބިދްޢަ ދީން އުލަމާއުންގެ ދުނިޔެއިން ދާކަމެވެ. އަދި الله ގެ ދީނަށް ހާލަތުގައި ހިފަހައްޓައި ދީން އުލަމާއުންގެ ދުނިޔެއިން ދާކަމެވެ. ބޮޑުވަގުތީގެ ހަސަދަވެރިންގެ ހަވާ އެއީއެވެ."

މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަށީގެން، ދީނީ ޢިލްމުގެ ދުނިޔަވީ ހިތާމައެކެވެ. ދީން ފަހިކުރުމުގައި އެހީތެރިވާ ދުނިޔަވީކަން. އަދި ނަބީބަލުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މާތް ދީނަށް، މާތްވެގެންވާ އިސްލާމްދީނަށް الله ތަޢާލާއާއި ޚަލީފާ މާތް ރަސޫލާގެ މަތިވެރިކަމާއި ދީނަށް. އެ ރަސޫލާ الله އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްކި ހިދާޔަތުގެ ކަން. އަދި الله ހިދާޔަތްދެއްވާ ބަޔަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހިދާޔަތް ދެއްކެވިކަން. އަދި ރަސޫލާ ދެއްކެވީ، އެކަމާ ދުނިޔޭގެ އެއްބައިވަންތަ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަޖެހިގެން. ދީނުގެ ޢިލްމުވެރިން ކުރިއަށް، ދީނުގެ ޢިލްމުވެރިން ކިޔަވާ، الله ގެ ރަސޫލާ ހިދާޔަތް ގެނެސްދިން، އެއް އުއްމަތެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިކަން. އަޅުގަނޑުމެން، އެބައިމީހުންގެ އަދިއެކު ދީނުގެ އަސާސްތަކުން ދީނުގެ ބާރު ރަސޫލާ ދެއްކެވީ ހިދާޔަތުގެ މަގަށް. ދީނުގެ ޢުލަމާއުން ބިނާކުރައްވައި ދީން ހިމާޔަތް ކުރެއްވީ. ދީނުގެ އެކަން ދަސްކޮށްދިން ސަޙާބީންނާއި، ދީނުގެ ތާބިޢީންނާއި ދީނުގެ އެހެން ދީނީ އިމާމުންނާއި، ދީނުގެ ޢިލްމު ދަސްކޮށް ޢަމަލުކުރި ސަލަފުންނެވެ. ޢިލްމު ހިފަހައްޓައިދިނެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންގެ އިސްލާމީ ތާރީހުން ބަލާލާއިރުވެސް، މިކަން އެނގެ ވަރަށް ސަރަޙައްދު ފުޅާކޮށް. އިސްލާމީ ތާރީޚުގައި ވަރަށް ގިނަ ޢިލްމުވެރިން ދީނީ ޢިލްމު ދަސްކުރެއްވިއެވެ. އެބަ، އެކަން ފުރަތަމަ ޞަޙާބީ ޚުލަފާއުން ދީނުގައި ކަނޑައެޅިން، كُتَّابُ الْوَحْيُ. މާތް الله ޞަޙާބީ ރަސޫލާއަށް ވަޙީ ބާވައިލެއްވީ، ރަސޫލާ ދީނާއި ޝަރީޢަތުގައި ޢަމަލުކުރަން ވަޙީ ދީނުގައި ބާވައިލެއްވި، އަޙްކާމުތަކާ ބެހޭގޮތުން ހިދާޔަތުގެ ޝަރީޢަތެވެ. އެއީވެސް ދީނުގެ ޢިލްމެވެ. ޢިލްމުގެ ޞަޙާބީ ރަސޫލާގެ ޙަދީޘުތަކުގައި ދީން ބަޔާންކުރެއްވި ޢިލްމުވެރިން ވަރަށް ގިނައިން ވިއެވެ. އެ ސަޙާބީން، ހަމަ އެހެންމެ ތާބިޢީން ތަބާވެވަޑައިގެން، އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް އެކަން ސަލަފު ޙަދީޘް ބަޔާން މަޝްހޫރު އެއްސެކަވެ. ބޮޑެތި އިމާމުން، ތަފްސީރު އިލްމު، ފިޤްހު އިލްމު، މިނޫންވެސް ވަރަށްގިނަ ޢިލްމުތަކެއް އިސްލާމީ ދީނުގެ ޢިލްމުވެރިން ދީނުގައި ދަސްކުރެއްވި އެބައިމީ.

އަދި، ޢިލްމުވެރިންނަށް، ދީނުގެ ޢިލްމުވެރިންގެ ދަރަޖަ ވަރަށް މަތިވެރި ކަމެއް. إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَـٰٓؤُا (فاطر ސޫރަތުގެ 28 ވަނަ އާޔަތުން ބައެއް). އަދި، ދަންނަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދިޔަ އާފަތެއް. "الله ގެ އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިން الله އަށް ބިރުވެތިވާނީ ޙަޤީޤަތުގައި ޢިލްމުވެރިންނެވެ." އެއީ ކީއްވެތޯ؟ އެއީ ޢިލްމުވެރިންނަށް ހިތްވަރުގަދަ ޢިލްމުގެ ސަބަބުން. الله ތަޢާލާގެ ނަންފުޅުތަކާއި، الله ގެ ޞިފަފުޅުތަކާއި، الله ގެ ބޮޑުކަމާއި ކުދަރަތާއި، މި ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގެ ޙަޤީޤަތް ދަންނާތީ، އެބައިމީހުން، ބިރުވެތިވެތިވަނީ الله އަށް

ބިރުވެރިވާ ބަޔަކީ، الله ގެ އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިން އިލްމުވެރިން، ކަންތައްތައް ދަންނަމީހުން، ދިރާސާކޮށްފައިވާ މީހުން.
އާދެ، އެއީވެސް މުދައްރިސުންގެ ތެރެއިން ބައެއް. އަދި މުދައްރިސުން މަސައްކަތް ކުރައްވަނީ، ހުރިހާ އެންމެންނަށްވެސް
އިލްމު ދަސްކޮށްދިނުމާއި، ތަރުބިއްޔަތު ދިނުމުގެ ބޮޑު ކަމުގައި ޝައުޤުވެރިވުން.

އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހި ތާރީޚަށް ބަލާލައިލާއިރުވެސް، މުދައްރިސުންނަކީ ކަންތައްތައް ވަރަށް ކުރިއަށްގޮސް
ފުރަތަން އެބަހުރި. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން އަސާސީގޮތުން ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރީ ފުރަތަމަ އެންމެކުރީގެ މުދައްރިސަކީ، އެކިއެކި
އާސާރީ ސަރަހައްދުތަކުން ފެނިފައިވާ ހިލަގަނޑުގައި ކުރެހިފައިވާ ތަރުތީބުގައި ހުރި މުދައްރިސުންނެވެ. އާދަމާގެ
މުދައްރިސަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތާރީޚީ ތިމާވެށިކަމަކުން ފެންނަހުރި މުދައްރިސުންނެވެ. އަދި އާދަމާ ދުވަސްވަރު ބައެއް ރަށްތަ
ފަތުރުވެރިއަކީ މުދައްރިސުންނެވެ. ވަރަށް ކުރިއަށްގޮސް ހާއްޞަގައިވެސް މުދައްރިސުން ހުރިއިރު، އަދި މުދައްރިސުގެ ޒިޔާރަތް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ތާރީޚު ހަރުކަށި ކުރެވިފައިވާ ކަމުގެ ދައްކުވައިދެއެވެ. އާދަމާދުވަސް ކަންކުރެވޭގޮތުގައި ތަރައްޤީވެގެން، އަދި
އާޚިރުގައި ކަންތައް ދުނިޔޭގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ތަރައްޤީވެ ކުރިއަށްދިޔައިރު، އަދި ތަރައްޤީވި ކުރިއަށްދިޔަ މުދައްރިސުންނަކީ
މުދައްރިސުންނަށްވެސް ވަރަށް ކުރިއަށްދިޔަ މުދައްރިސުން ހާއްޞަގައިވެސް ކުރީ ޒަމާނުގައި ބައެއް މުދައްރިސުންނަށް މާލީގޮ
މުދައްރިސުން ދެކެ ޒަމާނުތަކުގައި އުޅުނު، އާ ސިލްސިލާގެ ބޮޑުތައް ދެރަވެ އަލިފުޅުވީއެވެ. މިގޮތަށް ހާއްޞަގައި
ވަރަށް ގިނަ އަދަދަކުން މުދައްރިސުން އެބަހުރިއްޖެ. އެއީ، ހާއްޞަގައި ތައުލީމީ ނިޒާމު ކުރިއަށްދިއުމާ ގުޅޭ، ތައުލީމީ
ނިޒާމާއި ގުޅޭ ދިރާސާތަކުގެ ސަބަބުން. އަދި އަޅުގަނޑުމެން، ދުނިޔޭގެ ތެރެއިން ނުކުތް، ދުނިޔޭގެ ހަމަ ތަރައްޤީވާ
ދިޔެ، ދުނިޔޭގެ ކަންކުރާގޮތް ބަދަލުވުމުގެ ސަބަބުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިންވެސް މުދައްރިސުންނަށް ބޮޑުކަމެއް
އައިސްފައިވާތީ، އެހެންވީމާ، މުދައްރިސުންނަކީ ވަރަށް ދުރުހެޔޮ ބައެއް. އަދި މުދައްރިސުން އެކުރައްވާ މަސައްކަތަކީ
ވަރަށް މުހިންމު ބޮޑު މަސައްކަތެއް.

މިޒަމާނުގައި މުދައްރިސުންނަކީ، ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ބައެއް. އަޅުގަނޑުމެން
ބަލާލި ކަމުގެ ދާއިރާތަކުން މުދައްރިސުން ފެނޭ. އާދެ، އެކިއެކި އިލްމުތަކާ، ފަންނުތަކުގައި ޚާއްޞަ މުދައްރިސާ
މުދައްރިސުން، އިސްލާމީ ދިރާސާ މުދައްރިސުން. ހަމައެހެންމެ، ތަރިކާ އެކި موضوع ތަކުން ޚާއްޞަ މުދައްރިސާ
ބޭނުންވެފައިވާ މުދައްރިސުން. ފާރަކީ މުދައްރިސުވެސް މުދައްރިސުން. ފެންނަނީ މުދައްރިސުވެސް މުދައްރިސުން.
ތަރުބިއްޔަތު މުދައްރިސުވެސް މުދައްރިސުން. ދީނީ މަސައްކަތްތަކުން މުދައްރިސުވެސް މުދައްރިސުން. އަދި
ހަމައެއާ ޖެހިގެން ފަންނީ ދާއިރާތަކުން މުދައްރިސުވެސް މުދައްރިސުން. އެހެންވީމާ، މުދައްރިސުންގެ ދާއިރާ މިއަދު
މިވަނީ ވަރަށްބޮޑަށް ފުޅާވެގެންދާގޮތަށް. ހުރިހާ ދާއިރާއެއްގައިވެސް މުދައްރިސުން އެބަތިއްބެވި. އެހެންވީމާ، އެ
މުދައްރިސުން އުޅުއްވާ މަސައްކަތަކީ، ކުރިންވެސް ދެންނެވިފަދައިން ވަރަށް ބޮޑު ދަރުމައެއްގެ މަސައްކަތެއް، އަދި ފައިދާގެ
ތަކުރާރު ކުރިއަރާނެ ގޮތްތަކުގެ މަގުފަހިވާގޮތަށް ވަރަށް މުހިންމުބައެއް އަދާކުރައްވާ މަސައްކަތް.

އާދެ، ދިވެހިބަސް ކުރިއަށްގެންދިޔަ، މުދައްރިސުންގެ ހިދުމަތަށް ތަޢުރީފު ކުރައްވާ ކުރުކޮށް ދިވެހިބަހާ ބެހޭގޮތުން

ހުރުމަތްތަކާ ފައްދީ ޖަހުނަކީން ވަރަށްގިނަ މުސްލިމުންތަކުގެ ކުރަމުންދާ ކުށްތަކުގެ އެބަގެންދަނީ. މިއަދު މިޒަމާނާ ޖިހާދުގެ ބޭނުންގެ
ފައްދީ ބައްޓަރުކުރުމަށްޓަކައި އުފަދަ ދުނިޔޭގެ މުސްލިމުންނަށް. މި މުސްލިމުންނަށް، ވަރަށް ހިތްވަރާ މުސްލިމުންނަށްގެ ފިޔަވަޅު
އަޅުގަނޑު އެދެން. الله سبحانه وتعالى އިރާދަކުރެއްވި ބާރުވެރިކަން މި ބައްދަލުވުމުގައި، ފައިދާ އެކުގެ ފައިދާވާނެ
ކޮށްގައި ކަންތައްތަށް ގެންދެވުމުގެ ތައުފީޤު ދެއްވާށި!

އަދި، މި ޒަމާނުގައި ވަޒީފާތަކުގައިވެސް ބާރުވެރިކަން މަރުކަޒު ވިޔާފާރީގެ ދާއިރާ ދީނީ ތަރިކަން
ހުރުމަތްތަކާ ފައްދީ ޖަހުނަކީގެ ނަހީ ދެނެގެ ދީނުގެ ވިސްނުމުގައި އަޅުގަނޑު ބަލާލާނަމަ ވިޔަފާރީ އިޤްތިޞާދީ
ބާރުވެރިކަމެއް ނެތުމާއި ވަރަށްބައި ސިޔާސީ ދަށްކަމެވެ. އަދި، އަޅުގަނޑުމެން ދީނުގެ ތަރުބިއްޔަތު ދިނުމުގައި
ކަންތައްތަކުގެ މުސްލިމުންގެ ބަދަހިކަން. އަޅުގަނޑު ދަސްކުރެވުނު، އަޅުގަނޑަށް ދީނުގެ ތަރުބިއްޔަތު ދެމުންދަނީ.
ބާރު ބައެއް ބަލިކަށި ދީނުގައި ހުރިހާ އިސްލާމީ ހިތްވަރު، ދާއިރާތަކުން ޤާނޫނީ ނަތީޖާތަކާ ގުޅިގެން ބައެއް
ތަކެތި ތަފާތު ކުރުވާ އަޅުގަނޑު ބަލަން. އަދި އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ހިޔާލެއް އެބަ ބައެއް އެއްކޮށްލެވޭ
ދެނެގަނެ. އެންމެ މުހިއްމު ކަމަކީ ކުރިއަށް. އަޅުގަނޑު ސިޔާސީ ދާއިރާގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމް. އެކަށީގެންވާ
އެއްބަސްވުމުގައި މުސްލިމުންގެ ތަރުބިއްޔަތު އެވާ ވަރަށް ކުރިއަށް އަޅުގަނޑު މިހާރުގެ ދެކޭގޮތުގައި. ކަންތައްތައް،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މިފަދަ ވަޒީފާ ދިން ބިދޭސީ ބާރުވެރިކަމަށް، އަދި ހާއްސަކޮށް މި ބައްދަލުވުމުގައި
ދިން ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަށް ބާރުވެރިކަމަށް، ދީނުގެ ތަރުބިއްޔަތާއި ވަރަށްގިނަ މުސްލިމުންގެ ބާރުވެރިކަމާ
ބާރުވެރިކަމަށް. ދިން ބިދޭސީ ބާރު ދިން ކުރިއަށް މުސްލިމުންގެ އަދި އަޅުގަނޑު ވަޒީފާތަކަށް. އަދި
ދިންބާރުވެރިކަމަށް، ދިންބާރުވެރިކަމުގެ ދިން ހާއްސަ ތަރުބިއްޔަތުގައި ކުރިއަށްގެންދިއުމުގެ ކުރު ތަފާތުކަން އެދެން.

އަދި، މިއަދުގެ މި ދުނިޔޭގެ ބައްދަލުވުމުގައި ވަރަށް ދުނިޔޭގެ އެކިކަހަލަ ހިސާބުތަކުން. އަދި، އެއީ
"ދިވެހިބަސްފޮތް 2000" ދިނުމުގައި ދިވެހިބަހުގެ ހިސާބު އެކަތުގެ ނަހީ އެކަހަލަ ކަމުގެ ބަޔާނެއް ނުވަތަ
ސިޔާސަތު ދަންނަ. އެކަމުގެ އެހީ ބައިވެރި އަޅުގަނޑުމެން ވަނީ الله ގެ ވަޙީ ފާހަގަ ދިޔައީ. އަދި އެ ދުނިޔޭގެ
ތާރީޚު އެހީތެރިވެ އަޅުގަނޑު ހިސާބުގެ ތަރުބިއްޔަތުގެ ދިވެހިބަހުގެ ތަރިކަން ހުރުމަތްތަކާ ފައްދީ ޖަހުނަކީގެ ނަހީސޮރު،
ވަރަށްގިނަ ބާރުވެރި ދަންނަވަން. ބައެއްކަންތައް، މި ސިޔާސީ ތައުލީމީ ކަންތައްތަކުގައި ވަރަށް ދިން ބާރު، ވަރަށް އަޅުގަނޑު
ހުރުމަތްތަކާ ވަނީ ކަންތައްތަކުގައި، ވަރަށް ކުރުމުގައި ދަންނަވާލަން ޤާނޫނީ ބަޔަކު ނަހީ ދީނުގެ ވިސްނުމުގެ
މި ސިޔާސީ ބާރުވެރިކަމުގެ އަޅުގަނޑުމެން ހިސާބުތަކުން ހިނގައްޖެ. އެއީ ބާރުވެރިކަމުގެ ތަރުބިއްޔަތު ދިނުމުގައި. ބައެއްކަންތައް،
ދިވެހިބަސް ކުރިއަށްގެންދިއުމުގައި، މިކަމަށް ވަރަށް ދުނިޔޭގެ މުސްލިމުންގެ ބާރުވެރިކަން. ހަމައެއާއެކު، ދިވެހިބަސް
ދިރާސާކުރާ މުސްލިމުން، ދިވެހިބަހުގެ ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމުގެ ތަފާތު ވަރަށްބާރުވެރިކަމުގެ މުހިއްމުކަން. މި ބައްދަލުވުމުގެ
މަޤްޞަދަކީ ވަޒީފާ ދެމެހެއްޓުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައިވެރިން އެކުގައި ވަރަށް ދުރުކުރުން، ބައެއްކަންތައް،
ތަރުބިއްޔަތު ޤާނޫނީ ދާއިރާތަކުގެ ކަންތައްތަކުގައި ވަރަށް ވަޒީފާ ބައެއް. އެންމެ، މިކަމުގައި މުސްލިމުންގެ ބާރުވެރިކަމެވެ

ހުރިހާ ބާރުވެރިންނަށް އަދުގަނޑުވެސް ވަރަށް އިޙްތިރާމްކުރި ޝަހީދުން ދަންނަވަން. އާދައިގެ ގޮތުގައި މިހިސާބަށް އަދި
އެޅުއްވިފައިވާ ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރުމަށް މަޖިލީހަށް، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމަށް ވަކިކުރުމުގެ ޤާނޫނަށް ބާރުލިބިފައި
ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރުމުގެ މަޖިލީހުން، އަދި ވެރިކަމުގެ ކުރިން އަދި ހަމައެކަނި އެޅުއްވިފައިވާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޤާނޫނަށް
ބަސްއަޅާ ހިމާޔަތްކުރުމަށް. އަދި އަސާސީ ޙައްޤުތަކުގެ ބާރުލިބިދިނުމަށް މި މަސައްކަތުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ވަރަށްބޮޑަށް މަޢުލޫމާތު ދަންނަވައި، ޝުކުރު ދަންނަވަން.

އަދި، މިގޮތަށް ގެއްލި ބައްޓަމުކުރުމުގެ ބާރުތަކާ، ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާއިމު މަސްއޫލިއްޔަތާ ގުޅޭގޮތުން
އަދުގަނޑުވެސް ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް. އަދި، ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާއިމު މަސްއޫލިއްޔަތުގެ އެންމެހާ ނުކުތާ
ތަކެއް. އަދުގަނޑުވެސް ގާނޫނުތަކާ ގުޅުމަކީ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވަރަށް މުހިންމު ގާއިމު މަސްއޫލިއްޔަތު އެބައޮތް، އަދި
އެކަން. ޖުމްހޫރިއްޔާތަކުގެ ގާއިމުކުރުމަށް ގޮތެއްގައި ގުޅޭ މުހިންމު ކަމެއް އަދާކުރުމަށް ބާރުލިބިދެނިވި، ބަޔަކު
މުހިންމު ކަންކަމުގައި، ގާނޫނީ އެންމެހާ މަސްއޫލިއްޔަތު ނިޒާމުގެ ކަންކަމުގައި، އަދި ވިސްނުމުގެ ގޮތުގައި ބައިވެރިވުމަށް
އަދުގަނޑުވެސް ވަރަށް މުހިންމުކަމެވެ. އަދި، އަދުގަނޑު މި ދަންނަވާ އެއްގޮތްގޮތް މަސްރަހު، މާނަ
އިތުރަށް ގާނޫނީ ބާރުލިބިދިނުމަށް ހިތްވަރު. އަދި، އަދުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ވާހަކައިގެ، ރިޔާސީ ނިޒާމުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ
އެއްބަސްވުމަކީ ހަމައެކަނި އެކުލަވާލެވިފައިވާ ބައެއް ގޮތް. ސަރުކާރުތަކުން، ރިޔާސީ ނިޒާމުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ އިންތިޚާބު ކަނޑައެޅުން. އެކަން
އެންމެ ގޮތަށް ގާއިމުވެ. އެކަންތަކުގެ ރިޔާސީ ނިޒާމުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާނޫނު ގެއްލުމެއްގައިވެސް އެންމެ، އެވަރުގެ
ޤާނޫނީ އަސާސީގެ މަސްއޫލިއްޔަތު، އެވަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ، ގާނޫނީ ދުސްތޫރީ ހަމައެކަނި ދައުލަތެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު. އަދުގަނޑުވެރިންގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 25 ވަނަ މާއްދާގައި ދިނެވި ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބަޔާންކޮށްދީފައި އެބައޮތް. އަދި، ޤާނޫނުއަސާސީގައި
ތަފްސީލުކޮށް ގެންގުޅުއްވާ، ރިޔާސީ ނިޒާމުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދާއިރާ، ނަމަވެސް ގަވާއިދު، ނަމަވެސް ޖިހާދު އިތުރުކޮށްދިނުމެއް
ޤާނޫނީ، ނަމަވެސް ކޯޓުގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ ރިޔާސީ، ޝަހީދުން، އަދި ގެއްލުން ގާއިމުކުރުން. ހަމައެއްވާ ހަމައިގައި އަދަދު
ގާއިމުކުރުން ނިޒާމުގެ އިދާރީ، އަދަދު ރިޔާސީ، ގާއިމުކުރުން ޖުމްހޫރިއްޔާގެ އިންތިޚާބު ނިޒާމުގެ ރިޔާސީ
ޖުމްހޫރިއްޔާތަކެއް. އެކަން އެކަން ކޮށްދެވޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުއައްސަސާތަކުގައި ދިނުން ކޮންސެޕްޓު ބަދަލުކުރި
ތަނަވަސްކުރުމަށް. ފަރާތްތަކުގައި އެކިއެކި ފުރުސަތުތަކުގައި ޖުމްހޫރިއްޔާ ގުޅިގެން، ނަމަވެސް ހަމަޖެހިގެން ވަޒީފާތަކުގެ
އަދުގަނޑުވެރިން ހަމައެކަނި އެއްވަރަށް އަސްރާރުގެ އާބާދީ ފެނިގެންދާ ސިޔާސީ ބަދަލުތަކެއް، ރިޔާސީ ނިޒާމުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ދިރިއުޅުމުގެ ވަރަށް ފުޅާދާއިރާ ގުޅުވާލުމުގައި ނަމަވެސް ދިރިއުޅުމުގައި، އެއްވެސް ބުރަދަނޑުތަކެއް، އެއްވެސް ހިފެހެއްޓުމެއް
އެއްކޮށްދެވޭނެ. އަދުގަނޑުވެރިންގެ ވަކިވެގެން ބައެއްވެރިކަން ހިފެހެއްޓުން. އެކަމުގެ އެއްޗެއް ތަރުތީބު ވާނެކަމެއް ނެތެވެ.

އަދި، އިންތިޚާބުގެ މަޤާމު އަދި ސިޔާސީ ބަދަލުތަކާއި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޤާނޫނުއަސާސީ އަދި. އެ
ޤާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާގައި، ރިޔާސީ ނިޒާމުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ އެންމެހާ ގޮތްތަކަށް ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްދީފައި
އެބައޮތް. އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މިނިވަންކަން ރިޔާސީ ނިޒާމުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ ދިރިއުޅުމާ ގުޅޭގޮތުން.

ނުވަތަ ޙިމާޔަތް، ނުވަތަ ކޯޓުގެ ޤަރާރާއިން، ނުވަތަ އަމުރުން އެނޫން ވަސީލަތަކަށްވެސް ގެނުވެވޭނެކަމެއްގެން، ޒިނާއާ ގުޅޭޤަޟިއްޔާ ފުރިހަމަ، ޙިމާޔަތްޕާ، ހާދިސާގެ މިނިވަންކަން ޙިމާޔަތް. އެއްބަނަދަކުގައި، ނަހަ އެ ދާއިރާގައި ބެލި، މިކަން ކުރުމުގައި ސާބިތު ވާޖިބުތަކާ، މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި އެދިމުންގެ ކަނޑައެޅުމުގައި އެގޮތަށް ވާނެކަމަށް. އަދި، ކުރިން އަދުގަސްޖެ ދިރުންތެރި 19 ވަނަ މާއްދާގެ 3 ވަނަ ފިޤްރާގެ ދަށުގައި، ބެލެވޭ ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން އެއް ދައުލަތުތަކުގައި ޤާނޫނު ގޮތުގެ ބާރު ޙިމާޔަތްކުރުމަށް. އެފަދަ ޤާނޫނުތަކުގައި ހިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަން، އެކަންކަމާ ގުޅިގެން އެންމެން މިންވަރު ބަޔާންކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު، ޤާނޫނުތަކަށް ތަބާވުމަށް. އަސާސީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބައްދަލުކުރުން ހިމާޔަތްކުރުން، އިންސާނީ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި ޙައްޤުތަކުގެ ތެރޭގައި، ސަޤާފީ، އިޤްތިޞާދީ އިޖުތިމާޢީ ޙައްޤުތަކާއި، މުޖުތަމަޢުގެ އަސާސީ މިންގަނޑުތަކުން ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ޙައްޤުތަކާއި، މިނިވަންކަން ދިނުމަށް. އެކަމުގެ އަދިވެސް އިތުރު މީހުން ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާ ގޮތުގެ ސިޔާސީ މިންގަނޑު. އަދި ސަލާމަތީ އަމާނާތް، ޤާނޫނުގެ ދަށުގައި ޙައްޤުތަކާއި، އާއިލީ ޙައްޤުތަކާއި، އެއްބަޔަކަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ، ސިޔާސީ ހުރިހާ އެއްބަސްވުންތަކާއި، އެހެން މީހުން ހިފާނެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޢަހުދުތަކާއި، އަދަބުގެ އިޚްތިޔާރު ޙައްޤުތަކާއި، ސަޤާފީ ޙައްޤުތަކާއި، ފަހުން ގަބޫލު ޙައްޤުތަކާއި، ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކާއި، އިޖުތިމާޢީ ޙައްޤުތަކާއި، މިފަދަ ކަންކަމުގެ ބޭނުމަކީ ހިމާޔަތް. ކޮންމެ ދައުލަތެއްވެސް އެހެނިހެން. އަދި އެ ބާރުތަކުގައި ބަލާ ފިޤްހަށް ބަހައްޓައިގެން އެކުލަވާލެވިފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަމާޢަތުގެ ދަށުގައި ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ މި މީހާގެ ބަދަލު. އިންސާނީ، މިކަން ބައިނަލްއަޤްވާމީ އަދާކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދިނުން. އަދި ޝާއިޢު ޤާނޫނުއަސާސީގެ މިންގަނޑުތަކާ، ފުރިހަމަ އިއްވާފައި ޢާއްމުގޮތެއްގައި، އިއްވާފައި އިޖުތިމާޢީ، އިއްވާފައި މަދަނީ ޙައްޤުތަކާއި، ސަޤާފީ ދާއިރާގެ އާދައިގެ ގޮތުގައި، ފުރިހަމަ ދެނެގަނެވޭ ގޮތުގެ ކުރީގެ. ކޮންމެ ދައުލަތެއްވެސް ޝާއިޢު ޤާނޫނުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ، އެންމެހާ ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭގޮތުގައި.

އެހެންކަމުން، އިންސާނުންނަށް ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތަކުގެ ފުރިހަމަކަން އަދި މާތްކަމެވެ. އެއީ، އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ކަނޑައެޅުން. އިންސާނީ މިއީ ޙައްޤުތަކުގެ ޒާތީ ދާއިރާގައި، އިންސާނީ ހިމެނޭ މިއުޞޫލު ޤާނޫނުތަކުގެ އުސޫލުތައް. ދައުލަތަށް ޤާނޫނީ ވާޖިބެއް. އެހެންކަމުން، އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ހިމާޔަތް ލާޒިމުކުރެވޭ ދައުލަތުގެ ބޭނުމާއި، ޢާއްމު މަސްލަޙަތުގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭގޮތުން އެއްބަސް. އަދި ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކާއި، ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކާއި އެއްބަސް. އިންސާނީ ކުރިން މަދަނީ ޙައްޤުތަކާއި، ސަލާމަތީ ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކާއި، އިންސާނީ އިޖުތިމާޢީ ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކާއި އަދި އިންސާނީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޙައްޤުތަކާއި، ވީހާވެސް ފުރިހަމަ ދައުލަތުގައި އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ގެންދެވޭނެ. އެ ޤާނޫނުތަކުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ، ޝާއިޢުކުރުމަށް، ޢަމަލުކުރަން ޙިމާޔަތް ކަނޑައެޅޭ ގެންދެން.

އެހެންކަމުން، އިންސާނީ ހިމެނޭ، ވަކިކަމާ ބެހޭގޮތުން ޙުކޫމަތުގެ ސިޔާސީ މުޢާހަދާތަކާ، ސިޔާސީ

ވާޖިބުތަކާ ޙައްޤުތަކުގައި ހިމާޔަތް ބަދަލުކުރުން މަޝްވަރާކުރުމަށްފަސް މިއީ ވަރަށް ރަނގަޅު ފުރުޞަތަކަށްވާނޭ. މިދެންނެވި ގޮތުން ހުރިހާ ދިވެހިރައްޔިތުން ދަތުރުކުރުމަށްޓަކައި، ސަރުކާރުން، އެއްބާރުލުން އަދާކުރުމާއި ހިތްވަރު، ރައްޔިތުންނަށް ދިނުމަށްޓަކައި ވަރަށް އުފާވެރިކަމާއި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަސީލަތްތަކާ އެކުން ހިތްވަރުދޭނަމޭ ރައްޔިތުންގެ އެއްބާރުލުމާއެކު އިޤްތިޞާދު، ފަތުރުވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަން ކުރިއެރުވުމުގައި. އެހެނިހެން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ ގެނައުން އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ ހައްޤުތަކާއި ވާޖިބުތަކުގެ އެއްބާރުލުން މިހާރު އެކުލަވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމަށްވާތީވެ، އަދި ސިޔާސީ ބަދަލުތަކަށް ބަލައިލުމުން އެހީ، ތަފާތު ބަދަލުތައް އެކަށީގެން ގެނައުން މިސާލަކަށް ކަމަކީ ވަރަށް ކަނޑައެޅުމަށް އުފެދިފައިވާ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ހީގައި، މިވެރިކަމަށް ދަތުރުކުރަމުން މިއަދުގެ ކުރިމަތިލާން އުފާވެރިކަމާ ބިނާކުރެވޭނެ ތަނެއް ނުވާނެކަން ކަށަވަރުވެގެންވޭ. މިގޮތުން މިއަދަކީ މިދަންނަވާލި އެހެންވެގެން.

ކަންތައްތަކަށް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މި ބައްދަލުވުމުގައި ވަރަށް ބާރަކާ އަދި ވަރަށް ފުރިހަމަ ބައްދަލުވުމެވެ. ރާއްޖޭގެ ދިވެހިރައްޔިތުން އެއްބަސްވެ އެއްބައިވަންތަކަމުގެ، އިސްލާމްދީނާއި ހިމާޔަތްކުރުމުގައި، މަޝްވަރާކުރުމުގައި ފުރިހަމަ ބައްދަލުވުމެއް ވަރަށް ކާމިޔާބު ގޮތެއްގައި ޚާއްޞަކޮށް ރާއްޖޭގެ ކާމިޔާބުވުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އެންމެފަހުން، މިއަދު ހުރިހާ ބޭފުޅުން މިދުވަހުގެ ވަސީލަތްތަކުގެ ދިރުމުގައި ހަމަ الله ގެ ރަޙްމަތާއި ބަރަކާތް ލިބިވަޑައިގަތުމަށް އަޅުގަނޑު ދުޢާކުރަން. އަދި މިދުވަހުގެ މި ބައްދަލުވުމަށް ވަޑައިގަތުމުން، އެކި ސަރަހައްދުން ގައުމުގެ އިތުރަށް ކުރިއެރުމާ، ތަރައްޤީއާ، ސަލާމަތްކަން ދިރުވުމަށް ބައްދަލުވުމުގެ ކުރިމަތީގައި ޚާއްޞަ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑު ދުޢާކުރަން.

އަދި، ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރިއްޔާ!

والسّلام عليكم ورحمة الله وبركاته .

މުޒާހަރާއުގައި ޑިމޮކްރަސީގެ ދައުރު

އަލްފާޟިލް އަބްދުއްސަލާމް އިބްރާހީމް

ޑިމޮކްރަސީއަކީ، އަޅުގަނޑުގެ ވިސްނުމުން ހިނގާ ސަރުކާރެއްތޯ. ޑިމޮކްރަސީއަކީ އުސޫލެއްތޯ ގަވާއިދުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ބައެއްތޯ. މިސުވާލުތަކަށް އައިސް ޑިމޮކްރަސީއަކީ ބޭނުމެއް އެއްބަސްވުމަކާ ނުލައި އެއްޗެއް ބަލަނީ ކޮން އުޅޭ ބަޔަކުން ދިރިއުޅުމާ ޑިމޮކްރަސީއަކީތޯ. މިފަދަ ޑިމޮކްރަސީއަށް ދިމާ ޑިމޮކްރަސީގެ ތަޖުރިބާއި އަދިބޮޑު ނޫނީ ސަފުހާތައް ޖަހައިލިޔުމުންނާ އަދިވެސް އެބައޮތް ދައުރުތަކުގެ ޑިމޮކްރަސީ ހިމެނެއެވެ.

ޑިމޮކްރަސީއަކީ އިންސާނުންގެ ތާރީޚުގައި ޤަދީމީ ޒަމާނުއްސުރެ ހިނގަމުން އަންނަ ކަމެކެވެ. އަޅުގަނޑުމެން، އާދެ! އެހެންވެސް ވަކިން ތާރީޚުގެ އިންސާނުން، މާޒީވެގެންދިޔަ އެތައް ޒަމާނުން ބޮޑެތި ފިލޮސޮފަރުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކާބަފައިންނާއި، އެހެންނަމަވެސް އޮތުމަށްފަހު ފަރުދުން ނުވަތަ އެއްބަޔަކު އެކުލަވައިގެން އުޅުނު ކަމުގެ ހެއްކެވެ. އަދި މިދަ އެތަނުގެ ހިނގާދިޔަ ސަރުކާރުތަކުގެ ބައިވެރިވުމެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެޖަމާޢަތުގައި ހިމެނިގެން ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު ޑިމޮކްރަސީގެ އެއްބައިގައި އެހެންނަމަވެސް ހުރި ކަމަކަށް ފުރުޞަތުގެ ގަވާއިދެވެ.

ޤަދީމީ ޒަމާނުއްސުރެ ފެނިގެން މި ޖަމާޢަތުން ދުނިޔެ ދަރުބާރުތަކުގައި، ގްރީކު އަދި ރޯމާނު ދައުރުތަކުގެ ދުވަސް ޑިމޮކްރަސީ ދުނިޔޭގެ އެކި ވަގުތުތަކުގައި ބޮޑެތި ތަރައްޤީތަކެއް ހޯދާފައިވެއެވެ. މިއަދު ދުނިޔޭގެ ގިނަ ގައުމުތަކެވެ. އަދިވެސް ސިޔާސީ ނިޒާމުތަކުގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި ސިއްރު ވޯޓުން އިންތިޚާބު ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދެއެވެ. އެކި ކަހަލަ ގައުމުތަކުގައި ދިމާވި ހާލަތު ބަދަލުކުރުމަށް އެ ގައުމެއްގެ ވެރިކަން ހިންގާނެ ގޮތް ކަނޑައަޅައެވެ. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ހިތްވަރެކެވެ. ޑިމޮކްރަސީގެ ތަރައްޤީ ޢާއްމު ރައްޔިތުން ބައިވެރިވާނެ ނިޒާމެކެވެ. ދެވަނަ ކަމަކީ ޑިމޮކްރަސީ ދާއިރާ ފުޅާވުމެވެ. އެކަމުގެ ސަބަބުން ސިޔާސީ ބައިވެރިވުމަށް ފުރުޞަތު ލިބިދޭ ނިޒާމެއް ބިނާކޮށް، އެކި ދައުރުތަކުގައި ތަރައްޤީކޮށް ޑިމޮކްރަސީ ފުޅާކުރެވިއްޖެއެވެ. މިގޮތުން ޑިމޮކްރަސީގެ ތަރައްޤީއަށް ގިނަ ސަބަބުތަކެއް ހުރެއެވެ. ޢާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ބާރު ލިބުމާއި، ސިޔާސީ ވަކިވަކި ޕާޓީތަކުގެ ގުޅުން ހިމެނެއެވެ. އަދި އެހެނިހެން ކަންކަމާ ގުޅިގެން ސިޔާސީ ނިޒާމު ބަދަލު ވެއެވެ.

ޑިމޮކްރަސީގެ ދުވަހު އަދި ރަސްމީކޮށް ފެށުނެވެ. އެކަމަކު، އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ދުނިޔޭގެ ސިޔާސީ ނިޒާމުތަކުގައި ފެނިގެން ދިޔައެވެ. އަދި އެއީ ސަރުކާރުތަކުގެ ބާރު ލިބުނު ގޮތް ކަނޑައަޅަނީ ރައްޔިތުންނެވެ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މިދެކެނީ، ދުނިޔޭގެ ޑިމޮކްރަސީ އެކި ގޮތްގޮތުގައި އެކި ދައުރުތަކުގައި ތަރައްޤީވެ ދުނިޔޭގެ ސިޔާސީ ނިޒާމުތަކަށް ބަދަލު ގެނެސްދިނެވެ، އެކި ޒަމާނުގެ ޑިމޮކްރަސީއަށް އަދި ޑިމޮކްރަސީގެ ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ބައިވެރިވާ ގޮތް ތަކުގެ ބާރު ކަނޑައަޅާ ގާނޫނު ހަދައިދިން ޕާލަމެންޓުތަކެވެ.

ޤަދީމީ ޒަމާނުގެ ޑިމޮކްރަސީކަން

ގްރީސްގެ ދިވެހިރާއްޖެ ކުރިން، ގްރީކުގެ ތާރީޚުގެ ފަށާ ގޮތުން، އެޖަމާޢަތުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމުގައި، ދަރުބާރުގެ ގިނަ ބަޔަކު ގްރީކުގެ ދަށުގައި ކަނޑައަޅައިފައިވެއެވެ. މި ކަނޑައެޅުމަށް ގޮސް ޝާމިލު

ބާރިއަރ ރީފުގެ ތަކަކަށްވެ. އެއީ ފަދަ ޖަމާޢަތްތަކާއި އެޖެންސީތަކުން، އަދިވެސް އުފެއްދި އާއްމު އަޅުގަނޑުމެން ބިނާވެފައިވާ ހިމާޔަތްކުރެވޭ ގަވާއިދުތަކެވެ. އަދި އެއީ ފަދަ ދިރުން މަސައްކަތްކުރާ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ގަސްގަހާ ފަރުތަކުގެ ގަވާއިދު ހިމާޔަތްކުރާ ގޮތްތަކަށެވެ.

ވަރަށް ބޮޑުތަނުގެ ދިރުމުގައި "ޕޮލިޕަސް" ނަމަކަށް ކިޔުން ގަނޑުކޮށް އުފެއްދި ގަސްގަހާ ފަރުތަކެއްގައި ދިރިއުޅެނީ. މިއީ އެންމެ ގިނަ ދިރުމެއް ދިރިއުޅޭ ތަނެއް. ފަރުގެ ދިރުން ގަޑުތަކުގެ ވާހަކައެއް ބުނެވޭ. މި ޕޮލިޕަސްގައި ދިރުމުގެ ގޮތުގައި ދިރުމަށް އެކުލެވޭ ހަރުކަށިތަކެއް ނަމަކަށް ކިޔާ އަކުރެކެވެ. ދިރިއުޅުމަކަށް އެކަމަކު ދިރުމުގެ ބައިތަކުގެ ވަރަށްގިނަ ފަރުތަކުގެ ގޮތުގައި ކުރިއަރައިދޭ ކަނޑުތަކެވެ.

އެންމެ ފުރަތަމަ އަކުރުތަކެއްގެ ސިފަގެންސެވެން ދިރުމެއްގައި ސަރވޭއަކުން ކަމަށް ބުނެވިފައިވެ. މިބައިމީހުން އެމީހުންގެ ބަސް ދިރުމެއްގައި ވަރަށް ހަރުއްޔާއިވާ ފަރުއަޅާލެވެ. އެމީހުންގެ އަކުރު ސިހިފާ (އަޅުގެ ސިފައިގައި ވަރު ފަރުގޮތްތަށް ތިރީއަށް ހިފެހެއް ކުރިކަ) އަކުރެވެ. ސަރވޭއަށްވުރެ މިހާރު މިފަދަ ދިރުންތަކުގައި ވަރަށް ނިކި ފާހަގަކުރެވޭ ހިމާޔަތްތަކެވެ. މިގޮތުއިން އެންމެ ނިކި އެއް ފަރުގެ ދިރުމަށް ގެ ފާހަގަ ބައިވަރުންތަށް ވެވޭ. ކަންކުރަކަށް މަޖުބޫރު ދިރުމަށް ދިރުން މިހެން ވަރަށް ބޮޑު ގަސްއަޅައިގޮތް އަދިބައިވެރަން ކަންތައް ތަކެވެ. ސަރވޭއަށްގެ ބަރަ މިހާރަށް ފާހަގަފަދަ އައްސަ ބަޔާ ފަދަކަތްގެ ހުރި ބައެއް ކަމަކަށް ނޫނެވެ. (އެބަހުގެ ވަގުތު ވަރަށް އަޅާލައިފައިވާ އެއްޗެއް ބަހެވެ.)

ދުނިޔޭގެ ދިރުމުގެ ދިރުމުގެ ގެޔަށް އެންމެ ގިނަ ޖަމާޢަތްތަކެއް ދިރުވަނީ ސިފަކުރެވޭ ދިރުމަށް ކަމަކުށެވެ. މިދިރުމަކުގެ އުފެދުނު ގަސްގަހާ ފަރުގެ ވަރަށް ފޮނުވާލީ އަހަރެވެ. އަދި ދިރުމާއިވެސް ގޮތުގެ ބައިވެރިޔާ (ސޯސަކީއިސްގާހިއްތާ) ފަދަ ބަސްއިރުގައި އެންމެ ބޮޑުވެއްޖެ.

އެވަގުތު ދުނިޔޭގެ ފަރުތަކުގެ ދިރުމަށް ދިރުމުގެ ގެޔަށް، މިގޮތަށް ފާހަގަކުރަން ކުޑައިރުގައި ނޫޅެފައި ހަމަ ތަރައްޤީކުރަން ކުޅެދޭވަރު ދިރުމަށްވުރެ އެބަހުއްޓެވެ. މިގޮތުގައި އިންޓަރނޭޝަނަލް ރަނގަޅު ދިރުމުގެ ހިމާޔަތް ކުރުމަށް. ދެކެން އެހެންވެސް އިންސާނުންގެ ދިރުމުގެ ތަރައްޤީއާ ގުޅުން ވަރަށް މިސާލު ނިސްބަތުން މަޤާމެއް. މިއީ އެބައިމީހުން ހިފައިން އަޅާލުމަށް ބިނާކުރެވޭ ފަރުތަކުގެ ދިރުމުގައި ދިރުމަށް ދިރުމަށް. މިގައިވެސް އެބައިމީހުންގެ ބާރު ދަށްކުރެވޭ ތަކެވެ.

ފަހަކަށް އައިސް ދިރުމަށް ބޮޑުބޮޑު ކަރުދާސް އުފައްދާ ގަސްގަހާ ފަރުތަކުން މިލްޔަނެއް ސަރަހައްދުގެ 105 ވަނަ އަހަރު، ތަރައްޤީވެއްޖެ. ގޮތުގައި އެބައިމީހުންގެ ހަތަރުނަ މިލަނަ ފުރިހަމަ މިލްޔަން 751 ވަނަ އަހަރު ކަނޑައެޅި ގޮތުގައި ދިރުމުގެ ބައިވެރިކަމުގައި ކަރުދާސް ބޮޑުބޮޑު ކުރުމަށް ފުރިހަމަ މިލްޔަން 793 ވަނަ އަހަރު ދިރުމަށް ކަމަށް އަރުވަކޮށްލިއްޔާ ޢާއިލީމީހުން ވަނީވެއްޖެ (އ.ބ. 1993). ކަރުދާސް އުފައްދާ އާއްމުކޮށްގެ ސަރަހައްދު، ދިރުމަށް ކުރާކުރިން ދިރި ރަކަ ބަހަތްބޭ، އެމީހުންގެ ހިދުމަތްތަކާއި ބަލިވެރިންނާއި ރަނގަޅުކަމަށް ދުނިޔޭގެ އެކި ޤައުމުތަކުން ހަރުދަނާ ގޮތުގައިވާ ފެދެވިފައިވެ. މިލްޔަން ފަސްކަތަ ފާއިތުވެފައިވާ ހައިދަރާބާދު ވަސް ބަތުރު އެއްފަދަ ފަރުތަކުގެ ދިރުމެއްގެ ދިރުމަށް ފިޔަ ގޮތެއް، އެއީ ދިރުމަށް ދިރުމެއް ހިމެނިފައެވެ. މިލްޔަން ފަސްކަތަ ގޮތުގެ ދެބައިގައި ޖަމަޢަތެއްގެ ދެވޭގޮތް ޤައުމީ ވަގުތުން ސަރަހައްދު، ދިރުމަށް ފަރުގެ ކަނޑުތަކަށް މިހާރު ޖަމާޢަތް އެދިރުމަށް ކަމުގެ ޝަރުޢީ ބައިވަރު ހިމެނިފައެވެ.

ދުނިޔޭގެ އެކި ޤައުމުތަކުގެ މޮނިޓަރިންގެ ހިދުމަތް

ދުނިޔޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުގައި މިހާތަނަށް އުފެއްދިފައިވާ މޮނިޓަރިން، އިންސާނިއްޔަތުގެ ކުރިއަރުވާން ކުރެއްވިފައިވާ އަސްލުކުރެވޭ ހިދުމަތްތަކެވެ. މިހިސާބު ފަރުތަކުގެ ނަމޫނާ މިކަރުދާހުގައި ގެނބިދާނެ ފަރުގެ ދިރުމަށް ވާނީ، އަދިގަސް މިހާރު މިހެން ދިރުމަށް އެހެން ދިރުމަށް ނަމޫނާ، ވަރު ނަންތަކެވެ

ތަކެކެވެ. އާދެ! އެހެން ބޭފުޅުންގެ ދިރިއުޅުމަކީ ފަހަރެއްގައިވެސް ކުޑަކުރެވޭ ޚިދުމަތެއް ނޫނެވެ.

އާދެ! ދުނިޔޭގެ އެކި ޒަމާންތަކުގައި އެކި ޤައުމުތަކުގައި އުޅުއްވި ފިލޯސޮފަރުންގެ ހިތުމަތީގެ ބުއްދީގެ ދަންނަވާލާއިރު، ވަރަށްގިނަ ބޭފުޅުން ދެކެވަޑައިގަތީ އިންސާނީ ޙަޔާތުގެ ފިލޯސޮފީގެ މައްސަލަތަކުގެ ހައްލު ހޯދުމުގައެވެ. ބައެއް ބޭފުޅުން ފިލޯސޮފަރުންގެ ގޮތުގައި ސިޔާސީ ބާރުތަކާ ގުޅިފައިވާ ގޮތުގެ ބަހުސްތައް ކުރެއްވިއެވެ. ފިލޯސޮފަރުން ދެކެވަޑައިގަތީ ހުރިހާ ކަމެއްގެ ޙަޤީޤަތް އިންސާނާއަށް ހޯދޭނެ ކަމަށެވެ. ފިލޯސޮފަރުންގެ މުހިންމު މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެއް ވަރަށް މުހިންމު ކަމަކީ ސިޔާސީ ނިޒާމެވެ. މި ފިލޯސޮފަރުން ދެކެވަޑައިގަތް ގޮތުގެ ތެރެއިން ބައެއް ނުކުތާ އަންނަނިވި ގޮތަށް ދަންނަވަމެވެ.

ފާރާބީގެ ބާރުގެ ޚިޔާލާއި ދައުލަތުގެ ނިޒާމު ބަޔާންކުރެއްވި (428 އިން 348 ޤ.މ.

އަށް) ގްރީކުގެ ފިލޯސޮފަރު އެފްލާތޫނު ފިލޯސޮފަރުންގެ ބާދިޝާހެއް ކަމުގައި ދެކެވަޑައިގަތެވެ. އެ ސިޔާސީ ނިޒާމުގައި ރައްޔިތުން ތިން ބައަކަށް ބަހާލެއްވިއެވެ. އެއީ ވެރިކަން ކުރާ ބައި، ހިމާޔަތް ދޭ ބައި، އަދި މަސައްކަތް ކުރާ ބައެވެ. އެފްލާތޫނު ބާރުއަޅުއްވާފައިވަނީ ފިލޯސޮފަރުން ވެރިކަން ކުރުމަށެވެ. އެހެނީ ގްރީކުގެ ފިލޯސޮފަރު އެރިސްޓޯޓަލް (384 އިން 322 ޤ.މ. އަށް) އޭނާގެ އެރިސްޓޮކްރަސީ އެވެ.

އެރިސްޓޮކްރަސީ އަކީ ވަރަށް ސިޔާސީ ނިޒާމެކެވެ. އިންސާފުވެރި ގޮތުގައި ވެރިކަން ކުރުމަށް ރިޢާޔަތްކުރެއްވިއެވެ. އޭނާގެ ފިލޯސޮފީގެ އަސާސަކީ އިޖުތިމާޢީ ދިރިއުޅުމުގެ އުސޫލުތަކެވެ. ކޮންމެ ފަރުދަކަށް ހައްޤުތަކެއް ލިބިގެންވާ ކަމެވެ. އަދި ދައުލަތް ބިނާވެފައިވަނީ ފަރުދުންގެ ދިރިއުޅުމަށް ޚިދުމަތް ދިނުމަށެވެ. އެރިސްޓޮކްރަސީގެ ފިލޯސޮފީގެ މަޤްޞަދަކީ ބޮޑު ފަރާތްތަކުގެ ފައިދާ ފިލޯސޮފަރުން ހިފުމެވެ.

އިރާނުގެ ބޮޑުމީހަކު މިފަދައިން 980 އިން 1037 އަށް އުޅުއްވި އަބޫޢަލީ އަލްޙުސައިން އިބްނު ޢަބްދުﷲ އިބްނު ސީނާ، ނުވަތަ އިބްނު ސީނާ އަކީ ޠިބްބުގެ ޢިލްމާއި އިލާހިއްޔާތު ދުނިޔޭގެ އެންމެ މަޝްހޫރު ވިސްނުންތެރިއެކެވެ. އަދި ސިޔާސީ ފިލޯސޮފީ ވެސް ލިޔުއްވިއެވެ. އޭނާއަކީ ބޮޑު ފިލޯސޮފަރެކެވެ. އޭނާ ލިޔުއްވި ފޮތްތަކުގެ ތެރޭގައި "ކިތާބު އައްޝިފާ" އަކީ ވަރަށް މަޝްހޫރު ސިޔާސީ ފިލޯސޮފީ އަދި ފިލޯސޮފީގެ އިންސައިކްލޯޕީޑިއާ އެކެވެ. އަދި އޭނާ ލިޔުއްވި "ކިތާބު އަލް ޤާނޫނު" އަކީ ބޭސްފަރުވާގެ ދާއިރާގައި ލިޔުއްވި މުހިންމު ފޮތެކެވެ.

އިޓަލީގެ ރާއްޖޭގެ މަޝްހޫރު ފިލޯސޮފަރު ޑާންޓޭ (1265އަ. އިން 1321އަ.

އަށް) އެކި އިޖުތިމާޢީ މައުޟޫޢުތަކާ ބެހޭގޮތުން ލިޔުއްވިއެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ދަނެއެވެ. އޭނާއަކީ އަދަބީ ކަނޑައެޅުމުގެ ސިޔާސީ ފިލޯސޮފަރެކެވެ. އަދި ސިޔާސީ ޙައްލު ފިލޯސޮފަރުންނަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. އޭނާ ލިޔުއްވި "ދަ ޑިވައިން ކޮމެޑީ" އަކީ ދުނިޔޭގެ އަދަބީ ތާރީޚުގެ މުހިންމު ފޮތެއް ކަމުގައި ދުނިޔެ ގަބޫލުކުރެއެވެ.

އިނގިރޭސިވިލާތުގެ މަޝްހޫރު ވިލިއަމް ޝޭކްސްޕިއަރ (1564އަ. އިން 1616އަ. އަށް)

އަކީ ވަރަށް ގިނަ ބައްޔަތުގެ ނަޒަރިއްޔާތު އިނގިރޭސިވިލާތުގެ ލިޔުނު ޝާޢިރެވެ. އަދި މިޒާޖުން ދުނިޔޭގައި އުޅުއްވި އެންމެ މޮޅު ޑްރާމާ ލިޔުންތެރި (ތިއޭޓަރު ފިލޯސޮފަރު) އެވެ. އޭނާގެ ފިލޯސޮފީއަކީ ދުނިޔޭގެ ސިޔާސީ ބަދަލުތަކުގައި ވަރުގަދަ، ތަޢުލީމީ ގޮތުން ދުނިޔޭގެ ހިތްހިތުގެ ޖަޒުބާތު، ޙަޤީޤަތް ދައްކުވައިދޭ ސަގާފީ ބަދަލު ފިލޯސޮފަރެކެވެ.

ފަރަންސޭސިވިލާތުގެ ޖީން ޖެކް ރޫސޯ (1712އަ. އިން 1778އަ. އަށް) އަކީ

ފަރަންސޭސިވިލާތުގެ އަދި ސިވިލް ފިލޯސޮފަރެކެވެ. އޭނާ ބަޔާންކުރެއްވީ ސިޔާސީ ފަރަންސޭސި އިންޤިލާބުގައި ބާރުއަޅުއްވާފައިވާ ސިޔާސީ އުސޫލުތަކުގައެވެ. އެދުވަހުގެ ތާރީޚީ އާއްމު އެވް ސޯޝަލް ކޮންޓްރެކްޓް ފޮތުގައި ދައްކުވައިދޭ ފިލޯސޮފީއެވެ.

ފަރަންސޭސި ފިލޯސޮފަރު ވޮލްޓެއަރ (1694އަ. އިން 1778އަ. އަށް) އަކީ ޒަމާނުގައި

ސިޔާސީ ބާރުގެ ތެރޭގައި އުފެދުން އެންމެ ކުރީގެ އެއް ފިލޯސޮފަރެކެވެ. އޭނާގެ ފިލޯސޮފީއަކީ ފަރަންސޭސި އިންޤިލާބުގެ ވިސްނުމަށް ފަރަންސޭސިވިލާތުގައި ސިޔާސީ އިންޤިލާބީ ބަދަލު ގެނައުމަށް

ވަޑައިގަތެވެ. މިފަދަ މިއުސޫލުތަކުގެ ސަރަޙައްދު ދުރަށްގޮސްފައިވާ ވަންދެން، ބޭސިކު ރަޝިޔާގައި ޓުރްސްކީ ބަންދުކުރެވުނެވެ.
އަދި އަދަބުވެސް ގޮވުނެވެ.

މިގޮތުން 1818 ވަނަ އަހަރާއި 1883 ވަނަ އަހަރާ ދެމެދު ދިރިއުޅުއްވި ރަޝިޔާގެ އަދީބު ޓާގެނެވް ގެ މިއުފެއްދުންތަކުގެ ސަރަޙައްދު ވަރަށް ގިނަ ބައެއްގެ ވިސްނުމަށް ގޮސްފައި އިންގިރޭސިބަހަށް އަޅުވާ. ދާރުލް ފަރަންސޭގެ އުސޫލުތަކާއި އެހެނިހެން އެފަދަ މިއުފެއްދުން ކުރިއެރިއެވެ. އެއާ މިއުފެއްދުމާ ގުޅުންހުރި "ޑިސްކ ހަރަކާތް" އަދި ދުނިޔެއަށް ގުޅުންހުރި ފުރިހަމަ.

ރަޝިޔާގެ މިޒާޖުގެ އަދަބިއްޔާތުގެ ބާނީ ކަމުގައި ބަލާ، ޕުޝްކިނަށް އުފެދުނު އެލެކްޒެންޑަރ ޕުޝްކިން (1799 އ.ވ - އިން 1837 އ.ވ) އެވެ. އޭނާއަކީ ރަޝިޔާގެ އެންމެ ގާބިލް ޝާއިރެއް ކަމަށް ބެލެވިގެންދެއެވެ. އޭނާގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށްވުރެ ދިރުވާލެވި ލިޔުއްވުމާއި ރޮމޭންޓިކް ލިޔުއްވުން ހިމެނެއެވެ.

ރަޝިޔާގެ ވަރަށް މަޝްހޫރު އަނެއް ލިޔުންތެރިއަކީ ލިއޯ ޓޮލްސްޓޯއި (1828 އ.ވ - އިން 1910 އ.ވ) އެވެ. ޓޮލްސްޓޯއި އަކީ ދުނިޔޭގެ ފުރިހަމަ ރިއަލިސްޓިކް އަދީބެކެވެ. އޭނާގެ ނޮވެލްތަކުގެ ތެރޭގައި "ވޯރ އެންޑް ޕީސް" އާއި "އެނާ ކަރެނީނާ" ހިމެނެއެވެ.

ފްރާންސްއާއި އިނގިރޭސީގެ މަޝްހޫރު ލިޔުންތެރިންގެ ތެރޭގައި މެކްސިމް ގޯކީ (1877 އ.ވ - އިން 1938 އ.ވ) އާއި މިރްޒާ ޣާލިބް (1797 އ.ވ - އިން 1865 އ.ވ) އާއި ރަބީންދްރަނާތް ޓާގޯރ (1861 އ.ވ - އިން 1941 އ.ވ) ހިމެނެއެވެ.

މެކްސިމް ގޯކީ އަކީ ޝާއިރެކެވެ. އަދި ފިލޯސޮފަރެކެވެ. އޭނާގެ ސިޔާސީ މިއުފެއްދުންތަކުގެ ގިނަ ލިޔުމެއް ހުރެއެވެ. މިފަދަ ލިޔުންތަކުގައި، އިސްލާމީ ދައުލަތްތައް ދަށުން އުފެދިގެންވި ހިސާބުތައް ފާޅުކުރުމަށްޓަކައި ލިޔުމެވެ. އޭނާ އަދަބީ ކުރިއެރުމުގައި ކުރިއަށް، ފްރާންސްގެ ބަދަލުގެ ތަޖުރިބާގައި އުފެދިފައިވާ ގޯކީގެ ހުނަރުތައް ހަލުވިކަމާއެކު ހުރެއެވެ.

މިރްޒާ ޣާލިބްއަކީ ވަރަށް ރަނގަޅު، ފާރިސީ ބަހުންނާއި އުރުދޫބަހުން ފާރިސީބަހުން ޝިޢުރު ލިޔުއްވި ޝާއިރެކެވެ. މިފަދަ ޝިޢުރުތަކުގެ ތެރޭގައި، މިސާލަކަށް ޣަޒަލް ދުރުވަރުގައި ނަތީޖާ ހާމަކޮށްދެއްވައެވެ.

ރަބީންދްރަނާތް ޓާގޯރ އަކީ ބަންގާލީ ބަހުން ފިލްމީ ލިޔުއްވި ޝާއިރެކެވެ. އަދި އަދީބެކެވެ. އޭނާގެ ނަން އިންޑިއާގެ ޤައުމީ ލަވައިގައި ހިމެނިފައި ވަނީ ވާހަކައިން ދެމިއޮވެއެވެ.

މިގޮތުން 1805 ވަނަ އަހަރާ 1875 ވަނަ އަހަރާ ދެމެދުގައި ޑެންމާކުގެ ކޮޕަންހޭގަންގައި އުފެއްދި ހާންސް ކްރިސްޓިއަން އެންޑަރސަން އަކީ، ކުޑަ ދަރިންނަށް ލިޔުއްވި މަޝްހޫރު ވާހަކަ ލިޔުންތެރިއެކެވެ. މިވާހަކަތަކަކީ ފޮލްކްލޯރ ކަހާނީތަކުގެ ޒާތުގެ ކުރުވާހަކަތަކެކެވެ. ދުނިޔޭގައި މިއަޅުގަނޑުގެ އެތައް ބަހަކަށް ތަރުޖަމާކޮށްފައި ވާ ހާންސް ކްރިސްޓިއަން އެންޑަރސަންގެ މިފަދަ ކުޑަ ވާހަކަތަކެވެ.

އެލެގްޒެންޑަރ ސޮލްޒެނިސްޓިން އަކީ މިގޮތުން 1918 ވަނަ އަހަރު ރަޝިޔާއަށް އުފަންވި ލިޔުންތެރިއެކެވެ. އޭނާއަކީ އަދީބެކެވެ. މުޤައްދަސްކަމެއްވެސް ލިބޭ. ވިދިވަނަ ޒަމާނުގެ ތެރޭގައި ރަޝިޔާގައި އުފެދުނު އެންމެ މޮޅު ލިޔުންތެރިއަކީ ސޮލްޒެނިސްޓިން ކަމަށް ވީނަމަވެސް ގިނަ ބަޔަކު ބަލައެވެ. އޭނާގެ މިއުފެއްދުންތަކުގެ ތެރޭގައި "ދަ ގުލާގް އާކިޕެލަގޯ" ފަދަ ނަން ފޮތެއް ހިމެނެއެވެ. މިފޮތުގައި ވަނީ ރަޝިޔާގައި 1917 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ސޯވިއެޓް ދައުލަތް ހިންގުނު އުސޫލުތަކާއި ޖަލުތަކާއި ފޯސްޓް ކޮލޮނީތަކާއި އެކަންކަމުގައި ގެއްލުނު އިންސާނުން ސޯވިއެޓް ހުކޫމަތުން ހިސާބުކުރި ގޮތާއި ކެތްކުރާނެ ބަލިކަމާއި ކުރެވިފައިވާ ގޮތެވެ. އަދި މިއީ ސޮލްޒެނިސްޓިން، ޤައުމުގައި ނޫސްވެރިކަމުގެ ދުވަސްތަކުގެ ފޮތެއްގެ ވާހަކަތަކެއް މިގޮތައް ހިމެނެއެވެ. މިއުފެއްދުމުގެ ފުރަތަމަ ފޮތް ޕެރިސްގައި ޝާއިޢުކުރެވުނީ، 1974 ވަނަ އަހަރު ސޮލްޒެނިސްޓިން ހަމައަށް ކުރެވުނެވެ. އަދި އެހެރީގެ ސޯވިއެޓް ޔޫނިއަން (ކޮމިއުނިސްޓް ރަޝިޔާ) އިން ބޭރުކުރި އޭނާ

އަރުވައިލެވުނެވެ.

އިސްވެ ދެންނެވުނު ޑިމޮކްރަސީގެ އިތުރުންވެސް ޖިއޮގްރަފީގެ ހާއްސަ ޑިމޮކްރަސީން ދުނިޔޭގެ އެހެނިހެން ގައުމުތަކުގައި ތަފާތު ބަސްތަކުން ނަމުން އަމަލުކުރާ ޑިމޮކްރަސީތައް ފެންނައިދެއެވެ. މިގޮތުންގައި އިސްލާމީ ދީނުގައި އޮޅުވާލުން އިސްލާމީ ޑިމޮކްރަސީ ހާއްސަކޮށްދީފައި ވާހަކަތަކުން ބުނެދޭ. އަށަށްގެނޑު ޑިމޮކްރަސީތަކުން މުޅި އިންސާނީ ނަފްސުން ބާޒާރު ބަދަލުކުރަން އައިސްފައިވާއިރު. މިގޮތުން ޖަމާއަތާއި ތަކެތި އެކުލަވާލާ ކަމުގެ ޑިމޮކްރަސީ ވެސް ހަމަހަމަކުރުމަށް ގެނެއެވެ.

ދިވެހި ޑިމޮކްރަސީގެ ތާރީހު

ރާއްޖޭގެ ދިގު ތާރީހުގެ ބައިތަކުގައި އެތައްހާސް ޑިމޮކްރަސީ އުސޫލުތަކާއި ކަމުގެ ގޮތުން ހިންގަމުންދިޔައެވެ. އެއީ ރާއްޖޭގައި ޑިމޮކްރަސީ އުފެދިގެން ނިޒާމެއްގެ ހިސާބުން ތަރައްގީވެފައެވެ. އެހެން ކަރުދާސްތަކުން އެއްގޮތަށް ޑިމޮކްރަސީ ބޭނުން ޑިމޮކްރަސީއެއް ފެންނަނީ ކަމުގެ ގޮތަށެވެ. ކަންކަމާއި ދިވެހި ރާއްޖޭގައި ވަޒީފާވެރިންގެ ވަކިވަކި ބަޔަކަށް އެކަނި ބަދަލުކުރި ކަމެވެ. އެކުވެރި ގަވާއިދުތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރުދަނާ ތަރައްގީއާއި ސިޔާސީ ޑިމޮކްރަސީގެ ވެރިކަމާއި ބަލާއިރު ފޮނުވި ތަރައްގީއާއި މިއީ ޑިމޮކްރަސީ އިދާރީ ނިޒާމެއް ބުނެވުނު ހުރިކަމަށް ޓަކައި އެވެ.

މިގެ އިތުރުން ބަހުރުގެ ސިޔާސީގައި ބައެއް ހާލަތު ފާހަގަކުރި ރައްޔިތުން ފަހަރަ ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. "ރަނގަޅު އިދާރީ ނިޒާމު" ޑިމޮކްރަސީ ބަލާގެ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. ހަމައެހެންމެ "ގާނޫނީ ހިމާޔަތް ދެމެހެއްޓުން" މިއީ ވެސް އެހެން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މިއީ ބަދަލުވެފައެވެ. ބަދަލު، ދިވެހިން މަދުވެގެން ވަރަށްބޮޑަށް ދިމާވެދާނެ އެއްވެސް މުއައްސަސާއެއް ބަދަލުކޮށް އަދި ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ސިޔާސީ ވިސްނުން ފޮނުވިއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ކަމެއް ވިސްނުމަށް ހުރި ރާއްޖޭގެ ބައެއް އާއްމު ސަރުކާރުތަކުން ފުރިހަމަ ހިތްވަރު ހުށަހަޅައިދިނުމަށް ފެށުނީއެވެ. އެއްވެ މިނަ ރަށްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު އެތަށް ބޭނުންތަކުން މީހަކު ބެލުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ "ގާނޫނު" ނިޒާމު ހިންގުމަށް ހުރެވެ.

ދިވެހި ޑިމޮކްރަސީގެ އެއްވެ ގޮތަކަށް މަސައްކަތް ހިމެ ވިސްނުމަށް ފެންނަނީ ތަރުތީބު ބަލަހައްޓަން. ބަޔަކާ ރައްޔިތުން ބަލާގޮތަށް ގެނެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ އަދި އާލާ ރަސްކަމުގެ ބައިތިޔަކަން ނުހަނު ހިމެ ސާފުކޮށް އިސްކޮޅަށް ބައްދަލުވެއެވެ. ވިސްނުމަށް މިދިޔަ 1195 ވަނަ އަހަރު ދިވެހިރާއްޖޭ ދަރިވަރު ތަރުތީބު ބަލާއިރު ގާނޫނީ މި އިސްލާމީ ފުރުޞަތު. އަދި ގަސްޓޫ ފުރުޞަތު މިދަނޑުވަރު ބަދަލުކުރެ އެ ޖަމާއަތުގައި ދިވެހިން މަސައްކަތުގައި އެކުގައި ހުރުމަށް ހަމައެކަނި ސަރުކާރު ދިވެހިރާއްޖޭ މިން އެކުގައި ބަހުގެ އެއް ގޮތެވެ. "ދަރަކަ ކަރަކަ ހުކުމް އާޅަދިއަ ކަމާއިބެހޭ ދަރުމަވަންތަ ބަޔަކަ ވަރަކަ ބިންގާ ކަނޑައެޅި ވިއްދާ ކަނުހަލަ ކައިރިން އަދިދިމަ ސަރުކާރު ގަވާއިދު ހަމަކަ ކަނޑައެޅި" މިއީ މިހާރުގެ ދިވެހިބަހުން ދަންނަވާލުމަކީ "ކަމަކަށްވެފަ އިދާރާގެ ޖަމާއަތުގައި ޒަމާނީ ކަނޑައެޅުމާއި ގުޅިގެން ފެށުނެވެ. ފުރުޞަތު ކަނޑައެޅުމަށް ހިމެނޭ ފުރުޞަތުތަކާއި އެއްބަދަލު މެނުވީ ފުރުޞަތެވެ. ފަހުމުގެތެރެ ކަނޑައެޅި ވަގުތުން ކަނޑައެޅިފައި ވަކިވަކި ބައިތަކެއް އަނެއްގެ ސިޔާސީއާއި މެދު ވަކިކުރުމަށް އެކުލަވާލެވިފައެވެ. ދިރާސާކުރެވޭގޮތުގެ ބަހުގެ މިނިވަން ގޮތްތަކާއި ކަނޑައެޅިގެންވާ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅުތައް ގައުމީ މިންވަރު ދަރުމަވެރިން ހަމަ ހަމައެވެ. ކަނޑައެޅުމަކާ ނުކުމެ ބަހުރުވަފުރާނަވެ." (ތަރުޖަމާ އަލި ނަޖީބް)

ގާނޫނާގެ ފަރުން، ދިވެހި ޑިމޮކްރަސީގެ ސިޔާސީގައި އަދުގަހަކުރެވުނު ފުރަހަތަ ހުރި އެކިއެކި ދަސްވި ޑިމޮކްރަސީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުރުޞަތު ކަނޑައެޅިފައެވެ. މިހާރު ފުރަހަތަ ހުރި، ވިސްނުމުގައި ދިވެހިގައި ހުރި ފުރުޞަތުތަކާއި ބަދަލުކުރި ކަނޑައެޅުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުރުޞަތުތަކަކީ ވިސްނުމަށް ދަރުމަވެ ކަނޑައެޅި ދިވެހިރާއްޖޭ. މިދިވެހިރާއްޖޭގައި ބާރު ގައުމީ ހުރިހާ ސަރުކާރު މިއީ ބާރު ދިވެހިން ކަމުގައި ބަލާލިއްޔާއެވެ. އެހިތުވެރިކަމުގެ އިސްލާމީ ވިސްނުމުގެ ދިރިއުޅުމުގައި

ފުރިހަމަވެއެވެ.

ދިވެހި ދުސްތޫރުތަކުގެ ތާރީޚުން ފެންނަން ހުރި ބައެއް އެއްޗެއް މިސާލަކަށް ކަނޑައަޅާލެވޭ، "ބުރުގީ
ކަމަށް ވާހަކަ" އަދި "ދަސްކުރުވާނެ މިންގަނޑު" ފަދަ ވާހަކަތައް ފާހަގަކޮށްލެވިދާނެއެވެ. ތަރިކައިގެ ބާބު ބޮޑެތިވާ ވަގުތު
ބަޔަކުމީހުގެ ބަސްބުނުމަކުން ހަމައިފަދަ މިފަދަކަމެއް މިދުށް ބައެއް އަދި މިދުން ޖަމާކޮށްލެވޭ ނޫނެވެއެވެ. ހަމަވެސް
އެފަދަކަމުގެ ދިވެހިންގެ ޢާއް ދުވަސްވަރުގެ އަދާކުރަމުގެ ތަފާތުތަކުގެ މަސްއޫލު ވަރަށް ސަރުކާރު ފެންނަން
ހުރިކަން އަދިވެއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ މާނައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭއިން ފާހަގަކުރެވޭ ފުރަތަމަ ބޮކަރު އަލުވެރި
އަދުރު ޢުމަރު މާލޭގެ ކަލޭކޮށްފައިވެއެވެ. އޭނާއަކީ ހިޖުރައިން ބޮޑުވަނަ ގަރުނުގެ ދެވަނަ އުތުރުގެ ރަސްގެފާނެވެ.
އޭނާ ދިވެހިބަހަށް "ބާޒާރީ" ބާރު ތަރިކަތް ފާތިޚާ ދިހަ ކަންތައްތަކެއް ޒަމާނުގެ ބަޔަކު ތަފާތުކޮށްލެއެވެ.
އެކަމުގެ ތަރުޖަމާވެސް ފާހަގަކުރެވޭ. ފާހަގައި ދިރާސާކުރާ އެބައި ތަރިކައިން އެކުއެވެ. މިފަދަ ދިވެހިބަހުގެ
ހިޖުރައިން 1150 (1737 މ.) ވަނަ އަހަރުއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިބަހުގެ އެ ދައުރުގެ ކުޅިވަރުތައް، އަރިހަށް ތާރީޚީ ދިރާގެ
ތަރިކަތު ދިވެހި ބަސްކިޔާ ބައިވެރިން ވަނީ ކަނޑައަޅާފައެވެ. މިނޫން އެގޮތުގެ މިޔަރު 18 ވަނަ ގަރުނުގެ ބޮޑުކަމެވެ. ބަސްކިޔާ
ބައިވެރިން މަސައްކަތް ދިވެހި އަދަބުއްޓާއިގައި ހިލޭ ވާހަކަތައް ބައެއް ބާރު ފުދޭނެ ވާހަކަތައް ލިޔެ ހިކައި
އަށްނަ އަނަގަބުލުކުރެވެއެވެ. އޭނާ ދިވެހި ދިރާގެ ތަރިކަތު ތަރިކަތް ވާހަކަތައްގެ ސާފުކުރި ދިވެހިން ފަރާތަށް ހިލޭ
ވާހަކައެވެ.

މިދުނިޔެ އެދުރުންގެ ދިވެހިންގެ ބައްޓަމެއް ދިރާސާ ކުރައްވައި އެބައިއަކުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.
ކާބޯން ދިވެހީގައި ހުރިއިރު އިސްލާމް ޒަމާނުގައި ކުރުގެ އިސްލާމީ ކުރައްވައި ހުރިއިރު އެރިބަލަ މަސްއޫލު
ނައިބުތައް އެވެ. އޭނާގެ ފުރިހަމަ ނަމުން ދަރުނަވާނަމަ އަހްސަނުގެ މުޢައްމަދު ޙަސަނުއްދީން އައްސޭޚު
އިސްލާމްމަދުޙައްމަދު އާބި، ފުރަތަމަދުތަކާ އެކަތާރީގެ އިސްލާ ނައިބުތަކުގައި ތަޢުލީމު ލިބުނެވެ. އޭނާ ދިރާގެ ތަރިކަތަށް ވަކަން
ތަނަވަސް ޖަމާޢަތުގެ ދިވެހިބަހުގައިވެއެވެ. އަދި އެ ބަޔާނީ ގޮތުގައިވެއިރު ތަނަވަސްކަން މީހާއަށް ކުރެވޭ
ތަރިކަތުގެ ދަނޑުގެ ފުރަވަޑައިގެން ތަރިކަތުގެ އެބައި ސިފަސިފައިގެ އުސޫލުތަކުގެ ހުރިގޮތެވެ. އޭގެ ބޮޑުތަކައި މަޖިލީ،
ދަރަނިޖެހުނު، ކުޑަތަ، ސިފަކޮށްފައި، ސިއްރުތަކުގެ ރިވާ، ބޭނުމަށް ފަދަ ފާހަގަ ހިނދުއެވެ. އެ
ވަސީލަތްތަކަށް އޭނާ ކުރައްވައިދިނުމަށް ހިޖުރައިން 1308 ވަނަ އަހަރު އޭނާ ފޮތްތަކުން ފާހަގަކުރައްވައި ހެދުނު
ދުވަސްވަރުގައެވެ.

ތަރިކަތުން އުސޫލުވެސް ސިފަސިފަވެފައި އިސްލާހު ދިނީ ފާހަގަކޮށްފައި އޭނާ ދިރާސާވެއެވެ.
ބޮޑުތަކުގެ ކަލެކްޓަރީގެ، ދުވަހުކޮޅުގެ، ބޮޑުތަކުގެ ބަލާބެލުމުގެ، ދިރާސާ ދިވެހި ދިރި ފާހަގަކޮށްލެވެ. އަދި އޭގެ
އިބްރާހިމް ނިޒާމުއްދީނުގެ ބާރު ސިއްރު ފާހަގަކޮށް އޭނާ ދިރާސާވެއެވެ. އެދުރުނުތަކުގެ އެކުގެ ހަމަކަށް އެއްކަލަ
ކަރުދާހަށް ފަށައިގަތުމުގެ ބާރު ފުރިހަމަކަމުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ފާހަގަ އުސޫލު ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. އޭގެ ފުރަތަމަ ދިވެހި ބަހުގެ
ތަރިކަތުގެ ދިރާސާގެ ބޮޑުކަމެއް. ބޮޑު ކަމާއިގައި، ބޮޑު ދިރުހުގެ ތަފާތުގައި ކަރުން ދުނިޔޭގެ ބަޔާންކޮށްދިން
ހިފެއްޓެވެ. މިޔަ ބަޔާންކޮށްދިން ކަރުދާސް ޝަރީޢަތުގައި ދިރާ މަ ކުރިމަތިގެ ތަރިކަތުގެ ފާހަގަކުރެވޭ ދިވެހިބަހުގެ ވާހަކަ
އަޅުވާލުމަށް ދެރަތަކެވެ. އެކަމާ އުސޫލުގެ ދިރާގެ ޖަމާޢަތް އަދި އެކުލެވޭ ދިޔައިން ތަރިކަތް އަހަރުވީއެވެ.

1323 ހ. ގައި ރާއްޖޭގައި ބޮޑުތަކުގެ ދިވެހި އަދި އަދަބު ތަކަތަކުގެ އެކުލެވޭ ބަހުރުވަލިން
މިހިސާބު ކުރިއަރަމުން ދިޔައެވެ. އޭނާ ދިވެހި، މިދުނިޔެ ފާހަގަ، އަދިވެސް އެކުލެވޭ ބަހުރުވަތަކުގެ ތަރިކަތް އޭގެ އޭނާގެ
"ބޮޑު ފާހަގަ." މ ސިފަސިފައާއެކު އިޞްލާޙު އަރިހު ބޮޑު، ހަވާލާދީ ތަކެތިކުރެވޭ. އޭރު 1333 ހ. ގައި
ދިވެހިބަހުގެ ދައުރުގައި ޗާޕުކުރުމުގެ ދައުރުގެ އަލަށް ލިޔެވިގެން ތަރުޖަމާ ކުރެވިގެން ދިވެހި ފުރަތަމަ
ޗާޕުކުރެވުނެވެ. މިފަދަ ރާއްޖޭގައި ހިޖުރައިން 1350 ހ. ގައެވެ.

ބައިވެރިވުމުގެ ވަޒަނުން މިހާރުގެ ވާން ހުރިހާ ވަޒަނަށް ފުރިހަމަކަ ވާން ހެއްދުމަށް ދައުލަތި ހުށަހަޅައިދިނީއެވެ. މިފަދަ ވާން ފުރިހަމަކަ ހެއްދުމަށް އަދަބީ ވުޒާރާ ވަޒަނަކަނުވެ. ހުށަހަޅައިދިނީ ދީފަޔާ އަދަބީ އާޘާރެއް ވަރަށް ބޮޑު އިސްލާހީ ބަދަލުތައް ގެނެސްދީ އަދި ފުރިން އާ މަގެއް ދެއްކީ އަދީބުކަމެވެ.

ޤާނޫނީ ކަންތައް ތަރައްޤީވުން ފެށުމާއެކު އަދި ކަންތައްތައް ބަދަލުވެ ކުރިއަށްދިޔައެވެ. މިގޮތުގެ ތެރެއިން 1933 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު 8 ގައި ޤާނޫނުއަސާސީ އަލްއިސްލާޙު ނަމުގައި ޖަމްޢިއްޔާ ފުރަގަސްދީފައިވެއެވެ. މިއީ ދީނީ އަދަބީ ތަޢުލީމީ ބާރުވެރިވުމުގެ ހިއްމު ނުތައް ޖަމްޢިއްޔާއެކެވެ. މި ޖަމްޢިއްޔާގައި ދުނިޔޭގެ ހަބަރު ސިލޯނު، ދީނީ، އިނގިރޭސި، ސިލޯނު، އިޖިޕްޓު ފަދަ ބައެއް ތަންތަނުން ހަބަރު ލިބުނު ގޮތުން ... ކުރިއަށްދިޔައެވެ. މި 8 ޖަމްޢިއްޔާ ނުކުތެވެ. މި ޖަމްޢިއްޔާގެ ބައިވެރިވުމުގެ ... ހުށަހެޅީ ... ސިލޯނު ... ޖަމްޢިއްޔާ ... މި ޖަމްޢިއްޔާ 8 ވަނަ އަހަރު ... ސިލޯނު ބަދަލު ވެގެން ނުވެއެވެ.

އަލްއިސްލާޙުގެ ފަރާތުން ނިންމާފައިވާ ކަރަން މި ޖަމްޢިއްޔާ ނުކުތުމުގެ މަޤްޞަދު ނުވަތަ ބޭނުން އެ ބޭފުޅުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް ދަންނަވައިލާނަމެވެ.

ޖަމްޢިއްޔާގެ ނަން: އަލްއިސްލާޙު
މަޤްޞަދު:

1. ދީނުން ދިރާއި ދުނިޔޭގެ ފަންނުތަކުން ހޯއްދުވުން.
2. ވާހަކަ އަރާ އެއް އަރަބީ އެއްގޮތައް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ނުކުންނަ ގެޒެޓުގައި ނުކުންނަ ވާހަކަތަކުގެ ޢިލްމީ މުއައްސަސާގެ މައްސަލަ ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރަނީ ބަޔާން ކުރުން.
3. މިނިސްޓަރުންނަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމެއް ހިނގާނަމަ އެކަމުގެ މައްސަލަ ފާހަގަކުރުން.
4. ސިލޯނު، އިނގިރޭސި އަދި އިޖިޕްޓު، ތަފުސީލު ގޮތް ދެމުން ދުނިޔޭގެ ޢިލްމީ ތަޢުލީމުގެ ހަބަރުތައް ދިނުން.
5. ޢިލްމީ ބޭފުޅުންގެ އިޖްތިމާޢުތަކަށް އިންތިޒާމުކުރުން ދިނުން.
6. ރާއްޖޭގެ ޢިލްމީ ތަޢުލީމުގެ ބޭނުންތަކަށް ހަބަރުތައް ދިނުން.
7. މިއީން ކޮންމެ ކަމަކާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ކޮންމެ މީހަކު ފޯރުވައިދޭ މި ޖަމްޢިއްޔާގެ އިދާރާއިން ފާސްކުރެވޭ ގޮތުގައި ޖަމްޢިއްޔާގައި ދިރާސާ ކުރުމަށް ކަނޑައަޅާނެއެވެ.
8. މިއުގެ ޒަމާނާ ނުވަތަ މިސްކިތްތަކުގެ އަޅުކަމާ ބެހޭ ނުވަތަ ތައުލީމަށް ނުވަތަ މިކަން އެ ފަރާތަކުން ގެއްލުމެއް ދިމާނުވާ އެއްވެސް ހަބަރެއް ޝާއިޢުކުރުން ނުކުރެވޭނެއެވެ.
9. ޖަމްޢިއްޔާގެ އިދާރާއަށް ޖަމްޢިއްޔާގައި ދިރާސާކުރަން ބޭނުންވާ ފޮތްތަކާއި އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް އެ ދިނުން މިކަން އެންގުމަށްފަހު ބަދަލުކޮށް ފޯރުކޮށްދީ ޢާއްމު ނުވަތަ ޝާއިޢުކުރުން ނުކުރެވޭނެއެވެ.
10. ގެބޭތުންކުރުމުގެ ބޭފުޅާ މަޢުލޫމާތު ހޯއްދުވުމުގެ ގެބޭތުކުރުމަށް ޖަމްޢިއްޔާގެ އިދާރާއިން ފާސްކުރާ މަޢުލޫމާތުތައް އެކި ފަރާތްތަކަށް އަންގަވައި ނުފޮނުވޭނެއެވެ.
11. އެއްވެ މަޝްވަރާކުރަން ފެނިއްޖެ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތެއް ހިމާ ޤާނޫނުތަކާ އެއް. އަމިއްލަ ބޭނުންތަކަށް ޖަމްޢިއްޔާގައި

ލިޔުއްވުމަށް ފާހަގަ ކަމުގެ ދަރުމަވަންތަ ލިޔުއްވުން ހަރަދުކޮށް ގެންގުޅުން ފަހި ތަފާސްހިސާބު ފަރާތުން އަޅައި
އެޅުވުނު މިފަދައެވެ.

12. މި ވަޤުތުގެ އިދާރާތަކުގެ ފަރާތުން ލިޔެވުނު ލިޔުންތަކެވެ.

13. މަޤާމުގައި ލިޔުމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރި ފަރާތްތަކުން އެއްޗެހި ހުރި، ދެކޮޅުން ތަކެތި ކުރެވުނު ލިޔުމެވެ.

ރައްޔިތުންނަށް މިބާވަތުގެ ކަންތައް ކުރެވުނު ތަރައްޤީ، އާއްމުންގެ ތާރީޚުގައިވެސް ލިޔުއްވުމުގެ ހަރަކާތްތައް ހިންގުމުގެ ގޮތުން ފެނިގެންދެއެވެ. ވާހަކަ ކިޔުމުގެ ތަރިކަ ފެނުނެވެ.

ވާހަކަ ކިޔުމަކީ ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ކުރީއްސުރެވެސް އޮތް ކަމެކެވެ. ކުރިން ކިޔާތީ އިވިއްޖެ ބޮޑެތި ވާހަކައާއި، ދަރިފުޅުގެ ވާހަކައާއި، ބަލާއި ދުނިޔެއިން ހުރި ތިން އިސްތިހާރުތަކުން ވާހަކައާއި މިބާވަތުގެ ވާހަކަތަކެވެ.

ވާހަކަތަކަކީ ބަޔާއިން ތަފާތުތަކުން ބޮޑެތިތަކުން ވާހަކައާއި ދިރިއުޅުމުގެ ވާހަކަ ލިޔުމާއި ދަރަނިވެރި ވާހަކަތަކާއި ބޮޑެތި ތަރުތީބާއި ދަރުމަވެރިކަމުގެ ކަމެވެ. އެންމެ ބޮޑު ގޮތުގައި ވާހަކަތަކުގެ ޢިބުރަތްތަކަކީ ދިވެހި ބަހުން ގެނެވުނު ތަފާތު ތަރުތީބުން ތަޢާރަފު ކުރެވުނު ވާހަކަތަކުގެ ތަރުޖަމާވެސް ކުރެވިފައެވެ.

މިދުވަސްވަރުންފެށިގެން ދިމާ ތަރުޖަމާ ވާހަކަތަކުގެ ތަރިކައެވެ. މިދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅުން ގެބަތަލުގެ ވާހަކައާއި، އިސްލާމީ ވާހަކައާއި، ސަޤާފީ ތަރުޖަމާ ވާހަކައާއި، ތާރީޚީ ވާހަކައާއި، ޚުރާފީ ވާހަކައާއި، ޤިޔާސީ އާދައިގެ ވާހަކަ ފޮތް ވާހަކަތަކުން އަދިވެސް ދިރިހުރެއެވެ. މި ވާހަކަތައް އެއްގޮތުން އެނގޭ ގޮތް އެއްބަސްވެ އަސްލު ލިޔެވޭ ބަލައިގަނެ އެޅުން ގެންގުޅެއެވެ.

އެދުވަސްވަރުން ފެށިގެން ދިވެހިން ދިވެހިބަހުން އަދިބުރަކަން ވާހަކަ ލިޔުމުގެ ދަރުބާރެވެ. ލިޔެވުނު އެންމެ ފުރަތަމަ ފުނިފުޅުކަމުގެ ވާހަކައިގެ ތަރުޖަމާކުރި ތަރިކައިގެ ތާރީޚު ލިޔެވުނު ދިޔައީ ހިޖުރައިން 1338 ވަނަ އަހަރު. (މީލާދީން 1919 ވަނަ އަހަރު.) އޭރު އެއްގޮތަކަށް ދިވެހިބަހުގެ އަދިބުގެ ތަރައްޤީ އަދި ޕުސްތަކު ބަޔާނުކުރި ކިތާބުތަކެވެ. އެއީ! ބަހުން ލިޔުން ކުރައްވާ ބޭފުޅާއި ކުރިން ބޭނުންކުރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގަވާއިދުތަކުގެ ސިޔާސީ ގެނުވި މުޤައްދިމާ އެކުލެވިގެންވާ ތަރުޖަމާތަކެވެ. އެގޮތުގައި މި ތަރުތީބުގެ އަސްލާއި ތަރުޖަމާ ޢިލްމީ ބަހުން ލިޔެފައެވެ. ތަރުޖަމާކުރެވުނު މި ބަސްބަހުގެ ވާހަކަ ތަރުތީބު އިސްލާހުކުރަން ފަށައިފިއެވެ. ނަމޫނާއެއްގެ ގޮތުން ވާހަކަ ތާރީޚުގެ ލިޔުމާއި އުފެދިގެން ބަހުގެ ސިފަތައް ތަރުޖަމާކުރި ބަޔާނުތަކެވެ. ނަމަވެސް އެއްގޮތް ތަރީޚު ހިނގުމާއި ނަމޫނާގެ ބާވަތުގައި ތަރުޖަމާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިބަހުގެ އަދަބީ ތާރީޚުގެ ފެށުން ކުރެވިއްޖެއެވެ. ދިވެހިން ވާހަކަ ތާރީޚުގައި އެކި ދިވެހިބަހާއި ބަހުގެ އަދަބު ތަރައްޤީވެގެން ދިޔައީ ރާއްޖޭގައި ގެނެވުނު ބަދަލުތަކުގެ ސަބަބުންނެވެ. ބަލާހިތްވާ މި ތަރުޖަމާގެ ދިވެހި އަދަބުގެ ބާރު، އަދަބީ ބަހުގެ މަޢުލޫމާތު އަދި ތަރިކަ ހިމެނިގެންވެއެވެ.

ދިވެހިން ތާރީޚުގެ އަދަބީ މަސައްކަތުގެ ގޮތުން އެކުލެވި ފުރަތަމަ ވާހަކަތަކުގެ ތެރޭ، އައްޑޫގެ އާދައިން މަޤާމުގައިވެސް ހިމެނެއެވެ. މިއީ އަލުން ދިރުވިގެން ނެރުނު މަޤާމާތަކެވެ. އާދަކުރުން ކަމަކަށްވުރެ ކަމުގެ ތާރީޚުގެ ފެށުން ހިޖުރައިން 1365 ވަނަ އަހަރުގެ ތަރުތީބުކުރުމުގެ ދުވަސް ދުވަހު ކުރި ލިޔުއްވާ ހިތްވަރުދީ ތާރީޚުގެ އުފެދުނު އަދަބުގެ ތަރިކަތަކުން ދިވެހި އަދަބީ ފޮތަކުން ޢަދަދު އެތައް. ފުރަތަމަ ޗާޕުކުރުމުގެ ބާވަތްތަކުގެ ދިވެހި ފަސޭހަ ގަލަމުގެ ފުރަތަމަ މަޤާމުގެ ބޭނުންކުރީ. މި ތާރީޚުގެ މަސައްކަތް ހިންގައިގަތުމުގެ ނަމޫނާގެ ގޮތުން ބަސްތަކުގެ އުފެދުން ބަހުގެ ގިނަ ފޮތް ލިޔުނެވެ. އެއީ، ދިވެހިބަހުގެ ދަރި ހިސާބަށް ދިރިހުރި ތަރިކައެވެ. މި ތާރީޚުގެ ބަސްތަކުގެ އަދަބީ ތަރިކަ ވާހަކަ ތާރީޚުގެ ދަރުމައެވެ. މި

ދަންނަވައިލަމީ، އަލްއިޞްލާޙްގެ ދައުރުގެ ބަޔަކު މުދައްރިސުންނެވެ.

1. އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު ފަރީދު
2. ފަޟީލަތުއްޝައިޚް ޙުސައިން ޞަލާޙުއްދީން
3. އަލްއުސްތާޛު އަޙްމަދު ކާމިލް ދީދީ
4. މާރަންދޫ ގަނޑުވަރު ތުއްތު މަނިއްފުޅު
5. އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ބުޚާރީ (ޝަރީފުގެ އިބްރާހީމްފުޅު)
6. އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ރަޝީދު ބަޔަކާގެ
7. އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން
8. އަންނަބީލް ތުތުބާ މުޙައްމަދު ދީދީ
9. އައްސައްޔިދު ބޮޑުފެންވަޅުގޭ ސީދީ
10. އަލްއުސްތާޛު މުޙައްމަދު ޖަމީލް
11. އަލްއުސްތާޛު އިބްރާހީމް ޝިހާބު
12. އަލްފާޟިލް އަބްދުލްމަޖީދު ޙުސައިން މަނިކު
13. އަލްފާޟިލް ޙަސަން ތުތުބާދީދީ

އައްޔާރީގެ މުދައްރިސުންނަށް ބަޔަކުލާއިރުވެސް މިގޮތަށްއިން ދިޔަ ބާކީވުމުގެ ނަންފުޅުތައް ހިމެނެވެ. ކަންމިހެންކަމުގެ "އަލްއިޞްލާޙް" "އައްޔާރީ" ގެޒެޓަށް ލިޔުމަށްފަހު 1943 ވަނަ 5 ވަނަ ދުވަހު، "ސަރުކާރުގެ ހަބަރު"ގެ ނަމުގައި ނޫހެއް ނެރުއްވުން ފެށިއެވެ. ދެން ދިޔަ މުދައްރިސުން ފެންނާން ފެށި އެ ނޫހުގެ ޗާރީޢާޙެނެވެ. ސަރުކާރުގެ ހަބަރަކީ ރާއްޖޭގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ޝާއިޢުކުރެވުނު ނޫހެވެ. ނޫހުގެ ނުކުންނަނީ ކޮންމެ ހަފުތާއަކު ފުރަތަމަ ދުވަހު (މަހުގެ އެއް ފަހަރުއެވެ.) އެނާ ދުވަހަކަށް ހިނގުމުންދާ ދުވަހު ބޮޑު ހަނގުރާމައިގެ ހަބަރުތަކާއި ދީނީ އެހެން އެތަކެއް މަޢުލޫމާތުތަކާއި ރާއްޖޭގެ ބޮޑެތި ހަބަރުތައް ވެސް ނޫހުގައި ޝާއިޢު ކުރެވުމުން ދިޔައެވެ.

"ސަރުކާރުގެ ހަބަރު" ގެ ދުވަސްވަރަކީ، ދިވެހިބަހުގެ ލިޔުމަށް ހޯދިބަ އަހުލުއަރުވައި ދުވަސް ފުވައްމުލަކު ކުރެވުނެވެ. ނަމޫނާއެއްގެ ގޮތުން މަދަރަސާތަކުގެ ފަރާތުން ބަޔަކު ފެތުރިއްޖެއެވެ. ވިލާތުން ކުދިންގެ މަދަރަސާއާއި އުފެދުނެވެ. މިއިން ކޮންމެ ސަރުކާރުގައި ވެސް އަދަބީ ޚަބަރުތަކާއި ފަރާތުން ހިނގާން ފެށިއެވެ. ވިލާތުން ކުދިން މަދަރަސާގައި އުފެދުނު، ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި ކުލަބުތަކެވެ. އަންގެރޭސިކުދިންގެ މަދަރަސާގައި އުފެދުނު ޖަމްޢިއްޔާތައް ގާއިމުކުރެވުނެވެ. މިއިން ކޮންމެ ޖަމްޢިއްޔާއަކާއި ކުލަބުތަކަށް އޭގެ އަދަބީ ބަޔަކާއި ޝާޢިރުނެވެ. ވިލާތުން ކުދިންގެ ގޮތުން ޝާޢިރު އައްޔާރީބޭފުޅާ. އަންގެރޭސިކުދިން ޝާޢިރު "ޖައްރާގެ އަންހެން ދަރިފުޅާ" އެވެ. މި ދެ މަޖައްލާއަށް ސަރުކާރުގެ އިނާމުތަކާއި ހިތްވަރު ދެއްވުމާއި އެހީތެރިކަން ފަހަރެއް މަތީ ދަރަޖައަކަށް ލިބިވަޑައިގެންނެވެ.

މި މަސައްކަތްތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ދިވެހި މުދައްރިސުންގެ ދުވަސްއަށް އަދި މުދައްރިސުންތަކެއް އުފެއްދުނު ދިޔައެވެ. އަލްއުސްތާޛު މަޙްމޫދު އަބްދުލްވައްހާބު، އަލްއުސްތާޛު މޫސާ ފަހުމީ، އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ޝަރީފް، އަލްމަރްޙޫމް އިސްމާޢީލް އަބްދުﷲ، އަލްފާޟިލް އަލީ ޙުސައިން ނަޖީބު، އަލްއުސްތާޛު ޝ.ޙ. ޙަސަން ދީދީ، އަލްއުސްތާޛު އަބްދުﷲ ޙަމީދު، އަދި އަލްފާޟިލް އަބްދުﷲ ޞާދިޤު،

އަލްފާޟިލް ސަޢީދުއާ އިބްރާހީމް ނަސީމް، ފަދަ ބޭފުޅުންނަކީ އެދުވަސްވަރު އުފެދިގެން ދިޔަ ޝިޢުރުވެރިންނެވެ.

މި ބޭފުޅުންގެ އިތުރުން ޚާއްޞަ ޝިޢުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި އެންމެ ފުރަތަމަ އަންގަން ޝިޢުރުވެރިންތަކެއް އުފެދިގެން އައީ އެދުވަސްވަރު ގައެވެ. އެބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި އަންހެންބޭފުޅާ ބަދީޢާ ހުސައިން ބަދީޢު، އަލްފާޟިލާ އާމިނަތު ފާއިޒާ، އަންހެންބޭފުޅާ ބަދީޢާ ހުސައިން ބަދީޢު އަލްފާޟިލާ ފާތިމަތު އަބްދުލްވަހާބް ފަދަ ބޭފުޅުން ހިމެނިވަޑައިގަންނަވައެވެ. (މިގޮތުން އަންހެންބޭފުޅާ އާމިނަތު ބުސައިން އަދި އާޒާދީރިންގެ "އައްޔާމު" ނަމާ މަޝްހޫރަން ޝިޢުރުގާ އުފައްދަ ބޭފުޅެކެވެ.)

ދިވެހި ޝިޢުރުވެރިކަމަށް އައި މި ތަރައްޤީ ގެނުވާ ގިނަ ޝާއިރުކަމުގެ އަދި ގެނުވަޑައިގަންނަވައި އުފެދިގެން ދިޔައެވެ. އެހެން ގޮތަކުން ބުނާނަމަ ދިވެހިބަހުން ޝިޢުރުތަކުގެ ސަބަބުން ޤައުމީ ޝިޢުރުތަކެއް ބިނާކުރެވުނީ އަދި ގައުމީ ރޫޙު ޤާއިމުވާ ދިވެހިޝިޢުރުވެރިންގެ ދިރުވައިގަންނަވާ ވަރަށް ގިނަ ޝިޢުރުތަކެއް އުފެއްދެވިއެވެ. އިރާދަ، އަދަބީ ގައުމީ އަދި ގައުމީ ޝިޢުރުތަކެވެ.

އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން ދިވެހި ޝިޢުރުވެރިކަމަށް ގެންނެވި އައު ތަރައްޤީއާ ދިވެހިބަހުގެ ހިތްވަރުގެ ބާރުބޮޑުވެގެން ގޮސްފައިވާ ބުނެވިދާނެއެވެ. އަދި ޙަރަކާތް އެކުލަވައިގެން އުފެދިގެން ދިޔައެވެ. ތަރައްޤީއާ ތަރުތީބުވެގެން ދިއުމަކީ ޝިޢުރުވެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމެކެވެ. ދިވެހިބަހުގެ ޝިޢުރުގެ ދާއިރާގައި އާ ބައިތުތައް ހުރިހާ ޝިޢުރުވެރިންގެ ހިތާމަ ގަލަންތަކުން ޝިޢުރުތަކުން ޝިޢުރުވެރިން އަސަރު ފޯރުވައިދޭ ޝިޢުރުތަކެވެ.

ކުރިއަށް ދިއުމުގެ ދޮރު ބޭރު ރަށްތަކުގެ ކުރިއެރުން ޙާއްޞަކޮށް ކުރީގެ ތަރުޖަމާ ތަރައްޤީވުމުގެ ކުރިއެރުމުގެ ޢާއްމު ދާއިރާގައި ހިންގާލުން އައި ތަރައްޤީ، ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު ތަފާތު ތަރައްޤީ ދިރުވައިލުމުގެ އަދި ފަހުން އެ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު ތަފާތު ތަރުޖަމާތަކުން ދިޔަ ތަރައްޤީ ކުރެވުނު ދިވެހި ޝިޢުރުވެރިން އަދަބީ ޙަރަކާތްތަކުން ބައިވެރިވެ ޙާއްޞަ ދާއިރާތައް ގެނުވި ބަރަކާތް ޙާއްޞަ ދިވެހި ޝިޢުރުވެރިންގެ ވަސީލަތް ހުރިހާ ޝިޢުރު ތަރުޖަމާކޮށްފައި ވެއެވެ. އަދި ހިތްވަރެވެ. ދިވެހި ޝިޢުރުވެރިންތަކުން ތަރުޖަމާކުރެވުނު ކަވިތަކަކީ ސަރުކާރުން ތަރުޖަމާ ވަސީލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ވަސީލަތްތަކެއް ތަރައްޤީ ތަފާތު އަދަބީ ފަންނުތަކުން ލިޔުނެވެ. ދިޔަ ފަންނީ ތަރުޖަމާ ޝިޢުރުގެ ފަރާތުގައި ޙާއްޞަ ޝިޢުރުތައް ޝާއިރުންގެ ޢާއްމު ނަޒަރުން ލިޔުނެވެ. ހަމައެހެން ވަރަށް ގިނަ ދިޔައެވެ. ތިރީގައި އެބައިތުގެ ނަން ވެއެވެ. އެ ގޮތުން 1950 އާއި 1960 ގެ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި އަދަބީ ފަންނުތަކުން ހިންގި ބައެއް ޝިޢުރުތަކާއި މަޝްހޫރު ކަވިތަކުގެ ނަންތައް ދަންނަވާލާނަމެވެ.

ސިޔާސީ	މުޙައްމަދު ޖަމީލް
ތަރި	ފަރުވާ
މާލޭ ފެށޭ	ޢުރޫސް
ޖަންސާއްލަޙީ	ޖާވިދުލްވަތަނީ ޒައްފާ
ވަފާ	އަންދަލީ
ދިރުވަސްފަތު	ސ. އަތޮޅުގެ ހިތާދޫ

އެގޮ ދިރުވަސްކޮށްލުމުގައި 1970 ގެ ތެރޭގައި ހިންގި ޝިޢުރުތަކާއި މަޝްހޫރު ތެރޭގައި މުޙައްމަދު އަމީން، ޙައްވާ އާއި އެބޭފުޅާ ފެށި ދިވެހި ޢަދަބީ އެއް ޝިޢުރުވެރިންތަކެއް ނުކުތީން އަދި އެއް ޝިޢުރުވެރިންގެ ވަހީ އަލިކޮށްދިން ޝިޢުރުތަކާއި މަޝްހޫރުކަވިތަކެވެ. މި ޝިޢުރުތަކާ މަޝްހޫރުކަވިތަކުގައި ދިވެހިން ގެނުވި ދިވެހިން ދިރުވަސްކޮށް ޙާއްޞަގައި އެކުލާ ބާރަށް ސަރުކާރުން ދެނެގަނެ މައުސޫޢަތަކުގެ ދިވެހިތަކާ

ތިޔަ ހަރަކާތްތެރިވިއެވެ. އޭގެ ސަރަހައްދު ފިޔަވައި ދެރަށުގައި ޓޫރިސްޓުންނަށް އުޅުއްވުން ގެންދިޔައެވެ.

ދެން ދިވެހި ޓޫރިޒަމްގެ ތަރައްޤީ މިއަދު އަތޮޅުތެރޭގެ ފިޔަވާ އައި ރަށެއްގެ. އޭގެ 1978 ވަނަ އަހަރު އަތޮޅުސޮރުދާރު މަޢުލޫމާތު އިބްރާހީމް ހަވާލާގައިވާ ރިސޯޓްތަކުގެ ސަރަހައްދުތައް ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުގައި ހިންގާ ސަރުކާރުގެ ރިސޯޓްތަކުގެ ބައެއް ހިސާބުތަކުގައި ތިބި މީހުން ވަނީ ޓޫރިސްޓުންނަށް ޚިދުމަތް ދެވޭ ގޮތަށް ތަރައްޤީކޮށް ތަންތަން އެކުލަވާލާފައެވެ. މިއަދު މި ސަރަހައްދުގައި ތިބި ރިސޯޓްތަކުގެ ވަޒީފާތަކުގައި ދިވެހިން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބޭނެ ގޮތަށް ކަންކަން ރާވައި ދިވެހި ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވާ ކުރިއެރުންތަކެއް ހޯދައިދީފައިވާ ކަމެވެ. ރިސޯޓްތަކުގެ ތަރައްޤީ ހަރަކާތްތައް އިތުރުވެ ދިވެހިން ވަޒީފާގައި ބައިވެރިވުމުން ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް ލިބުނު ފައިދާ ގިނަކަމެވެ. ސަރަހައްދުގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާ ތަރައްޤީކޮށް ދިވެހިންނަށް ފައިދާ ހޯދައިދިނުމަށް ޙުކޫމަތުން މަސައްކަތްކޮށް ފަތުރުވެރިކަމުގެ ޚިދުމަތްތައް ފުޅާކުރުމުގެ ސިޔާސަތުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. ދިވެހި ޓޫރިޒަމްގެ ތަރައްޤީގެ މަގުގައި ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ ރިސޯޓްތަކުގެ ހިދުމަތްތައް ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކާ އަޅާކިޔޭ ފެންވަރަށް ގެނައުމަށް މަސައްކަތްކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި އެގޮތުން ރިސޯޓްތަކުގެ ހިދުމަތްތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޤާނޫނުތަކާއި ޤަވާޢިދުތައް ހަދާ ތަންފީޒުކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ދިވެހި ޓޫރިޒަމްގެ ތަރައްޤީ ކުރިއަށް ދިއުމުގައި ސަރުކާރުގެ ދައުރު ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެވެ.

އޭރުގެ ދިވެހި ޓޫރިޒަމްގެ ކުރިއަރާ ގެންދިއުމުގައި މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ގެންދަވަނީ ފަރުވާ ބޮޑުކޮށް މަސައްކަތްކޮށް ކުރިއަށްގެންދާ ކަމެވެ. މިގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މިފަދަ ރިސޯޓް ތަރައްޤީގައި އެއްވެސް ދާއިރާއަކަށް ނުވަތަ ދިވެހި ޓޫރިޒަމްގެ މިއަދު ރާއްޖޭގައި އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ތަރައްޤީކޮށް ދިވެހި ޓޫރިޒަމްގެ ފުރިހަމަ ކަމުގެ ފެންވަރަށް ގެނެވިފައިވާ ކަމެވެ. އެހެންކަމުން މިއަދު ދިވެހި ޓޫރިޒަމްގެ ތަރައްޤީ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާ ފުޅާވެ ކުރިއަށް ދަމުންދެއެވެ.

ޓޫރިޒަމްގެ ދައުރު އަދި މިއަދު

މި ކަންކަމުގައި ދެންނެވުނު އަތޮޅުތައް މިހާރަށް ވަސީލަތްތައް ކަންތައް އެވަނީ ދިރިއުޅުމަށް ޓޫރިޒަމްގެ ތަރައްޤީއާ ދަމަހައްޓާލެވޭ. އެކަމުގެ ތެރޭގައި އެކި ދާއިރާތަކުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ރިސޯޓްތައް ފަށާ ވެއްޖެ.

ކަންތައްތަކާ މިއަދު ދިރިއުޅުން ފަހި ވެގެން ބޭނުން ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައެވެ. އަދި މިހާރުވެސް ބަދަލުތައް އައިސްފައެވެ. ރާއްޖޭއަށް ބަދަލުތައް އައިސްފައެވެ. އަދި ބަދަލުތައް އައުމުގެ ފަހަރުން ދިރިއުޅުމުގެ ދާއިރާ ފަހި ގޮތަކަށް ދޫކޮށް ހުރި ދަތިތަކެވެ. މިފަދަ ހާލަތުތަކުގައި ވަކިކަމެއް ސަރަހައްދު މުޖުތަމަޢު ފުރުޞަތު ސަރުކާރުގެ އިންތިޒާމު ފުދޭނެ ގޮތަކަށް. ޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަދި ދިވެހި ދާއިރާ ދިރިއުޅުމުގެ ފެށުމާއި ދިވެހި ރައްޔިތުން ބަލަހައްޓާ ބައެއް ކަންކަމެވެ.

މި ބަދަލުތަކާއި ގުޅިގެން ޓޫރިޒަމްގެ ރޮނގުން ބަދަލުވާން ފެށި ކަމަކީ އަތޮޅުތަކުގެ ބަދަލުތައް. އަދި ދިވެހި ޓޫރިޒަމްގެ ފޯރުކޮށްދޭ ބަދަލު އެންމެ ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުން ހިނގައިދިޔައެވެ. ދިވެހި ޓޫރިޒަމް ތަރައްޤީގެ ވަސީލަތްތަކާއި ބަދަލުތައް ފެށުނު ތަނެވެ. ރާއްޖޭގެ ބަދަލުތަކުގެ ދާއިރާތަކުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ޓޫރިޒަމްގެ ތަރައްޤީ ދައުރުގެ ބިނާކުރެވުނު ބަދަލެވެ. އަދި ރައްޔިތުން. އެ ބިނާކުރުމުގެ އަސާސީ ކަމަކީ ޝަޚްޞިއްޔަތުގެ ދަރުމަވަންތަކަމެވެ.

އަދުގަނޑު މިހެން މިދަންނަވައި ވަރަށް މަތިވެރި ސަރަހައްދާ ހުރެއެވެ. ޖުމްހޫރިއްޔާގައި އަދުގަނޑު ދެކޮޅުވެގަތީ އިންސާނުންގެ ދިރިއުޅުމާ ގުޅިފައިވާ އެއްޗެހެވެ. ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޖުމްހޫރިއްޔަތް ބާރުވެރިވެފައިވާ އިންސާނުންގެ ދިރިއުޅުމާއި، އެ ދިރިއުޅުމުގެ ތަރައްޤީއަށްޓަކައި ކަންކަމެވެ. އެ ޖުމްހޫރިއްޔަތުން އަސާސީ ޙުކޫމަތުން ދަރީން އިންސާނުންގެ ދިރިއުޅުމުގެއެވެ. އެހެންކަމުން ދަންނަވަނީ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޖުމްހޫރިއްޔަތަކީ އިންސާނުންގެ ވިސްނުމާ ގުޅޭ އެއްޗެކެވެ. ހިތްހަމަ ޖެހުމާ ގުޅޭ އެއްޗެކެވެ. އެހެންކަމުން ހުރިހާ ބަޔަކާއި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުރުކަންތަކުގައި އިންސާނުންގެ ދިރިއުޅުން ތަރައްޤީވެގެންދިޔައީ ދުވަހުން ދުވަހަށް ބޮޑުވަމުންނެވެ. އެހެންކަމުން ޖުމްހޫރިއްޔާއަކީ އިންސާނުންގެ ދިރިއުޅުން ތަރައްޤީކޮށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކޮށްދޭ ޚިދުމަތެކެވެ. މިސާލަކަށް ބަލާއިރު އަދުގަނޑު ދުނިޔޭގެ ތާރީޚުގައި ތިޔަ ބޭފުޅުންނަށެވެ.

އިންސާނުންގެ ދިރިއުޅުން އަސާސީ ގޮތުގައި ބަދަލުވީ، އަދި އިންސާނުންގެ ދިރިއުޅުމަށް ބަދަލުގެނައުމުގެ ބާރު ދިރިއުޅުމާ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުރާއި އިޖުތިމާޢީ ދާއިރާތަކުން ސިޔާސީ ދާއިރާއަށް ކުރުމަށް އެކުލެވޭ އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާތަކަށް ކުރިއަރައިގެންނެވެ.

މިއަދު އަދުގަނޑުގެން ގެންގުޅޭ ބަދަލުގެނައުމަށް ހުރި ގޮތް ޖުމްހޫރިއްޔަތަށް ކުރިއެރިއެވެ. މިއަދުވެސް އަދުގަނޑުގެން ޖުމްހޫރިއްޔާ ކުރުމަށް ބަދަލު ވިޔަ ފަރާތްތަކުން އަނެއް ކަރުދާސް ޖުމްހޫރިއްޔާ ކުރުމަށް ބަލާ މިހެން ކިޔައެވެ.

މިއަދު ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޖުމްހޫރިއްޔަތް ހެއްދެވުމަށް ކުރި ޤާނޫނު ޖުމްހޫރިއްޔަތް ހުރި ގޮތްތަކެވެ. މިދެންނެވި ކުރި ޤާނޫނު ބަޔަކު ދަނޑިވަޅުގެ ވަކިވަކި ފަރާތް ގެންގުޅުމަށް ނިޒާމު ދެމެހެއްޓިއެވެ. އެހެން ޖުމްހޫރިއްޔަތު ޖުމްހޫރިއްޔާ ވަކިވަކި ދަށަށް ވަކިވަކި ނޫނީ ދެމެހެއްޓިއެވެ.

ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޖުމްހޫރިއްޔަތު ހައްޤު މިހެންގެ ސަރުކާރު ގެންގުޅުން ޖުމްހޫރީ ނިޒާމަކުން އަދުގަނޑުވެސް ގެނެސްދިނެވެ. ހަމަވެސް ހައްޤު މިހެންގެ ސަރުކާރުގެ ދަރަޖަ މަތިވެރި ކުރުމަށް ދަރަޖަކުރުމުގެ ނިޒާމު ބާރުކުރުމަށް ހަރުދަނާކުރުމުގެ ކުރެވޭނެކަން ޖުމްހޫރިއްޔަތަށް ދެމެހެއްޓޭ ނުވާނެއެވެ.

މިކަމަށް ސަރުކާރުތަކުން ދެވޭ ޤާނޫނީ ދަރަޖަތަކާއި ބެހުން ނިޒާމީ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ކުރިއެރުމުގެ ސާބިތު ކުރައްވަވައިދޭން މިއީ ވަރަށް ހަރުދަނާ ގޮތެއްކަމެވެ.

ލިޔުންތެރިކަމާއި ފިކުރީ ކުރިއެރުން

ލިޔުނީ: ޑރ. އަބްދުލް މުޙްސިން މުޙައްމަދު

ލިޔުންތެރިޔަކަށް ނުވާ އަޑުގަނޑެއް މި ލިބުނު ފުރުސަތުގައި ލިޔުންތެރިކަމުން އިބުތިދާއުކުރާ ދިވެހިސަރުގެ ބަޔަކަށްވުރެއްވެސް އަޑުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ބަހެއް ހިއާލު ހުށަހަޅައިދީފައެވެ. އެއީ އަޑުގަނޑުގެ ބަހުގެ އެއްޗިތަކެވެ. ލިޔުންތެރިކަމަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ފިކުރީ ކުރިއެރުންކަމަށް ޤަބޫލުކުރަން ކުރެވޭ ބަހުގެ އެއްޗިތަކެވެ. މި ދެވަނަ މުޖުތަމަޢުގެ އިޖްތިމާޢީ ލިޔުންތެރިންގެ އަރުވުން އަޑުގަނޑުތަކުގެ ސިފަސޮރުކަން އާޓިކަލާއި ރާޢީކަން ގެންގުޅުއްވުން ހެދި ކިޔުމަ ބަލައި އިލްތިމާސްވެ. ލިޔުންތެރިކަން ކުރިއަރުވާ އާ ކުރިއެރުމަކަށް ފަހަރުކުރުމުގެ ހެދި ކިޔުމަ އިލްތިމާސްކުރަމެވެ.

ފުރުމާއި ލިޔުންތެރިކަން

ދިރާސާތަކުން ދައްކާދޭގޮތުގައި އިންސާނާގެ އަނގައިން ގޮތްގޮތަށް ބަސް ބުނުކަމަށް 35 ހާސް އަހަރުވީ ކަމަށް

ވެއެވެ. މި ފަދަ އަޑުތަކުން ބަޔާން އަޅައިން އެންމެފުރަތަމަ ވަކިވަކި އުފެއްދެވުން ލިޔުންފިލިކަމަށް ބާރުވެން ދައްކައި މިގޮތް 3 ހާސް އަހަރު ކުރިން ސަރަޙައްދުގައި އުޅުނު "ފިނީޝިއަންސް" (Phoenicians) ކަމަށެވެ. ގްރީކުން އަދި އެއަރާމީން ރޯމަނުން މި އަކުރު ބޭނުންކޮށް ތަރައްޤީ ކުރެއްވެ. މި އަކުރު ފަހުން ލިޔުމާއި ލިޔުންތެރިކަން ދުނިޔޭ އަށް މަތިމަތިން އާއްމުވާން ފެށި އެވެ. ގްރީކުންނާއި ރޯމަނުގައި ލިޔުމުގެ މަސައްކަތް އުފެއްދިގައި ކަރަމްގްތަކުން ތަރައްޤީވެމުން އައިސް މީލާދުން 1116 ގައި މި ޗައިނާގައި ފުންނަރުތަކުން އާއްކާން ހިރަސްތަކާޒާއި ހުނަރު ފޮތް ޗައިނާގައި އުފެއްދުން ފެނުމުން ދުނިޔޭގެ، އަދި އެސޯނިއަސް ސަރަހައްދުތަކުން ލިޔުމާއި ލިޔުންތެރިކަން އާއްމުވާން ފެށިއެވެ.

ލިޔުމަކީ ކޮންމެ މީހަކުވެސް މި ޗާޕުގައި ކުރާކަމެއްކަމެވެ. ނަމަވެސް ލިޔާ ކޮންމެ މީހަކު ލިޔުންތެރިއަކަށް ނުވެއެވެ. ކުރަނީ ކޮންމެ މީހަކު ކުރުލިޔުންތެރިއަކަށް ނުވާ ފަދައިން ލިޔާ ކޮންމެ މީހަކު ލިޔުންތެރިއެއް ކަމަށް ނުބެލެވެއެވެ.

އަދުގަނޑު މާނަކުރާގޮތުގައި ލިޔުންތެރިޔަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ކޮންމެވެސް ބައިކަށް އަސަރުކުރުވާގެ ބޮޑުމުގައި ވަރުގަދަ ވަސީލަތެއްގެ ގޮތުގައި ލިޔުމުގައި ކޮންކަމެއް ބަސް ބޭނުންކުރުވިގެން ލިޔާ ހިއާލު ޝާއިރުކުރަނީ މީހެކެވެ.

މި ވަގުތުގެ ދަށުން ފޮތްލިޔުންތެރިންނާއި ގޮތްލިޔުންތެރިންނާއި ސްކްރިޕްޓް ލިޔުންތެރިންނާއި ނޫސްލިޔުންތެރިންނާއި މި ފަދަ ބާވަތް ގޮސް ދުއިރާބަރުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ވަންނަނީނަމަ ލިޔުންތެރިކަމަން އަދުގަނޑު ގެބޫލުކުރަމެވެ. ލިޔުންތެރިކަމަކީ ވަރަށް ހާއްސަ ހުނަރެކެވެ. އަދި އެއީ ބަރައްޤީކޮށް ލިޔުއްވާ ހުނަރެކެވެ. އެއީ ދަސްކޮށްދެވިދާނެ ހުނަރެއްވެސްކަމެވެ. މީގެ ހުނަރަކީ ލިޔުންތެރިކަމުގެ ރޫޙުން ހިނގާ ބައިވެ ކަސްތަކެވެ.

ލިޔުންތެރިކަމުގެ ތާރީޚް

ސަރާވާތުގެތެރެއިން އިސްތިއުމާލުކުރި ދިރިއުޅުނު ފުރަތަމަ 45 ހާސް އަހަރު ކުރިއަށްވުރެ ކުރިންވެސް ސުމޭރިއަނުގައި މެސޮޕޮޓޭމިއާ ކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރުކޮށް ބޭނުންކުރިކަން ފެނެއެވެ. އަދި މިސްރުގެ ފިރުއައުނުގެ ޒަމާނު ހާސް އަހަރު ކުރިން މިސްރުގައި ހިއެރޮގްލިފިކްސް ނުވަތަ "ސުމޭރިއަނުން" ލިޔުއްވުން ގެނބުނުއިރު ކަމުގެ ހިސާބު ފެންނަން އެބަހުއްޓެވެ. މިގޮތުން ލިޔުންތެރިކަމުގެ ކުރިއެރުން ލިޔެ ތިޔަޕަތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ތާރީޚާއި އާއްމު ތަރައްގީވާން ފެށި ލިޔުންތެރިކަމުގެ ތާރީޚާއި އާއްމު ތަރައްގީވުން ފެށުނުކަމެވެ. މިގޮތުގައި ލިޔުން ތަރައްގީކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވުނު ތާރީޚާއި އާއި ލިޔުން ހުސްތަނުގައި ބޭނުންކުރި ތާރީޚާއި ހިމެނެއެވެ.

މީލާދީން 105 ގައި ޗައިނާގެ "ސާއި ލުން" ކިޔާމީހަކު އިޖާދުކުރި އެވެ. މި އާއި އެކު ލިޔުމަށް އިތުރު ކުރިއެރުމެއް ލިބުނެވެ. ހަމަ މިދުވަސް އެމެރިކާގެ ރައްޔިތުންނަށް "ލެޓަރ އެޗް ސަން ޕްރިންޓަރ" މީލާދީން 1884 ވަނައަހަރު އިޖާދުކުރި މި ޗާޕާމެޝިން ދުނިޔޭގެ ފަރާތްތަކަށް ފެތުރި ދިރާސާ ލިޔުންތެރިންގެ ލިޔުމުގެ ފަސޭހަ ކަމާ އެކު ފައިދާހުރިކަން ލިބުނު ކުރިއެރުމެއް ކަމެވެ. މީލާދީން 600 ވަނައަހަރު ޗައިނާގައި ބްލޮކް ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފުރަތަމަ ކުރިކަމުގެ ވާހަކަ 1452 ގައި ޖަރުމަނުގެ ޖޯހަން ގުޓެންބާގ އިޖާދުކުރި މި ޗާޕުގެ ބްލޮކްގެ ބޭނުން ލިޔުންތެރިންގެ މަސައްކަތް ފުދެނީ ހިސާ ބޮޑުކަން ފާހަގަކުރުމަށް މި ކުރުވިއެއް ވެދާނެއެވެ.

ލިޔުންތެރިކަމުގެ މައިގަނޑު ބައިތަކަކީ ގަވާއިދު ކަނޑައަޅާ ކަމުގައި އަދިވެސް ފަހަރު އެކަށިގެންވާ ކަމެވެ. މިގޮތުން މި ޗާޕުގެ ލިޔުންތެރިންނަކީ ހަމަ އެކަކީ ކަނޑައަޅައިގެ ގޮތުގައިކަން ލިޔުމާ ބެހޭ ނުކުތާ. އަދި ބެހޭ ލިޔުންތެރިންނަކީ ލިޔުމުގެ އެންމެ ސާދާ މާނައިގައި "ލިޔުމާ" ބެހޭކަންތައްތައް ނުވާނެއެވެ. ނަމަވެސް ލިޔުން ކިހިނެއްތޯ އެވެ؟ ޖެހޭ ފުރަތަ ގެއްލެނިކަމަކީ އެއްގޮތް ޚިޔާލު ދެކޭ ގޮތެވެ. ހިތްވަރާ ލިޔުމާ ލިޔުންތެރިން މި ޗާޕާނާ މަރުތަ ނުކުތު. އަސްލުކަމަކީ ލިޔުންތެރިންނަކީ ހަށިގަނޑު ލިޔުންތެރިޔާ. ކަމުގެ ޖެހިލުންތަކަށް އެނގިގެން ނުކުތާ އެކުލެވޭ ގުނަވަސްފަދަ ސާފުކުރުވާނެ ބޭނުމެއް ހުރުމުން ލިޔުންތެރިން އަދި ނުކުތާ ލިޔުންތެރިންގެ ލިޔުން ހާމަކުރުމުގެ ފިކުރު ފަތުރާލުމުގެ ބާވަތްތައް ފިކުރު ކުރެވި އެކަށީގެންވާ ކަމެވެ. މިގޮތުން ލިޔުންތެރިންގެ މަސައްކަތް ހާމަވާނީ ފަހުން ލިޔުންތެރިން ހާމަކުރާ ފިކުރު ފަތުރާލުމުގެ ފާހަގަކުރެވޭ ނަތީޖާ ކިޔުންތެރިންނަށް ފޯރުވުމުގައެވެ.

މާނަ ދެނެގަނެ ކިޔުމާ ފިކުރު ހާމަކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ލިޔުންތެރިން ހަރަކާތްތެރިވާނީ ސާފުކޮށް އެއް ކަމެއް ނުކުތު. ހަމަ ބިނާވާ ފިކުރުގައި ފުރިހަމަ ފުރުޞަތު ތަރައްގީ ސަފްހާތަކުގައި މީހާ ގެންދިޔުމަށް މުޅި ޖީލުތައް ގަބޫލުކުރި ދެމިހުރި ކަމެއް ދިވެހިބަހުގައި ލިޔުންތެރިން ހިމެނޭ ދާއިރާ ދިމާކުރުމަށް ދެވޭ ބަޔާން ލިޔުންތެރިންގެ ލިޔުމުގެ ފިކުރުގެ ބޭނުމުގައި ލިޔުންތެރިންގެ ގޮތުގައި ލިޔުންތެރިޔާގެ ޒިންމާ ވަރަށް ބޮޑުވެއެވެ.

ތާރީޚުޖެހުމާ ގުޅޭ މި ޗާޕުގައި ގޮތް ބައިވެރިވެ ހުރި ހަމަ އެއްބާރު ބަހައްޓަން ކުރުދިނީ. ގޮތް ދެމިގެން ފިކުރު ޖެހިލުންކުރާ ބަހައްޓާ ޖެހިފައި "އިންސާނިއްޔަތު ބޮޑު" މިހާރުވެސް އެއް ސަފްހާއަށް އިސްލާހުކޮށް ލިޔުމާ ބެހޭ ގޮތުން ޖެހިފައި ހީވާ އެގޮތުގައި ސަފްހާއަކަށް ބަދަލުވި ދުވަސްވަރު ގަބޫލުކުރެވެނީ "ހީ- ތިބި" ނުވަތަ އިޖާތިހަކީ ކޮން އެއްޗެއް އެވެ. އަދި މި ފަސޭހަކަން ދިވެހިންނަށް އަދި އެކުންނަކަށްވީ އެވެ.

ދިވެހި ލިޔުންތެރިކަމުގެ ތާރީޚު

މި ޒަމާނުގައި ލިޔުންތެރިންނަކީ އޮތްޕުޓާ އެކުގެ މުޅިން އެއް ބަހެއްގައި ތާރީޚުޖެހިފައެވެ. އަދި ލިޔުމުގައި ލިޔުން ހަރަކާތްތެރިވާ އިސްލާމީ އަހަރު ނުވަތަ "ފޮނުވި" ތާރީޚުޖެހުމުގައި މިގެ އެންމެ

އަހަރުކުރިން ބޭނުންކުރެވުނު ފުރިހަމަކަމާ ދިމާ ޑިމޮކްރަސީގެ ކޮންސްޓިޓިއުޝަން ތައްޔާރުކުރުން ކަމުގައި ބެލެވިދާނެ އެވެ. ޔު ސްޓޭޓްސް ބްރިޓިޝް ނުވާތީ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނެއް ލިޔެވިފައި ތައްޔާރުކުރެވުނު ފުރަތަމަ "ކޮމަންވެލްތު ޤައުމު" ގެ ފިރިހެންކުރުން ނުކުރެވޭ ގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖެ އެކަހެރިވި ނޫނެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޑިމޮކްރަސީ ކަމުގައި ކޮންސްޓިޓިއުޝަން ބޭނުންކުރެވުނީ އަދިވެސް ވަރަށް އަސާސީ ފުށުގައެވެ. "ވޯޓް ފްރެންޗައިޒް" ޖަމާޢަތުގެ ނަމުގައި އެކަމަށް ބެލެވޭ "ގެއަށް ސްޓޭޓް ވޯޓް" ފަދަ ފުރުޞަތުދީފައިވާއިރު ކޮންމެ ހަމަޖެހޭ ކަމަކަށް ފުރިހަމަ ބަލާގޮތް ވަރުގަދަ ގޮތަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ ތަނެއް ދައްކައިދެއެވެ. ނަމަވެސް ކޮންސްޓިޓިއުޝަނުގައި ޕާލިމެންޓުގައި ޖެހިލުންވާ ހާލަތްތަކުން މިބައިގަނޑު ހޯދާކަށް ނުވެއެވެ.

ދިވެހި ޑިމޮކްރަސީގެ ހަރަކާތްތަކަކީ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނަށް ގެނެވުނު މަސައްކަތް ކުރުމާއި ފަރާތްތަކަށް ދިމާވާ ދަތިތަކާއި ވާހަކަ ވެއެވެ. މި ދަތިތަށް ފޯރުކޮށްދިނީ އެކަމަށް އަމަލު ކުރަމުން އައުމަކީ މިހެން ޖަމާވެފައިވާ ކަމެކެވެ. ދިވެހި ޑިމޮކްރަސީގައި ކޮންސްޓިޓިއުޝަން ބޭނުންކުރެވޭ މިންވަރު ތަރައްޤީ ކުރެވޭނީ މިފަދަ މަސައްކަތްތަކުގައި އެކުއެކު ބައިވެރިވުމުން ބަދަލު ފެނިގެންދާނެ އާއްމު ރައްޔިތުން އެއްބާރުލުން ދިނުމުންނެވެ. ވަރަށް ގިނަ ދިވެހިން ފަދަ ކަމެއް ވާނެކަން ހުރި ގޮތުން ބުނެވިދާނެ އެވެ. ކުރިން އާދަކުރި ގޮތް ބަދަލުކޮށް ހަމަ ނަމަވެސް ބަލާލެވޭ ތަނެއް ނެތެވެ. ރައްޔިތުން އެކުލެވޭ ހާލަތް ބޭނުންކުރުމަށް "ސަޕޯޓް ވޯޓަރ" ތާއީދު އެހެން ބޭނުންތަކަށް ރައްކާތެރިކުރާ އިނގިރޭސި ކަމަކަށް ވެސް ފެނެއެވެ.

ޑިމޮކްރަސީގެ މުސްތަޤުބަލު ބަރާބަރު، ޑިމޮކްރަސީގެ ވަޒަންކުރާއިރު ޑިމޮކްރަސީއަކަށް އާންމުކަމާ ވަސީލަތްތައް ބަދަލުވުން އަދި ރައްޔިތުން ޑިމޮކްރަސީގެ އަސާސަކަށް ބަދަލުވެ ނެރުނެވެ. އަދި ޑިމޮކްރަސީގެ އަސާސީ ތަރަޙްގީ ވިސްނުމެވެ. މިހެން ހިނގާލެވެ. ފުރާ ދުވަސްތަކުގައި ކުރާ ފިކުރެވެ.

ޑިމޮކްރަސީއާއި ވިސްނުން

ފާހަގަކޮށް ބަލަން އެކުލެވި ތަފްސީލު ވަސީލަތް ދިރާސާކުރަ "ޑިމޮކްރެޓިކް އަންނަން" ބަދަލު ނަގައިރި ސަރުކާރުތަކެވެ. މަސައްކަތް ހަރަކާތްތަކުގައި ޑިމޮކްރަސީ ހަރަކާތްތަކުން ގެންދެވެއެވެ. ސިޔާސީ މަރުޙަލާތަކުގައި ކުރާނީ އިލެކްޝަންތަކާ ބޭނުން ބޮޑު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި ދިމާވާ ދަތިތައް މިހާރު ނުވެއެވެ. މި ފިކުރުބެލެވެ؟

މިހެންވުމަކީ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ދިމާލު ޑިމޮކްރަސީ ވިސްނުމާއި ފިކުރުކުރުމާއި ހިތްވާ ފާހަގަކުރުމުގައި ބޭނުންކުރެވޭ މުހިއްމު ހަރަކާތްތަކެވެ. އަނެއް އަސާސީ ނަޒަރީއްޔާ ބަލާނަމަ، ދިވާ ދިމަވެ ތިބޭ ވިސްނުން ތިމާއަށް އަދި އަންނައަށް ދައްކާދިނީ ހަމައެވެ. އިޖްތިމާޢީ ބާރެއް ކުރިމަތި ކުރުމަށް ހިނގާފައިވާ ޖަމާއްޔާތަކާއި ތިބި ތަފާތު ވިސްނުން ހުރިގޮތުން ސިފައިގައި "އާޒާދީ ކުރުން" ވެސް ހިތްވާ އިޖްތިމާޢީ ތަރަހަކީ ކުރުމުން އަލުން ފިޔަވަޅު ކުރަމުން ދިޔައީ ފުރިހަމަކަމުގައެވެ. ޑިމޮކްރަސީ ހިތްވާ ވިސްނުމާއި ހިތްވާ ޚާއްސަ ކަންތައްތަކުގެ ދަތުރު ފެށުމުގެ ވަސީލަތެވެ. މިގޮތުން ޑިމޮކްރަސީގެ މުޖުތަމަޢު ޑިމޮކްރަޓިކް މުޖުތަމަޢެއް އުފެދި ބާރުތަކެއް ދައްކާދިން ފަރާތްތަކެވެ. އަދި އަންނަން އޮތް ޚާއްޞަކަމާ ދިމާލާއި އަދި ގައުމު ތަރައްގީވެ. ވީމާ އެއް ތަރައްޤީވުން އަންނަ މި ޚާއްސަކަމުގައި ޑިމޮކްރަޓިކް ޑިމޮކްރަސީއަށް އާދޭ ސިޔާސީ ވިސްނުމުގައި ބަދަލުވެގެން ވެއެވެ.

ޑިމޮކްރަސީއަކީ އާންމުންގެ ވިސްނުން ބަދަލުކުރުން، މުޖުތަމަޢު ހޭލުންތެރިކަމާ، އާންމުންގެ މުސްތަޤުބަލަށް ބަދަލެވެ. ޑިމޮކްރަސީގެ މުސްތަޤުބަލުގެ ދައުރު ޙައްޤުގައި ފައިދާކުރުވެ. ނަމަވެސް އާންމުންގެ ވިސްނުން ބަދަލުކުރުން، މުޖުތަމަޢު ހޭލުންތެރިކަމުގެ ދިވެހި ޑިމޮކްރަސީ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން ޑިމޮކްރަސީ މުޖުތަމަޢު ބަދަލުކުރާ ބާރެއް ބައެކެވެ.

އިޖްތިމާޢީ ހަމަތަކާ މިންގަނޑުތައް މުޖުތަމަޢަށް ފާހަގަކުރާ ނިޒާމު، ފަރުދުންގެ ވިސްނުމާއި ފިކުރު

ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި ޝާހިދުން ހިފެން އަންގާ ކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން ދަންނަވާލިނީ، ސިޔާސީ ގޮތުން ހިތްހަމަނުޖެހުން، ޖަލުގެ ފަރާތުން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ބިރު ފަދަ ކަންކަމެވެ. އަދި ގާނޫނީ ނިޒާމުގެ ކުރިއަށް ދިޔުމުގެ ސަބަބުން މި ފަދަ ކަންކަން ކުޑަވެއްޖެއެވެ. ބައެއް ފަހަރު ޝާހިދުންގެ ހިތްވަރު ދެވޭ ގޮތަށް ބައެއް ގާނޫނުތަކުގައި ޝާހިދުން ބަލަހައްޓަން ވާޖިބުގެ މުހިންމުކަން ދަށްކޮށްދީފަ ކަމުގައެވެ.

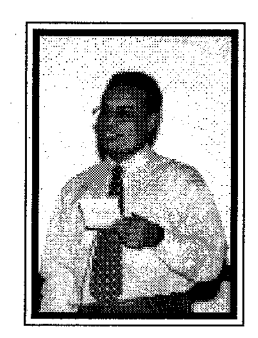
ޝާހިދުންގެ އިޖުތިމާޢީ ވާޖިބު

ޝާހިދުންނަކީ މުޖުތަމަޢުން ބޭނުންވާ ކަމެއްގެ ތެދު ހޯދުމުގައި ފަރާތެކެވެ. ...

ކުރައްވަން މުޖުތަމަޢަށް ލިއްބައިދިނުމެވެ.
އަދުގަނޑު ދެކޮޅުތަކުގައި ޚިދުމަތްތެރިންނަށް މުޖުތަމަޢުގެ ފަރާތުން ކުރައްވާފައިވާ ވާސިލުވިސް ތަރުޖަމާ ހިމެނޭ މުހިއްމު ބައެއްވެ.

ތާރީޚީ މަޢުލޫމާތު: "އިންސާނީ 2000 އިންސާނިއްޔަތާއި ދިމާލުން" އާއި "ދުނިޔޭގެ އިންސާނިއްޔަތާއި 2000 ދިމާލުން" އިން

ފިކުރީ ގޮންޖެހުމާ ކުރިމަތިލުމުގައި ލިޔުންތެރިންގެ ޒިންމާ

ލިޔުނީ: ހަސަން ސަޢީދު

ތަޢާރަފް:

އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ހޭދަކުރަމުން މިދަނީ އިންފޮމޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީގެ ޒަމާން ކުރިއަރަމުން ދާ ޒަމާނަކަށް. އިންސާނާގެ ހަޔާތަށް ބިރުސޮޅައި ސިޔާސީވާހަކައި އާރާގެ ވަރަށްގިނަ ހިޔާލާއި ހަރުކަށިކަމާއި ގިނަވަނީ އަދިގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުޖުތަމަޢު ދީނީ އަޤީދާ އެއް އަޤީދާ ކުރަމުންނެވެ. އަދިގެ ދިވެހިރާއްޖޭ ޒުވާނުންގެ ތެރޭގައި ގާތްޕޮލިހަކުގެ ދިވެހި ދިން ބަދަލުވެގެން ވެރިން މާޒީން ބަދަލުވެގެންދާ ފިކުރަކީ ދިވެހިރާއްޖެ.

ޒުވާނުންގެ ތެރޭގައި މިފަދަ ވަރަށްގިނަ ފިކުރުތަކެއް ފާޅުވެފައި މިވަނީ އަދި އިންތިހާއަށް ދެވިފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެ ޒާތުގައި މުޖުތަމަޢު އުފައްދާފައިވާ ވަސީލަތްތައް ބޭނުން އެ މުޖުތަމަޢު ބާރުން ކުރަމުން ދިއައުމަށް މި ފިކުރުތައް ބަދަލުވެގެން ދެއެވެ. އަދި މިގޮތް ސަލަފުން މުޖުތަމަޢުތަކުގައި އަށް ބާރުގަދަ ހުޅުވިގެން ދަނީއެވެ. އަދި މުޖުތަމަޢު ބަދަލުވުމުގައި ކުރިން ދެކެވޭ ފިކުރުތައް އިންސާނުން ޙާޟިރުކޮށް ބަދަލުވުމަށް ތަފާތު ވެއްޓުމުގެ "ފިކުރީ ގޮތް" ވެސް ގެންގުޅެން ދިމާ އެވެ.

ފިކުރީ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވިސްނުންތަކަށް ބަދަލުގެނައީ އެވެ. އަދި އެއަށް ފަހު، މިއީ އިންސާނީ ފިކުރު ބަދަލުވެގެންދާ އިންޤިލާބުގެ ސިޔާސީ ތަޙުޤީޤުތައް ގެންގުޅެނީއެވެ.

މިއަދު ވިސްނަން ޖެހޭނީ އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި އަދި ސާބިތުވެފައިވާ ކުރިމަތިލާނެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރުބިއްޔަތުން މިޒަމަން އިންޤިލާބެއްވެ. ނަމަވެސް މިއަދުގެ އިންޤިލާބަކީ އަޤީދާތަކުގެ ތެރޭގައި ބަދަލުތައް ގެނެސްދޭ އިންޤިލާބެއް ނޫނެވެ. މި އިންޤިލާބަކީ ފިކުރީ އިންތިޒާމު ކުރުމަކަށް، ނަމަވެސް ހުރިހާ ހުރިހާ ކަމަކަށް ފުރިހަމަ މިސާލެއް އިންޤިލާބެއް ނޫނެވެ. މި އިންޤިލާބުގެ ބަދަލުތަކަކީ އަޤީދާތަކަށް ބަދަލުގެނެސް އަޅުގަނޑު ބަދަލުތައް ނޫނެވެ. މިއީ ކުރުމުގެ ތެރޭގައި އަވަސްވެގެން ބަދަލު ގެނެސްދޭ މުޖުތަމަޢުގެ އިންޤިލާބެކެވެ.

މިއަދުގެ މުޖުތަމަޢުގެ އިންޤިލާބުގައި އިންސާނާގެ މުޖުތަމަޢު އުފެދުނީ ފިކުރުގެ ބާރެވެ؟

ނަމަވެސް އެއީ މުޖުތަމަޢުގެ އަޤީދާ ފިކުރުގަނޑެއް ބާރެވެ؟

މުޖުތަމަޢުގެ ޤުދުރަތަކީ އިންސާނާ ވަނީ މުޖުތަމަޢުގެ އަސާސެއްގެ ވެރިއެވެ.

މިއަދުގެ ތަރައްޤީވެފައިވާ ޓެކްނޮލޮޖީން ވަނީ، މަސްލަހަތުތަކާއި ޒިންމާތަކާ ގުޅިގެން، ފިކުރުތަކާ ތަފާތެވެ. ބަދަލު ވަޒީފާ ދިރިއުޅުމަށް ބާރު ފުރުޞަތު ފައިދާތަކާއި ތަފާތުތަކަކާއި ވަގުތަށް މިހާރު ވެސް ބޮޑު ގެއްލުންތަކެއް އަޒުމަކީ ވެއްޖެ. އަދި މިއަދު ލިޔުންތެރިންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އިސްކުރެވޭ، ޤައުމުގެ ތަރައްޤީގައި ހުރި ފިކުރީ ފިކުރީ ވަސީލަތަކަށް.

ފިކުރު ފެތުރުމަށް ސިޔާސީ މަޤްޞަދުތަކުގެ ގޮތުގައި ފުރުޞަތު ފަހުން ބޭނުން މިހާރު ވެސް ސިޔާސީ މިނިވަންކަން އެކުލަވާ އުފަލާ، މަސައްކަތް ފެށިފައިވެއެވެ. މިސާލަކަށް ދައުލަތުގެ ނަމުގައި "ކުރީގެ ޙުކޫމާތު" އާއި "ޤައުމީ ސިޔާސަތުގެ އިތުބާރު އޮތް" އާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނެސްދޭ ބަދަލުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ދުނިޔެއަށް ގެނެސްދިނުމުގެ މަސައްކަތްތަކާ، އަދި މިގެ އިތުރުން ޢަމަލުކުރާނެ މަސައްކަތް މިހާރު ވެސް ކުރިއަށް ހިނގާފައި، އެއް ސިޔާސަތުގެ ދަށުން އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް، ދިވެހިރާއްޖެ ބަދަލުވެގެން ދަނީއެވެ.

(ޗިއުންޓިރީންގެ ޗިއުމުގެ) މުޑާދަރީ، ދިމާމެން މޮނު އުވޭ

ބަސްކޮޅިއަރުވައި، ރަނގަޅު ކުޅައުމާއި، ދިމާމެންގެ

އަދަބުވަކާގެ ފައްކަން ޗީރުން ނެއި އަރުވާލުމާއި، ޗީރުންގެ

ހިތްތައްހުއްޖެ ގަނޑުވެފައިހުއްޓަ ސުލޫކުމާއި، ވިސްނުން

ތޫނުކުރުވުމާއި، މިޤައުމުގެ ކަންތައްތަކުގެ.

އަދި ތަރައްޤީގައި ނުވާ ކަންތަކާއި، ހަރަދުކަމާ ތަކެތީގެ

ވާހަކަތައްފަސް މިދެންނެވި ޤުރުމުގައި ދެއްކުމާއި ޗިއުމުކަ

ކުރެއްވުނުތަކުގެ ކަމަން އެއްބަދަލުވަސް ހަދައި ނުއެވޭތޯ.

ހުސައިން ސަލާހުއްދީން

ސޯނީ ކުންފުނިން ދަނީ ފިލްމު އުފައްދާ ތަންތަން ގަންނަމުންނެވެ.
"ވިއާކޮމް" އިން ވަނީ ސަހަރަދަން އެންމެ ބޮޑު ބްލޮކްބަސްޓަރ ކުންފުނީގެ ވައިކުންފުނި ޕެރަމައުންޓް ގަނެފައެވެ.
ޑިޒްނީ ކުންފުނިތަކުން ދަނީ ކޭޕިޓަލް ސިޓީ ކުންފުނިތައް ގަންނަން ތައްޔާރުވަމުންނެވެ.
"ސްކޮޓްލަންޑް" އުފައްދާ އަސްލުތަކަށް ކޮޕީރައިޓްކޮށްފައި ދިރާސާކުރަމުން ދަނީ ޓެކްނޮލޮޖީ ފުރިހަމަކޮށްދޭ ގަވާޢިދުތަކާއި ފުރަތަމަ ފެށުމެއް ގެންނަ ގޮތަށެވެ.

މި ކުންފުނިތަކުގެ އުފެއްދުންތަކުން އިންސާނުންގެ ފިކުރީ ބަދަލު ދަނީ އުފުލެން ފިލުވަން ޖެހިގެންނެވެ. މިގޮތަށް ވެސްޓަރން އަރަބު ފަރުދުން ދުނިޔެއިން ފުށުއަރާ ތަންތަނުގެ ޑިމޮކްރަސީ ދެމެހެއްޓުން ހަމަ ކުންފުނީގެ ޖިމްމާދާރީ ދުނިޔެ ބަޔަކު ބާރުގަދަވެގެން ވެއެވެ. އަދި މިއަދުގެ ދުނިޔެ ދަނީ ކުރިއަށް ދަތުރުކުރަމުން މިކަމުގެ އަސަރުތައް ފެނެމުންނެވެ. ވިޔަފާރީގެ މަރުކަޒުތައް އެއް އެކުވެރިކަމުގެ ޒާތުގައި އުފައްދާފައިވާ "ވީޑިއޯ ގޮތުގައި" ވެސް ސަރުކާރުތަކަށް ހުށަހަޅާ ގޮތުގެ މަޤްބޫލު ވަމުންނެވެ.

ޤައުމުގެ މީޑިއާތަކާއި ޤައުމީ ސަގާފަތާ އެކު ޤައުމީ ތަރިކައާއި ޤައުމީ ސަޤާފީ ހެރިޓޭޖް ދުނިޔެއަށް ދައްކުމަށްޓަކައި އަންހެނުން އަދި ކުދިން ސަރަހައްދީ މީޑިއާ ނިޒާމް އިތުރުވާގޮތުން ދާއިރާ ދިރާސާކުރުމަށް ފަރުވާދީ ހަދައިފިއެވެ. ޤައުމީ އެއްބައިވަންތަކަމާއި ދެއްކުމަށް ޒަމާނީ ވިސްނުމުގެ މިގޮތުގެ ތަރައްޤީއަށް ހިނގައިދިޔަ ދެކޮޅު ވީޑިއޯ ތަރުޖަމާގެ ބަސްކޮށްލުމުގެ ޒާތުގައި އިސްލާމީ ހެދިފައެވެ.

"ޤައުމީ ދިރާސާގެ އުފެއްދުން ބަލާއިރު މާލޭގެ މުސްތަޤްބަލު ބޮޑުވެ. ޤައުމުގެ އުފެއްދުން ބަލާއިރު ވަރަށް ދުރުގައި ތަރައްގީގެ ފަށައިގަނެ ދިރާސާކުރެވޭ ކުރު ވަގުތު. އެކަމަކު މިހާރު އުފެއްދުން ބަލާއިރު އެއީ ވަރަށްބޮޑު ތިމާ ފުރަތަމަ ޤައުމެވެ. ތިމާ އަމިއްލައަށް ވާޖިބު ދުރުގައި އިތުރު ސަގާފަތަކުން ފޮނުވާ ފަސޭހަ ކުރާ ގޮތް ފެނެއެވެ."
(އަލްއުސްތާޛު އިބްރާހީމް ޝިހާބު - ދިވެހިންގެ ޘަޤާފަތް - ފެބްރުއަރީގެ 21 ވަނަ އަދަދު)

އަމިއްލަ ހަސްތީއާއި ޘަޤާފަތް ދިފާޢުކުރުން

ކޮންމެ އިޖުތިމާޢީ ނިޒާމެއް ވެސް ޤާއިމްވެގެންވަނީ ވަންތަން އެ އިޖުތިމާޢީ ނިޒާމުގެ ޘަޤާފަތާއި މުޖުތަމަޢުގެ މީހުން ރާސްތާކޮށްފައިވާ ތަރައްޤީއެވެ. މިގޮތަށް ކޮންމެ ޤައުމަކަށް ވެސް ޚާއްޞަ ސަގާފަތެއް އޮވެ އެ މީހުންގެ އަމިއްލަ ޖަމާޢަތުގެ މީހުން ދިރިއުޅުމުގެ ގޮތެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދިގަނޑުވެރިން ތަރައްޤީ ވެސް އަދިގަނޑުވެރިންގެ ބަސްބުނުމުން ވަނީ އެކަމަކު މީހުންގެ އަމިއްލަ ހަސްތީއަށް އަސާސީ ކޮންމެހެން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެ މީހުން އަދިގަނޑުވެރިން ހަމައެކަނި ފުރުޞަތު ދީ، އެންމެހާ ރައްޔިތުން ބަލައިގަތުމަށް އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ވަސީލަތް ވަނީ އަދިގަނޑުވެރިންގެ ބޭނުމުގައި އެވެ.

ފުރިހަމަ ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ކޮންމެ ޤައުމެއް ޖަވާބު ދިވެހިންގެ ވައްޓަފާޅުގައި ދިރާސާ އިސްލާމީ ދިފާޢުކުރުމަށް ކޮންމެ ޤައުމެއް ޖަވާބުދޭ ގޮތަކަށް. މިއީ އެއްވެސް ރައްޔިތަކަށް މިނިވަންކަން ގެއްލިގެން ދިވެހިރާއްޖެ ދިވެހިންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ޘަޤާފަތް ގެއްލިގެން ދިޔައެވެ.

ދިވެހި ގައުމުގެ އަމާންކަމާއި އެކު އަދިގަނޑުވެރިން ދިވެހިންގެ އަމިއްލަ ޘަޤާފަތް މި ދުނިޔެގައި އުފެދިފައި ވެއެވެ.

"އެހެން އިރުގެ ކަންތައް އަދިގަނޑުވެރިންގެ ގައުމީ އަދިގަނޑުވެރިންނަށް ދިމާކުރެވޭ ތަނާ މުޅިކަލް ގޮތް ދިރިއުޅެވޭ. އެއީ ޤައުމުގެ ދިރިއުޅުމުގެ އާއްބަދަލު. އެ ކަން ގައުމީ ހަމަޖެހުމުގެ ޤައުމު ބަލައިގަތެވެ. އެއީ ގައުމީ ގޮތުގައި ޤަބޫލުކުރެވިފައި އެވެ. އެހެން ދިވެހި ބަލަދުތަކުން ފުރިހަމަ ކުރަނީ ކޮންމެހެން ދިވެހިކަން ކުރަން. އެހެން ގޮތަކަށް އަދިގަނޑުވެރިންގެ ތަރުތީބު ވީ އަދި ކުރިއަށް ފުރުޞަތެއް ދޭނީ އެވެ؟ އެހެން ތަރަޖަމާގެ މިހާރުގެ އެހެޔޮވެރިން ވެސް ފުރުޞަތު އެ ހުރެވެ." (އަލްއުސްތާޛު އިބްރާހީމް ޝިހާބު - އަދަބީ ޖަރީދާ 1977)

ޘަޤާފަތް ބަދަލުވެގެން ދިރިއުޅުމުގެ ބައިގެ ދިރިއުޅުން ވަރަށް ގިނަ ގޮތްގޮތުން ޘަޤާފަތް ފާހަގަ ކުރެއްވުމަށް ވެއެވެ.

މިދިރިއުޅުމުގެ ހަރަކާތުގައި "ޘަޤާފަތަކީ ތަރުޖަމާގެ ސިފައެއް ހާލު ގޮތަކުން ނުވަތަ ފޮނުވިގެން

ގޮތަކަށް ހަރުދަނާކުރުން އަންނަ ގޮތުގައެވެ. މިގޮ އިތުރުން މިއީ އިންސާނީ ވެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން ޤާނޫނަށް ހުރުމަތް ބަދަލު ޤާނޫނުގެ ހުރުމަތުގައި އެއްގޮތް ބަރާބަރު ވާންޖެހޭ ގޮތަކީ އެއީ ޤާނޫނަށް އަހުލުވެރިކަމެވެ. އަދި ޤާނޫނުގެ އަސާސަކީ ވެސް ޤާނޫނާއި ބަދަލު ވުން އެއީ ބިނާކޮށް ނުވާނަމަ ވެރިކަން ބަޔާންކޮށް ޤާނޫނު ވެރިޔާ އޭގެ ފޯރި ނޫނީ ވެސް ޤާނޫނަށް ތަބާވާ ބަޔަކަށް ނުވާނެއެވެ."

ދުނިޔޭގައި ޤާނޫނީ ބަދަލުތަކުން 15 ވަނަ ގަރުނުގައި ޔޫރަޕުގެ ބަދަލުތަކެއް ގެނައެވެ. މިގޮތަށް ބަދަލުވާ ނަތީޖާއަކީ ފަހު ޤާނޫނީ ބަދަލުތަކަކީ ވެސް ފަރުދުންގެ ހައްގު ބަލައިގަތުމުގެ ބަދަލު ޤަވާޢިދުތަކުގެ ތަރައްގީއެވެ.

ވިލާތުގައި ބަދަލު ވީނަ ޤާނޫނީ ހުކުމްތަކުގެ ގޮތުގައި ހިފާފައި ވަނީ ޤާނޫނެވެ. އަދި މާއްދާތަށް ބަދަލު ވީނަ ހުއްދަތަކުގެ ބުނެފައިވާ ގޮތަށް ބަޔާންކުރެވެ.

އަލްއުސްތާޛު އިބްރާހީމް ޝިހާބު ދިވެހިބަހުގެ ގޮތުގައި ކާކު ޤާނޫނެއް ވެސް އުފެދުމުގެ އަސާސް ގުޅިގެންވާ އެއްބަސްވުމެއް ދިނުމެވެ. އެބަހުގެ ބަދަލުން ޤާނޫނުން އަދަބު ބަހާލާފައި ވާ ޤާނޫނުގެ ތަރުތީބު ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

ގައުމީ ޝިހާބު ދިވެހިބަހުގެ ތަރުތީބުގައި އެވެސް މިފަދައިން ބަޔާންކުރެވެ.

"ޤާނޫނަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ފުރިހަމަ ނިޒާމުތަކުގެ ކުރި ނުވެއެވެ. ސިޔާސީ ގޮތުންނާއި އިޖްތިމާޢީ ގޮތުންނެވެ. ދީނީ ގޮތުންނާއި އާއިލީ ގޮތުންނެވެ. ގާނޫނީ ގޮތުންނާއި ތަރުބިއްޔަތުގެ ގޮތުންނެވެ. އަދި އާދަކާދައާ ފަރުދު އާރާތަކުގައި ހިމެނެއެވެ." (ފުލުސްމަޖައްލާ 21 ވަނަ އަދަދު)

އަލްއުސްތާޛު އަބްދުﷲ ޙަމީދު ދިވެހިބަހުގެ ގޮތުގައި "ކާކު އިންސާނީ މުޖުތަމަޢުގައި ވާނަމަ ޤާނޫނުގެ ވެސް ބޭނުމެވެ. ޤާނޫނުގެ ތަރުތީބުގައި ބޭނުމަކީ ބޭނުންތަކުގެ ތަރުތީބު އެކަން ކުރުމަށް، އެކަމެއް ކާކު އެއްބަސްވުމުގެ ފެށުން ޤާނޫނަށް އިންސާނީ އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށް މުޖުތަމަޢުގެ ފަރާތްތަކުން ކަނޑައަޅައެވެ. އެފަދަ ގޮތުގައި އާދަކާދައާ މިސްރާ ކަމެއްގެ ތަރުތީބުކުރެވެ." (ދިވެހި އާދަކާދަ)

މި މާނަތަކަށް ބަލާއިރު ރަސްމީގޮތުގައި ދިރިހުރުމުގެ އަޞްލަކީ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށް އެނގޭގޮތުގައި ވެއެވެ. އަދި މި ޤާނޫނާއި ބަޔާންކުރަނީ އަސާސީ ގޮތުން ފުރިހަމަ އެއްޗެކެވެ.

ޤާނޫނުގެ ހުއްސަވަތަށް

ކާކު ޤާނޫނަކީވެސް އެހެން ޤާނޫނެއްކަމާ ހިލާފަށް ހުއްޓަ ސިފަތަކެއް ދިގުކޮށް އެއްކޮށެވެ. އަދި ކާކު ޤާނޫނަކީވެސް އެއް ދިގުން އަހަރެއް ދިގުން އުފެދިގެން އަންނަ ވަރުގަދަ އެއްޗެކެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ޤާނޫނީގޮތް އެކި ބޮޑެތި ކަންކަން ގަސްތު ކުރާ ތަރުތީބު ގޮތް ބަހާއި ހުރިހާ ތަރުތީބަކުން ވެސް މާލޭގެ ޤާނޫނީގެ މައިގަނޑު ޤާނޫނު ދުވަހު ކާކު ޤާނޫނެއްވެސް ބަލައި ހަމަވާނެއެވެ.

ކާކު ބަދަލުގެ ގޮތުގެ ޤާނޫނަކީ ޝަރުޢީގޮތުން ވަކިވަކި އެމީހުން ދިރިއުޅުމުގެ ވަރުބާރު ދެވޭ. މިގޮތް ބޮޑެތި ގަވާއިދުތަކާ ވަނަވަރުގެ ކަންތައްތަކުގެ ބޮޑުތަކާ ހުއްޓާ ކަންތައްތަކުގެ ނަޒަރުތަކުން ހިފާނީއެވެ. އެހެންކަމުން މިފަދަ ކަންތައްތަކުގެ ކާކު މުޖުތަމަޢެއްގެ ގޮތުން އެ މުޖުތަމަޢެއްގައި ދިރިއުޅޭ ސިފަތަކެއް ބައްޓަން ކުރުމުގައި އިޖްތިމާޢީ ދިރިއުޅުމާ އެއްކޮށެވެ. ގައުމީ ޤާނޫނަކީ މި ހުރިހާ ކަމެއްގެ ހުރިހާ އެވެ.

އެއްވެސް ފަރުދަކު އެ ދިރުމެއް މުޖުތަމަޢުގައި ހިމެނޭ ޤާނޫނުގެ ހުރިހާ އެއްޗެއްގައި ހިއްސާވާނެ މިފަދަ ނިޒާމެވެ. ކާކު މުޖުތަމަޢު އެ ދިރުމެއް ޤާނޫނުގައި ހިއްސާވާ އެދުމުގެ ދިޔަމާއި ފުރިހަމަ ގޮތެއްގެ ބޭނުންވެއެވެ.

ހަމައެފަދައިން ކާކު ޤާނޫނީ ނިޒާމެއްވެސް އުފެދޭ ނިސްބަތްވާ ޤާނޫނުން އެއްކަލަ ދެނެގަތުމަށް ކަމެވެ.

އެންމެން ހިއްސާވާ ޤާނޫނު އެއްކަލަ މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިންނަށް އެއްބައިވަންތަ ކަންތައްތައް އިޖްތިމާޢީ ޙައްގު އެއްކޮށެވެ. އަދި މިގޮ ސަބަބުން އެއްވެސް ހުރިހާ ނިޒާމަކީ ނިސްބަތްވާ ނިޒާމަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ މަގު ތަކުރާރު. މިފަދަ ވަސީލަތަކީ ނިޒާމަކީ އިންސާނީ މުޖުތަމަޢުގެ ދިރިއުޅުން ނިޒާމުތަކެވެ.

ބަހާއީތަރީގާ:

ތަފާތުތަކެއް ދިމާވެފައިވާ ބައިބަލާ ދީނުން ހިއްސާކޮށް ތަރައްޤީ ކުރެވިގެން ބައެއް ޢިލްމީ ގޮތުން ހިއްސާކުރެވޭ ތަރައްޤީ އެއް ނިޒާމެއް ބަހާއީތަރީގާ.

އިންސާނީ ބަހާއީތަރީގާ ބާރުގަދަކަމުން ޖިހާދުކުރުމުގައި ހިފެހެއްޓި ތަޢުލީމާއި ކުރިއެރުމާ ބަލައިގަނެވޭ ބާރު ވެއްޓުމުގެ މިފަދައިން ބަހާއީތަރީގާ ތަރައްޤީކުރުމުގައި ވެއެވެ. "އެއީ ހަތަރު ކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އިންސާނީ ތަފާތު އޮފުއްދުން އިތުރުކޮށްދިނުމުގެ ބާރާއި އިޖުތިމާޢީ ނިޒާމެވެ. މި ހަތަރު ކަމަކީ:

1. ތަކާގެ އިލާހީ ހިއްސާ މަސްރަދު،
2. ސިޔާސީ ނިޒާމު
3. އަޚްލާޤީ އަދަބު
4. އިޖްތިމާޢީ ފަންނު، މިއެވެ."

މުސްލިމުންގެ ގޮތުން ބަހާއީތަރީގެ ތަޢުލީމު ކުރައްވާފައިވާ ބާރުވެރިން ތަޢުލީމުދީފައި މިހެންވެގެން ތަފާތުގެ ފެނެއެވެ. އަޅުގަނޑު އަބުދު މަޤާމު މަސްދަރުގެ ތަޢުލީމުދީގެ ޢަމަލު ތިބާވުމުގައި ވެއެވެ "އެއީ އިޖުތިމާޢީ ނިޒާމުގެ ޙަޤީޤަތުގެ ބަޔަކީ ކަމަށާ އިންސާނުންގެ ތަރައްޤީ ބޭނުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ބާރު އެކު ތަޢުލީމު އަޅުގަނޑު ފުރިހަމަ ބަހާއީގެ ސިޔާސީ" ކަމުގައެވެ.

އިރާނުގެ ބަޔަކު "ސިޔާސީ ނިޒާމު" ބަހާއީތަރީގާ ބޮޑަށް ކުރިއަށްދަނީ 1871 ގެ ހިސާބުގައި އިންޑިޔާއިން ގެނެސް ތަރައްޤީވި ކަމުގައި އ.ބ. ޢިލްމުވެރިގެ ބަހާއީ ދީނުގެ ބާރުތަކެވެ. އެހެން ބައިގެ ދިވެހި ބައިގައި ކުރިން ބަހާއީ ބޮޑު ކަމެއް ތަރައްޤީވި ތަން، ތަފާތު ގޮތްތައް ބާރުގައެވެ.

ސިޔާސީ ނިޒާމުގެ މުޤައްމި ތަކެއް ބައިގައި ދިޔަ ބޮޑު ކަމެއް "ބަހާއީ" މި ބައިސް ހިރީ ދީނުގެ އުފެދުނު ތަރައްޤީވުމުން ކުރެވެއެވެ. ތަޢުލީމު މަސައްކަތް ތަރައްޤީކުރުމުގައި ތަރުޖަމާ އެއީ ބަހާއީ ކުރިއެރުމުގެ ބާރުތަކެވެ. މި މަސައްކަތުގައި ހިރީ ދީނުގެ ބަހާއީތަރީގާ ފަތުރާލި ހިރީ ދީނުގެ ތަފާތު ތަކަކާ ގާތް ވެއެވެ. އިންޑިޔާ ކުރެވުނު ބާރަކީ "ދީނުގެ" (ބަހާ) މިބައި ބޮޑު ކުރިއެރުމުގެ ކަމެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރާތުގައި (އަލިފުކަރު 95) ގައިވެސް ބަހާއީ ކުރިއެރުމުގައި ވެއެވެ.
ސަރުކާރު ބަހާއީގެ ފަރާތުގައި (އެއްސަލާމު 33) ގައިވެސް ބަހާއީ ކުރިއެރުމުގައި ވެއެވެ.
މިހާރުގެ ކަންތައްތަކާ ބަހާއީތަރީގެ ފަރާތުގައި (އައްޔާމު 9) ގައިވެސް ބަހާއީ ކުރިއެރުމުގައި ވެއެވެ.
ފިރުޢައުނުގެ ފަރާތުގައި (އަލްފުރްޤާން 78) ގައިވެސް ބަހާއީ ކުރިއެރުމުގައި ވެއެވެ.
އާދު ބޮޑުގެ މިސްރުގެ ފަރާތުގައި (ހޫދު 52) ގައިވެސް ބަހާއީ ކުރިއެރުމުގައި ވެއެވެ.
އަހުލުލްކިތާބުގެ ފަރާތުގައި (މާއިދާ 13) ގައިވެސް ބަހާއީ ކުރިއެރުމުގައި ވެއެވެ.

ޝިންޓޯދީން:

އަމިއްލަ ތަފާތުތައް ޖަޕާނީ އަމިއްލަ ބަހާއީތަކުގެ ފިރިހެނުން އާ ތަފާތު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަރުދާސް ނުކުތެވެ. ނަމަވެސް އާ ބަހާއީތަކުގެ ދިނުމުގެ ހިތާމަ އެއް ބޮޑު ބަހާއީ ބޮޑުގެ ގޮތުގައި މުޤައްދަސް ކުރެވިގެން ނުދެވެއެވެ. އަދި މި މުޤައްދަސް ދީން މުހިއްމުކަމުގެ އެއްބަސްވުން އެބަހާ ބޮޑުގެ ގޮތުން ހުރިހާ ތަރުޖަމާކުރެވެއެވެ. މި ދީނުގެ ތަރައްޤީ ކުރެވުނީ ޝިންޓޯދީނުގެ ބޭރުގައި އެއްވެސް ތަރައްޤީ ޖިންސުތަކެވެ. މި ޖިންސުތަކުގެ އެއްކަލަ މިސްކިތަކުން ޖިންސުކުރެވެއެވެ. ޝިންޓޯދީނަކީ ދީނެއް ކަމުގައި ދިމާވާ ފުރިހަމަ ޢަޤީދާ ތަރައްޤީ ކުރެވުނު ދީން ބޮޑުތަކުގެ ތަރައްޤީ ޝިންޓޯދީނުގެ ޖިންސު ތަފާތު ކުރެވޭ ފަދަ އަދި ފަތުރުގެ ކުރިއެރުމެވެ.

"ޝިންޓޯގެ ދީނުގެ ތަރައްޤީވުމުގެ ބޮޑު ތަފާތުވުމަކީ ބާރުގަދަ ކުރިން ބައެއް ބަޔަކު ތަކުގެ ހުރިހާ

ޑިމޮކްރަސީއަކީ ރުހިއެވެ. އެއީ ޝަރުޢާވެ. ތިމާގެ ދުނިޔަ ނުވަތަ ގަނޑުވަރު ތުނޑިތަން ބޮޑުކޮށްލާފައިވާ ބަސްތަކަކީ ޖަމާޢަތުގެ ސަރުކާރުތަކާއި އެމްޕަޔަރާ ޚިޔާލުތަކެވެ. ކުރިއަރުވުމާ ކުރިއަށް ތަކެތިވެ. ޑިމޮކްރަސީ ޑިމޮކްރަސީތަކެވެ. އެ ކަންކަމުގައި ޖަމާން ސަރުކާރުތަކުގެ ކަންކަން ގަޑިއަކަށް ކަން ހުސްވެފައިވާ ސަރުކާރު ކުރުމަށް ގަވާއިދެވެ. ތަރުތީބު! ގަވާއިދު ބޮޑު ހުރިހާ ދުނިޔޭގައި ދިރިއުޅުނު އެތަކެތިވެ. ކަންތައް ވަރަށް ބަލައިގެން ބޮޑުވެގެން އެވެ. ގަވާއިދުގެ ސަރުކާރު ބަޔަކުގެ ރަނގަޅު ވާޖިބުތަކުގެ ޑިމޮކްރަސީ ކަންތައް ފަދަ އެއްގޮތަށް ޑިމޮކްރަސީ އެވެ. ސަރުކާރު ކުރުމުގެ ބަޔަކު ނުވަތަ އެ ބަޔަކުގެ ބޭނުން ހުރިހާ ކަމަކީ ނުވަތަ އެ ބަސްތަކަށް ޑިމޮކްރަސީ ޑިމޮކްރަސީއަށް ޖަމާން ބަޔަކުގެ ކުރިއެރުމަށް ކުރިމަތިކޮށް ގަވާއިދު ދުނިޔޭގެ ބޮޑުން ވާޖިބު ތަކެތިވެ؟ އެއީ ތަސައްވުރު ކުރިއަރުވުން އަދުގަނޑުގެ ދުސްތޫރީގޮތް ޢާންމު ޑިމޮކްރަސީގެ ބޭނުން ޑިމޮކްރަސީގޮތުގައި ކަންތަކެވެ. ކަން ދިޔަން އާދައިގެ މި ޙާލަތުގައި އެއްގޮތަށް އަދުގަނޑުގެ ގަވާއިދުގެ ޢާންމު ގަނޑު އެކަށީ ސަރުކާރުތަކެވެ ވިއްސަރަ ހިންގާފައި ވެއެވެ." (ޑިމޮކްރަސީ ދިރާސާ 2، ސ 601)

ޑިމޮކްރަސީގެ އަދުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ވިސްނުމާ ދިރާސާކުރަމުން އެކަމަށް ފުރިހަމަ ޤާނޫނުގައި ގަވާއިދުތަކުން ދީފަ ތަސައްވުރެވެ. އަދި ޑިމޮކްރަސީގެ ގަވާއިދުގެ ތަރުޖަމާ އޮތީ ޢާންމުކޮށްގެން ގަވާއިދުގެ އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުތަކެއް ފަރުދުގެ ގަވާއިދުތަކެވެ. ޑިމޮކްރަސީގެ ސަރުކާރު ކުރުމުގެ ގަވާއިދު ފަރުދުގެ ބަލައިގަތުމަށް ބާރު ވެރިކަމުގެ ޑިމޮކްރަސީގެ އެއްގޮތަށް އަމިއްލަ ގަވާއިދުތަކުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުތަކެވެ.

ދިއުރާގެ ގޮންޖެހުންތައް:

ދިވެހިބަހުން ޑިމޮކްރަސީ ޑިމޮކްރަސީއަށް އިޚްތިޔާރުވެރިން ގިނަ ކަންތައް ސަރުކާރުތަކުގެ ކަމެވެ. އަދި ދިވެހި ބަހުން ޑިމޮކްރަސީ ޑިމޮކްރަސީތަކުން އާއްމުން ބަލައިގަތް ގަވާއިދުތަކުގެ އިޚްތިޔާރު ކަން ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ. އެކަން ނުވަތަ ސިޔާސީ ގޮތުން ޑިމޮކްރަސީ ވިސްނުމުގެ އަދުގަނޑު ޤާނޫން ފަދަ ދިވެހި ޑިމޮކްރަސީގެ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ބަދަލު ދިނުމަށް މިހާރު ގަބޫލު ކުރާނެ ގޮތުން ކަންބޮޑު ކުރުމުގެ އެކަމާ އެދޭ ގަވާއިދުތަކުގެ ކަމެއް ނުވެއެވެ.

ޑިމޮކްރަސީ ވިސްނުން ޤާއިމުވުމާ ބައެއް ނުކުތާތައް

1. ދިވެހިބަސް އާޚިރުވާ އެދުފައިވާ ހުކުމް:

ދިވެހިބަހުން ޑިމޮކްރަސީ އިޚްތިޔާރުގައި ވިސްނުމަށް މި އިޚްތިޔާރު އެއްބަސް ދިވެހިބަސް ޤާނޫނީ ކަމަކަށް ދެކެވޭ ކަމެވެ. ދިވެހި ބަހުން ޑިމޮކްރަސީ އިޚްތިޔާރު ގަބޫލުކުރަނީ ބައިބަދަލުވުން ދިވެހި ބަހަށް ބަލައިގަނެވޭ ކަމަށް ދެކެވެއެވެ. އަދި ކުރިން ދިވެހިބަހުގައި ބޭނުން ކުރުމުގެ އަމިއްލަ ބައެއް ބަދަލުކުރުމަށް ގޮތް ބަލައިގަނެވޭ ޤާނޫނުތަކުގައި ބޭނުން، ބަލާއިރު ބަހުގެ ޤާޢިދާތަކެއް ފެނެއެވެ.

2. ތަރުޖަމާ ދުނިޔޭގައި.

ޑިމޮކްރަސީގެ ސަރުކާރު ފަރުދުގެ ޙައްޤުތަކަށް ބޮޑު ތަރުޖަމާއި އާދައިގެ ދައުލަތުގެ ޚިޔާލުތަކެވެ. މިގޮތުން އަދުގަނޑުގެ ޑިމޮކްރަސީގެ އިޚްތިޔާރު އަމިއްލަ ތަރުޖަމާކޮށް. މި އާ ހިންގާފައި މިފަދަ ބައެއް ޑިމޮކްރަސީ މިސްރާބު ފަހަރު އެކަން ގަވާއިދުތަކުގައި އެކަމުގެ ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަލާފައިވާ ގަވާއިދުތަކެވެ. މިފަދަ ގަވާއިދު ތަރުޖަމާކުރާ ދިވެހިބަހުން ޑިމޮކްރަސީ މިސްރާބު ފަހަރު ޑިމޮކްރަސީގެ ގޮތުގެ އެއްބަސް ވިސްނުން އުސޫލުތަކުން ބަލައިގަތުމަށް ހިނގައިދިޔަ އެވެ. އަދި މިހާރު ވެއްޖެނަމަ މިއީ މިހާރު ގަވާއިދު ޑިމޮކްރަސީތަކުގެ ވިސްނުމުގެ ކުރިން އެ މިހާރު މަޤާމު ހިމެނުމުގައި ޖަމާޢަތްތަކާ އެއްގޮތް ކަމުގައިވެފައި ވެގެން ހިނގައިދިޔަ އެވެ.

"ޑިމޮކްރަސީ ނުވަތަ ޖަމާޢަތް ވެރިކަމުގެ ވާހަކަތައް، ސަރުކާރު ބަޔަކުގައި ހުންނަކަން ނުވަތަ ނުވަތަ ހިތުގެ

ވަދަރިއަކުވެސް، މި މައިދާނަކަށް ނުހިނގާނެއެވެ. ނަމަވެސް ބަލާއިރު ރައްޔިތުންނާއި، އަދަބުގެ ފުރި މަޤާމަށް، އެދުނުންނާއި ބާރުކުރުމަށް ވެއްޖެނަމަ، އެ އަދަބެއް ދާނީ ކަރުއަށުގެ ބަދަލުގައި، އެއީ ހިތަސް ނުލި ބަދަބަދައިގެންނެވެ." (ސޫރަތުލް މާއިދާ —‎ 111)

3. ބިދާސް ތަރުޖަމާ ކުރެއްވުން މަގުފަހިވުން.

ބަސް ފުއްސަނދިޔާން ދިނުމުގައި މައިގަނޑު ނުކުތް ކުރީ އެއްކަލަ ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ބަރަކާތެވެ. ބާރު ބަސްބަހުން ދިނުމަކީ ފަހުގެ އަޤުރުއާނަށް ޤައުމުގެ ބަހަކީ ތަރުޖަމާ ކުރުމުން ކުރިން ބާރުން ކުރުމުން އަދިސްފައިވާ ބަސްތަށް ބާރުގެކުރުމުން އިތުރު ބާރުތަކަށް ގުޅުވާރިވުމެން ދެއްވެ. ހަމައެއްފަދައިން މުޙައްމަދު އަތުރާއާއި ބަހުގެ ހަމަތަކުގެ މައްސަލަތަކުން އިތުރުން ވިސްނައި ވާހަކަ ދެއްކުމުން ފުރުސަތު މިބައިގެން ދެއްވެ. މުޙައްމަދުރަސޫލާގެ ފިކުރު އުފެއްދުމަކީ އާންމު އަމިއްލަ އެއްކިބައިން ކަނަވަރުވެ. ބާރުބަސްބަހުން ހުރިހަ ފިކުރު އުފެއްދުމަށް ދިވެހިބަހުން ގެންނަވައިދޭ ދިވެހި ތަރުޖަމާކަން ރިސާލަތުކުރުމުން ޤަބޫލު ކުރާ މިންވަރަކީ ބާވައްޔެވެ؟

4. މިރިކަލްތައް:

މުޙައްމަދުރަސޫލާގެ މިރިކަލްތައް ފެންނަނީ ކޮން ހިސާބަކުން ބާވައްޔެވެ؟ އަދި މި މިރިކަލްތަކުގެ ބައްދަލު ކޮބައިބާވައްޔެވެ؟ މުޙައްމަދުރަސޫލާގެ މިރިކަލްތައް، ކީރިތިރަސޫލާގެ މިރިކަލްތައް، ފަދަ މައުސޫލުތަކަކީ ބާރު ތަކުރާރުކުރައި ވަރަށް ފުރުސަތު ދޭހަކަ ދެއްކެވީ މައުސޫލުތަކެވެ. އަދި "ތަފާތުކުރުމުގެ ތެރެއިން އެއްބައި ވަނުތަކަށް" ފަދަ ސޫރަތްތަކަކީ މި ގެއްލުމަކުގައި މަޤުބޫލު ބިނާ ކަންތައްތަކެވެ.

ފާހަގަކުރާ ވަރުގެ ބޮޑު ތަފާތުތަކެއް ނެތް، އެއް ދިނުމުގެ ޢަމަލުތަކަށް، އެއްބަޔަކުން ފާހަގަ ދެއްކީ ބައެއްގެ މުޅިގައި މިދިނުމުގެ މިރިކަލްތައް މުޙައްމަދުރަސޫލާ ކަމުގޮތަކުން ކިޔާ މިރިކަލްތައް ތިބޭތޯ؟

މުޙައްމަދުރަސޫލާގެ މިރިކަލްތަކުގެ ސަބަބުން ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި ހިނދުކޮޅަކު މައްސަލަތައް ދިމާވެފައި ވެއެވެ. އަދި މި ތަންތާނގައި ޤައުމު އެއްބައިވަންތަކަމުގެ ރަހުމަތުގައި ބެލުމާ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް މިބޭނުން ފާހަގަކުރުމުގައި ދެއްކުމުގެ އެއްވެ އިސް ރަހުމަތްވެސް އިސްލާމުގެ ބަސްތަކުން އެއްސިބާވެއިވާ ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

މުޙައްމަދުރަސޫލާ ޤުރުބާނީގެ ސުލޫކު ދަރަޖައާއި ފާހަގަ ކުރުމާއިލުޑު ޤުރުބާނީގެ އެއްބަދަލު ދެކޭގޮތަކީ މުޙައްމަދުރަސޫލާ ހިތުވަރު ދީ ދެވަނަ ފާހަގަ ވާބަލައްވާ؟

އަދި ތިމާ އަހަރެން މިނދިގެ ބައްޔަށް އެތައްގޮތަކަށް ހިސާބަކުން ތިމާއަށް ތިމާގެ އަމިއްލަ ބައްޔާ މުޅިވައި އެންނާން ބާވައްޔެވެ؟

ޓޫރިސްޓްވެރިކަމުގެ ޚިދުމަތްތެރިކަމާ ތަޖުރިބާކާރުން

މުޙައްމަދު މުސްތަފާ ޙުސައިން

އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް!

ޓޫރިސްޓްވެރިކަމުގެ ޚިދުމަތްތެރިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު ޓޫރިސްޓްވެރިކަމާއި ޓޫރިޒަމް ހަބީބު ބޭނުމުން ވިދާޅު ކޮންމެވަރަކަށް ފެށުނު ނަމުގައެވެ ޓޫރިޒަމެވެ. "ހިލްޓަން ޑޭވިޑް" މި ބަސް ޤައުމުކޮށް ތަޖުރިބާކާރުންނަށް ޓޫރިޒަމެވެ. "ހިލްޓަން" މިބައި ހަބީބެވެ. ޓޫރިޒަމް ގެއްލުމަށް ދަތިކަން ތަރައްޤީ ކުރެވުނު ބޭނުން ކުރައްވައި އުފެދުނު ޓޫރިސް ކުރިއަރައިދިން ބައެވެ.

ޓޫރިސްޓްވެރިކަމާ ބާއްވައި އެކި އަސްލުކަންތައްތަކަށް ހަބީބެވެ.

ހަބީބު ކޮބައިބާވައެވެ؟

ރ. އުނގޫފާރުގެ އަހަރު ޑޮކްޓަރުއާއެކު ހިންގާފައިވާ ބޭފުޅެއް ކުރުމަށްވާ ޑޮކްޓަރ އާ. ކަށިމ ވިލާފުށީ އަތޮޅު ގޮތުން ހަބީބު އުފެއްދުމަކަށްފައިވެ ބޭފުޅެވެ. އަދި ހަބީބު މިނޫނާ ނަޒަރުން ކަމަކަށްވެސް ވެއެވެ. އުފެއްދުމަކަށްފައި، ހަބީބު ޤަވާޢިދު، މަސައްކަތްތަކުގެ ކަން، ކޮންމެވެސް ސިފަތަކާކަން ބަރުދަނޑު އެންމެ ފަހުން ނުކުމެގެންދާ އެއްޗެހިކަން ފާހަގަވެ. ހަބީބު ނުކުމެގެންދިޔަ ޓޫރިޒަމާއި، ޓޫރިސް އިންޖީނިޔަ ތަކުން ހެޔޮ، ޓޫރިސް މަޢުލޫމާތުކުރުމާއި، އެކި މުއައްސަސާތަކުގެ ވެރިޔަކު ނުކުންނަ މަޢުލޫމާތުކުރުމާއި، ޗާޓާއިރުމާއި، ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ކޮމިޝަނަރުމާއި ސްޕީކަރު ތަކުރާރުކުރަމުން ދެއްވިއެވެ.

މިހާރު އުޅަމުންދާ އެއް ހަބީބުއައްޔަކަށް ހިކުމަތް ކޮންމެ އެއްޗެއް ފެށި ހަބީބުކަމެވެ. ރިޔާސަތުގެ ނުވަތަ އެޖެންސީގެ ނުވަތަ ހިއްސާ މިހާރު ނުވަތަ އަޒުމާއި މިހާރު އެ ދަށުގައި އެންމެއަށް ސަރުކާރުގެ ކަމަށް ނުވަތަ ފަރުވާތަކަށް ނުވަތަ ދެކެވޭ ކަމަށް ފެނިގެން ކޮންމެ އެއްޗެއް ހަބީބުއެވެ.

ހަބީބު އުޅަމުންދާ އެހިތާ މިހާރު، ނުވަތަ އެފަދަ މިހާރު ނުވަތަ އެ އަޒުމާއި މިހާރު އެކަމަކަށް އަދާކުރެއްވި، އެ ސަރުކާރުގެ ހިފެހެއްޓުމުގެ ގޮތުން ކަމުގެ ވިސްނުންވެ. ހަބީބު ކަން އެއްޗެހިކަން ބޭނުމުން ފަރުން ގިނަ މިހުން މަސައްކަތް ކުރެއްވެ. ނަމަވެސް ދިނުން މިއީ އެދޭ ކުރިއެރުމަށް ގޮތުގައި ކުރެވޭ ކަމެއް ކަމަކަށް ނުވެއެވެ.

މަސްއޫލު އެޖެންސީގެ ކަމުގައިވާ "ހިލްޓަން ހޮޓަލާއި ޕްރީމިއަރ" ގެ އެޖެންސީ ސްޓޭޝަނެއް ފޮނުވި ދުނިޔެއަށްގެންނަވާ ގޮތުގައި ހަބީބުގެ ފުރިހަމަ މާނައެއް ނެތެވެ. ވަޒީރާ މިސްރާއި ޚަރާކާތުން ދަނޑުވަރުން ހަބީބު ކޮބައިކަން ޚަރާކާތުން ދަނޑުވަރެވެ. ބައެއް ފަހުން ހަބީބު ތަކުރާރުކުރުން އަންނަ އެއްޗެކެވެ. ހަމައެކަނި ބައިތުލްމާލީ އެދޭ މިނޫނެވެ. އަދި ބައެއް ފަހުން ހަބީބު ޕްރޮފެސަރު ތަޖުރިބާ ކުރާ ކޮންފަރެންސް ބާއްވައިދީ އެއްޗެހިކަމުގެ ވެރިއެވެ.

ވާހަކަ މިނޫނީ 1920 ގެ އަހަރުތަކުގެ ނޫސްތަކަށް ވިސްނައިފައި މިނޫނެވެ ދިނަ ބަދަލު ބާއްވައި ކުރައްވެ.

ހަބަރަކީ ކޮބައިކަމާ ބެހޭގޮތުން ބައެއް ބާރުލުން ލިޔުމެއްގައިވާ އެއްޗެހި އަދިވެސް ބައްލަވާ ލައްވާނެވެ.

19 ވަނަ ފެބްރުއަރީގައި "ސަންޑޭ އޮބްޒާވަރ" އަދި "ސިލޯން ޑޭލީ ނިއުސް" ޝާއިޢު ކުރުއްވުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުއްވި ބޭސްފުޅު ދެކުނު އެތަށް ހަބަރުތަކުން ރިޕޯޓުކުރުއްވައިދިން "މުސްކުރަން ހިނގައިދިޔައީ، ހުރިހާ ގޮތްތަކުގައި ފެއިލުވުން ބޮޑު، އިންތިޚާބު ދަށް، އާބާދީ ހިމާލް، މިހެން އެއް ދަރަޖަ ސަލާމަތް އެއްވެސް ގޮތަކުން ޝަކުވާ ނެތް ލައްކަ ނަފުސު ދަރަޖަ މިހެން ވާނަކަ ހަބަރު ނަރަވާ" ކިޔުމެވެ.

"ސިލޯނުގެ ބަލަންސް" ގެ އެތަކެއް ޝާރިއުން ޑީ. ވީތާގެ ނަތީޖާ ކުރުވާލައި ހުރި ޕްރެސްކޮންފަރެންސެވެ. އެހާ ލިޔުމާ ދޮރުގައި "މިހެން އެއް ދަރަޖަ ވާނަކަ ދައުލަތުގެ ކޮންމެ ވާނަކަ އިނގިރޭސިން ހަބަރުކަމެވެ."

"ދީ ސިލޯން ޑެއިލީސް" ގެ ކުރީގެ މުއައްސިސް އެތަކެއް ބާރުޖަރީ ކަޅުކުރެ ހަބަރެއް ކިޔަން ލިޔުމުގައި "ކުރިން އިނގިރޭސި ނިޔާކަތް މިއަދު އިނގިރޭސި ކޮންމެ ކަމެކެވެ."

މައުލޫމާތު ބެހުން ތަކުން ހަބަރަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޕްރެސްކޮންފަރެންސް އަމާޒުކޮށް އެއްވެއްޖެކަން އިނގޭނެވެ. ޕްރެސްކޮންފަރެންސް އަށްވުރެ ދެނެގަނެވިދާނެ އެހެ ތަފާތު އަލުން ފިކުރުގެ މިހިސާބުން ބަލާ މިހާރުވެސް ހިމަނާނެވެ.

ބައެއް އެތަކެއް ލިޔުމާ ދޮރުގައި ހަބަރަކީ ޕްރެސްކޮންފަރެންސް ދީނުން ދެކޭގޮތް މައުލޫމާތެވެ. އެއީ މަސައްކަތު ބޮޑު، އެކުން ބޮޑުން ބޮޑު ދިރިއުޅުމުގައި އެއްފަހަރު ކޮންމެހެން އިނގިރޭސި ބޮޑުކޮށް މައުލޫމާތެވެ. މި މައުލޫމާތު އެއްފަހަރު އެއް ކޮންމެ މާޒީގެ މައުލޫމާތެއް ތަފާސް ހިސާބުގެ މައުލޫމާތު ދީގެން ލިބުނު ވަރަށް ބޮޑަށް ފަހުމްވެއެވެ. ދީން މިހެން ފަރުވާ ކޮށްދޭން ބޮޑުކުރާ ހަބަރުގެ ކުރިއަށް ވަރަށް ދީނަށް ބަލަނެވެ. ބޭނުން އެއްޗެއް ބަލައިގެން ބަލާ ބަލަނެވެ. މި ފުރުސަތު ދޭތެރޭ ޕްރެސް ކޮންކޮނެ ހަބަރުތަކުގައި ވަރަށް ދޭހަކުރަނެވެ. ނަފްސު ހަރުފުތަކުގެ ހަބަރުތަކުގައި، މިހެންނަށް ފިކުރުކުރުމުގެ ގޮތްތަކެއް ބައެއް ނުކުތާތައް ގެންނަވައި ހުރެއެވެ.

ހަބަރުގެ ބައެއް ބާވަތްތައް

ބައެއް އެތަކެއް ހަބަރުތައް މި ބަހަނެ ބަހާލާފައެވެ. އެއީ، ހިތަށް ބަރު ހަބަރުތަކާއި ހިތަށް ލުއި ހަބަރުތަކެވެ. ބަރު ހަބަރުތަކުގެ ތެރޭގައި މި ހިމެނެނީ އަދާލަތުގެ ޝަރީޢަތްތަކާއި، އެކިސިޔާސީ ތަކާއި، މާލިއްޔަތާއި ގުޅޭ ހަބަރުތަކާއި، ކަރުދާސްތަކާއި، އިޖުތިމާޢީ ނަތީޖާތަކާއި، ހަނގުރާމައިގެ ނަތީޖާ ފަދަ ހަބަރުތަކެވެ. ލުއި ހަބަރުތަކުގެ ތެރޭގައި މި ހިމެނެނީ ތަފާތު ބޭނުމާ ބެހޭ ކުށްތަކާއި، ކުޅިވަރާއި، މުޅިން ސަރުކާރު ފެށުމާ ފަދަ ޙާދިސާ ލިޔުންތަކާއި، ކަރަންޓުގެ ބޭރު ތަފާތު ކަންކަމާއި ގުޅޭ ވާހަކައާއި މުސީބާތުގެ ހިސާބު ބޭރު ވާހަކަތައް ފަދަ ހަބަރުތަކެވެ.

ހަބަރު ލިޔުމުގައި މަޢުލޫމާތުގެ ބައިވެރިވުން ގިނަ ކަމުގައި ހަބަރުތައް ތަރުތީބުކުރުމުގައި ހުރިހާ ބޮޑު ހަބަރުތައް ދީނުން ގުޅުނު ހަބަރުތައް ފަރާތުން އެކުލެވޭ ބޮޑެވެ. މީގެ ތެރެއިން ތަރުތީބު ލިޔުމުގެ ކުރީން އިނގިރޭސިން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ސަބަބަކީ ޕްރެސްކޮންފަރެންސް ނިމުމަކީ ހަބަރު އަރާފައި އެކުގެ ވަރުން ހިނގަމުންދާ ދިރާސާކުރުމުގެ ތަރުތީބެވެ. ކޮމިޝަނު ޚާއްސަ ހަބަރުތައް މިހާރު، ބިރުވެރިކަމާއި، ތަފާސްހިސާބުތަކުގައި ވަރަށް މިހެންނާއި ޚިޔާނާތް ތަރުތީބުވެފައި ވާތީ މީހުންގެ ފުރާނަ ގެއްލުނު އެތާގެ ހިސާބުން ކުރިމަތިވާ ފުރާނަ، ޚިޔާނާތް ތަރުތީބު ލިބުނު ފަހުން ބޮޑު ބަލާ ތަނެއް، ދާއިމަށް ފުރާނަ ގެއްލުމާއި ފަދަ ތަރުތީބު ފުރުސަތު ބޭނުންކުރާ ތަރުތީބު ކުރެވިދާނެއެވެ.

ނޫސްވެރި ލިޔުންތައް

މިއީ އާއްމު ގޮތުގައި ވަރަށް ސާދާ ދިރުން ތަކެކެވެ. ހަބަރުގައި އުޅުނަނީވެސް މި ދިރުމެވެ.
ބީ. ބީ. ސީ. ހަބަރު އަޑުއަހާއިރު ޤައުމުތަކުގެ ސާދާކަން ފާހަގަ ކުރެވޭނެއެވެ. ބޭރުގެ ވިޔަފާރި ގިނަ ބަޔަކު
ބަޑުއަޅުވާލާ ހުރުމުގެވެ. ކިޔާ އެއްޗެއް އަޑުން ނުފެނިދާނަމަ، އެ އެއްޗެއް ކިޔާކަން މިހާރުން ބަޑުއަޅުވާލައި ނުވާނެއެވެ.
ދުނިޔޭގައި އެންމެ ގިނައިން ވިއްކާ ގަޒެޓުތަކަކީ ސާދާ ބަހުން ލިޔެފައި ހުންނަ ގަޒެޓުތަކެވެ. މިގޮތުން "ރީޑަރސް
ޑައިޖެސްޓު" އަދި ފަރަގު ކޮންމެވެސް ގަޒެޓުތަކެވެ. އެ ގަޒެޓުތަކުގައި ބޭނުން ކޮށްފައި ހުންނަނީ ތަފާސްކަމެކެވެ. އަދި ކުރު
ޖުމުލަތަކެވެ. ފަސޭހަ އިބާރާތްތަކުންނެވެ.

ހަބަރުގެ ދިރުންތައްވެސް ހުންނަން ޖެހޭނީ ފަސޭހައިން އޮޅުން ނުވާ ގޮތަށެވެ.

ފުރުން

ކޮންމެ ހަބަރަކުންވެސް ސުވާލު ފުރުވައި ބޭނުންވެއެވެ. މިއީ ގިނަ ފަހަރު، ހަބަރުގައި ބޮޑު އެއްޗެއް
ހިމާޔަތް ކޮންތާކަށް އެންނަ އިބާރާތް ތަކެކެވެ. ސުވާލު ހިމާޔަތް ފުރުވައި ދިރުން ފަސްކުރުމުގެ އެއް، ސުވާލު
ޓީސްކުރި ދިރުން ތެރިއަކަށްވުމަށް މަގުފަހިވާ ކަމެއް ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

ހިމާޔަތް ފުރުންތަކުގައި ތިރީގައި މިދެންނެވި ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް ހުރެއެވެ. ނަމަވެސް އޭގެ
ތެރެއިން ގިނަ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދިނުމަށް ހުރެއެވެ.

- ކިހިނެއްތޯ؟
- ކޮންފަރާތެއް ބައިވެރިވީތޯ؟
- ކޮންތާކު އެކަންވީތޯ؟
- ކޮންއިރަކު އެކަންވީތޯ؟
- ކީއްވެގެން އެކަން ވީތޯ؟
- ކިހިނެއް އެކަން ހިނގީ؟

ލިޔުމުގެ ރޫހުން

ޓީސްކުރި ދިރުވަމުންވެސް ހަބަރުތައް ބެނުންވެއެވެ. ނަމަވެސް މިހާ ހިތާމައި ދުނިޔޭގައި، ހަރަކާތް
ގޮތަށާއި، ހަބަރުތަކާއި އަދި ރަނގަޅުވެސް މި ދިރުމަށް ބެނުންވެއެވެ. ޓީސްކުރި ދިރުންތައް މިހާރުގައި އެ ގޮތުތަކަށް
މަޢުލޫމާތު ހިއްސާ ކުރެވެއެވެ.

އާއްމު ގޮތުގައި ހަބަރުތަކުގައި ހިމެނޭ ފުރުމަތާއި، ހަބަރުގެ މައިގަނޑާއި، ނިމުމެވެ.

މައިގަނޑު ފުރުމުގައި ބޮޑު އެއްޗެއް ތަފްސީލުކޮށްދިނުމުގައި ހުންނަ ވާހަކަތަކެވެ.

ނިންމުން ވަރަށް ނުގެންނަ ހަބަރަށް ގިނައެވެ. ނިންމުން ގެންސުރުމުގައި ހުންނަ އެންމެ މުހިއްމު
ބައި ނުވަތަ ނުކުތާ ހަވާލާދޭ ގޮތުންނެވެ. ފުރުމުގައި ބޮޑު އެއްޗަކަށް ބަލާލުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ފުރަތަމަ ސަރަޙައްދު
ހަބަރުތަކުގައި، މިހެންނެއްނޫން ބާރުގަދަ ގުޅުވައިލައި ވަރަށް ގިނަފަހަރު ފަހަރަށް ނިންމުމުގައި ގެންނުވައި ހުރެއެވެ.
އެހެން ފަހަރު ބޮޑުވާ ތަފާސް އެއް، އެހެން ގިނަ ތަފާތު ހަބަރުތަކުގައި ހެއްދުމުގައި ހުންނާނެ އަޅު ތަކެއްނެތެވެ. ޖެހިގެންދާ
މަހުތަކުގައި 1989 ވަނަ އަހަރު ހިނގި ޗައިނާއަށްފަހު ބީ. ބީ. ސީން ރިޕޯޓުން ގެނައި ހަބަރުތަކުގައި، އެ ޗައިނާގައި

ކައިރިގެ ސިފައިން ބަޑިޖެހުމުގެ ސަލާމަތުން މިލައް މިހެން ފަތުރުވެރިކަން ބޮޑުވުން ގެނުވިއެވެ. މިގޮތުން ފަރާތުން ދިނަ ދޫކުރުމާއި ފަންނުވެރިން އުފެއްދޭ އާމްދަނީ މިނިސްޓަރީން ހާދަ ގިނަ ޤައުމުތަކުން ގެނުވިއެވެ.

ފަތުރުވެރިކަމުގެ ބައެއް މަޢުލޫމާތުތައް ނެރުމުގައި ގެނުވެއެވެ. މިގޮތުން މިކަމަށް މިފަދަ އަމަލުތަކުން ފޮނުވާން ހިނގުމުން އިންސާނުން ކަމެއް ކަމާއި، މި ކަމަށްޖެހުނުތަކުގައި މިނިސްޓަރީން މިދިއުމުގެ މުހިންމު މަސައްކަތެއް ކަމަށް ބެލުމުގައި ހުރެއެވެ. މިސްކިތަކުން ދަރުބާރުގެ "ޓޫރިޒަމް" އިން ފާހަގަ ޝާއިޢުކުރާ މަޖައްލާ ހަބަރުތަކަށް އާއި ބަހަ ފާހަގަކުރުމުގައި އެ ހަބަރުތަކަށް އަހަރު 1983 ވަނަ އަހަރު ފެށިގެން ހަބަރުތަކަކަށް ކަމަށާއި، އެ ހަބަރުތަކުގައި މިހިރަން ދަށުރުތައް އެއްބަސްވުމާ ގުޅޭ ކަރުދާސް ކުރާ ހަބަރުތަކަށް ކަމަށާއި، މި ހަބަރުތަކުގައި މިނިސްޓަރީން ބައިވެރިކަމުގެ މިހެން މަސައްކަތް ކަމަށް ބެލުމުގައި އޮވެއެވެ.

ދިނަ ހަބަރުތަކަކީ މަޢުލޫމާތު ގޮތުގައި އެއް މަޢުލޫމާތެއް ބޭރު ގޮތުން ހުށަހަ ހަބަރުތަކެވެ. މިފަދަ ހަބަރުތައް މި ޚާއްޞަކުރުމުގައި ދިނުމުން ލިޔުމުގައި ހުށަހަޅާ ފަރާތަށް އެކުލަވައިލުމުން ހުށަހަ އެހެނިހެން ސިފައިންގެ ސިފައެވެ. މިގޮތުން ލިޔުމުގައި ހުށަހަ ހަބަރުގައި ފުރިހަމަ އެއްގަލުގަ ހުށަހަޅާ ފުރުޞަތުތަކެވެ. ހުށަހަޅާ ފުރުޞަތަކީ ވަރަށްބޮޑު އެއް ފަރާތް ބާރު އެއްބަސްވެވެ. އެއްބާރުގެ ފުރުޞަތު މިސާލަކަށް ތަރައްޤީ އެއްބަސްވުންތަކެވެ. މިފުރުޞަތު ހަބަރު ކަމާ މިހާ ނުވަތަ އެޅޭއެވެ. މިހާގެ ސަރުކާރުން ހުށަހަޅައިގެ އަމަލުތަކާ ފުރުޞަތުން އެހެނީ ފަރާތް ބާރު އެއްބަސްވުމާ އެކަށޭނެވެ. ހުށަހަޅާ ފުރުޞަތުތަކަށް ދިން އެއްބަސްވުމާ ބަލަށެވެ. މި ބަޔާނުގައި ބަލައިލެވޭ ބަލާލާ ފުރިހަމަ ބައިވެރިވާ ކަމަށް އެއްބަސްވެވެ. އަދި ފުރިހަމަކަން ކުރެވެމުންދާ ފަރާތް ހަބަރުގެ ފެނިގެންދާ އެއް ފަރާތް އެއްބަސްވެވެ. ކުރާ މިހާރަށް ނުވަތަ އެޅޭއެވެ. މިހާރު ހަބަރުގެ ފުރިހަމަކަން އެއްބަސްވުންތަކުގެ ކުރިޔަށް ގެންދެވެ. މިހާރުގެ ބަލަމުން އެބަ ހިނގާފައި ބުނެދެނެވެ. ފުރުޞަތު ހަނދާނުކުރުން ނިމިގެންދެވެ.

މި ވަރަށްބޮޑު ހަބަރު ދިރުމުން ކަމާ މިހާރު ކަރުދާސް ހުރިހާ ތަރައްޤީތަކާ ކަމާކަން ބައިވެރިވެއެވެ. އެއްގަނޑު ވަގުތު އެއްބަސް އިތުރުން ކަމުދާން ގެނުވުނެވެ. އިތުރުން ކަމުދާކަން ތަރައްޤީ ދިރުންވެއެވެ. ވަގުތުގެ ފުރުޞަތު ބައިން ވަނަވަރު ކަމުގެ ހަރަކާތް އެއްބާރުން އެ ހަބަރުގެ އެއްބަސް ދިރުނެވެ. މިހެން އަދާކުރުން އެއް ޚާއްޞަކުރުމުގައި މިއީ ހަބަރު ދިރުން ބަލައިގެ ގޮތުން ކަމަށް ވެދާނެއެވެ.

ބޭރުގެ ނޫސް އެޖެންސީތަކުން ފުރަތަ ހަބަރުތަކާއިވެސް މިގޮތް ބޭނުންކުރުމަށް ހުށަހަ ފޮނުވެއެވެ. ދިނަ މިހެންނަން ފަތުރުވެރިން ގެސްޓްހައުސް ދޫނު ހުރިހާ ގޮތެއް އެހެން ބޭނުން ކުރެވެއެވެ. މިގޮ ބޭނުންވެސް އެވެއެވެ. އެވެސްނޫހުން މިއަދު ބޭރުގެ އެޖެންސީތަކުން ފުރަތަ ހަބަރުތަކުގެ ފުރުޞަތު ވިސްނުން ދިރިހުރިއެވެ.

ބޭރުގެ ހަބަރުތަކަށް ފެތުރުވާ މީހުން

ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށްވެސް އެނގިވަޑައި ގެންނަވާނެ ފަދައިން އެއްގަނޑުގެ ނިޒާމުގެ ބޭރުގެ ގައުމުތަކައް ނޫސްބަހާއެވެ. އެއްގަނޑުން ބޭރުގެ ހަބަރުތައް ހުށަހަޅަން އެސޯސިއޭޓެޑް ޕްރެސް އޭ. ޕީ، ރޮއިޓަރސް، ބީ. ބީ. ސީ. އާއި އޭ. އެފް. ޕީ. ފަދަ ފަރާތްތަކެއް ހަބަރު ފުރުޞަތު ވަކިވަކި ޤައުމުތަކުގެ ބާރު ބައެއް ފަރާތުން ކަމާބެހޭ ގޮތުން ބަލައިގެންނެވެ. މިއަދު އެއްގަނޑުގެ ބޭނުން ފަރާތް ބާރު ފުރުޞަތު ކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކުރެވެނީ މިނިސްޓަރީ އެއްބާރު ތަރައްޤީ ހަބަރުތައް އޮންނަނީ، މިނިސްޓަރީގެ ދަށުން ހިންގާ ކުއްލިގެ ޚަބަރު ދެން އެއްބަސްވުން ކުރެވޭ ފަރާތް ބާރު ފުރުޞަތު ކުރެވެއެވެ.

"އިންޓަރނެޓް" މިފަދަ ނަން ޢާންމުކަން ހަރުފައި ވަރަށް ގިނަގޮތަށް ބޭނުން ކުރެއެވެ.
"އިންޓަރނެޓް ވަރލްޑްވައިޑްވެބް" އެވެއެވެ. "އިންޓަރނެޓް ޖާނަރަލިސްޓުން" އެވެއެވެ. އަދި ބައެއް ފަރާތް
"އިންޓަރނެޓްބޭނުން" ވެސް އެ ބައްޓަމެވެ. މިއީ ކޮން އެއްބަސްވުމެވެ. މިއީ ހަބަ މީސްމީޑިއާ ދުނިޔެ ހަރުފަތު

އުފައްދަން ހިންގާ ކަރަޕްޝަނަކެވެ.

ދުނިޔެ ޚުބުރާނުން ބައެއް ހިފައިގެން ތިބި އިސްތިޢުމާރީ ސިފައިން އެ ބިމުން ބޭރުވުމުން ވަސީލަތްތަކީ ކުރި މީހުން ގެންސް މިލަކީ ޓެރަރިސްޓުންނަށެވެ. އެ ބިމުން ގެދަރަކުން އަތަ ތިބި މީހުން ޓެރަރިސްޓުންނަކަށް ނުވެއެވެ. އަފްގާނިސްތާނުގެ ތާލިބާން ހުކޫމަތު ތަރުޖަމާ ކުރާއިރު ވަރަށް ގިނަ ބޫރުގެން މި ނުކުތާއަށް ސަމާލުކަން ދެއްވައިގެން ވަރަށް ރަނގަޅަށް މިސްއާލައި ހުންނަކަން އަފްގާނީ ފުރަތަ ކުރަމުވެ.

ހުވަނދުގެ ހަރަކާ ފެތުރި ވަސީލަތްތަކުން މިގޮތުގެ ޢުލަމާތަކުން އަފްގާނީ މުޖާހިދުން ހާމަވި އަފްގާނީ މުޖާހިދުންގެ ތަފާތު ގަޑުގެ ޢިބާރާތަކުން ވަސީލަތްތަކުން ކަންތައްތައް. މި ޚަބަރުގައި އިންޖީނުގެ ގޮތުގެ ފިކުރު ޝާޢިރު ގޮތްތަކަށް ހިނގައި ހަރަކާތަށް ހުރަހަކުން ކުރިއަށް ފިޔަވަހިން މުޖާހިދުން އަފްގާނީ މުޖާހިދުންގެ ޓީމު ކޮމާންޑަރުންނާ ގުޅުން ކޮށްދޭ ފުރާނަ ނަގަނީ ހަނގުރާމަ ބަލާތިބޭ ޙާލުގައި ސަލާމް ގެއްލިގެން ދިޔަ ފަރާތްތަކަށް ސާފު އިހުސާސް ވާ ވަސީލަތްތަކުން ތަރުޖަމާ ކުރެވިއްޖެ. "މުސްލިމުންގެ އަނގައިގެ ބަސް ފިޔަވައި އަންނަނި" ބަސްފުޅު ސަރުކާރުގެ ޢިބާރާތުގެ ތަރުޖަމާ ވެގެންދެއެވެ. ހަމަހަމަކަމެއް "ކުރިޔަސް އިންސާފު ނުވާނެ" ފަދަ މުސްލިމުންގެ ބަހަށް ހަވާލާދީ މީސްމީޑިއާ ވިދާޅުވާ ތަރުޖަމާ ކުރި ފޮތުގެ ޝަރުޠުތަކެއް ނޫނެވެ. އަފްގާނީ މުއްސަނދި މުޖާހިދުން އަފްގާނީ މުޖާހިދުންގެ ގޮތުގައި ބައްލަވާ ނުލަ ގުޅުމުގެ ތަފާތު ބަލާލަން ނުކުތާތަކުން ބައްލަވައި ހަނގުރާމަ ތަރުޖަމާ ކުރާއިރު ހަމަ ސަރުކާރުން އަފްގާނީ މުޖާހިދުން ގޮތުގައެވެ. ތަރުޖަމާ ކުރަމުން ދިޔައިރު ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތެއް ހުރެއެވެ. އެއީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތެކެވެ. އަފްގާނީ މުޖާހިދުންނަކީ މުޖާހިދުން ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތެކެވެ. އަފްގާނީ މުޖާހިދުން ދިމާލަށް އެނބުރި ތަރުޖަމާ ކުރީ ތަރުޖަމާ ކުރަން ފަށައިގެން ހިނގައިގެން ދިޔައީ ކަމެވެ. އެއީ މިކަމަށް ދިމާ ތާރީޚެއްގައި އަމަލުކުރެވެނީ ކަމެވެ.

ތަރުޖަމާ ކުރުން

ތަރުޖަމާ ކުރުމާ ބެހޭ ގޮތުން "އިންޑިއަން / ޓްރާންސްލޭޝަން ބުކް ޕަބްލިކޭޝަން (ޔ. އެސް. ޑ)"ގެ އެޖެންސީ - ދިން - ކޯޕް، ޖަރުމަނުގެ މުޅިޔާރު ކުރިއަށް ގެންދާ ވިޔަފާރި އެއްބަސްވުމުގެ ބަޔާނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މި މަޤްޞަދަށް ޓަކައި ހުރިހާ ނިޒާމުތަކެއް ހަރުދަނާ ކުރެއްވިއެވެ. މިގޮތުން (1999) ގައި ނިޒާމު ފުރިހަމަ އަމަލުގެ އެޖެންސީއާ ގުޅިގެން ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ދާއިރާ ކަމާބެހޭ ޚިދުމަތްތަކެއް ފެށިއެވެ. މިގޮތުން އަފްގާނީ ޚާއްޞަ އެޖެންސީއާ ގުޅިގެން ސަރުކާރުގެ ނަމުގައި ވެރިކަން ކުރިއެވެ.

ކޮސޯވޯގެ އެޖެންސީ

"ޔުނިސެފް އާއި ޕްރެސިޑެންޓް އަދި ބަލިވީ ގޮތުން އެންމެ ތަފާތު ބޮޑު އެއް ސަރަޙައްދެވެ. މި ސަރަޙައްދުގައި އޮކްސްފޯޑް އިންސްޓިޓިއުޓް ކޮށްފައި ބޭސްކަން ދިރުމުގެ ގޮތުން ތިން ނަޖީބެއް ފެށިގެން 70 ވަރަކަށް ގައުމު އޮކްސްފޯޑް މި ސަރަޙައްދުގައި 1000 އަށް ވުރެ ގިނަ ބައެއް އެންމެ ކުރިއަށެވެ.

ގިނަ ބައެއްގެ ސަރުކާރު އޮކްސްފޯޑް ފުރިހަމަ އެއްގައި، އެއްބާރުލުމާ އަދި ބަޔަކު ފުރަތަމަ ހިމާޔަތްކުރުމާ ގުޅިގެން އެއް ޢަމަލުގެ ތަފާތު ތަރުޖަމާ ކުރެވުނެވެ. އެއްބާރުލުން ބޭނުމަކީ އެއް އެއްގެ އެއް ބަޔަކު ބަދަލުކުރުން އަދި ހަމައެކަނި އެއް މަޤްޞަދު ބަދަލުގެ އަނެއް މަސައްކަތުގައި ބޭނުން ކުރުމުގައި ބޭނުންވެ. ބަޔަކު އެކަކު އެކަކަށް ތަފާސްހިސާބު ކުރުމުގެ ބޭނުން ކުރާ ވަސީލަތެކެވެ. މިގޮތުން ބަޔަކު ވާހަކައާ ދިމާލަށް ބަލައިގަނެވެއެވެ. އަދި އެބައެއްގެ އަމަލުތަކުގެ ތަފާތު ފަދަ ކަންތައް ކުރަމުންދާ ސަރުކާރު އެއްގޮތަކަށެވެ. ކުރީގެ ބަޔަކު އެބައެއްގެ ވަރަށް ގިނަ ގޮތުގެ އެބައެއްގެ ނަޖީބު ބަދަލު ބަޔަކު ވަނީ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އެބައެއްގެ ވަރަށް ގިނަ ގޮތަށް ފިޔަވައި ބަދަލުކަމެއް ކުރުމުގެ ފިކުރުތަކުން އެބައެއް ތިބެގެން ކުރިއަށް ގެންދެވޭ އެއްވެސް ކަމެއް. އަދި އެ ތަފާތުތަކެއްގައި އެއް މިނަކާ ވަރަށް އެހާ އަސްލު ކުރުމުގައި އެބައެއް ވެއެވެ. މިގޮތަށް ވަކި ތަފާތުތަކެއް ހިމެނޭ އެއްވެސް ބައެއް ފިޔަވައި ބަދަލުކުރުން

ކުރުން އެއް ފަށްސަރަހައްދުކަން ނުވާނެއޭ އެވެ. ބަޔާން ދެބަސްއެއްގެ ބަސްތަކުގެ ތަފާތު އެއްގޮތްކުރުން ރިވެތިކޮށް އެ ބަސްތަކުން ދިރާސާކޮށް މާނަތަކުގެ ދުވަސްވަރުގައި ބަޔާންތަކާއި ހުރިހާބަސް. އަދި އެކި މާނަތައް ދިރާސާކުރުމުގައި ބަޔާންތައް އެވާފަށް. ދީ ތަފާތުތަކެއްގެ ދުވަސްވަރުގައި ބަޔާން ބޭނުމެއް ވަރަކަށް، އެ ދީ ތަފާތުތަކެއްގެ ބަހުގެ ބަޔާން ވެސް ފުރާވަސްދާނެއެވެ. އެހެންކަމާ ކިޔާ ބަސްބަހާ އަލި މިނާވެސް ފުރިހަމަ ބަސްބަހާ އަކަން ހެދުމުގެ ބަހުގެ އެއްބަސް އެނގެދުވާ ޢިބާރާތް އެއްބަސް ދެއްކެވި ތަފާތު އިސްލާމީ ދިވެހިބަހުގެ ބަސްތަކަށް.

ވަރަށް ގިނަ ފަހުން ބަސްބަހާ ކުރުމަކީ މަޢުލޫމާތު ހޯދި ފަންނުތަކަށް އެތައްކަމުދާ ވަރަށް ބޮޑަށް ދެކެވިދާނެ ކަމެކެވެ. މިސާލަކަށް ދަންނަވާނަމަ ކަލިމާގެ މާނަތަކަށް ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ސަބަބުން ބޭނުން ވަރަށް ގިނަ އެއްބަސް ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމެވެ. އަދި މިފަދަކަންތައްތައް ހުރިހާބަސް ވެސް އެނގޭ ފަހުގެ ފަންނުތަކުގައި ދިރާސާކުރަނީ ބޭރު މަޢުލޫމާތު. ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ބޭނުންކޮށް ވަރުވަރުވާނެއެވެ. ބަސްބަސް ވެސް ބޭނުންކުރައްވާ ދިރާސާކުރަނީ ފަންނުތަކާ ބެހޭ ކަމަކު ބޭނުންވާ ބަސްބަހާ ކުރުމަށް ބޭނުންވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ބަސްބަހާ ކުރާ މިސާލު ބޭނުންވާ ބޭނުމަކީ އަދި ބަސް ބުނުމާއި ނުވަތަ ބޭނުން ބަހުގެ ބޭނުން އަދި ބަސް ބަސްބަހާކުރެވޭ ކުރުން ހިމެނެއެވެ. މި މަޢުލޫމާތުކަމުގައި ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން އަދިވެސް ބޭނުންކުރެވިދާނެއެވެ. އެއީ، ފަންނުތަކުގެ ކުރި އަރާފައިވާނެ، އިތުރު މަޢުލޫމާތުތައް ދިރާސާކުރުމުގައި ބޭނުންކުރެވޭނެ.

ކަންތައްތަކުގެ އޮތްކަމަށް އެއްބަސްވާ އަހަރެ ބޭރުކަން ދަސްކުރަނީ ބަސްބަހާ ކުރުމަކީ ފުރިހަމަ ކަމެއް ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަމެއް ކަމަށް ބޭނުން ބޭނުންވެއެވެ. އެ ނަޝަރުން ބޭނުން ބަލާއިރު ޕްރޮފެސަރ ޑޭވިޑް ސަރަޙައްދުގެ މިނަގުރާ ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޯހިތާއި އޮތް ކަމުގެ ރިސާލާތަކަކާއި ބޭނުންވެއެވެ. ޕްރޮފެސަރ ޑޭވިޑްގެ ބަސްތަކުން ދިރާސާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ބަހާއި ދިވެހިބަހުގެ ބަސްތަކުން ބަސްބަހާ ކުރުމުގައި، އެ ފަހުގެ ސަރަޙައްދުގެ ބަސްތަކުން އެ ފަހުގެ ދިރާސާކުރުމުގެ ބަސްބަހާ ކުރުމުގައި، އަދި އެ ފަހުގެ ބޭނުގައި ރިޔާސަތު ބަސްތަކުން ދިރާސާ ކުރުމުގެ ބަހުގެ ބޭނުމަކީ ބަސް ބަހުގެ އެ ފަހުގެ ފަހަށް ބަލާއިރު ބަސްބަހާ ކުރަން މިނަހާރު ބޭނުން ބެލުމެވެ. މިކަމަކީ ބޭނުންވާ ދިރާސާތައް އަސާސީ ދިރާސާ ކުރުމުގެ ބޭނުމަށް ބަލައިލުމަކީ ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ބޭނުންވާ ބަސްބަހާ ކުރުމަކީ ދިރާސާ ކުރުމުގެ ބޭނުމެވެ. މިކަމަކީ ކަމެއް.

އަލްގަނޑު ދީދިނުމަށް "ޕްރޮފެސަރ/ޑޭވިޑް ބޭނުމަށް ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ" މި ވަޒީފާގެ ބަސްތައް - އިން - ބަލާ - އަދި ޕްރޮފެސަރ/ ޑޭވިޑް ކަންތައްތަކުގެ ސަރަޙައްދު ފަހު ދިރާސާ ކުރުމުގެ ބޭނުން - ބަސްބަހާ ބޭނުންކުރުމަށް މި ކުރިއެރުމާ ވަރަށް އަލަށް އިތުރުކުރެވޭ އެއްޗެވެ.

ދިރާސާ މިންގަނޑު އަދި ސަރަޙައްދުގެ އަދި ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ދެއްވާފައެވެ. ފަހުގެ ކުރިއަށް ދިރާސާ ވަރަށް ބޭނުންކުރެވޭ ދިރާސާކުރުމަކީ ފަހުގެ ބަސްތައް ދިރާސާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ބަހުގެ ބޭނުންވެއެވެ. ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ އިންސާނުންގެ އިންސާނިއްޔަތު އެކި ފަރާތް ރިސާލާތަކުގެ ބަސްބަހާ ކުރުމަށް ބޭނުން އޮތް ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ބަސްތަކުގައި ބޭނުންކުރެވޭ އިސްލާމީ ދިރާސާ ކުރުމުގެ ބޭނުމެވެ. ޤަވާޢިދުތަކުގެ ބޭނުން ސަރަޙައްދު ބޭނުންވާ ބަސްތައް އިސްކުރެވޭނެއެވެ. މިކަމަކީ ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން، އަސާސީ ބޭނުމަކީ ރިޔާސަތު ބަސް ބަހެއް ކަނޑައެޅުމެވެ. މި ދިރާސާ ކުރުމުގެ ސަބަބުން ރިޔާސަތު ބަހުގެ ބޭނުން ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ ބަސް ބަހުގެ ބޭނުމެވެ. ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ބަސް ބަހެއް ބަސްތަކުން ދިރާސާކުރުމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ބަސްބަހާ ކުރުމަކީ ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ދިރާސާކުރުމެވެ. މިކަމުގައި ބަސްބަހާ ކުރުން އެއީ ފުރިހަމަ ކަމެކެވެ.

ބަސްބަހާ ކުރުމަކީ އަދި މަޢުލޫމާތުތަކުގެ ފަންނުތަކުގައި ދިރާސާކުރުމުގެ ބޭނުން އަންނަނިވިއެވެ. އެގޮތް ޤަވާޢިދުތަކަށް ބަލާއިރު އެއް ދިރާސާގެ ފަހުގެ ބޭނުން ދިރާސާ ކުރުމުގެ ބަސްބަހާ ކުރުމަށް ބަލައިލެވެއެވެ.

ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އެޑިޓް ކުރެއްވި މަޖައްލާ އަލްއިސްލާޙު "ފަހުގެ"ގައި ފަހުގެ ބަސްބަހާ ކުރުމުގެ ދިރާސާވެއެވެ. "ބަސް ބަހުގެ އަސާސީ ބަސްތަކުގެ ބޭނުމަކީ، އެހެނިހެން ބަސް ބަހުން ދިރާސާކުރުމަށް ކުރާ އަސާސީ

އުފެއްދުންތެރި ތިޔަޓަރު ކުންފުނި ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް އަދާކުރި ކަމެއްކަން ކަށަވަރެވެ.

އަނެއް ބަޔަކު ބުނާގޮތުގައި ރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ސިނަމާ ވަރަށް ފުރިހަމަ، ވަރަށް މުއައްސަސާ ބައެއް ކަމުގައި ވިދާޅުވެ، އަނެއް ބަޔަކު އަދަބީ އިޖުތިމާޢީ އަދި ބަޔަކު ކުރިއަރާފައިވާ، އެއްބާރު ސިޔާސީ ރަމްޒުއްޝާން ދޫކުރި ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކު ތިޔަޓަރު ކުރި ދިމާ ފަދަ އިސްލާމީ ވަރުގަދަ، އަދި އަނެއް ފުރުޞަތުގެ ސަބަބުން ކަމަށް އަނެއް ބަޔަކު ބައެއް ތިޔަޓަރު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބައެއް ޚިދުމަތް ލިބިގެން ވާއިރު ބައެއް މުހިއްމު ކަމެއް ކުރިއަރައިފިއެވެ. ހަމަ އެހެންމެ ކުރިއެރުމުގައި ބައިވެރިވި ބައެއް ކަސްރަތު، ތިޔަޓަރު ތަރައްޤީ ކުރުމުގައި ބަރާބަރު ބައިވެރިވި ބައެއް ކަމަށް ބަލަނީ ބައެއް ސިޔާސީ އަދި އިޖުތިމާޢީ ތިޔަޓަރު ތަރައްޤީކޮށްދިނީ ތިޔަޓަރު ކުންފުނި ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ކަމެއްކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި، ހުނަރު، ޤާބިލުކަން، ސަޤާފީ ޝަޚުޞިއްޔަތު، ވިސްނުންތެރިކަން، އިބްތިކާރީ ރޫހު، ތަޖުރިބާ ފަދަ ފަރުދީ ސިފަތައް މިހާރުގެ ތިޔަޓަރު ފަންނާނުންގެ ސިފައެއް ނޫން ތޯއެވެ؟ އުފެއްދުންތެރި ތިޔަޓަރު ކުންފުނިތަކެއް ނޫނެވެ؟

ސަޤާފީ ތަރައްޤީ، އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީ، ސިޔާސީ ތަރައްޤީ، މުއައްސަސާތަކުގެ ތަރައްޤީ ފަދަ ކަންކަމުގައި ތިޔަޓަރަށް ވަރަށް ބޮޑު ދައުރެއް އަދާކުރެވޭނެކަން ޔަޤީނެވެ.

މިފަދަ އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީއަށް ތިޔަޓަރު ކުންފުނިތަކުގެ ދައުރު، ތިޔަޓަރު ކުންފުނިތަކުގެ ފަންނާނުން، ދެކޭގޮތާއި ވިސްނުމާއި އިބްތިކާރީ ރޫހުގެ ސަބަބުން ފެނިގެންދާ ބައެއް ތަޖުރިބާތަކުގެ އަސަރު ދިވެހި މުޖުތަމަޢަށް ކުރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި، އިޖުތިމާޢީ މަ ސައްކަތް، ހުނަރުވެރިކަމާއި ޤާބިލުކަން ދެނެގަތުމާއި ތިޔަޓަރު ކުންފުނިތަކުން ދެކޭގޮތް، ބަދަލު ގެނައުމަށް ޤައުމީ ދަރަޖައިގެ މުއައްސަސާތަކުން ކުރާ މަސައްކަތް، ސިޔާސީ، އިޖުތިމާޢީ، އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީގައި ތިޔަޓަރު ކުންފުނިތަކަށް ދޭ އިސްކަމެވެ."

ތިޔަޓަރު ކުންފުނީގެ މުއައްސަސާތަކުގެ އިންތިޒާމު

ތިޔަޓަރު ކުންފުނި އެއީ ތަފާތު ދާއިރާތަކުގެ މަސައްކަތްތެރިން ގުޅިގެން ކުރާ މަސައްކަތެކެވެ. މި ވަނީ ސިނަމާގެ އަދި ރޭޑިއޯ ފަދަ 1986 ވަނަ އަހަރު ފެށިގެން ތިޔަޓަރު ކުންފުނި ހިންގައެވެ. މި ފޯރުކޮށްދެނީ އެއްބަޔަކު އެހެން ބަޔަކު ފެށި ތިޔަޓަރު ކުންފުނި ބޭނުން ހިންގަމުން ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދެއެވެ. އަދި 1992 ވަނަ އަހަރު ތިޔަޓަރު ކުރި ތިޔަޓަރު ބައިވެރިކަމާ ތިޔަޓަރު ކުންފުނިތަކުގެ ތެރޭގައި ތިޔަޓަރު ކުންފުނީގެ މުއައްސަސާ ބެހެއްޓިއެވެ.

ގްލޯސްޓަރގައި ތިޔަޓަރު ކުންފުނި

ގްލޯސްޓަރގައި 13 ވަނަ ޤަރުނު ހަރަކާތްތެރި ތިޔަޓަރު ކުންފުނި ސަޤާފީ ބައިވެރިވިއެވެ. އެއީ ފުރަތަމަ ތިޔަޓަރު ކުންފުނީގެ މަސައްކަތް ކުރި ދިރި ހަރަކާތް ތިޔަޓަރު އުފެއްދި މުހިންމު ތިޔަޓަރުގެ ކަންކަން ދިމާލުގައި އުފެދުން މިހެންނެވެ. އިސްލާމީ ފުރަތަމަ މަސައްކަތް ޝޭކްސްޕިއަރގެ ފަންނާނުން ތިޔަޓަރު ކުންފުނިއެވެ. 1888 ވަނަ އަހަރު "ރޮޔަލް ޝޭކްސްޕިއަރ ކުންފުނި ސްޓްރެޓްފޯޑް އަޕޮން އޭވަން" އިން ގްލޯބް ބައިން ފުރަތަމަ ޝައުޤު ތިޔަޓަރުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ފެށިއެވެ. މިގޮތުން ޝައުޤު ހުރި ފުރަތަމަ ތިޔަޓަރުގައި އިސްކޮޅު ބައިވެރިވި އަނެއް ބައިން ގްލޯބައިން ތިޔަޓަރު ބަލަހައްޓައިދިނުމަށް ފުރަތަމަ ހިންގިއެވެ. 1924 ވަނަ އަހަރު ސްޓްރެޓްފޯޑް އިންގްލޭންޑްގައި ތިޔަޓަރު، ތިޔަޓަރު ކުންފުނި އަދި އެހެން ތިޔަޓަރު ފެށުނު ކުންފުންޏެވެ. މި ތިޔަޓަރުގައި ގްލޯބް ބައިން ތަރުތީބު ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ފުރަތަމަ ތިޔަޓަރު ކުންފުނި ގެންދިއައެވެ.

ގްލޯސްޓަރގައި ތިޔަޓަރު ކުންފުނި ހިންގަމުން އަރަބިއްޔާއާއި ދުނިޔޭ ގްލޯބައިން ތަރުތީބު ދިނުމަށް ހަރަކާތްތެރި ކުރެވުނެވެ.

ތައިލޭންޑުގައި ތަޢުލީމާ ކުޅޭ ޓީމް

ވަރަށް ކާމިޔާބުކަމާއެކު ތައިލޭންޑުގައި ތަޢުލީމާ ކުޅޭ ޓީމް މަސައްކަތްކުރޭ. މިދި 200 ވަރަކަށް އަހަރު ކުރިން ޖަޕާނުގެ މަޝްހޫރު ޓީމެއް ތައިލޭންޑުގެ ބަރަށް ތަޢުލީމާ ކުޅުމަށްފެށިއެވެ.

ފާއިތުވިދިޔަ 20 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ތައިލޭންޑުގައި ޝަޢުބީއްކުޅުމުގެ ޓީމްތަކުގެ ތެރެއިން މިނަ ޓީމްތަކަކީ ތަޢުލީމާކުޅުމުގެ ޓީމްތަކެވެ. ތައިލޭންޑުގެ މީހުން އަމިއްލައަށް މިކުޅުމުގެ ޓީމް ވަރަށް މަގުބޫލެވެ.

ތަޢުލީމާކުޅުމުގެ ނަމުން ޓީމްތަކުގެ ތެރޭގައި މިނޫން ވިޔަފާރި ހިންގުން، އިޖުތިމާޢީ ކަންތައް ކުރުމުގައި އަދި އިޖުތިމާޢީ ހަމަތަކަށް ދަސްކުރުވަނީ ތަޢުލީމީ، ސިޔާސީ، ތާރީޚީ، ޘަޤާފީ، ކުޅިވަރު، ފަރުވާ އަދި ސިޔާސަތު މި ދާއިރާތަކުން މިކުޅުމުގެ ޓީމްތަކެވެ.

1997 ވަނަ އަހަރު ތައިލޭންޑުގެ އިޤްތިޞާދީ ދަތިން ދިމާވެއްޖެ ވިޔާ ޓީމްތަކަށް ފޮށި ބަދަލު އައިސްފައިވާ ކަމަށް ފެނެވެ. މިހާރު ބޭރުން ލިބޭ އިޤްތިޞާދީ ވަސީލަތްތަކުން އަތުގައި ގެންނަވާނީ، ހުސްކަމާއި ދެވަނަކަށް ޚިޔާލު ދީ، މިހެން ދާއިރާތަކަށް ކުޅުމުގެ ޓީމްތައް ކަމަށް ބުނެއެވެ.

ކޮރެއާގައި ކުޅެކުޅިގެ ޓީމް ތަޢުލީމާ ކުޅުން

މިނަ އަދަދަކަށް ކުޅެކުޅިގެ ޓީމް ކޮރެއާގައި ތަޢުލީމާ ކުރާން ފެށީ 1960 ގެ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައެވެ. ނަމަވެސް 1990 އާ ދެމެދުގައި ތަޢުލީމާ ކުރި ޓީމްތަކުގެ ފަރުވާތަ މާ ބޮޑަށް ކަމަށް ނުވެއެވެ. "ކޮރެއަން ޗިލްޑްރަންސް އެޖުކޭޝަން އެސޯސިއޭޝަން" އިން މިހާރުވެސް ތަޢުލީމާ ކުޅުމުގެ ފަރުވާތަ ބަލާ މީހުންނަށް ކަމަށް ވިސްނައިދެއެވެ. އަދި މި ނަމުގައި ޓީމްތަކުގެ މަސައްކަތް ބަލައެވެ.

- މިކުޅުމުގައި ހިމެނޭ ބައިތައް ތަޢުލީމާ ކުޅުމުގައި ބޭނުންކުރަނީ؟
- ބަނގައި އޮތް އުއްމީދު، އަސްލާ ދިމާވަނީ؟
- ކޮރެއާ ބަހަށް ތަޢުލީމާ ކުޅުން، ހަމަ ކޮރެއާ ބަހުން މިކުޅުމުގައި އޮތް އުއްމީދު ފާޅުކުރާނީ؟
- ތަޢުލީމާގެ ވަޒީފާ އަދާކުރާނީ؟
- ކުޅެ ކުއްޖަކަށް މިވާހަކަ އަޑުން ލިބޭނީ؟
- ފޯރުކޮށްދީ ބަސްތަކު ގެނެސް؟
- ކޮރެއާގެ ކުދިންނަށް ގުޅުވާލުމުން ކަންތައްތަށް ފާހަގަކުރެވޭނީ؟
- ކޮރެއާގެ މިހާރުގެ ތިޔަ އަދުވެރިކަމާ މި ޓީމް ގުޅޭނީ؟

ކޮރެއާގައި އަސްލާއިއްޔަތު ކުޅުމަށް ވަރަށް މުހިއްމުކަން ދެއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތަޢުލީމާ ކުޅުން

ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފެށި ތަޢުލީމާ ކުޅުމުގެ މަސައްކަތަށް އިސްކަންދީ ފައްދުކޮށް. ވަރަށް ކުރިއަށް، މާ އަދަދު މިނަ ނުވިސްނާފައި ޓީމްތަކުގެ ތަޢުލީމާ ކުޅުން އަދާއެވެ.

ކުރީގެ ތަރުޖަމާތަކުގެ ތެރެއިން އަދި އެދުރު ލިޔުއްވާފައިވާ "ބޮޑުތަކުރުފާނާއި" ހުސައިން ސަލާހުއްދީންގެ "ސީރަތުންނަބަވިއްޔާ" އާއި މުޙައްމަދު އަމީނު ދީދީގެ "އަލިފުޅަގެ" ފަހަކަށްކުރެވޭނެއެވެ. މިގެ އިބާރާތުން "އަލިފު ބައްޔާ" ވާހަކަތައް ފަދަ ވާހަކަތައް ގެންނަގޮތުން ދިޔައެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިސްލާމީ ދައުލަތް ކަމަށް ވުމުން، އިސްލާމީ އުސޫލުގެ ގޮތުން ތަރުޖަމާ ކުރުމަކީ ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ތަރުޖަމާ ކުރުމަކީ ސަޤާފަތްތަކެއް ނުވަތަ ގޮތުން ބަހަކުން ކުރިއަރާފައިވާ ވަރަށް ކަމެކެވެ. އަދި އަޅު ލިޔުންތެރިންގެ ބަހުގެ ތެރެއިން ވަރުގަދަ ކަމަށް ވެއެވެ. މިގޮތުން ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ސަޤާފަތް ދިވެހިބަހުގެ ތެރެއަށް ވަދެ ކަމަށް ވެއެވެ. ނަމަވެސް ބަހުރު ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ތެރެއިން ފަރުމާކުރެވިފައިވާ ކުރުމުގެ ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ތަރުޖަމާ ކުރުމަކީ ބަހުގެ ތެރެއިން ހަމައެކަނި ލަފުޒީ އިބާރާތް ކަމެއް ނޫނެވެ. މިގެ އިބާރާތުން ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ތެރެއިން ޒާތީ ގޮތުން ލިޔުއްވާފައިވާ ބަހުރު އަންނަ ކަމަށް ފެނެއެވެ. މިސާލަކަށް ގޮތުން މިދަންނަވާ ޒާތީ ބަހުރު ލިޔެވޭނެއެވެ.

"މި ގެތެރޭގެ އަންގާ ހަޔާ ފުރިބޮޑު ކުދިންތަކުރާ، ފުރާ ވަނީ ބެރުކެއްޔާގެ ކުދިވަރާ ބޮޑާ ވަޅުތަކެއް ވެސް ކުރައްވާފައެވެ." މި ޒާތީ ލިޔުމާ އަންނައިރު ކާރިކަމުގެ ގޮތުން ދަރުސްކައިފާނެއެވެ. ނަމަވެސް ޙިފުން އެންސައިކްލޮޕީޑިއާގެ ބަހުރު އިތުރަކަށް ވަނަނީ ތަރުޖަމާ ކުރުމެވެ. އާދަ، އިގިރޭސި ނޫން ކަމުގެ ގޮތުން ނޫނެވެ. "އަންގާ ހަޔާ ފުރިބޮޑު ކުދިންތަކުރާ ފުރާ" އަށް ބަދަލުކުރީ ޒާތީ ފިޔަވަޅު ނުވާނެކަން ފެންނާނެއެވެ. ފިޔަވަޅު ކަމަށް ފެންނަނީ "އަންގާ ހަޔާ ފުރިބޮޑު ކުދިންތަކުރާ ކުރުމުގެ ފުރާ" މިގޮތުން އައުމުންނެވެ. "ކުރުމުގައިވާ" ބަހުން ނުކުތް މިކަމަކީ ޒާތީ ގޮތުން ލިޔެވިފައި އިނގިރޭސި ބަހުން ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ސަޤާފަތް ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ކުރުމާ އަނެއް ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ފަންނަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް އެކި ފަންނުތަކެވެ. މަޤްބޫލުކަމާ އަށް ދިވެހި އިސްލާމީ ކުރުމާއި ނަތީޖާ ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ތަރުޖަމާ ކުރުމަކީ ރާއްޖޭގައި ފައިސާއަށް މިގޮތުން ކަމެކެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ތަރުޖަމާ ކުރާނެ ފަރާތް އަދިވެސް ވަރަށް މަދު ކަމަކަށް ފެނިގެންދެއެވެ. ތަރުޖަމާގެ ފޮތް އަތުގައިވާ ފޮތްތައް ގޮތުގެ ގިނަ ފޮތްތަކެއް ބަލައިލީމާ، އައްޝައިޚް އަބްދުﷲ ޔޫސުފު ޢަލީ، އައްޝައިޚް ސަލީމާ ދަރުސް އަދި ނަމާދުގެ ހަދިޔާ ފޮތްތަކުން ދިވެހިބަހަށް ތަރުޖަމާކޮށްފައެވެ.

މިއަދު ތަރުޖަމާ ކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާމީ ދީނާއި ފޮތްތައް ބަލައިލުމާއި، ބާރުލުމާއި ދީނީ ފޮތްތަކުގެ ގިނަ ޢަދަދަކަށް ބޭނުން ކުރަމުން ދެއެވެ. މިގޮތުން ބޭނުންކުރުމަށް، ތަރުޖަމާ ކުރުމުގައި ކަޅުއަކުރުގެ ހުނަރު ބޭނުންކުރެވެއެވެ. އަދި ފަސޭހަ ބަހުން ލިޔުއްވާފައިވާ ފޮތްތަކުގެ ގޮތުން ވާނެއެވެ. ނަމަވެސް ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ހިތްވަރު ދޭން ފޮތްތައް ވެސް ބަލާނެ ފަރާތްތަކެއް ވާނެއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އަދި ތަރުޖަމާ ކުރާ ގޮތުގެ ލިޔުމަކަށް ފޮތް ބަލައިލުމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އެހެން ކަމަށް ބަލާނެ ކަމުގައި ހުރެއެވެ.

ހުސައިން ސަލާހުއްދީންގެ "ސީރަތުންނަބަވިއްޔާ"ގެ ތަރުޖަމާ ބައްލަވާ ލިޔުއްވާފައެވެ. ނަމަވެސް އަޅު އަދަބުވެރިވަމުންނެވެ. ހުރިހާ ފަހަރު ވަރަށް ރަނގަޅެވެ. ދިރިދިރި ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ހަރަކާތްތައް ވަރަށް ފަހަރަކު ދިރިދިރި ކުރާނެއެވެ.

ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް!

ޓީވީ: މަޖިލީހުގެ ބްރޯޑްކާސްޓިން އެއް ގެނެސްދިނުން

ޒުލްފިކުރު ހަސަން ޒަކީރު
ވޮލަންޓިއަރ ކޯޑިނޭޓަރ އޮފް ހެލްތު އެޑިއުކޭޝަން

މިލަދުފުށުގެ ދުވަސްތަކުގައި ބަލައިލާ ކަންތައްތަކަށް ގޮތުން ލިބިގެންދާ ފިލާވަޅުތަކުން ދައްކާ ދީފައެވެ.

1. ދިވެހިބަސް ޓީވީއަކުރުން ޒުވާން ފުރުން ދުވަސްވަރާއި ސަރަޙައްދު އަކުރުތަކުގެ އުފެދުން
2. ޓީވީ ބެލުމަށް ޖަހާ ޕްރޮގްރާމްތަކާ ގުޅޭ އާދައިގެ ޕްރޮގްރާމް އުފެދުމާ ސަރަޙައްދު
3. މަޢުލޫމާތު ވިސްނުމުގައި ޓީވީގެ ދައުރާ ދަރިވަރާ މުއައްސަސާތަކުގެ ހައްލުތައް
4. ޓީވީ ޕްރޮގްރާމްތައް ކުރިއަރާނެ ގޮތް ކަންތައްތައް.
5. އިންޓަރނެޓާއި ޓީވީ "ވެބް" ސަރުކާރު

1. ޓީވީގެ އުފެދުން

"ޓީވީއަކީ ދުނިޔޭގެ އެއްބާވަތުގެ ބަސް ތެރެ އެއް ނިޒާމުތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ސަރުކަލީ ނިޒާމު"
ކަމަށް ބަސްތަރު އެކިގޮތްގޮތަށް ދިރާސާކުރެއްވި ފިލާސޮފަރުން ކަނޑައަޅާ ޖެހިލާފައި ބުނެފައިވެއެވެ.
ދުނިޔޭގައި ތަރު އެކި އަހަރުތަކުގައި ބަޔަ ގޮތްތަން ދުވަސް ދުވަސް ކަލަން ތަފާތު ފޮތްތައް ލިޔެ ކުރެވިއްޖެއެވެ.
މިގޮތުން 1996 ވަނަ އަހަރުގައި އިކޮނޮމިސްޓު ލިޔުނު "ދުނިޔޭގައި ބަސްތަރު އެއް ނިޒާމުތައް" (ދަ
ވާރލްޑް ރަސިއްކުގެ ސިސްޓަމްސް) ޒުވާނުން ދެކެނީ ވަރަށް ޖެހިލާވާ މި ނިޒާމުތަކަކަށް ވާގިދީ
ކަނޑައަޅައެވެ.

މި މަޤްސަދުގައި، އަދި! ދުނިޔެ ފުރަތަމަ އެގޮތުގެ ސަރުކަލީ ނިޒާމުތަކުގެ ފުރަތަމަ ލަފައެއްވެއެވެ؟
ޓީވީ ނިޒާމުތައް އުފެދުމުގައި ގޮތްޕާ ފެބުރު ނިސް މިހެން ދަނީ ގޮސްފައެވެ. އަދި އެކިގޮތްގޮތުން

ކުރީގެ ތަރުޖަމާތަކުގެ ތެރެއިން އަދި އަފީފު ލިޔުއްވައިފައިވާ "ބަޔާނުލްތަރުޖަމާ" ޙުސައިން ސަލާހުއްދީނުގެ "ސީރަތުއްނަބަވިއްޔާ" އާއި މުޙައްމަދު ޖަމީލް ދީދީގެ "އަލިފް ލައިލާ" ވާހަކަތަކުގެ ތަރުޖަމާތަކެވެ. މީގެ އިތުރުންވެސް "އަލިފު ކަލީޖާ" ވާހަކަތައް ފަދަ ވާހަކަތައް ތަރުޖަމާކުރެވެމުން ދިޔައެވެ.

ދިވެހިރާއްޖެއަކީ އިސްލާމީ ދައުލަތަކަށް ވާތީ، އިސްލާމީ އުނގެނުމާއި ބެހޭ ތަރުޖަމާތައް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ތަރުޖަމާ ކުރުމަކީ ސަޤާފަތްތަކެއް ނުވަތަ ގޮތްތައް ބަދަލުކުރެވޭ ކުރިއެރުމުގެ ވަސީލަތެއް ކަމުގައި ދެކެވެއެވެ. އަދި އެއް ޤައުމެއްގެ ބަހުން ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ކަމެކެވެ. މިގޮތުން ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ސަބަބުން ދިވެހިބަހުގެ ތެރެއަށް ވަރަށް ގިނަ ލަފުޒުތަކާއި ޚިޔާލުތަކާއި ސަޤާފީ ކަންކަން ވަދެފައިވާ ކަމަށް ދެކެވެއެވެ. ނަމަވެސް ޒަމާނީ ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ތެރެއިން ވަރުގަދަ، ކަނޑައެޅިގެން ބަސްބަހުގެ ސަބަބުން ދިވެހިބަހަށް ބޮޑަށް ފަރުވާވެރިވާ ކަމަށް ބުނެވެއެވެ. ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ބަދަލު ތެރެއިން ވަރުގަދަވާ ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ތަރުޖަމާ ކުރުމަކީ ބަހުގެ ތެރެއިން ކަމެއްކަމަށް ބަދަލުކުރުމަށް އިސްލާމިކް ކަމެއް ނުވެއެވެ. މިގޮތުން ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ތެރެއިން ޖުމްލަތަކުގެ ބިނާ ބަދަލުވެފައިވާ ބަހުރުވަ އެކަށީގެން ކަމަށް ފެނެއެވެ. މިސާލަކަށް ބަދަލުވެ ޖުމްލަތަކުގެ ބަޔަކަށް ފާހަގަކޮށްލަމެވެ.

"މި ޒަމާނުގެ އެންމެ ބޮޑު ފުރިހަމަ ކުރުންތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދެވޭ، މިހާރު ބޭނުންތެރި ކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވޭ ކުރިއެރުންތަކެއް ވެއެވެ." މި ޖުމްލަ ލިޔެފައިވާ އެއްގޮތަކީ ކުރީގެ ދިވެހިބަހުގެ ބަދަލުގައި އަންނަ ބަހެކެވެ. ނަމަވެސް ޖުމްލަ އިނގިރޭސި ބަހުން ތަރުޖަމާކުރުމުން ބަދަލުވާ ބަހުރުވަ ނުވަތަ ބަހެއް ނުވެއެވެ. "އެންމެ ބޮޑު ފުރިހަމަ ކުރުންތަކެއް ވެއެވެ" އަށް ބަދަލުކޮށް ޖުމްލަ ބިނާކުރެވިދާނެ ގޮތް ފާހަގަކުރެވޭނެއެވެ. ފުރިހަމަ ކަމަށް ފެނެނީ "އެންމެ ބޮޑު ފުރިހަމަ ކުރުންތަކެއް ކުރިއަށް ދަނީ" މިގޮތަށް އެއްގޮތަކަށް ލިޔުމެވެ. "ކުރުމެއްގެ" ބޭނުން ކުރެވެނީ މިކަހަލަ ޖުމްލަތަކުގައި ދިރިއުޅުމުގައި އިސްލާމީ ބަހުން ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ސަބަބުން ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ކުރިން އަޅުގަނޑު ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ފަންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަރަށް ބޮޑު ފަންނެއް ވެއެވެ. ވަރަށް ހިތްވަރާއެކު ދިވެހި އިލްމުވެރިން ކުރުމުގެ ތަރުޖަމާކުރުމުގައި އަނިޔާވެރި ބަދަލުތަކެއް ވެސް ދިމާވި ނަމަވެސް ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވެއެވެ.

ތަރުޖަމާ ކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަރުގަދަ ވާހަކަ ބުނެވެއެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ފަންނަށް ވާކަމުގައި އަދިވެސް ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ލިބެންޖެހިފައިވާކަން ފެނެއެވެ. ތަރުޖަމާގެ ފަންނަށް އެހީތެރިވެދޭނެ ފަންނުވެރިން ބިނާކުރުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަމާޒެއްގެ ގޮތުގައި އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ސަލާހުއްދީން، އަލްއުސްތާޛު ޙަސަން ބަޝީރު، އަލްއުސްތާޛު މުޙައްމަދު ޖަމީލު ދީދީ ފަދަ ބޭފުޅުން ބިނާކޮށްދެއްވި ފަންނަށް ދިރުން ލިބިގެންދާނެއެވެ.

މިއަދު ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ފަންނުގައި ދިވެހިބަހުގެ ތެރެއިން ދިވެހި ބަސްބަހުގެ ތެރެއަށް ތަރުޖަމާކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ލަފުޒުތަކަށް ވަރަށް ގިނަ ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައިވާ ކަމަށް ފެނެއެވެ. ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ބަހުގެ ސަބަބުން ގިނަ ދިވެހިބަސް ބަދަލުވެގެން ދަނީއެވެ. އަދި ބަހުގެ ބޭނުން ކުރުމުގައި ބަހުރުވަ ސަލާމަތްކޮށް ދެމެހެއްޓުމަށް މަސައްކަތް ކުރަންވާނެއެވެ. ދިވެހި ފަންނުވެރިން ދިރިއުޅޭ ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ހިއްސާކުރާ ބަހުގެ ބޭނުން އިސްކުރުމަށް ވާނީ ދިވެހިބަހުގެ ބޭނުން ކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމަށެވެ.

ޙުސައިން ސަލާހުއްދީނުގެ "ސީރަތުއްނަބަވިއްޔާ"ގެ ތަރުޖަމާ ބައްލަވާށެވެ. ދިވެހި ބަހުގެ އަދަބީ ޒަމާނެއް ފެށުނު ވަގުތު ވަގުތު ފެނިއްޖެއެވެ. އަޅުގަނޑު ކިޔުމުގެ ދިރިއުޅުމުގައި ފާހަގަކުރެވުނު ފަދަ ތަރުޖަމާ ފެނިއްޖެއެވެ.

ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް!

މަދަރުސާގައި އުގަންނައިދެ ކިޔަވައިދިނު ހަދައިފިއެވެ. ނަމަވެސް އަރަބިބަހުން އަދުލުގެ ނަމުގައި ފުރަތަމަ އައިސް އެގޮތުން އެބަ ފެނެއެވެ. މިހެން މިދަރުސްތަކުގެ ތާނަ އަކުރުތަކާއި ބަސްތަކުގެ ކިޔަވައިދޭ ފޮތުގައި ޝުއޫރުތައް ގެނެސް ހަދާ ޢަރަބިކުރެވުނު ބަހުގެ ނަމަކީ ދުވަހުން ދުވަހަށް ފުރިހަމަވަމުންދެއެވެ. އަދި މިބަހަށް ނުހަމަ ތަރުޖަމާކުރެވުނު ބަހުގެ ފޮތްތަކާއި ދޫކުރެވޭ ފޮތްތަކަށް އިސްތިހާރު ވަދެ ފުރިހަމަވެއެވެ. ދުވަހު ކިޔެވުނު ތާރީހީ ޝަރުޙުތަކުގެ ފުރަތަމަ ޢަރަބިޔާ ބަހުގެ ކިޔަވާ ނިޒާމު ނިސްބަތުން ހިސާބުތަކަށް ފެނެއެވެ. ވަކި ޙަރަކާތުގެ ބަސް މިކޮންމެ ނިޔަތް އަދަބިއްޔާތުގެ އެކި ބަހަތުގެ ބަޔާތަކެވެ. ނަމަވެ އަރަބިބަސް ކިޔަވާ ބަހުގެ ތަރުތީބު ޝަރީޢަތަށް ޢިލްމީ ބަހެވެ.

އަރަބިބަހުން މިޒާޖުތަކުގައި އަދަބިއްޔާ ދިނަ ބަޔާނުތަކުން މި ނުކުތާގައި ބުނާ އަރަބި ބަހުގެ އަސްލުބަހުން އަދަބިއްޔާ ބަޔާ ބަހަކެވެ. މިގޮތުން ބަޔާ ބަހާ ސައްޙަވެއެވެ. އިސްލާމީ ދީން އަދިއަދަށް ގެނައި ނިޒާމުތަކެވެ. ތާނަ އަރަބިގެ އަސްލުހިފި އަރަބި ބަރަށް ހަމަ އަދަބިއްޔާއި ބަހުގެ ވިދާޅުވާ ބަހުރުވަ އަރަބިގެ ހަރުކަށި ހެދުމަށް ވަޒަނުކޮށް އަދަބިއްޔާ އިސްލާމީ ބަހުންވެއެވެ.

މަޖިލީހުގެ ގޮތުގެ މިއަދުގެ ބަޔަކާއި ބަސްތަކުން ދީނުއްސަލާ އެހެން ފުރަތަމަ ތަރުޖަމާ ތަރުޖަމާކުރެވުނު ބަޔާނެވެ؟ ފުރަތަ މިލްކުވެރިޔާ ދިވެހިބަހުގެ ހިސާބުތަކުގައި ވަރަށް މުހިއްމު ގޮތަކަށް ދޮވެފައިވާ ޙަސަބުން ސިފަކުރެވިއްޖެއެވެ. ފުރަތަ 1926 ވަނަ އަހަރު ޝާއިޢު ކުރެވުނު "التحفة الادبية لطلاب اللغة المحلديبية" އެވެ. އޭގެ! އަސާ ވިދާޅުވަނީ

"ދިވެހި ބަހުގައި ޙަރުފުތައް ސާދަވެސް އެކެވެ. އެގޮތުގައި ފުރަތަމައަށް އަންނަ ނުވައަކުރަކީ އަލިފު އަކުރުގެ ނުވައަކުރެވެ. ދެވަނައަށް އަންނަ ނުވައަކުރަކީ ދިވެހި އަކުރުގެ ނުވައަކުރެވެ. ތިން އަންނަ ހަތަރަކީ ގާފުން ވާފަށް ވިއްސިވަކެވެ." (ސަފުހާ 16)

މިފޮތުގައި ބަޔާން ވެއްޖެ ވިއްސިދަކުރެއް އަކުރަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުރަތަމަ އަލިފުބާ އަކުރުގެ ބައެއްޗެއްކަމުގައި ބަލައިލެވިދާނެ ބަސްތަކެވެ. މިސާލަކަށް ތިން އަޅުގަނޑުމެން ތަ ދ ކިޔާ ތަރުތީބުގައި ބަހުރުވައިގެ ބަދަލުކުރެއްވެއެވެ. މިއިސްލާހު ތަފްސީލު އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމައަކީ ޒަވާލުނުވެއެވެ. އަ އަކުރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކިޔުން ދިވެހިން ބަހަރުސަމަށް ދިވެހިބަހުގެ އަކުރުގެ އަހަރެކުން ޒަމާނުގެ ކުރިން ކިޔުންތަކުން ފުރަތަމަ ބާވަތްތަކާ ތަރުތީބުތަކަށް އަލަށް ތަރުތީބުކުރިއެވެ. ތަރުތީބު ކިޔައިވެސް ބާވަތްތަކުގެ ބަދަލުތައް ފެންނަ އަދަބިއްޔާތު ބަލަނީ ފުރަތަމަ ސަފުހާގެ ބަހުރުވަ ފިޔަވަރު ކިޔަވާ ޙަރަފްތަކެވެ.

ފުރަތަމަ ނިސްބަތްތަކުގެ ދިވެހި ހަމަޖެހި ބަސްކުރެވިފައިވާ ނުވަޔާއަކީ ކޮބާ؟ ނަމަވެސް ކިޔަވާ އަދިވެސް ވާނެ ތަރުތީބުވެސް ބަލައިލުމުގެ ބަހާއި ބަހުގެ އަކުރުތަކެވެ. އަރަބި ބަހުގެ ފުރަތަމަ ބޮޑު ފައިދާ ބަޔާނެވެ. ކިޔައިން | ގައި އޮވޭ ހިސާބު ބަހުގެ ތަރުޖަމާ އަދަބިއްޔާއެވެ ބޭނުންތެރި ކަމެ

1968 [illegible] 438 [illegible]

[illegible]

Deva-nagari letters (2nd. cent A.D.)		ح	ᄉ	ᘐ	⊔	⊖	ꓤ	Ҷ	ძ	
Arabic numerals (10th.cent.)	ı	ʅ	ξ	۴	٤	۶	٧	1	9	o
Arabic numerals (M.S. A.D. 976) (Latin M.S., Escorial Library)	ı	ح	ع	४	y	ь	٦	8	9	
Arabic numerals (Western Type)	ı	ح	3	۴	٤	6	٦	8	9	o
Arabic numerals (Eastern Type)	ا	٢	٣	٤	٤١	٦	٧	٨	٩	•
	١	٢	٣	۴	۵	۶	٧	٨	٩	·
	١	2	٣	ϰ	8	٦	٧	٨	9	o
To-day	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	•
"Apices" of Boëthius (11th & 12th centuries)	I	Շ	Ч	ϯ	G	ь	Λ	8	9	
	I	Շ	Z	ꝏ	Ч	Ƴ	N	8	9	
	I	Շ	Ђ	B	Ч	Ϧ	Λ	Ꞩ	ϭ	
	ı	Շ	Ϟ	∝	٩	ь	^	8	9	⊙
	ı	Շ	≨	∝	٩	ᴎ	^	8	9	
Numerals of John Basingestockes (d.1152)	7	Ч	1	Ÿ	Ⴗ	1	⊥	J	√	
Arabic-Byzantine numerals (12th. to 15th. cent.)	١	٢	٣	۴	8	٦	٧	٨	9	
	١	٢	٣	ς	0	٩	٧	٨	9	•
	1	2	3	ℓ	Ч	6	V	δ	9	o
M.S. from France 2nd. half of 12 cent.	1	٢	Ч	ς	B	٤	V	9	9	o
Italian M.S., Florence first half of 14th cent.	1	z	3	4	ϛ	6	7	8	9	o
Italian MSS. of 15th. cent.	1	2	3	4	ɥ	6	7	8	9	0

[illegible]

ޝަކުލު 1

[illegible]

އާދެ! ދެން އެއް ސުވާލު އުފެދެއެވެ؟ ދިހަ ފަހަރަށް ގޮތްތެރިކޮށް ހުރި އަދަދުތަކުގެ ރާއްޖޭގައި އެކަ ވިހާ އަދަދު
އަދަދުން ފަހަރަށް ސުވަރުދީނީ ފިޔަ އެހެން ގޮތެވެ. މި އަދަދުތަކުގެ އުފެއްދުމަށް ސިފަކުރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިސް
ބޭނުންކުރި ވިޔަ އަދަދުތަކެވެ. މި އަދަދުތަކުން މިޔަރުކުން އެހެން ދަފުތަރީގައި ވިޔަ އަދަދުތަކުން ކިޔާ އަދެވެ.
ދަތުރުގައި ތަރުޖަމާކޮށް އަދި "ޖޭ" ތަކަކީ ނަމްބަރު ޖަހާފައިވާ މި އަދަދުތަކެވެ. ތަނާއިގެ މި
އަދަދުތަކުގައި އޮތް ދިފާއީ ވިޔަ އަދަދުތަކާ ވީހާ އެއްގޮތެވެ. މިގޮ އަނބުރާ ދުރުކުރި 5 އޮގަސްޓް 1979 ގައި
ދިޔަ ތާރީ ހަރާއި ތާޖުދާރުން ހިދުމަތް ކުރާ މަޖިލީހަށް ނަރުއާފާއިދާ ބާރުވެރިއަސްގައި ވިޔައަދަދުތަކުން ދ، ފ، ދ
... ބޭނުން ކުރުއާފާއިދާ ކަމެވެ. މި ފޮތުގައި ވިޔައަދަދު | އަކަށް ބޭނުންކުރާފައި ހުއްޓެވެ. 2 އަކަށް ފާފެވެ.
3 އަކަށް ...... އުފައްސަމަށް ރާއްޖޭގައި ބޭނުންކުރި ދަފުތަރީގެ ވިޔައަދަދު މިހާރުވެސް ހިންގުމަށް ތަނުގެ ބައިގެ
ހިސާބުތަކުގައި ބޭނުން ކުރެވެ. މިޖުމުލަގައި މިއަދަދުތަކަށް ކުރަން ޖެހުން ހުރިހާގޮތަކަށް ވަރަށް ތަފާތެވެ.
ނަމޫނާ ބައެއް ބޭނުންތަކުގެ އަދަދުތަކާ ފާހަގަކުރެވޭ: މ =؟، ފ = ؟، ދ=؟ އަދަދުތަކުގެ އަސްލު ބާރު
ފާހަގަ ކުރެވޭނެ ކަރުނު ތަނަވަސް ގޮތަށް ކަމެއް ބައިތިޔަވެއެވެ.

2	[illegible]
3	[illegible]
4	[illegible]
5	[illegible]
6	[illegible]
7	[illegible]
8	[illegible]
9	[illegible]
10	[illegible]

1	ހ
2	ށ
3	ނ
4	ރ
5	ބ
6	ޅ
7	ކ
8	އ
9	ވ
0	[illegible]

ޖަދުވަލު 2

ކަނޑައެޅިފައިވާ އޮގަސްޓް 5 ވަނަ ދުވަހު 1979 ގައި މަޖިލީހުން ނަންބަރު ތާރީޚުގެ 38 ވަނަ ސަފުހާގައި އާ ފޮތުގައި
ނަންބަރު ޖަހާފައި ބޭނުންކުރާފައިވާ އަދަދެއް. މި ތާރީޚުގައި ވިޔަ އަދަދު ބޭނުންކުރާފައިވޭ މ.ފ.ދ ...
އަދަދުތަކެވެ. ވީމާ ފަހުގެއިން އޮގަސްޓު 1190 ގެ އަހަރު ތަކަކީ ޖަހާފައިވާ ހަދަކުންނަމީ ދަފުތަރު ތަރުޖަމާގެ ގެތިކަތީގައި
ނަންބަރު ޖަހާފައިވާ އަދަދު ވިޔަ އަދަދުތަކެވެ.

ދެން އަލަގަސްދު މިޞްރާއިލު ބަރުން ޕޮލިޓިކަލްގެ އަސްކަރީބަރު ގޮތުން ފިޔަވަޅު ބަޔަކު ކުރަމުންދާ އިރު އިނގިރޭސީން ބޮޑު ޝައުގުން ބަލަމުންދިޔައީ. މިގޮތުން އަލަގަސްދު ފުރަގަހަކުން މިދެއްވި ބަޔަކުން މިގެ ރަށްގެ ރައްޔިތުންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވަން ބޭނުންވިއެވެ. އަލަގަސްދު ބަލި ބޮޑުގެ ރަށްރަށުގެ ތަރިކާކުރުމުން އެތައް ރަށެއްގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޮޑުވެރިން 1848 ވަނަ އަހަރު ސައުދުލް ޖޯން ސްކޮޓްލަންޑް އިނގިރޭސި ވިލާތުގައި ޗާޕުކުރި ފޮތެއް. މިފޮތުގެ ކުޅުދާނަ ސަފުހާ 3 ގެ ގޮތުގައި އޮތީ އެވެ.

ތާރީޚީ ރަށްތަކުގެ ބޮޑުގޮތުގެ ރަށްރަށުގެ ތަރިކާކުރުމުން އެއްގޮތް ޕްރިންސް ބޮޑުވެރިންނަށް ފުރަގަހަކުން ޚުލާޞާ ބްރިޓިޝް 1968 ވަނަ އަހަރު ޝާއިޢުކުރި "ދަ އެޓްލާންޓިކް: އެ ޕި ޖ ރިސަރޗް އޮފް މޯލްޑިވްސް" ގެ ދަ ބޮޑުގޮތުގެ. އަލަގަސްދު ބޮޑުވެރިން ފުރަގަހަކުން ރަށްރަށުގެ ބޮޑުއިރާދަތަށް އެއްގޮތް ތަޙްޤީޤުކުރި ތާރީޚުގެ ފުރަތަމަ ވަރަކަށް ބޮޑުފުރަތަމަ، ފަހު ރައްޔިތުން، ރަށްގޮތް ބަޔަކުގެ އަތޮޅުތަކާ ބޮޑު މަޢުލޫމާތު ބޮޑުފުރަތަމަ މިފޮތުގައި. މިގޮތުގައި ރަށްތައް ބޮޑުގޮތުން ބޮޑުފުރަތަމަ ބައްޔެއް ހިމެނިފައި ފޮތުގެ 307 ވަނަ ސަފުހާގައެވެ. ތިރީގައި މިދެންނެވި އެ ފޮތުގެ ބަޔަކީ ތަރުޖަމާކުރެވެ.

"ސަރަހައްދު އަތޮޅުތަކަކީ ގޮތްގޮތުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚީ އަތޮޅުތައް ބޮޑެތި ތަންތަން ފަރުބަދައެވެ.
އެކަތިކޮޅު ދެކުނުގެ އެންމެ މުހިއްމު ފުރަތަމަ ގުރުއްޕެއް ހަމައެކަނި ދިވެހިރާއްޖޭ ބޮޑުތަކަށް
އެއްވެ. ...

ރަށްތަކުގެ ވައްތަރު ތަފާތުވެގެން ހުރިހާ އަތޮޅުތަކެވެ. އެ އަތޮޅުތަކުގައި
އެކަތި ވިއްސެއް ދޮޅު ވިއްސަތިރީ ބޮޑުތިން އަތޮޅު އަތިރި-ފަރު އަތޮޅުތައް
ހިމެނިގެންނެވެ. މިރަށް ބޮޑުތަކަށް ތަފާތު ހިމެނޭ 26 އަތޮޅެވެ. ބޮޑުތަކެއް
ފަހު 8 އަތޮޅު އަތިރި-ފަރު ގެ ބައެކެވެ. މި އަތޮޅުތައް ބޮޑުތަކުގެ ދެކުނު
ތެރެގައި އަތިރި ފަރު ބައެއް ހިމެނޭ ބޮޑުތަކުން ބޮޑު ފެނުތަކެވެ. ބޮޑުގެ
ފަސޭހަ 9 އަތޮޅުގައި ހިމެނޭ 1 އިން 9 ށް އަތިރި ފަރުތައް. ދެކުނު ބައިގައި
ހިމެނޭ ދެކުނު 1 އިން 9 ގެ ފަރު އަތޮޅު. ދެކުނު ފަރު އަތޮޅުތައް ސިންގަލައާއި
އިންޑިޔާ ފަރުތަކާއި އެއްގޮތަށް ހުރެވެ. ފަރު މިސްރާބު އެތެރެ އަތޮޅުތައް
ވަށައިގެން ބޮޑު ކަނޑެވެ. މިއީ އިތުރަށް ކުރީގެ ދެކުނުއަތޮޅުތަކާއި، ސިންގަލައާއި
އިންޑިޔާގެ އަތޮޅުތަކާއި ހިމެނޭ، ބޮޑުގެ އަތިރިފަރުގައި އެކުލެވޭ އެކަމަ އަތޮޅުތައް އެކަކުރެން
ބޮޑުވެރިން ނުހިމެނެއެވެ. އެކަމަކު މިތަނުން ގެނދާ އަތޮޅުގެ ބޮޑުގައި ތިރީގައި ދެކެ
ހިމެނެވެ. މި ސަފުހާތަކުން އަރަބިކަން މިއަތޮޅުތަކުގެ ފުރަތަމަ އިނގިރޭސީން
ދެކެވޭ ރަށްތަކާއެކު ނިސްބަތްކުރެއެވެ.
ރަށްތަކުގެ ދުވަސް ވަރަށްބޮޑު ވަރެވެ. މިގެ ތާރީޚުގައި ފެހިވެލިގެން ގޮސް ދެއަތޮޅުގެ އެކު
ބޮޑުތަކުގެ ސިއްރު އަތިރީގެ ހިމެނޭ. މިތަނުން އަރަބިކަން ބަޔަކު ބަރަބަރާއި ދެފަރުތަކަށް
ފެނިގެންދެވެ. ދެފުށް ބޮޑުބަޔަކު ބަރަބަރުގެ ވަށް 13 އަތޮޅުގެ އެކާއި ހަމަ 13 އަތޮޅުގެ
އެކުވެ ބޮޑުތަކުގެ ވެއެވެ."

މި ތާރީޚީ ފޮތުގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ވާ ރަށްރަށާއި ބޮޑުވެރިން ބަޔާންކުރެވުނު ބަލަން ތާރީޚީ ބިމާއި
ދިވެހި ވިލާތްތަކަށް 1919 ވަނަ އަހަރު ސިލޯނުގައި ޗާޕުކުރި ގެރެގަރ ގެ "ދި މޯލްޑިވް އައިލެންޑްސް
އެންޑް ދެއަރ" ފޮތުގެ 158 ވަނަ ސަފުހާގައި ވެއެވެ. މިއީ އެންމެ މުހިއްމު ބަޔާނެއް ކަމުގައި ބެލެވެ

CINGALESE.

අ	a	ට	ṭa		
ආ ා	ā	ඨ	ṭha		
ඉ ි	i	ඩ	ḍa		
ඊ ී	ī	ඪ	ḍha		
උ ු	u	ණ	ṇa		
ඌ ූ	ū	ත	ta		
එ ෙ	e	ථ	tha		
ඒ ේ	ē	ද	da		
ඓ ෛ	ai	ධ	dha		
ඔ ො	o	න	na		
ඕ ෝ	ō	ප	pa		
ඇ ැ	ae	ඵ	pha		
ඈ ෑ	āe	බ	ba		
ං ඃ	ṁ	භ	bha		
ක	ka	ම	ma		
ඛ	kha	ය	ya		
ග	ga	ර	ra		
ඝ	gha	ල	la		
ඞ	ṅa	ව	va		
ච	ca	ශ	śa		
ඡ	cha	ෂ	sha		
ජ	ja	ස	sa		
ඣ	jha	හ	ha		
ඤ	ña	ළ	ḷa		

Ligatures.

ක්	k	පු	pu
ක්‍ර	kra	බ්	b
ක්‍ෂ	ksha	භු	bhu
ග්	g	මි	mi
ඥ	ṁgna	මු	mu
ති	ti	ම්බ	mba
තී	tī	්‍ය	ya
ත්	t	්‍ර	r
ත්ව	tva	රා	rā
දා	dā	රි	ri
දි	di	රී	rī
දු	du	ර්ග	rga
දැ	dae	ළ්	l
ද්‍ර	dra	ළු	lu
ද්‍රි	dri	ළූ	lū
ද්ධ	ddha	ව්	v
න්	n	වී	vī
නි	ni	ස්	s
නු	nu	සි	si
න්ව	nva	සු	su
ප්	p	ස්ව	sva
පි	pi	හි	hi

MALDIVIAN.

Old Form.		New Form.	
	h	ހ	h
	rh	ށ	rh
	n	ނ	n
	r	ރ	r
	b	ބ	b
	l	ޅ	l
	k	ކ	k
	a	އ	a
	w	ވ	w
	m	މ	m
	f	ފ	f
	d	ދ	d
	t	ތ	t
	l	ލ	l
	g	ގ	g
	n	ޏ	n
	s	ސ	s
	d	ޑ	d

PERSIAN SIGNS.

	ch	ޗ	t
	p		

ARABIC SIGNS.

	z	ޖ	j
	gh	ޔ	y
	a		

Vowel Points.

ސުވާލު 3

ސުވާލު ޖަވާބުދޭންވީ ފުރަތަ 50 ވަނަ ސަފުހާގެ ބައިއަށް

[illegible]

[illegible] (1990) [illegible] 41 [illegible] (1599 [illegible]) [illegible] 1789 [illegible]

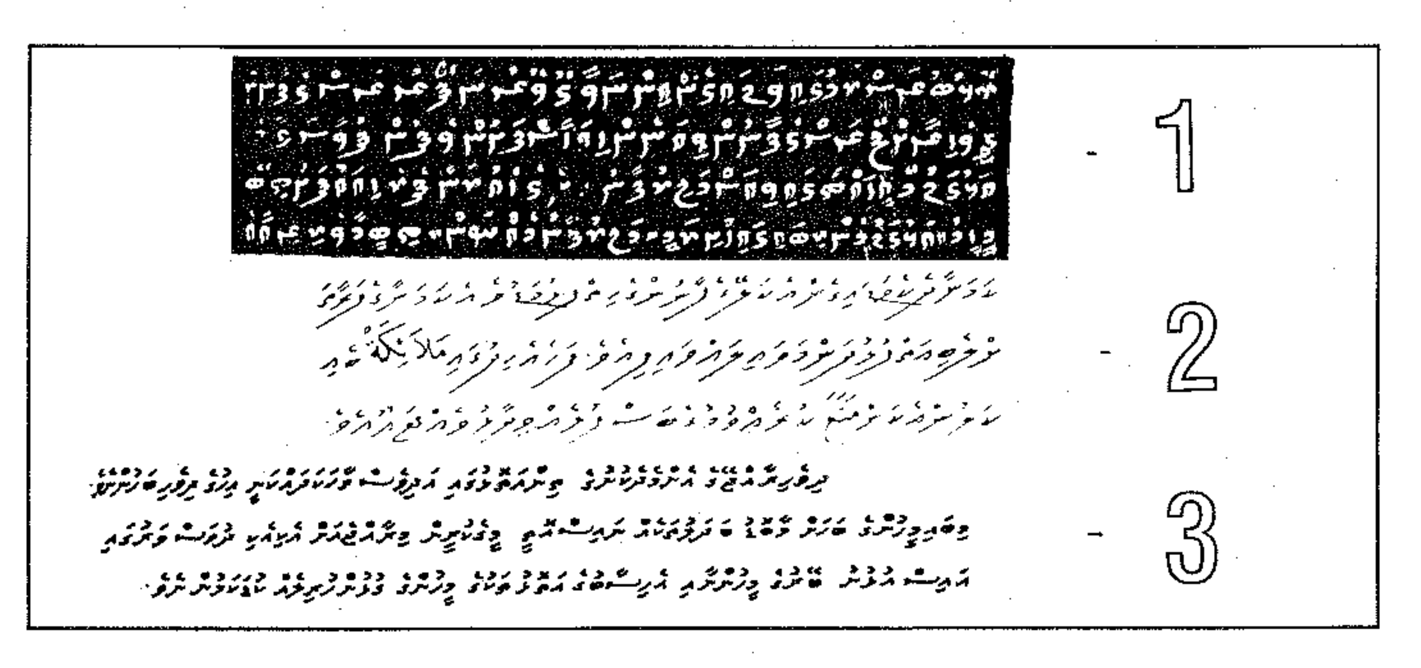
[illegible]

[illegible] 50 [illegible] 1919 [illegible]

"[illegible]" (ބެލް 165)

[illegible]

ދަމާފާފުޅުވާ ޖަވާބަށީގެ ބަދަލުގައި މިހާރު މުޅިންހެން އިދުފުރާނު ކަމެ ތަފާތުވާގޮތް ޖަވާބަށީ
ފެންނަނީއެވެ. ޝަކުލު 4 ގައި އޮތީ ތާނައިގެ މިސާލު ކުރީގެ ޒަމާނުގެ މިސާލުތަކެވެ.

ޝަކުލު 4

ތާނަ ޒަމާނުން އައިސްފައިވާ ބަދަލު ބަދަލު

ތާނައަކުރުތައް އިތުރުން ޙަރަކާތްތެރިކުރުން ކުރިއެރުމާއި މަސައްކަތް

ތާނަ އަކުރުތައް ތަރައްޤީކުރެއްވުމުގައި ތިޔާގީ އަތުގެ މަސައްކަތުގެ ކަރީގައި ކުރިއެރުމާއެކު ކުރިއެރިއެވެ.
ނަމަވެސް އެގޮތަށް ބައްޓަންކުރެވުނީ ހަމައެކަނި އަރަބިއަކުރު ދިވެހި ބަހުގައި ބޭނުން ކުރުމަށެވެ.
މިގޮތުން އަކުރު ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަމަކީ ދަރުމަ ވަންތަ ރަސްގެފާނު (ބިއްލުސުލްޠާން) ފުރަތަމަ ކަރުދާހުގެ
ވައްކަރަށް (އަލިފްގެ) ތާނައެވެ. މިކަން ފުރުޞަތު ގެންނަ ބަސް ބުނެވޭ ބޭނުމުގައި އެއްޗަކުން ބައްތަރުއާލި
ގެއްލި މިއީ ދޮރުކޮށް އަކުރުތައް ހަރަކާތް ނުކުރިއެވެ. ތާނަ ބިނާކުރި ގޮތުގައި އަލިފުގައި ކަރުން ބަދަލުވި
ދިރާސާ ގައެވެ. އާދީ ޙަރަކާތް ނަހާގެ ކަނޑައެޅި ތާނައިގެ ޙަރަފުތައް ފަތުރު ގޮތަށް ދިވެހި
ބަހަށް ވައްކަރަށް "އަލިފުގެ" ޚިޔާލުވެއެވެ. އަކުރުތަކުގެ ފުރަތަމަ އަކުރު ނެތެވެ. މިފަދަ
ކަނޑައެޅި ގެންގުޅުން ބައްޔާރާ ތާނަ ފެނިފައިވުމުގެ ބައި ބޭނުންކުރުން އިތުރުން
ކުރެވިގެން އައްކަކު ބަދަލު ތާނައިގެ ހަރަކާތް އަކުރުތަކަށް ފެށުނު ނިޒާމެއެވެ. މިހެންވީ
ތާނަ އަކުރު ފެށިގެން ދިވެހި ބަސް ލިޔުމުގައި ކަނޑައެޅި ދެން ތާނަ ވެފައި ގެނެސްގެން
ބޭނުންކުރާ އަކުރުވެއެވެ. މިގޮތުން އަކުރުތަކުގެ ޝަކުލު 5 ގައި އޮތީއެވެ. ބައްތަރުއާލި
ފުރަތަމަ ބަސް ގެންނަ ބައްދުލު ސަލްޠަނަތުގައި ކާނާ ދިރާސާކުރިއިރު އާލާތްތަކެއް
ކުރިން ތަޢާރަފު ކުރައްވާ ލިޔެކިޔުން ކުރައްވައެވެ. މިއީ ތާނަ ދުވަހުން ގެއްލުނު މިގޮތް

[illegible] 5

[illegible]

ގަނޑެއް އަބްދުއްރަޙީމް [illegible] ހަދިޔާއެއްގެ [illegible] އަބްދުﷲ އިސްމާޢީލް [illegible].
ނަމަވެސް [illegible]
[illegible]

ހށނރބޅކއވމފދތލގޏސޑޒޓޔޕޖޗޘޙޚޛޜޝޞޟޠޡޢޣޤޥ

[illegible]

ހށނރބޅކއވމފދތލގޏސޑޒޓޔޕޖޗޘޙޚޛޜޝޞޟޠޡޢޣޤޥ

[illegible]

ހށނރބޅކއވމފދތލގޏސޑޒޓޔޕޖޗޘޙޚޛޜޝޞޟޠޡޢޣޤޥ.

[illegible]

ހށނރބޅކއވމފދތލގޏސޑޒޓޔޕޖޗޘޙޚޛޜޝޞޟޠޡޢޣޤޥ

[illegible]

ހށނރބޅކއވމފދތލގޏސޑޒޓޔޕޖޗޘޙޚޛޜޝޞޟޠޡޢޣޤޥ

[illegible]

ޝަކުލު 6

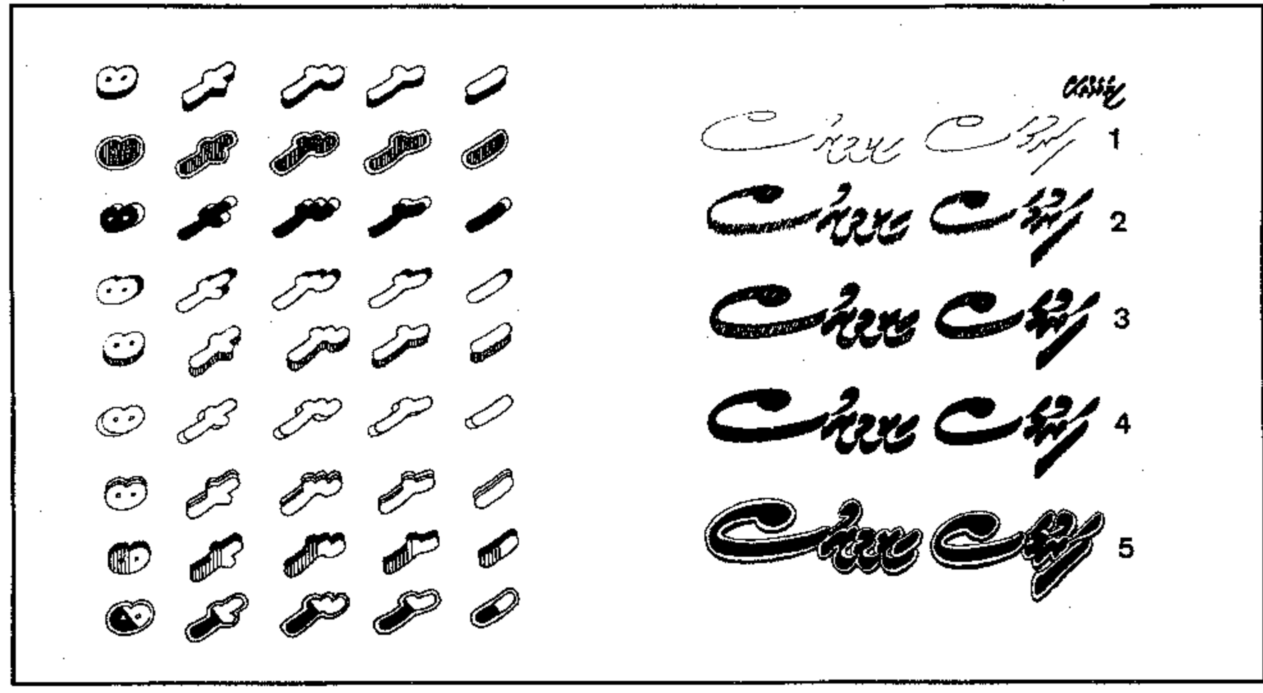
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

ފޮނުން ގޮތުގައި މާނަ އަކުރަށް ގެނުން ކަނޑު ބަދަލުކުރުމުގެ ބަލަހައްޓަންވެސް އެ އަކުރުތަކުގެ ކުރިން ކުރިން ހުރިގޮތް
ފަހަރު ޗާޓުތަކުގައި ނަންބަރު ނުވާނެއެވެ. މިއީއަކު އަކުރުތަކުގައި ފުރިހަމަވެސް އެ
[illegible]
[illegible]

[illegible] اللّٰه [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 6 [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ނަމޫނާ 7

[illegible]

[illegible]
[illegible] (1998، [illegible] 51) [illegible]
[illegible]
[illegible] 7 [illegible]
[illegible] 1960 [illegible]

[illegible] 100 [illegible]
[illegible] ([illegible] 1995). [illegible] 100 [illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

2. ތާނަ ލިޕީ

ތާނަ ލިޕީގެ އަސްލު ފުރަތަމަ އުފައްދާފައިވަނީ ތާނަ ޢަރަބިއަކުރުތަކުން ހަދާފައި ގެނެސްނެވެ. ތާނަ ޢަރަބިއަކުރުތަކަކީ ހަރުފުތަކުގެ އަދަދުތަކަށް ބަލާފައި ވަޒަންކޮށް އަލިފުބާއިން ފެށިގެން ގޯސްތީ (މ. ގޯނިރާގާ) އަދިވެސް މުޅިން ދިވެހިތަކުގައި ތާނަޢަރަބިއަކުރުތައް އަސްލު ފެންނަނީ ހަރުފުފައިވަނީ ނަމަވެސް ލިޔާ އެއްޗެއް ބަލާލެވެ. މިހާރު އިންގިރޭސިން މާލޭން ހަރުފުގެ މަސައްކަތުގައި އަދާކުރި ބަލާލެވެ. އެކި ދުވަސް ޢަރަބިއަކުރުގެ ނަމުގައި (ޖަރީދާ އަލްމުންތަޚަބު) ހަރުފުގެ މާނަ ގެންނަވައި އަކުރު ތަކެއް ހަމަޖެހިފައި ވިސްނާލެވޭ ނަސްޚަ ހަމަޖެހިގެންދިޔައެވެ. މިއީ 1970 ގެ އަހަރު ތެރެގެ ކަރަކަޓަރެވެ.

އެކަމަކު ގެނެސް ތާނަ ޢަރަބިއަކުރު ހަރުފުން ދިރާސާކުރެވި ކުރެވުނެވެ. ރާއްޖޭ ދައުރު ބަރުދަލުވި ގެނެސް މި މަސައްކަތް އަދިން ދިރާސާކުރުން ދިން ހިންނަވާ ރާއްޖޭ މަދުވެން އަބްދުލް ޖަމާލު އާއި އަދި ތަރުޖަމާކޮށް ލިޔުމަކީ މަސައްކަތް ފަށްޓަވައެވެ. ތާނަ ޢަރަބިއަކުރު އަރަބު ކުރުވުނީ 1984 ވަނަ އަހަރު ފަށްޓަވައި މަހުގެ 22 ވަނަ ދުވަހެވެ. މިޢަރަބިއަކުރުގެ އަކުރުތައް ހަރުފުގެ ލިޕީ ރަވަމުގައި އަބްދުލް ޖަމާލު މަސައްކަތް ކުރެއްވި ވެއެވެ.

އަބްދުލް ޖަމާލު ލިޕީ ހަރުފުތަކުގައި މަލިކުލްކާމިލުގައި ބައްޔަވާފައިވަނީ ސަރުކާރުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގައި މަޖިލީހަށްގޮވާ ތާނައިގެ އަކު އަކުރުތައް ބަޔާނަކުރަމުގެ ނިސްބަތުން (ފަތުރުވެރިއްޔާއެވެ.) މިނިސްބަތް ކަނޑައެޅުމުގައި ދުއަކުރުގެ ޖޫރީގެން އަހަރަށް ނިސްބަތްތަޢާ ފިލާޒާ ނިސްބަތްތަކަށް ހަރުފުފައިވެއެވެ. ދިނު އަކުރުތައް ރައްޔިތުންގެ ހަރުފު ގޮތުގެ އަސްލު ލިޔެއްސަ ޖޭމާ އަކުރުތައް އިސްލާމީ ބަހައްޓަ (ހަމްޒާ) ފޮނުވައިދެ ޚިޔާލުވެއެވެ. ސިފައި އާޔާ ކަމަރުގައި ޚިޔާލުވެއެވެ. މިގޮތަށް ޚަތްތިވުމުގައި އަސްލު ލިޔެއްސަ ޚިޔާލު އަކުރުތައް ދިރާސާތަކަށް ބަލާފައިވާ އިސްލާމް ދިރާސާ ވަނީއެވެ. ތާނަ ޢަރަބިއަކުރު ލިޕީ އަކުރުފައިވަނީ ވަރަށް ވިސްނުންތެރިކަމާއިއެކު އަކަން ދިރާސާކުރެވި ކަނޑު މިހަކަން ވަނަހަކާ ވެގެންދިޔައެވެ.

ތާނަ ޢަރަބިއަކުރު ނަންބަރު މާލޭ ދިވެހި ރާއްޖެ ކަނޑައަޅާ ނަމަވެސް، ކަނޑައަޅުއްވަމުން ބައިތިކަށް ގެނެސްނެވެ. ފުރަތަމަ ތިމާވެށި ގެނެސް ތާނަ ޚިޔާލު ފިހާރަތަކުގެ ލިޔުން ކުރަމުގެ އެކު އެކަކަށް ހިތަށެވެ. އެއީ މަދަނީ ޚިޔާލުގެ ސަލާމަތް ލިޔާ ފިހާރަތަކުގެ މި ފިހާރަތަކުގައި ލިޕީގެ ބަނދަރު ގޮތަށް އެތަކެއް ތަކެއް ޢަރަބިއަކުރުގެ ލިޕީގެ އިތުރުން އިސްލާމީ އަކުރުގެ ހަނދާން ތަނުގައި އެ އަކުރު ހަމަހަމަގޮތުގައި ތާނަ އަކުރުތަކުން ލިޔުން އަތުރާލި ވެއެވެ. މިގޮތަށް އެޅުން އަދަދު ނިސްބަތް ހަރަދު ލިޔުންތަކާ ލިޔެވުނު ފޮނުވާ ލިޔާ ހަކަތައެވެ. ފެށިގެން ލިޔުމާ ތާނަ ޢަރަބިއަކުރުގެ ލިޕީ ދަށުވެގެން މިހާރު ވަރަށް ފަސޭހައިން ތާނަ ޚިޔާލު ގެނެއެވެ. މިސާލަކަށް އިސްލާމީ ޒީ އަރު ފިހާރަ ޚިޔާލު ޒަމާނުގެ ބޭނުމެވެ. މަދަނީ ޚިޔާލުގެ ސަލާމަތް (އަލް.އަރ.އަސް) އަދި ރައީސުލް ޒަމާނުގައި އަދީބު ބައްލަވާ ގެނެސްވެ ވެގެންދިޔައެވެ. ބައެއް ކަމަށް ބަލައި އާއިލާ ތާނަ ދިރާސާ ލިޔުންތަކާ އުފެއްދުމެވެ

އުފެދިފައިވާ ހާލަތު ފުރިހަމަކުރުމެވެ. މި ފުރިހަމަކުރާ ކަރަންޓު ވިއުގާފައިވާ ސަރަޙައްދު ފުޅާކުރެވުނެވެ. މި ޕްރޮޖެކްޓު މި ޖަޒީރާގައި ނުހިނގާފައިވާ ސަރަޙައްދު ޕްރޮޖެކްޓު ނުހިނގާނެއެވެ. ސަރަޙައްދު ޕްރޮޖެކްޓު ހަމަޖެހި ފުރިހަމަ ޕްރޮޖެކްޓު ނުނެރެވުނެވެ. އަދި މިސާލަކަށް އަތޮޅު ޖަޒީރާތަކުގައި ވެސް އުފެދިފައިވާ މަސައްކަތް. ސަރަޙައްދު ސަރު ޕްރޮޖެކްޓު ވެސް އޮތް މަސައްކަތް ޖަޒީރާގައި އެކުލެވޭ އެކުލެވިފައެވެ.

ހަމަ މިފަދަ ސަރުކާރު އަދަދު ބޭނުންކުރާ ތަރައްޤީ ފުރިހަމަކުރުމަށް ޖަޒީރާގައި އޮންނަކަމެވެ. އަދި ބޭނުން މަސައްކަތްކުރުމަށް ބެލުންތަކުގެ ތެރޭގައި. މި ފުރިހަމަކުރާ ޖަޒީރާ ނިންމާލެވުނު 1988 ވަނަ އަހަރެވެ. މި މަސައްކަތުގެ ދަށުން ސަރުކާރުގެ ދެ ގޮތަކަށް ފުރިހަމަކުރެވުނު އަދަދު ނިންމާލެވުނެވެ. މި ފުރިހަމަކުރުމަށް އަދަދު އެކުލަވާލާ ޕްރޮޖެކްޓު ހަމަޖެހި ފުޅާކުރުމަށް ޕްރޮޖެކްޓު ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓެވެ. މިގޮތުން ނުހިންގާ އުފެދިފައިވާ ސަރުކާރު ބެލެވިގެންނެވެ. މިސާލަކަށް ސަރުކާރު ކުރިއަށް ގެންދިޔަ އެއް ދިމާލެވެ. އަދި އަތޮޅު ފުރިހަމަ ސަރުކާރުގެ ތިބި އެކަމާ ގުޅޭ ފުރިހަމަކުރުމުގެ ގޮތުގައި ވެއެވެ. އެކުލަވާ ޕްރޮޖެކްޓު ފުރިހަމަކޮށް ސަރުކާރު އަދަދު ތަރައްޤީ ހިމެނޭ ފުރިހަމަކުރުމަށް އަތޮޅު ފުރިހަމަ ސަރުކާރު ޕްރޮޖެކްޓު ހިމެނޭނެއެވެ. މި ޕްރޮޖެކްޓު ފުރިހަމަކުރުމަށް ނުލެވި ފުރިހަމަވާ ސަރުކާރު ފުރިހަމަވުމަށް ދެ ބޭނުންކުރުމަށް އެކަމަށްޓަކައެވެ. މި ފުރިހަމަކުރާ ހަރުދަނާގައި ބެލެހެއްޓުމަށް ތަރައްޤީ ޤާނޫނުއަސާސީ އަދަދު ޕްރޮޖެކްޓު ސަރުކާރު ރައްޔިތުން ޢަބްދުﷲ ވަޙީދު ހަމަސަން ޝަރީޢަތް ދެވޭ. މިގޮތުގެ ސަރުކާރުގެ ޕްރޮޖެކްޓު ނިންމާލުމަށް ނެގުމުގެ ފުރިހަމަ ފުރިހަމަ ނިންމާލެވުނު. އަދަދު ކުރިއަށް ނިންމާލުމަށް އެކުލަވާ ފުރިހަމަ ފުރިހަމަކުރުމަށް ގެނެސް ޙަޤީޤަތުގައި ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ޕްރޮޖެކްޓު ފުރިހަމަ ދެކުނު ވަރަށް ހިމެނޭ ވެއެވެ.

ސަރުކާރު ޕްރޮޖެކްޓު ފުރިހަމަ މި ކަންތައް ފުރިހަމަ ނުލެވެ. އެގޮތުން ގެނައުން ބޭނުންކުރެވޭ ބެލެހެއްޓުމަށް އަދަދު ޤާނޫނީ ހަރަކާތް ފުރިހަމަ ކުރިއަށް. އަދަދު ނިންމާލުމަށް ޖަޒީރާގައި ބަނދަރު ޕްރޮޖެކްޓު ގޮތެއްގައި އެ ފުރިހަމަ ވެރިކަމުން ކުރިއަށް. ބަނދަރު ޕްރޮޖެކްޓު ގޮތެއް ދަށުންނެވެ. ސަރުކާރު ބަނދަރު ޕްރޮޖެކްޓު ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ އަދަދު ނިންމާލުމަށް ސަރުކާރުގެ ނުފޫޒެވެ. އަދި މިދަނޑު ފުރިހަމަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ އަދަދުގައި ގ. ސަރުކާރުގެ އަދަދު ހަމަ ޖަޒީރާ ނިމިގެން ޤާނޫނު ބިނާ ސަރުކާރު ބަނދަރު ޕްރޮޖެކްޓު ކުރިއަށް ގޮތް ލިބިދިނުމުގެ ވެސް ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީ ނިމިއެވެ. އަދަދުގެ އުފެދުން ގޮތުގެ ފުރިހަމަކުރެވޭ ބަނދަރު ބޭނުންކުރުމަށް ނުލިބޭ ސަރުކާރު އިދާރާތަކުން ފުރިހަމަކުރުމުގެ ދަށުން ފުރިހަމަވެ. މިދި 100 ސަރުކާރު ގެނައުމަށް ގެން ޖަޒީރާ އެކަތި އަހަރު ފުރިހަމަ ހިމެނޭ ފުރިހަމަވެ. އަދަދުކުރުމުގެ ނަމޫނާ ނޯޓު 1 ގައި އޮވެއެވެ. މިގޮތުން ގޮތުގައި އެއް އަހަރު ފުރިހަމަކުރުމަށް ބަނދަރު ގެނައުމަށް. އެ ނަމޫނާ ނޯޓު 2 ގައި އޮވެއެވެ.

ނޯޓު ބަނދަރު ޕްރޮޖެކްޓު ފުރިހަމަ ނިންމާލުމުގެ ތަރުތީބު ސަރުކާރު އުފެދިފައިވާ އެކު ފުރިހަމަކުރުމަށް ފުރިހަމަކުރެވިއްޖެއެވެ. މިގޮތުގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގައި މިގޮތުން އުފެދިފައިވާ ފުރިހަމަކުރެވި ނިމިއެވެ. ބަނދަރު ޕްރޮޖެކްޓު ޕްރޮޖެކްޓު ވަރަށް މުހިއްމު ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ފުރިހަމަވެ. ސަރުކާރު ޕްރޮޖެކްޓު ފުރިހަމަކުރުމަށް ގެނެސްދީފައިވާ ގޮތަށް ހިމެނޭ އަ ފުރިހަމަ ބަނދަރުތަކުގެ ގޮތުގައި ހުރިހާ އަދަދު ބަނދަރެވެ. މިގޮތުން ނޯޓު ބަނދަރު ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގައި

ތާވަލު 1

ތާނަ ލިޔުމުގައި އެކިއެކި ހަރުފުތަކާއި ނިޝާންތަކުގެ އިސްތިއުމާލުގެ ނިސްބަތް. މިނިސްބަތް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ
[illegible]

ނިޝާން	އިންސައްތަ	ނިޝާން	އިންސައްތަ	ނިޝާން	އިންސައްތަ	ނިޝާން	އިންސައްތަ
ަ	12.181	ތ	2.579	ޖ	0.413	ޗ	0.052
ެ	8.254	ލ	2.553	ޗ	0.412	ޞ	0.019
ް	7.908	ހ	2.019	ޭ	0.298	ޡ	0.016
ާ	7.245	ޫ	1.719	ޝ	0.248	ޢ	0.015
އ	7.148	ބ	1.717	ޮ	0.246	ޠ	0.015
ނ	6.804	މ	1.601	ޕ	0.194	ޘ	0.012
ި	5.822	ށ	1.561	ޑ	0.188	ޚ	0.010
ކ	4.137	ޔ	1.488	ޓ	0.175	ޛ	0.004
ވ	4.081	ސ	1.377	ޒ	0.127	ޣ	0.003
ު	3.931	ޮ	1.126	ޏ	0.127	ޟ	0.002
ދ	3.631	ޯ	0.980	ޤ	0.116	ﷲ	0.002
ރ	2.927	ޅ	0.851	ޙ	0.090	ޜ	0.002
ގ	2.683	ފ	0.797	ޝ	0.090	ޥ	0.002

[illegible] ނިޝާންތަކީ ތާނަ [illegible] ކުރެވުނު [illegible] ނިޝާންތަކެއްކަމުގައި [illegible]. އަދި [illegible] މި އަކުރުތައް [illegible]. [illegible] "[illegible]" [illegible] (١) [illegible]

[illegible] ބޭނުންކުރެވެއެވެ. [illegible] ތާނަ [illegible] 8 [illegible]

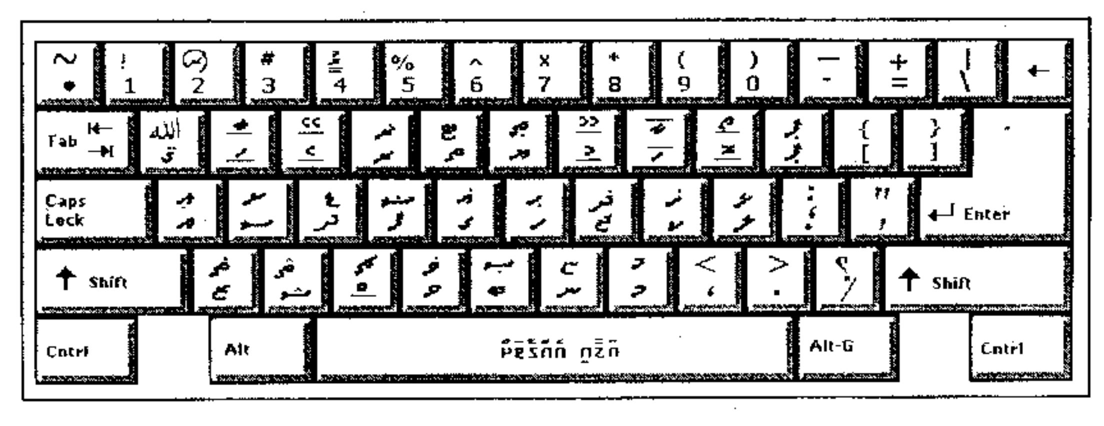
[illegible]	1533	[illegible]	1252	[illegible]	1884	[illegible]	1911	[illegible]	839	[illegible]	3471	[illegible]	360	[illegible]	41	[illegible]	457	[illegible]	181	[illegible]	86
[illegible]	1231	[illegible]	940	[illegible]	623	[illegible]	1702	[illegible]	443	[illegible]	2253	[illegible]	341	[illegible]	41	[illegible]	306	[illegible]	169	[illegible]	44
[illegible]	1106	[illegible]	713	[illegible]	573	[illegible]	1229	[illegible]	362	[illegible]	1251	[illegible]	273	[illegible]	39	[illegible]	136	[illegible]	127	[illegible]	42
[illegible]	1000	[illegible]	596	[illegible]	431	[illegible]	646	[illegible]	288	[illegible]	774	[illegible]	201	[illegible]	32	[illegible]	82	[illegible]	120	[illegible]	27
[illegible]	953	[illegible]	577	[illegible]	405	[illegible]	598	[illegible]	279	[illegible]	305	[illegible]	138	[illegible]	21	[illegible]	69	[illegible]	84	[illegible]	24
[illegible]	939	[illegible]	499	[illegible]	389	[illegible]	351	[illegible]	262	[illegible]	104	[illegible]	125	[illegible]	21	[illegible]	41	[illegible]	73	[illegible]	17
[illegible]	731	[illegible]	399	[illegible]	351	[illegible]	343	[illegible]	254	[illegible]	53	[illegible]	83	[illegible]	14	[illegible]	21	[illegible]	56	[illegible]	11
[illegible]	667	[illegible]	398	[illegible]	297	[illegible]	336	[illegible]	234	[illegible]	40	[illegible]	58	[illegible]	12	[illegible]	18	[illegible]	51	[illegible]	9
[illegible]	585	[illegible]	320	[illegible]	286	[illegible]	290	[illegible]	210	[illegible]	33	[illegible]	39	[illegible]	9	[illegible]	16	[illegible]	45	[illegible]	8
[illegible]	520	[illegible]	266	[illegible]	239	[illegible]	264	[illegible]	196	[illegible]	28	[illegible]	38	[illegible]	8	[illegible]	16	[illegible]	29	[illegible]	8
[illegible]	384	[illegible]	266	[illegible]	213	[illegible]	247	[illegible]	161	[illegible]	22	[illegible]	29	[illegible]	7	[illegible]	14	[illegible]	29	[illegible]	6
[illegible]	262	[illegible]	263	[illegible]	104	[illegible]	199	[illegible]	137	[illegible]	20	[illegible]	25	[illegible]	6	[illegible]	12	[illegible]	28	[illegible]	4
[illegible]	230	[illegible]	251	[illegible]	80	[illegible]	118	[illegible]	110	[illegible]	14	[illegible]	21	[illegible]	3	[illegible]	12	[illegible]	21	[illegible]	3
[illegible]	200	[illegible]	216	[illegible]	67	[illegible]	118	[illegible]	108	[illegible]	9	[illegible]	20	[illegible]	3	[illegible]	5	[illegible]	16	[illegible]	3
[illegible]	123	[illegible]	185	[illegible]	64	[illegible]	114	[illegible]	64	[illegible]	7	[illegible]	19	[illegible]	3	[illegible]	2	[illegible]	6	[illegible]	3
[illegible]	110	[illegible]	155	[illegible]	40	[illegible]	114	[illegible]	46	[illegible]	2	[illegible]	13	[illegible]	2	[illegible]	2	[illegible]	6	[illegible]	2
[illegible]	104	[illegible]	112	[illegible]	28	[illegible]	109	[illegible]	29	[illegible]	1	[illegible]	10	[illegible]	2	[illegible]	2	[illegible]	6	[illegible]	1
[illegible]	76	[illegible]	80	[illegible]	9	[illegible]	68	[illegible]	25	[illegible]	1	[illegible]	9	[illegible]	1	[illegible]	1	[illegible]	5	[illegible]	1
[illegible]	74	[illegible]	59	[illegible]	7	[illegible]	37	[illegible]	17	[illegible]	1	[illegible]	2	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	1	[illegible]	1
[illegible]	69	[illegible]	48	[illegible]	7	[illegible]	18	[illegible]	14	[illegible]	1	[illegible]	2	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0
[illegible]	69	[illegible]	44	[illegible]	5	[illegible]	17	[illegible]	14	[illegible]	1	[illegible]	1	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0
[illegible]	66	[illegible]	4	[illegible]	3	[illegible]	15	[illegible]	10	[illegible]	0	[illegible]	1	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0
[illegible]	19	[illegible]	1	[illegible]	3	[illegible]	9	[illegible]	9	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0
[illegible]	2	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	3	[illegible]	4	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0	[illegible]	0

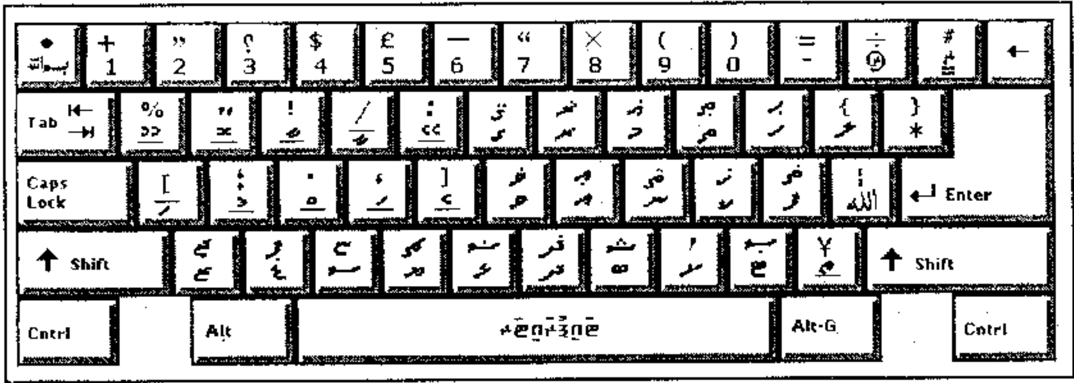
ތާވަލު 2

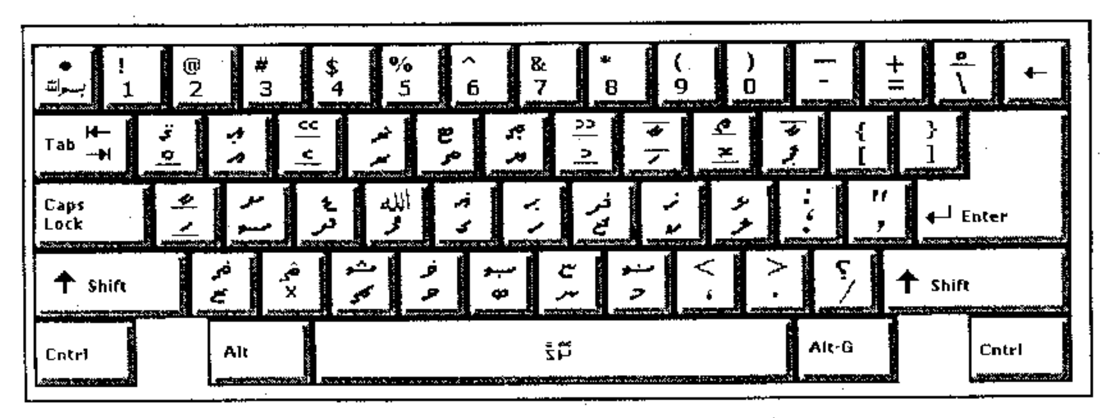
[illegible]

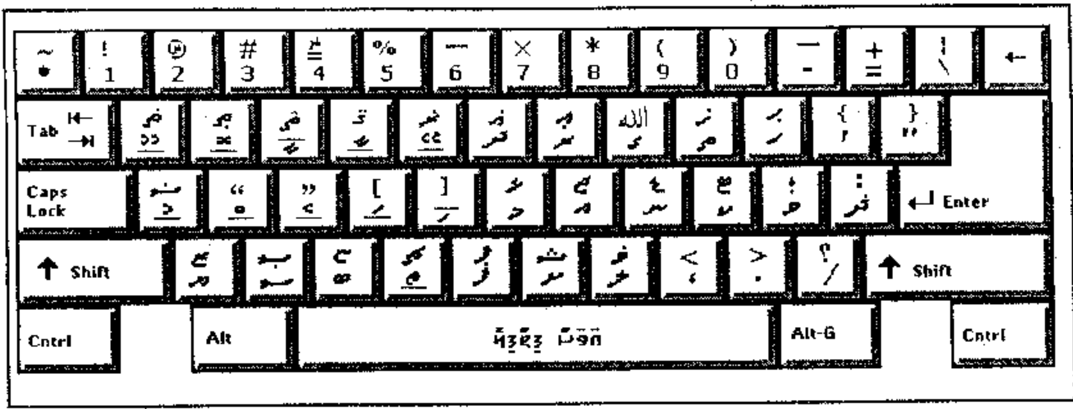
ޖަދުވަލު 8

[illegible]

3. [illegible]

[illegible]

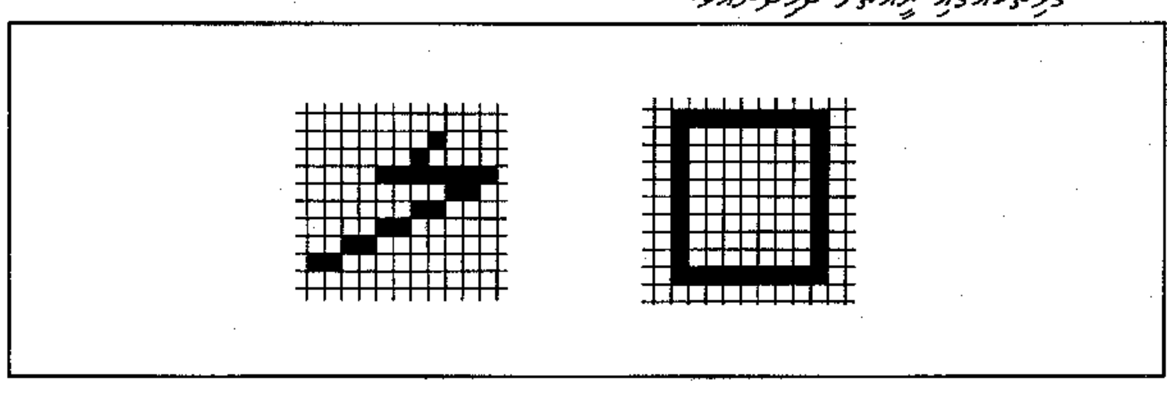
[illegible]

1. [illegible]

[illegible] (... 9 ...) [illegible]

[illegible] 72 [illegible] 1200 [illegible]

ތިރީގައި ދައްކާފައިވާ ޝަކުލު 9 ގައި އެވަނީ ޕްރިންޓަރުން ނުވަތަ ސްކްރީނުން ފެންނަ އަކުރުތަކާއި ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ހަދައިފައި ވާ ގޮތެވެ.

ޝަކުލު 9

ޕްރިންޓަރުން ނުވަތަ ޑިސްޕްލޭއިން އަކުރު ފޮނުވާގޮތް

ދުނިޔޭގައި ބޭނުންކުރާ ބަސްތަކުގެ ތެރެއިން މަދު ބަސްތަކުގެ އަކުރުތަކުގައި ވިސްނާލަން ޖެހޭ ކަންކަން ގިނަ ބަހެއްގައި ހުރީ ތާނައިގައި ހުރި ގޮތަށް އަކުރުތަކުގެ ބޭނުމުގައި ބަދަލު ގެނެސް ބަލަން ޖެހޭނެއެވެ. މި އަކުރު ލިޔުމުގެ ގޮތް ދެނެގަނެވެން ޖެހޭ ކަމެކެވެ. ތާނައިގެ އަކުރުތަކުގެ ސިފަ ބަލާލާއިރު ހަމަ އެ ބަސްތަކުގެ އަކުރުތަކުގެ ހުރިހާ އަކުރަކާ ދިމާވާ ގޮތަށް ފަހުން ނިމިގެންދެއެވެ. ތާނައިގެ މިސްކިތްވެރިން ގޮތުގެ ވިސްނުން އަކުރުގައި ޖެހޭ ފުރިހަމަ ގޮތަކަށް ލިޔެވެއެވެ. އިންގިރޭސިން ބަހުގެ އަކުރުތަކާއި ތާނައިގެ ހުރިހާ ކަންކަން ތަފާތެވެ. ނަމަވެސް ގޮތުގެ ބައި ބަޔަކީ އެއްގޮތް އަކުރުތަކެވެ.

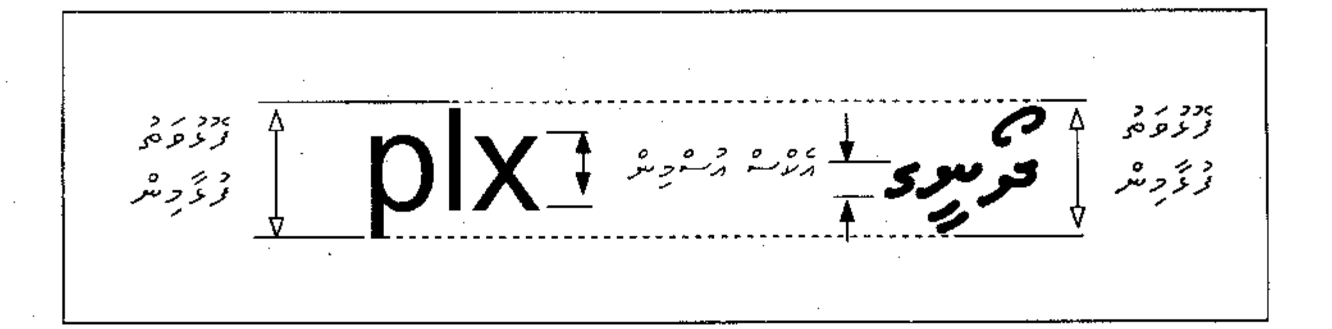
2. ތާނައިގެ އަކުރުތަކުގެ އަލިފު ސުކުނު ކަމުގެ

އަލިފު ސުކުނަކީ އަކުރުތަކާއި ބައި އިތުރު (ޖަޒްމުގެ ބަދަލު) ގައި ހުރެ ވާހަކަ ދައްކާ ބަލާލާ ގޮތެވެ.

ބަލާއިރު ދަށުން ހުރޭ ގޮތަކީ އިތުރަށް ބަދަލު ކުރެވޭ އަކުރުތަކުން ދަށުން ބަހުގެ އަލިފު ސުކުނެވެ. ދެވަނަ އަކުރުތަކާއި އަދި ބަލާ އަލިފު އަކުރު ސުކުނެވެ. ތާނައިގައި އަލިފު ސުކުނަކީ ގޮތުގެ ބަދަލު ކަމަށް ވާނެ އަކުރަކާ ދިމާ ތާނައިގެ ސުކުނެވެ. މި ސުކުނުގެ ބައިވެރިވުމަކީ އަކުރުތަކުގެ ގޮތުގެ ފަހުގައި ހުރި ބަދަލެވެ. ނަމަވެސް މި ގޮތުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށް ދިޔަ ބަދަލުތަކެވެ. ދެވަނަ އަކުރުތަކުގެ ފުރިހަމަ ތާނަ އަލިފު ސުކުނު ގޮތުގެ ބައި އަކުރަކީ ވަރަށް ގިނަ ކަމެކެވެ. ދެވަނަ ބަދަލުގެ ފުރަތަމަ ގޮތުގައި ހުރި ބަލައިގަނެވޭ އަލިފު ސުކުނު ބަދަލުވެގެން ފެށިގެން ނިމިގެންދެއެވެ.

ތާނައިގެ އިންގިރޭސި ފުރަތަމަ އަލިފުގެ ފުރަތަމަ ތާނައަކުރުތަކުގެ އަލިފު ސުކުނު ބަދަލުކުރެވޭ ވަރަށް ފަސޭހައިން ފެށިގެންނެވެ. މިގޮތުން އިންގިރޭސި ބަހުގެ ބަހުން އަކުރަކީ

ކުޑަކުރުން ތާނަ އައުޓްލެސް ޑިޒައިން ގޮތަކަށް ރިޢާޔަތް ނުވެއެވެ. އެހެން ޑިޒައިން ދަނޑިތަކުގެ ގޮތުން ތާނަ އަކުރުތައް ހިންގާ އިނގިރޭސި ބަހުރުވައިގެ ފޮންޓުގެ ފަރަކު ކުރެވެނީ ބޮޑެތި ފޮންޓުތަކުގައެވެ. އެކްސް ހައިޓުން ދުވަސް ބާރު ގޮތުން މިއީ ކަމެއްކަމަށް ދެފުށުގެ ކަމުގައި ތާނަ އަކުރުތަކަށް ނުވެއެވެ. އެހެން އަކުރުތަކަށް ވީ މިއުސޫލަށް އޮޅުމެއް ނުވިއެވެ. އެހެންވެ މި ކޮމްޕެކް ކޮންޓްރޯލް ވިޒިބިލް 2000 ގައި ހަރުފުތައް އެއްކޮށް، އަކުރުތަކުގެ އެކްސް ހައިޓުން ވަރަށް ބޮޑުކޮށް ކަމާއި ބޭނުމެވެ. މިސާލަށް ވިޒިބިލް 2000 ގެ ފޮންޓް ގައި ޑިޒައިންކުރި ފޮންޓު ތަކުގައި ފޮންޓަކީ ފޮންޓެއް ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތަށް ޑިޒައިން ކުރެވިފައެވެ. ބަލައިލާއިރު ތާނަ އަކުރުތަކުގެ ބޮޑުމިނާއި ބޭނުމަށް ހަދާ އަކުރު މި ކަމުގައި ނުހުރެއެވެ. ތާނައިގައި ވެސް މިފަދަ މި ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް ހަދާފައެވެ.

ސުރަތުން 10

އެއް ބޮޑުމިނުގެ ފޮންޓެއްގައި ތާނައާ އިނގިރޭސި ބަހުރުވަ ތާނަ އަކުރުތަކުގެ އެކްސް ހައިޓުން ކުޑަކަމުން ފަސޭހައިން ފެނެއެވެ.

3. ބޭސްލައިނުގެ ތަފާތުތައް

ލާޒިމު އަކުރުތައް ބަހައްޓާ ފޮންޓުގެ މިންގަނޑެވެ. އެހެން އަކުރުތައްވެސް ބަހައްޓާ ފޮންޓުގެ މިންގަނޑެވެ. އަކުރު ތާނައިބަހާ ފޮންޓުގެ ތިރީގައި ބޭއްސާފައެވެ. މިސާލު ސަރަބަސް ތާނައިބަހުގައި ޔޫރަޕަލް ބޭއްވެނީ ޑިޒައިނަރެކުގެ ފޮންޓު ކަރަކްޓަރު ނަގާގޮތް ހަމައިން ބޭސްލައިނެވެ. ބޭސްލައިން އަކީ ހިފަހައްޓާ އަކުރުގެ ހަމަ ހިސާބެވެ.

ހިފާހަކަތަކުގައި އެހެން ހުރިހާ ބޭއްވެވެ. ހަމަ އިނގިރޭސި ބަސް ހުރިން ބޭއްވެ. މިގޮތު ވަގުގެ ސަރަބަސް އިނގިރޭސި ބަހުގައި ތާނައިބަހުގެ ހުރިހާ އިނގިރޭސި އަކުރުތައް ހުންނަނީ ފޮންޓުގެ މާ މިންގަނޑެވެ. މިގޮތުގެ ސަރަބަސް ހުރި ފޮންޓު މަތީގައި ފޮންޓުތަކެވެ. ބޮޑުއެއްގައި ހުރިވެ ފޮންޓުގެ

ބޭސްލައިން
(ފުރޮޅު)
ޑުރަވަކަ
އުދަރަސް
ރޭނދު

ގަބުލިތާނަ Latin محلديب

ޝަކުލު 11

ތާނަ ބޭއްވޭ ފުރޮޅުގެ ތިރީގައެވެ. އަރަބި އަދި އިނގިރޭސި ބޭއްވޭ ފުރޮޅު މަތީގައެވެ.

އަކުރު ދަމުވެފައި ހަރުކަތުން ފިނޑިވެވެ. މި ގޮތަށް ލިޔަ އަކުރުތައް ބޭއްވުމުގެ ޤަވާއިދެވެ. އަދި ބަސްބަހުގެ އަކުރުތައް ބޭއްވުމުގައި މި ގޮތަށް ޖުމްލަ ކުރިއަރާފައިވާ ވިންޑޯޒް 2000 ގައި ފުރޮޅުގެ ތިރީގައި އުދަރަސް ރޭނދު ބަދަލުކުރެވިފައިވާ ނިސްބަތުން ލިޔުއްވައިފިއެވެ. އައްސޭރިން ދާނުތަކުގެ ތިރީގައިވާ ގޮތަށް ފުރޮޅުގައި އަކުރުތައް ހުންނަނީއެވެ.

ގަބުލިތާނަ Latin

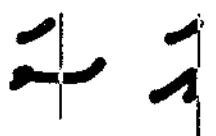
ޝަކުލު 12

ވިންޑޯޒް 2000 ގައި އެކި ބަހުރުވަތަކާ އެއްކޮށް ބޭނުންކުރާ އަކުރުތަކުގައި އެއްވަރުވާނެގޮތަށް ފުރޮޅުގެ ތިރީގައި އެކި ބަސްބަހުގެ އަކުރުތަކުގެ އުދަރަސް ރޭނދު ހަމަވީ ކަމަށެވެ.

4. ތާނަގެ އެކި އަކުރުތަކުގައި ފިލިޖެހުން އަދި އެކި ޖެހިޖެހިގެން އޮންނަ ދިމާލުގެ ދުރުމިން

ތާނަގެ އެކި އަކުރުތަކުގައި ފިލިޖެހުމުގެ އެކި ހިސާބުތަކެވެ. މިސާލަކަށް ސިފަކުރި ފިލިޖެހުމުގެ އަކުރުގެ މުދުވަތެވެ. އަކުރުތަކާ ހުގައި ފިލިޖެހުމުގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ އައުވަރުކަމެވެ. ބަލާލާއިރު ތާނަގައި ކަނޑު އަކުރުގައި ފިލިޖަހައިގެން ތިބޭނެއެވެ. އަދި މިކަން ޖަހައިގެން ފިލީގެ ބޮޑުމިން ތިރާހެވެ. އަދި އެކި

[illegible]
[illegible]

[illegible] 13

[illegible]

[illegible]

5. [illegible]

[illegible]

[illegible] 24 [illegible] 1999 [illegible]

ޤަޟިއްޔާގައި ދެއްކުން ކަންތައްތަކުގެ އިތުރު މުއައްސަސާއެއް ފިންގަރޕްރިންޓް ޖާނަރަލްއާއި ދިރާސާކުރަމެވެ.
މުކަންތައްތަކަށް އެހެންނަމަވެސް ފާހަގައެއްގައި އަޅައިދޭފާނެތެވެ. އެއީ ޚާއްޞަކޮށް ކުރަނީސް މަޢުލޫމާތު
ދިރާސާކުރުމިއެވެ.

4. ޖާނަ ޖަރީމާ ކުރުމުން ކުރެވިދާނެ ބައެއް ކަންތައްތައް

ޖާނަޖެހުމުގެ ގޮތުގައި ދި ހަޖަރުސްތާނާ އަދަބު ތަރަގީ ޖާނަމާ ބައިވެރިންތަކުންނެވެ ވަރަށް ބޮޑުން
ތަފާސްހިސާބު. އެހެން ކަހާގެ ޖާނަ ޚިދުމަތްތެރިންނަށް ފަސޭހަކުރުމަށް މިހާރު އަދަބުއަޅުން ޚާއްޞަ
ޖާނުކުރުމުގައި ކުއްލިއަށް ނަގަނީއެވެ. ކުރިއަށް އަޅާ ސަރުކާރު އަދަބު ތަރަގީ ޖާނާގެ
ބައިބޮޑުކަން ބަދަލުކުރުމަށް އެކިއެކިގޮތް ކަމަކަށެވެ. އިނގޭ ބަދަލުކުރާނީ ހިޔާލު މި ބަދަލުކުރުމަށް
ވިސްނުމެއްގެ ޒިންމާއާއި ގުޅިގެންވާ މަސައްކަތާ މަސް ގޮތުގެ ކަމެއް، ގޮތް ބަދަލުކުރާ މުޤާބިލު
ބޭނުން ދެކޭގޮތް އަމަލު ސަރުކާރުގެ ސަބަބުން އެތެރޭ ރަށަށް ބަރާބަރު ޖާނާއި ފާހަގަކުރެވެއެވެ.
ދިމާވުން ޖާނަ ޖަރަދީ ނިޒާމަކު އެ ޖަރަދީ ކުރިން އަދިވެސް ބޮޑު ނަގައިގެން. އަދި ސަލާމަތު
ފަރުދުނާ ހިމާޔަތް، ޖާނާއި ދިމާރު ވަރަށް ބޮޑު ވިސްނުން ވަގުތުގެ ފެނެއެވެ.

ޖާނަކުރުމުގެ ބަދަލުކުރުން — އިސްލާހުކުރުން — އެހެން ބޮޑު ދިމާވާ ބައިމީހުން ތަފާސްހިސާބު
ބަޔަކާ ސަލާމަތަށް ހިމާޔަތް ގޮތުގައި އެދެނިވިއެވެ. ސަލާމަތް ބަދަލުކުރުމުގެ ސިޔާސަތު
ގޮތަކާ ބަދަލު ވަނީއެވެ. ކުރިއަށް އަޅާނުލާ ވިސްނުމަށް އިސްލާހު ބަދަލު ފިލުވެވެ.
މިފަދަ ކަހަލަ އިތުބާރު ހުއްޓެވެ. އަދި ކަމާއިބެހޭ ބަދަލުކުރުމަށް ބޭނުވެވެ.
ބަދަލުކުރުމަށް ހިފެހެއްޓުން ވިސްނުން ގޮތް ބަދަލުތަކުގެ ސަބަބުން ޚިދުމަތް ފާހަގަކުރަން ބޭނުން
ވެއެވެ.

ޖާނަ ޚިޔާލު އިސްލާހު ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ދިމާވެދާނެ އެހެނިހެން ވިސްނުން ބޭނުންވެއެވެ:

- ޖާނަތަކުގެ ގޮތް ބަދަލުތަކުގެ ސަބަބުން ކުރެވޭ ދިރާސާ ދިރާސާކުރުމުގެ ބޮޑު
  ދިރާސާކުރުމަށް ބޭނުން ޖާނަ ހިމެނޭ އެހެން ބޭނުންވެއެވެ.
- ގޮތް ބަދަލުގެ ސަބަބުން ދިމާވާ ފަދަ ޖާނަ ހިމެނޭ އަދި ޚިދުމަތް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

އަޅާނުލާ ތަރަގީގައި ދިމާވާ ބަދަލުކުރުމުގެ ހަމަޖެހުމަކީ އެހެން ދިމާވާ ޒިންމާތަކެވެ. ބޭނުމަކީ ދިމާވާ ގޮތް
ވިސްނުން ދެކިގަތް ދިނުމެވެ. މިއީ އެހެން ޚާއްޞަ ބަދަލުކުރުމުގެ ދެކިގަތް ސަލާމަތެވެ. ގޮތް

ސުވާލުތަކުގައިވާ ހިނގާލާ ދަތުރުކުރާ މުސާފިރުވާނެ ދިމާއެއް ނަގާލަތެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ އެފަދަ
ދަތުރުތަކާއި ފިލިމުތަކަށް ގެންގުޅޭ ބަލަހައްޓާ މަގުމައްޗަށް ފިލިމުތަކުގެ ތަސްވީރު ދެއްކުމަށް އެންމެ ގެންދެވޭ
ބޭނުންކުރެވޭ ނިޝާނުތަކަށް ވާހަކަ.

ފިލިމެއް ދިހާ ގޮތަށް ބަލަހައްޓަން

ފިލިމުތައް ގެންނަ ބަލަހައްޓާ މަގުމައްޗަށް ގެންގުޅޭ ބޭނުންފުޅުވާ ދުވަހުގެ މައްސަލަ. އަދިވެސް
ތަންތަނުގައި ފިލި ޖަހަމުންދާތީ ބޭނުންވާ ޖާގަ ކުޑަކުރަން. މިކަމަށް ބޭނުންވާ އެހެނިހެން ބޭނުންތަކުން
ޖާގަ ހަދަން. ދުވަސް ކުރިޔަށް ފިލިމުގެ ތަފްސީލް ވަގުތު ކުޑަކުރަން. މިކަމަށް ސަބަބަކީ ތަފާތު
އަވަސްވެގެންދެއެވެ. އަދި ބައެއް ހަރުގަނޑު ދިއުން ފުށުން ވަނީއެވެ.

1. އަބުރަށް ކުޑަކުރުން

އެންމެ ފުރަތަމަ ބޭނުން ކުރެވުނު އަބުރުގެ ފިލިމުގެ ގޮތުގައި އަބުރަށް ޖަހައިގެން ބޭނުންކުރެވުނު
ފިލިމުތަކެވެ. މިގޮތް ބޭނުންކުރެވުނީ އަބުރުގެ އެއްޗެހި ފިލިމުތަކުގެ މި ބޭގަނޑު ނަމާ ފިލިމުތަކެވެ.
އެހެންނަމަވެސް ދުރުދުރުން ފެނިދާ ބޭނުން ޖަހައެވެ. ސިނަމާތަކުގެ ގޮތުން ގެނެއްސަ ޖެހިފަ ފިލިމުތަކާއި
އަދި މީހުން. ފިލިމުތައް ގެނެސްދޭ އަބުރުގެ މި ކުޑަކުރުން ޖަހައެވެ.

އަބުރަށް ކުޑަކުރުމުގެ އަކުރު ފިލިމުގެ ބައްޔަށްވެސް ބޭރުގެ އަދި ފުރަތަމަ ފެށުނު ކުރުގައި ދެއްކި ބޭނުންތަކެވެ.
ގެނެސްދޭ ފިލިމުތައް ކުރުކޮށްފައި ސިފައިގެ ވަރުބަޔަށް (ސިނަމާ) އަރިހުގެ ތަސްވީރު
ފެނިގެންދަނީ. އަދި އަބުރަށް އަދި ބޭރުގެ އެހެން ބައެއް ހަރުގަނޑެއްތޯ؟

ބަލަން ދުވަސްވަރު ގޮތުން ސިނަމާ ފެނިގެން އަބުރުގެ ހިތަށް ވެއްޖެ ހިތާން ނަގާ ޖާގަ ވަރަށް
ކުޑަވެއެވެ. އެހެނިހެން އިސްތިމާލުކުރެވޭ މަސައްކަތް ހަރަކާތް ދެއްކެވެ. ބައެއް ބޮޑުވެގެން

ޓީވީޔާއި ސިނަމާގެ ގޮތުގައެވެ. މިޔަގައި މުވާ ދަތުރުތަކުގެ ޖެއްސުމެއްގައި އަޑު އޮޅުވާލާ ބޭނުންކުރެވެނީއެވެ.

އޭޒެއްސް ކަރުމީހަކީވާ ގެރީގައި ވަޅުބޮޅި ހިފައިގެން ފުރިމަރާލިއެވެ.
އޭޒެއްސް ކަރުމީހަކީވާ ގެރީގައި ވަޅުބޮޅި ހިފައިގެން ފުރިމަރާލިއެވެ.

ވަރަށް ހުތުރު އަޑެއް ނުވޭތޯއެވެ؟ ބައްޕަ ތަޅުމީ ޓީވީޔަށް އަތުއަޅައިގެން ހާދިސާއެވެ. ކުރަނީ 5 ގައިވާ ވާހަކައަކީ މާނައާގެ އަދަބީގޮތުގައި އޮޅުވާލަނީ މިގޮތަށް ފުރިހަމަކުރާށެވެ.

.2 ދުވެލިޔާއި ބަދަލުވުން

މާނައާގެ ބައްޕަ ދުވަ ފުރިޔާއި ޖެހުން ޖަހަގެން އަރަން ފުރިޔާގެ ތަރައްގީ އެކަމަށް ވެއެވެ. މިގެ އަނގަ ކަނޑެވެ މުސާލާތި އަ ގޮތި ޖަހާ އަބުރުއިރާ، އަބުރުއިރާއި، އަބުރުއިރުވެ. މުސާލާތަށް ހަހަހަހަހަ
ކައިރީގައި ޖެހިއްޖާ ފުރިޔާއި އަމަލު ވެއެވެ. އަސްލުއި އަގު ތިބާތީ ދެރަމުނަގައި ބަހައްޓައިގެން މުސަން
ޖެހިލުތަކުން ނުދަ ޖެހުން ޔެހެން ވަރަށް ފަސާޙަވެނީއެވެ. މާނައިގައި ދުވަ ފުރިޖި އަބުއިދުވުއަވެސް
ކަރުފުރިޔާއި ދުވުން ކަރުގެނުނުވެ. ކަރުފުރި ދުވުން ކަރުގެ ބަދަލުގައި ކަރުފުއިރާގައި ޖެހިގެން ދުވަ
ޒަނުގެބަރުއަ ޖެހުން ޒަނުގެވެސް ހައްޔެވެ؟ ޖިހާދަރު ދިރިގެތުން ދުވުން ކަރުގެ ބަދަލުގައި މައްޗަށް
ދުވުނަރުވުން ޔެހެނީވެސްބާވައެވެ؟ ނޫނީ ދުވުން ކަރުގެ މާނައިގައި ކަރުފުޅުގެ މަތީގައި ޒަނުގެބަރުއަ
ދުވުން ޔެހެނީ ހައްޔެވެ؟

ފުރާ = ފުރާ   ހަނދު = ހަނދު   ދޯނި = ދޯނި

.3 އިބުރާ / އިލްބުރާ ޖަހަންބޭނުންވާ ތިރީ ޖާގަ ކަނޑައެޅުން

މާނަޖެހުން ބޭނުންވާ އަސްލަށް ޖާގައިގެ އަސްލުން ކަނޑައެޅުމަށް މާނައިގެ ނިޝާނުތައް ބަޔާންކުރަން
ވަރަށް ކަރުނުވާނީ ދެންނެވިފައެވެ. މިގޮތުން މާނައިގެ އިބުރާއާއި އިލްބުރާއި އަކުރުގެ ތިރީގައި ޖާގަ

ހަމައެކަނި ދުވެއްޔާ. ނުވަތަ ބުރިބުރިކޮށް ޖަހަމުންދާނަމަ ހަރަކާތް އަލާމާތްގެ ވިލަރެސްގައި ހަށިގަނޑު ބައްޕަށް
ޖެހޭއެވެ. އަނގަލާފައި ފުރަތަމަ ބިހިސާބު ޖެހޭގޮތް އަސްލުން ބަލާ އަލާމާތެއް ފެނިއްޖެއެވެ. މިކަން
ހަފުލާތުން އެއްގޮތަކީ މި ދުވަހު އަލާމާތް މީހުގައި ޖެހުމެވެ. މި ބަދަލަކީ ފުދުމަތައްގެ ބަޔަ ބަދަލުއަލުން
ކުއްލިއަކުން ލާރުމީހުގައި މި ބަދަލު މަތިބަދަލުވުން ދުވަސްވެފައިގެ ފުރުސަތެވެ. އަލާމާތްތަކުގެ އަލަށް
އަސްލުން ބަޔާނުކުރުމަށްލައި ދުވެއްޔާ ހަރާ މީހުގެ ދިރިއުޅުމެވެ. ނުވަތަ މިހެން ހަދައިނޫނީ އަދުގުން
މާޔަ ފުރިހަމައިން ބަދަލު ލާރުން ޖެހެނެވެ.

އިބްތިދާއީ އިމްތިޙާން މުސްކުޅިއަކަށް އަބަދުވެސް އާއިލާތަކަށް އަހުލުވެރިން އަހަރު ދު ނިސްބަތް ބޭނުން
ލާރުން ޖެހެނެވެ. ދުނިޔެ ލާރިމީހުން މަސައްކަތް އަ ދަރިވަރުންގެ މަސައްކަތެވެ.

މީހުގައި ދުނިޔެވުން ބަދަލުތަކުގެ މުދަލުން ބަދަލަކީ ދިރިއުޅުމުގެ ބައިބަދަލުވެއެވެ. ފުރުސަތު އަހަރު ބައިބަދަލު
ވާނީ ކިހިނެއް އަހަރު ނުކުތީއެވެ؟

4. ބައެއް ސުވާލުގެ ބަދަލުގައި ފިޔަވަޅުން

މާލެ 2 އިން ދުވަސް ގޮތުން ތަނުގައި ނުން ސުވާލާއި އަދި ސުވާލުން ވަރަށް ފިނޑިން ބޭނުން
ބަލައެވެ. މި ދުވަސްވަނު ބަހައިގެ މުދަލު އަންނައިރު ސުވާލުގެ ބަދަލުގައި ބައިއަށް އިންސާ އަލާމާތް
ފުއްދަން އިތުރު ބާރު ނިޒާމުތަކުން ސުވާލުގެ ބޭނުން ބަލަވާފައިވެއެވެ. އަހަރު ބަހުގައި ތަސްދީގު
ބޭނުންކަމަށް މީހަކުނުވެ. ހިންގުމަށް ބަލާ ޚިދުމަތްތަކަށް މިފަދަ ސުވާލުގެ ބޭނުންކަމަށް
ޖެހިގެން އިންސާ އަލާމަތެއް ޖެހޭ ފުރިހަމަ. މި ބަދަލު ގެންގޮސްޖެހޭ ތަނަ ޚިދުމަތް ވަރަށް
އަވަސްވާނެއެވެ. އެއީ ދަރިވަރުންގެ ބަދަލުގައި އެއް ނިޒާމު ޖެހެނީޖެހޭއެވެ. އަލާމާތް ޖެހެން ނުޖެހޭ
ޚިދުމަތާ ޖެހޭވަށް ލާޒިމުވެއެވެ. އަދި އަގުގެ ދުވަސްތަކުގައި ޔަގީންވެސް ފުރުސަތުވެއެވެ.

ނިޒާމުގެ ގޮތުގައި އަދިވެސް ސުވާލުން ޖެހޭގެ ބަދަލުގައި ސާފު ތަސްދީގު ލާރުން އަސްލު އަލާމާތް
ފިޔަވައި ޖެހޭނީއެވެ. ސާފު ތަސްދީގު އަހަރު ތަސްދީގު ވަރު އާދައިގެ ބައިޖީބަލުން ތާނައިގެ
އަލާމާތް ފުރިގޮތް ފުރުޞަތުފުރިހަމަ ތަސްދީގުލެވެ. އިންމު އާދައިގެ ގޮތުގައި އަދުވަ ތަސްދީގުލާ
ފިޔަވަޅު ޖެހޭ ލިބިލެވެ. ނުނިސްލުނުފުރުސަތު ނިޒާމުގައި ހަދާނީއެވެ.

ކުއްޖި = ކުޖި ބިއްސު = ބިސު ކައްޗާ = ކަޗާ ކިއްޗެ = ކިޗެ

5. އަބުރީ ނުވާގޮތް

ބަސް ލިޔުމުގައި އަކުރު ގިނައިން ބޭނުންކުރާ ނިޝާނަކީ އަބުރުއްދޭ. މިކަން ބޭނުވާ ‌I ވެސް އަދިވެސް ފެނެއެވެ. ބައެއް ބަސް ލިޔުމުގައި ފިޔަވައި ނުބައިފެނަ ބަލައި އަކުރުގައި އަބުރުއްދައި ޖަހާފައެވެ ކުރެއެވެ. މި ސަރަހައްދު ގިނަ ބަސްތައް ލިޔުމުގައި މި އިބާރާ ބޭނުން ކުރެއެވެ. މި ގޮތަށް ފިލުނުބައިފެނަ، ބަހާއިން ވަރަށް އަމަލުކުރެއެވެ. ނަމަވެސް ބަހައިގެ ސައިންސީފިކް އިބާރާތައް ގެއިލުނީ އަދަބުގެ މަބުދައަށް ބާރުއަޅާ ކުރުވެ. އެގޮތް ސަރަހައްދު އަހަރު ގެއްލިފައިވާ މިންވަރު އަބުރީ ނުވާގޮތުން ލިޔުން ދަތިވެގެން ނުލިބުނު ފަދަ ކުރެވެ.

ވީދުން ސަލާމަތް ވާނެ ދަންނަވަމެވެ = ވީދުން ސަލާމަތް ވާނެ ދަންނަވަމެވެ.

އަކުރުތައް ލިޔުމާއި ބަދަލުވުން

އަކުރުތަކުގެ ގުނުންތަކާ މެދު ބަދަލުކުރަނީ އަކުރުތައް ފަސްކޮށް ލިޔުމުގައި އަދިއިގެ ނަންގެ ވުރުމެވެ. އަދި މިހާރު ވެސް ސަރުކާރުވެ. މިފަދަ ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް ސަބަބުން ލިޔުން ކިޔުން ފަސޭހަވެ ގެންނަނެވެ. މިގޮތަށް ވިސްނައި ތަކުރާރުކުރާ ބައެއް އަކުރުތަކުގެ ބަދަލުތައް ގެނެވުނެވެ.

I. އަކުރުތަކުގެ ފުރަތަމަ ކުރުކުރުން

ކުރީގެ އަކުރު ވެސް އަކުރުތަކުގެ ދުވަސްވަރުގެ ބާވަތްތަކަށް ފެތޭގޮތަށް ފުރަތަމަ ލިޔެފައި ވާގޮތް ނުކުރެވެ. މި ކަރުދާހުގެ 7 ވަނަ ސަފުހާގައި ބުނެ ވަގުތުވެގެން ލިޔުއްވާ ފުރަތަމަ ފުރަތަމަ ދުވަސްވަރު ކިޔުން ދެކެވެ. އެހެންކަމުން، އެއް އަކުރު ވަކިކަން ކަނޑައެޅުން ބޭނުންވާ ވަރަށް ފުރަތަމަ ދުވަސްވަރު

ޔަގީން ދަރިވަ، ފުރަތަމަ އިތުރު މުސްލިމުން ކުރާ ބޭނުން ކުރެއްވީ. ބަހާތަކުގައި މިގޮތަށް އަކުރުތަކުގެ ފުރުން ކުރުމުގެ އާދަ ގެނައީ ނަހަރު. ތާނައިގެ އަކުރު ލިޔުމުގެ ގޮތަށް އިއްތިހާދު. މި އަކުރުތަކުގެ ތަރުތީބާ ފުރުޖެހޭ އަކުރުތަކާ ފުރުގެނައީ ތަރުތީބުގައި އަކުރުތަރުތީބާ އަކުރުތަކަށް. ޔަގީން އުނގަންނައިދޭތޯ؟

2. އަކުރުތައް މެދުކުރުން

އިންސާނާގެ ރޭ އަޔާ ބައިޖެހުމަށް ދުނިޔޭގެ ތަރިކަ ކަމާ ބަސްތަރުތީބު ތަރުތީބު ހަރަކާތް ބަހުގެ ފަސޭހައިން ރަނގަޅުގައި އަދިއެކަނިކަން ބަސްބަސް ފުރާގެ ކަރުތަކެވެ. މިކަމުގައި ބައިގެތޮން މި ކަރުދާހުގެ ކަރުބަހުގައި ވާހަކަތަކެއް ހިންގައިދޭތެވެ. ދަރިވަރުގެ މިހާރު ހަރަކާތް އަރިހުގެ ތަކަށް ވަސީލަތަކުގެ ގަސްތު ތަރުތީބުގެ މަސައްކަތަކާ ލިބިއަކުރުތަކާ އަރުގަދަ ނިކުމުން. އެއީ މިތަނުގެ ސަބަބުން ހަރުކަށި ވަރުގަދަވެ. ތަރުތީބެއް ތަރުތީބުގެ އަކުރުތަކާ ހަމަޖެހި ތަރުތީބު ރީތި މިކަސްރަތުން ކަށް ކަރުވަތަށް. ކަތުރުޖެހި ބަސްބަސްކަރުގެ ތަރުތީބުތަކާ މިއީ ރަނގަޅުގައި ވަކިކަ ފަސޭހަވެ ކަރުއަށް ފާހަގަކުރެވެ.

ބަސްބަސްކުރެވުނުގައި މިގޮތަށް ތިރީގެ ހަރުބަހެއް އަކުރުތައް މިހާރު ޔަގީންތަކާ ފުރާގެ ބަސްތެރި ހަމައެކަނި ފަސްކަރުން ފަރާތް މިކަން މިކަން މިހާރުގެ ކަރުދާސްތަކުގައި މަތީބަދަލުވެއްޖެ. ތިރީއަކުރުތަކުގައި އަދި މިހާރުބަސް ކަރު ކަމާ އަކުރުތަކުގެ ބަސްތަށް ކަރުދާސްވެއްޖެ. އެއީ ހަމަ ބައި ޖަހައިހެދުމުގެ މިކަން އަންނަނީވެ.

3. ބައިބެހުމުގެ ބޭނުކުރުން

އެއް އަކުރަކުން ވަކި ކަރުން އަންގަނޭ އަކުރުތަކުގެ ބައިބެހުމުގެ ކަރުތަކުން ތަޢާރުފު އަލިފާނުން ހިތާ އަކުރުތަކުގެ ބައިބެހުމުގައި ބޭނުކުރެވޭ ޔަގީން ފަސޭހަކަން ކަރުކަށް. މިސާލަކަށް 'ރ' 'އާ' 'ނ' މިއީ ވަކިން އައި ވައުރު ދީ އަކުރު. މި ދުއާއަކުގެ ތަފާތު ބޭނުކުރުގައިކަމާ ދަރުގައި ބޭނުން ކަރުކަތްދަނީ. އެގޮތުގައި ނަނގު ދެކަ "ކަނު" (ނޫނު) އަސްކަރުކަރުގެ. އަނގައިގައި ނަނގު ކަރު "ބަނު" ފުރު ކަރުކަރު. މިދުގައި ވަސް ޖަހަނުޖެހިނު ބޭނުކުރަނު. މިފަދަ ހަރުކާ އަކުރައިގައިވެސް ބައިބެހުމުގެ ފުރުކަން ބޭނުކުރުގައި ޔަގީން ފަސޭހަކަން ކަރުކަށް. ތިރީގައިވާ ދެ ނަމޫނާ ދަށުގައި ވިސްނާލާށެވެ.

އަންނާނު = އަންނަނު

5. އިންޓަރނެޓާއި އާންމު ވެބް ސަފުހާތައް

މުޅިދުނިޔެ ފަތުރައިގެން ހުރި އިންޓަރނެޓަކީ ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދީފައިވާ ކަމެކެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައިވެސް އިންޓަރނެޓް ބޭނުންކުރާ ނިސްބަތް އަހަރުން އަހަރަށް އިތުރުވަމުން އެބަދެއެވެ. ޚާއްޞަކޮށް އެކި ދާއިރާތަކުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ދުނިޔޭގެ ކޮންމެ ހިސާބަކުން އިންޓަރނެޓް ބޭނުންކުރެވޭ ފަސޭހަކަމާ ހެދި އިންޓަރނެޓް ބޭނުންކުރާ މީހުންގެ ޢަދަދު މިވަނީ އިތުރުވަމުން. ރާއްޖޭގައި އިންޓަރނެޓް ވެބް ސަރވިސްތަކާއި ބޭނުންކުރާ ބައި މަދު ނަމަވެސް އިތުރުވަމުންދެއެވެ.

އިންޓަރނެޓަކީ ކޮމްޕިއުޓަރ ނެޓްވޯކް ގަނޑެއްގެ ނަމެވެ. އިނގިރޭސި ބަހުން މި ބަސް އުފެދިފައިވަނީ Inter-network އިން ނެވެ. ދާއިރާގައި އިންޓަރ ސްކޫލް (inter-school) ބޭނުންކުރާ ފަދައިން ނެޓްވޯކު ތަކެއް ގުޅުވާލާފައިވާ ނިޒާމަކަށެވެ. މި ނިޒާމަށް އިންޓަރނެޓްވޯކު ގެ މާނައިގައި ކޮމްޕިއުޓަރ ނެޓްވޯކު ގުޅުވާލާ ތަނެއް ނުވަތަ ގޮތެއް ބަލާލެވޭ އިންޓަރނެޓް ސާޖަހާ ވަނީ ކޮމްޕިއުޓަރ ނެޓްވޯކްތައް (ނެޓްވޯކު) ގުޅާ ނެޓްވޯކެކެވެ. ނެޓްވޯކު ގޮތަށް ހެދުނު ބައެއް ނެޓްވޯކު އުފެއްދެވެ. މި ނޫން ކޮމްޕިއުޓަރ ނެޓްވޯކު އިންޓަރނެޓް ނޫނެވެ. އަނެއްކާވެސް ދުނިޔޭގެ އިންޓަރނެޓަކީ ނެޓްވޯކުތަކުގެ ނެޓްވޯކެވެ.

މިހެން ކޮމްޕިއުޓަރ ނެޓްވޯކުތަކާއި ގުޅުމަކީ ކުރީގައި ސަރުކާރުތަކުން ބޭނުންކޮށް ކުރަމުން ގެންދިޔަ ކަމެކެވެ. އެއީ އިންޓަރނެޓްގެ މުޅި ނެޓްވޯކު ގޮތުގައި ސަރުކާރުތަކުގެ ރަށްރަށުގައި ފެތުނެވެ. މި ސަފުހާއަކީ ކޮމްޕިއުޓަރ އެކަތި އަނެކަތިއާ ގުޅާލުމަށް ފަހު ތަރައްޤީކުރި އެއް އެކަތިކޮށްފައި (ޕެކެޓްސްވިޗިންގ) ބޭނުންކުރެވިއެވެ. އިންޓަރނެޓް އަދި ފޮނުވުން ފެށުނީ އެއް ކޮމްޕިއުޓަރ އަނެއް ކޮމްޕިއުޓަރަށް ފޮނުވާލުން 1973 ވަނަ އަހަރު ކާމިޔާބުވުމުންނެވެ.

ގިނަ ބަޔަކު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިންޓަރނެޓްގެ އަސާސަކީ 1968 ވަނަ އަހަރު އެމެރިކާގެ ދިފާޢީ ވުޒާރާއިން ކޮމްޕިއުޓަރ ނެޓްވޯކިންއާބެހޭ ރިސަރޗެއްގެ ގޮތުން އުފެއްދި ARPANET ނެޓް ނެޓްވޯކެވެ. މި ނެޓްވޯކް ފެށިގެން ދިޔައީ އަމެރިކާގެ 4 ޔުނިވަރސިޓީއެއް ގުޅުވާލައިގެންނެވެ. 1973 ވަނަ އަހަރު އިންގްލަންޑާއި ނޯވޭ ހިމެނޭ ގޮތަށް މި ނެޓްވޯކް ފުޅާކޮށް ގެންދެވުނެވެ. މިއަހަރަކީ ޔާރގާ ނެޓްވޯކް ގެނެސްދިން ބޭނުންވާ ޕްރޮޓޮކޯލް ވެސް ތަރައްޤީކުރެވުނު އަހަރެވެ. ޕްރޮޓޮކޯލް ތަރައްޤީކުރުމުގެ އިތުރުން އިންޓަރނެޓް ނަމަކީ ފެށިގެން ދިޔައީ މިކަމުން. ޕްރޮޓޮކޯލް ވަނީ އިންޓަރނެޓަށް އައިސް މެސެޖުތަކެއް ކަންކޮޅުން އަނެއް ކޮޅަށް ފޮނުވާލެވޭ. ތަކުރާރު ކުރާ ނަމަ އެއް ކޮމްޕިއުޓަރ އަނެއް ކޮމްޕިއުޓަރަށް ފޮނުވުމުގެ މަސައްކަތް ފޮނުވުމަށް ބޭނުން ކުރާ ހަރުދަނާ ގޮތެކެވެ. މިހާރު ސަރވަރުން މި

ބުލެޓިންބޯޑުގެ ބައި ގެންނަ ހަބަރުތަކާއި މެސެޖުތައް ފޮނުވުމެވެ. އެއީ މައުސޫލް ޗެނަލް ދޭ ފުރަތަމަ
އެކަން މަގެއް ހުޅުވާލެވުނުއެވެ.

1980 ގެ އަހަރުތަކުގައި އިންޓަނެޓް ބޭނުންކުރި ކަމަކީ މެއިލް ކޮމްޕިއުޓަރަށް އިލެކްޓްރޯނިކް
މެއިލް (އީ މެއިލް) ފޮނުވުމާއި، ފައިލް އާއި ރިޕޯޓް ފޮނުވުމާއި، އޮންލައިން ޗެޓްކުރުމާއި
މީހުން އެކުގައި އަންނަނިވި މައުލޫމާތު ފޮނުވުމާއި މަޝްވަރާކުރުމެވެ. މީގެ އިތުރުން ރިމޯޓް ކޮމްޕިއުޓަރ
ގެ ރިސޯސް އިންޓަނެޓް ބޭނުންކުރެވެއެވެ.

ވޯލްޑް ވައިޑް ވެބަކީ އިންޓަނެޓުގެ ވަރަށް ބޮޑު ފުޅާ ދާއިރާއެކެވެ. އެއީ 1991 ވަނަ އަހަރު ޔޫރަޕްގެ
އިލެކްޓްރޯނިކް ފިޒިކްސް ލެބޯރެޓަރީ (CERN) އިންޓަނެޓްގެ މައުލޫމާތު ގެނެސްދިނުމަށް ގެންގުޅުނު
ހަދައިދީފައިވާ ނިޒާމެކެވެ. މިގޮތުން ޓެކްސްޓް ފޮޓޯ ފަދަ ވެބް ޕޭޖް ބަލަހައްޓާލެވޭ ވެއްޖެއެވެ. ވެބްގައި
މައުލޫމާތު އެއްކުރެވޭ ފޮނުވުމާއި އިސްތިޢުމާލު ފޮނުވާ ހައިޕަރޓެކްސްޓް ގެނެސްދެއެވެ. ވެބް
ހައިޕަރޓެކްސްޓަކީ ޓެކްސްޓް ތަރުތީބުވެފައިވާ އެހެން ލިޔުމަކަށް ބަދަލުވެގެންދެއެވެ. އަދި އިތުރު ނުވަތަ ގެ
މައުލޫމާތު ހިމެނޭ ހައިޕަރޓެކްސްޓް ހިއްސާކުރާ ހައިޕަރޓެކްސްޓް ވެގެން އިސްތިޢުމާލު ގެނެވެއެވެ.
ބޭނުންތެރި މިހެން ހައިޕަރޓެކްސްޓް އެއްސޮއިއިން ޓެކްސްޓް ފައިލުތަކަށް ގުޅުވާދީ އަނެއް ގޮތަކަށް
ނުވަތަ. އަނެއްކާވެސް މައުލޫމާތު ފޯމެޓުގައި މަލްޓިމީޑިއާ އެކި ޓެކްސްޓް ފައިލުތަކާ އެއްކޮށް ގެނެވެއެވެ.
މިގޮތުން ވެބް ޕޭޖް ހިމެނޭ ސައިޓުތަކުގެ ނަމުގައި ނިކުމެއެވެ. މިގޮތުން ބޭނުންކުރާ އެހެން މީހުންނަށް ފެނިފައިވާ އެއް
މައުލޫމާތާއި ގުޅުން މައުލޫމާތު ހިމަނަން ހައިޕަރޓެކްސްޓްގެ "ލިންކް" (link) ހިމަނާ ހައިޕަރޓެކްސްޓް
ބެލުމަށް **ހައިޕަރޓެކްސްޓް** ހައިޕަރޓެކްސްޓް. ހައިޕަރލިންކްގައި **ވެބް** އިން ފޮނުވަނީ މިފަދަ ހައިޕަރޓެކްސްޓް
ވިސްނުމެއް އެޗްޓީއެމްއެލް. އެއީ ޓެކްސްޓް ފައިލުގައި މިފަދަ ހައިޕަރޓެކްސްޓް އަދި ފައިލުތަކަށް
ވެބްސައިޓް އަކީ ބަލައެވެ. ހައިޕަރޓެކްސްޓް ބަލާނެ **ވެބް ބްރައުޒަރ** (ހައިޕަރޓެކްސްޓް)އެވެ. ވެބް ސައިޓެއްގެ ފުރަތަމަ
ހައިޕަރޓެކްސްޓް **ހޯމްޕޭޖް** އަކީ ބަލައެވެ.

ވެބް ހައިޕަރޓެކްސްޓް ބޭނުންކުރާ ޕްރޮގްރާމްތަކަށް ބޭނުމަކީ ޕްރޮގްރާމް ބަލަނީ **ބްރައުޒަރ** އެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ
އާއްމު ބޭނުން ބްރައުޒަރ އަކީ މޮޒައިކް ބަލާ ބްރައުޒަރެކެވެ. އެއީ 1993 ވަނަ އަހަރު އެވެ. މި
ބްރައުޒަރ ބަރާބަރު ގުޅިގެން އިންޓަނެޓް ބޭނުންކުރާ ނިސްބަތް ވަރަށް އިންސާނީ އިން
އިތުރުވިއެވެ. މިހާރު އެންމެ މަޝްހޫރު ދެ ބްރައުޒަރަކީ އިންޓަނެޓް އެކްސްޕްލޯރަރ އާއި
ނެޓްސްކޭޕް އެވެ.

އިންޓަނެޓްގައި މިހާރު އެންމެ މަގުބޫލު ބޭނުމަކީ ބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް މެސެޖު (އީ-މެއިލް) ފޮނުވުމެވެ.
ދެވަނައަށް ބޭނުންކުރީ ވެބް ހައިޕަރޓެކްސްޓް ބެލުމެވެ. އަނެއްކާވެސް ވެބް ހައިޕަރޓެކްސްޓް އިންޓަނެޓްގެ
އެންމެ މުހިއްމު ބައެއް ވެފައެވެ. އަދި ރިސާޗެއް ދައްކާގޮތުން އިންޓަނެޓްގައި 8 މިލިއަން
ވެބްސައިޓް 1999 ވަނަ އަހަރާއި ހަމައަށް ރަޖިސްޓަރީ ވެފައި ވެއެވެ. ރާއްޖޭގެ ނަން އިންޓަނެޓްގައި
ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނީ 1996 ވަނަ އަހަރެވެ.

ދިވެހިންނަށް އިންޓަރނެޓް މުހިއްމުވާ ސަބަބުތައް

މަޢުލޫމާތު ބޭނުންތެރިޔާ މިހާރު ދުނިޔޭގައި އެންމެ ބޮޑު ގޮތަކަށް ބޭނުންތެރިޔާއެވެ. ދިވެހިންނަށް މި ބޭނުންތެރިޔާ، އަދި ޒުވާނުންނަށް އިންޓަރނެޓް ވަރަށް މުހިއްމުވާނެއެވެ. އޭގެ ސަބަބަކީ މިދަންނަވާ ސަފްހާތަކަށް ހެދިއެވެ.

1. އިންޓަރނެޓްއިން ވަރަށް ގިނަ މަޢުލޫމާތު ޙާޞިލްކުރެވޭނެ ބަޔަކަށް ބެލެވެއެވެ. މި ބަޔަކަށް ހޯދާ ހުނަރުތަކަށް މުހިއްމު ނުވާނެ.
2. އިންޓަރނެޓްގައިވާ މަޢުލޫމާތު، އެހެނިހެން، އަދަބު އަދި މުޅި ހަރާ ބޮޑުކަން ފެތުރުނެއެވެ.
3. ބޭނުންކުރާ ފަރާ ބޭނުންވާގޮތަށް ބޭނުންވާ އިތުރު މި މަޢުލޫމާތު ފެތުރުނުކުރެވެއެވެ.
4. ކުރިއަރާގައި ދިވެހި ހުނަރުވެރިންނަށް ވާ މުއްސަނދިކަމަށް (އާލާ ބޮޑުވާ ގިންތީގައި މިފަދަ އަންނަ ގޮތަކުން) މަޢުލޫމާތު ފެތުރުނުކުރެވެއެވެ.
5. ދިވެހިބަސް އިސްލާހުކުރުމުގައި ވީއްލުމުން އަދި ގެންގުޅުނުމުން ކުރިއެރުވުމުން އިންޓަރނެޓް ވަސީލަތަށް ގެންގުޅުމަށް ބޭނުންކުރެވެއެވެ.

މަތީގައި ދެންނެވިފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ އިތުރުން އަދި ގިނަ ރާއްޖެއަށް ހުރިހާ ގޮތުން ބޮޑުކުރުމުގެ އަދި ލަސްނުގޮވުނު ބަދަލު މަޢުލޫމާތު ފެތުރުމުގައި އިންޓަރނެޓްގެ ދިވެހިންނަށް ވަރަށް މުހިއްމު އެއްޗެކެވެ. އަދި އިންޓަރނެޓް ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ދިވެހިން ބޭނުމުގެ މުހިއްމުކަން ދިވެހިންނާއިއްޔާ އިތުރުކުރުމެވެ. މިސަފްހާގައި ދިވެހި ދިވެހިންނަށް އިންޓަރނެޓްގައި އަރާހޭގެފާނެއެވެ.

ތާނަ ވެބް ސައިޓްތައް ތަރައްޤީކުރުން

ވެބް ސައިޓްތައް ތަރައްޤީކުރުމަށް ކޮމްޕިއުޓަރު ތަރުޖަމާ ބަސްތައް ފެށިގެން އެއްގޮތަށް ބައެއް ވެބް ސައިޓްތައް ބޭނުންކުރުމުގެ ޙަރަކާތް ޕްރޮގްރާމް ކުރެވިފައި ހުރިތަނުން ނެވެ. ތާނަ ކުރުނިތަކަށް ބަލާ އެކި ބަސްތަކުގައި ހަދާފައިވާ ވެބްސައިޓްގެ ތަރައްޤީކޮށް ތަރުޖަމާ ކުރުމަށް ދިވެހިބަހުގެ ކޮމްޕިއުޓަރު ވެބް ސައިޓްތައް މިފަދަ ގޮތުން އެކި ބަސްތަކުން ފެނިގެން ދާނެ. ނަމަވެސް އަދިވެސް އެއްބަސްކުރާ ކަމެއް ކުރިއަށްދާ ބަސްތަކާއި ތާނަ ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުމެއް ނެތެވެ. ނަމަވެސް ވިންޑޯ 2000 ގެ ކުރިންގެ ކޮމްޕިއުޓަރު ނިޒާމް އިން ވެބް ސައިޓް ބޭނުން ކުރުމަށް ދިވެހިން ބަހަށް ކޮމްޕިއުޓަރު ލިޔުމަށް ކުރެވުނެވެ. މިއަދު ޔުނިކޯޑް ފިޔަވައި ސައިޓް ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތަށް (Html 4.0) ގައި މިހާރު ލިޔުމަށް ދެއެވެ.

އަލުކުރެވޭ ޔުނިކޯޑް ނޫނީވެސް ނުވެއެވެ. ފޮންޓެކީ ވެބް ސަފްހާއިއްޔާ ފޮނުވާ އެއްޗެއްނުވެއެވެ. އެއީ ފޮންޓް ހަދައިދީ ކޮންމެވެސް ކޮމްޕިއުޓަރަކުން ކަމުދިޔަފަދައިން، އެ ގޮސްނުދާނެ ދުވާލު ގެންގުޅޭ އެއްޗެއް ބޭނުންކުރެވޭނެކަމަށް ވިޔަސް ދީ ހަދާފައި އެ ވިއުޅާލެވޭގޮތަށް ގުޅުވާލުމާއި ވާހަކަ.

މި މައްސަލައަށް ހައްލެއް ހޯދުމަށް ނެޓްސްކޭޕުން، 1999 ވަނަ އަހަރު ވެބްސަފްހާއަށް ފޮނުވުން އަދި ޑައުންލޯޑްކުރުމަށް ޓެކްނޮލޮޖީއެއް ތައާރަފުކުރިއެވެ. މި އައު އުސޫލަކީ ޔުނިކޯޑް ފޮންޓް އެމްބެޑްކުރުމުގެ އުވެ. އެމްބެޑްކުރުމުގެ ގޮތުގައި އައްޔަށް އައިސް އައްޔަށް ވަނަގޮތުގެ ފޮނުވާލުމާއި ވެބްސަފްހާތަކެއް ހޯދައިދީ. މިގޮތުން ފޮންޓް ވެބް ސަފްހާއާއެކު ލިޔުމާއި އިންޓަނެޓް މެދުވެރިކޮށް ވެބް ސަފްހާ ގެންނަ ފަރާތަށް އެކުލަވާ ބޭނުމެއް ނުކުރެވި އެ ފޮންޓެއް ބޭނުމަކީ ނުވަތައެވެ. ބޭނުންކުރެވިދާނެ ހަމައެކަނި ގޮތަކީ ވެބްސާފު ބަހައްޓައިގެން. އަދިވެސް ފޮންޓް އެކުއުލާ ކޮންމެވެސް ތަރުތީބުވާގޮތް ސޮފްޓްވެއަރ ނުވެއެވެ. ވެބް ސާފުގަ ފޮންޓް އެމްބެޑް ކުރެވޭނީ ކުރިންވެސް ހަމައެކަނި ތަނަވަސް ހުރި މި އައުސްކުރީ ގެންދާގޮތެވެ. އެއްވެސް ކަމެއް ޔުނިކޯޑް ޓްރޫޑޮކް (TrueDoc) އެވެ. އަނެއް ވަސީލަތަކީ ޔުނިކޯޑް އެމްބެޑެޑް އޯޕަންޓައިޕް (Embedded Open Type) އެވެ. މިނި ވެބް ސަފްހާއަށް ދުވަހު ޓެކްސްޓްގެ ފޮރުވާ ކުރަހާ މި ދުރުކުރެވޭ ޓެކްނޮލޮޖީ ބޭނުންކުރެވެނީއެވެ.

ޑޮކިއުމަންޓްގެ ކޮންވާޝަނާއި ވެބާއި ބޭނުން ރަނގަޅުކުރުން.

ކޮމްޕިއުޓަރު އެއް ދުވަސްކޮޅުގައި ދުވަހުގެ ކޮމްޕިއުޓަރު ބޭނުންކުރާއިރު ޓެކްސްޓުގެ ދުވަހު ބަދަލު މަށްހާއިން ޓެކްސްޓުގެ ބޭނުންކުރަނިވި ސިސްޓަމްގެ މަސައްކަތް. ގެނައިސް މިހާރުގެ ޓެކްސްޓް ކުރެވިފައި ބޭނުންކުރެވިދާނެއެވެ. ވެބްސައިޓް ކުރެހުން ދުވަސްކޮޅެއްގައި ދުވަހު ޓެކްސްޓަށް ފޮނުވެން އެގައި ބަހައްޓަ، ބަހަރު ވަސީލަތްތަކެއް ވިދާޅުވެއެވެ. މި ސަރުކާރުތަކަށް ހަދާ ޓެކްސްޓަށްވާ ވެބް ސައިޓްތަކުގެ ގޮތުގައި އެކުލަވާލެވޭ ކޮމްޕިއުޓަރ ހޯދުމަށް ތިބެއެވެ. އަދި ޓެކްސްޓަށް އިތުރު މަޢުލޫމާތު ޔުނިކޯޑް ވެބް ބޭނުންކުރެވެއެވެ.

އަދި ބަލާބަލަ ޕީޑީއެފްގައި މިހާރު ކޮމްޕިއުޓަރު ދުވަހުގެ ކޮމްޕިއުޓަރު އަދި ފޮނުވުމަކުން ޚާއްސަ ގޮތް އިތުރު މަސައްކަތުގައި ކުރެވިއްޖެ. މިގޮތުން އަދި ބަލާފައި ފޮންޓް އާއިއެކީ ވާހަކައިގެ ދުވަހު ބަހާއި ބަދަލު ވެބް ސައިޓްގައި ހެދިދާނެ. މިފަދަ ވެބް ސައިޓްތަކުގެ ދުވަހުގެ ފޮންޓް ބޭނުން މިއަދު ބަދަލުކުރެވިފައި ބަހައްޓަމުންނެވެ. އަދި ދުވަހު އަދިވެސް ބަހަލީ ޓެކްސްޓް ހަދައިދިނެވެ. އަދި ބަސްބަހައި ބަދަލުކުރިޔަސް ކޮންމެވެސް ސައިޓްތަކުގައި ބަދަލު ހުޅުވާލާފައި ގެންދާ ޑިޒައިންކުރެވޭ ޕީޑީއެފް ބަސް އަށް ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތް މަޢުލޫމާތު، އަދި ނުކުރެވޭ ފޮނުވާ ދުވަހުގެ (ކުރުމުގައި ބޭނުންކުރާ އަދި ޕްރޮގްރާމް ފޮނުވާއިރު ގޮތްތަކާއި އިއްތިޒާމު.)، ބަހައި ބަހާ ވިޔަސް ފޮރުވައިގެ ބަހާ ކުރުމުގެ ހަމަޖެހިދާނެއެވެ. މިގޮތް އަދިވެސް ޔުނިވަރސިޓީގެ ބޭނުންކުރުން

ބުރަދަތީ ތަފްޖެއަރަތަކާއި އިމްތިޔާޒުތަކާއި މުދައްރިސުންގެ ސަލާމަތާއި ޖަވާބު ހިމެނެއެވެ. ތަރަ ވޮބްގެ ބޫނުކުރަމުންދާ ކުރުނޫޅޭ ކަނޑުއަރައިކާއި ފެންބޯތަކާއި ސަފްޒޯއަރަ ވަށް މިފަދަ ވަބް ސަރުޙައްދާއި ހިމެނިދާނެއެވެ.

މައިގަނޑު ބޭނުންތެރި ދިރުން ބަހާއި ތަރި ތަރައްޤީކުރު ބުނުނުކުރުމުގެ ވަރަށް މުހިއްމު ރާޅުތަކަކީ ކޮބާތޯ؟ ދިފާތު ކަނޑުއަރައިކާއި ކޮރަލް ވިސްނަރި، ރަވުނުގައި ހަވާ ފެތުވުމުގެ އަދިވެސް ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ޖެހުނުގެރުންގެ ކުރައްރަށް -- ދިރުމަށް ކުރައްރަށް -- ބޮޑުވެފައިވާ މުގުރޭން ކަރުވާ ކަނޑުއަރައިގެ މައްޗަށް. އަ ސާޅަސް ފަރުއާއި އިތުރު ހިމަނާ ތަނަ ކުރައްރަށް ކުރެއްވޭތޯ؟
މައިގަނޑު ބޭނުންތެރިކަމަކީ ތަނަ އުފައްދަން ފަރުބަދަ ދަތުރުގެއޮވޭތޯ؟

بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިބަސް - ދިވެހި ޤައުމިއްޔަތުގެ އެއްބައި

ދިވެހި ނާދީގެ ރައީސް އަލްއުސްތާޛު އަބްދުﷲ ހަމީދު

އަހަރުމެން ހުސްޖާހިރު ވަންތަ ރަޙީމުވަންތަ ގަދަ ރަޙީމު ވަންތަ ފާޅު ﷲ ވަތަޢާލާއަށް ހަމްދާއި ޝުކުރުކުރަން އާލަމްތަކުން ރަބްބުލްއިއްޒަތުގައި ގޮސްއުތި ފާޅު ސާރިބާ އަށް ސަލަވާތާއި ސަލާމް ލެއްވުން އެދި ދުޢާ ދަންނަވަން. މިއަދު ސަލަވާތުގައި މިއަދު ސާރިބާގެ އާލުންނާއި އަސްޙާބުން ޝާމިލުކުރައްވާނދެވި.އާމީން . ދިވެހިޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުމުގެ ބައިވެރިންނަށް އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގެ އަޑިގައި އުފެދޭ އުފާވެރިކަމާ ހަރުގަތްތެރިކަމުގެ ޝުކުރުވެރިކަމާއި ބަރަކާތުން ލިބުނު ފުރުސަތުގައި ދިޔަފިސް ޙިމާޔަތް އަޅުގަނޑު ފާޅު ﷲ ޝުކުރަން ބަރުދަރުކުރަން. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ހުސްނާއި ދަރިވަރުން. މިޤައުމުގެ މިއަދުގެ ދިވެހި ދަރިވަރުންނާއި އެކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ތިޔަ ބަޔާ ދިމާ ދަރިވަރުން. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑުގެ ހިތަށް ވަރަށް ގާތްބަޔަ ކުރަމުންދިޔަ ގޮތް: ފަޅައިގެން ދިޔައިރު ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތާރީޚުގައި ފެށިފަ. އަދި މިއަދު ތިއްބެވި އެކަމުގައި އެކަން ވަރަށްތާވައި ހިތްހިތި އާދެ! އަޅުގަނޑު އެންމެ އުފާވި ވާހަކަތަކަށް ދޭކަށީ ބައްދަލުވުން އިސްލާމީ ދީނުގެ ފަރާތުން ފަރުމާކުރި ދަންނަވަން. ޝުކުރު ދަންނަވަން.

އެދުވެރިންނާ ވާހަކަފުޅުކުރައްވަމުން މިބައްދަލުވުމުގެ އެންމެ މުހިއްމު ތަޤްރީރު ކަމުގައި އެކަން ހިމެނިގެންނާނެ ކަމަށް. އަލްއުސްތާޛު މައުމޫނު ޖުމްހޫރިއްޔާ އިސްލާމީ ސިޔާސީ ޕާޓީއެއް. އަދި ބަޔަކު އުފެއްދުން ބަލަން ވަރަށް ވިސްނާވަޒަނެއް ނަގާ ބޭފުޅެއް. އަޅުގަނޑު ނިކަމެތި ދާ ފުރިހަމަކަން ވަޒީރުގެ ވާހަކަފުޅުގައި އޮފީހަކާ ގުޅުން ނެތްކަމަށް. މިވާ މި ވަޒީފާއަށް ކެންޑިޑޭޓެއް އިޢުލާނު އެއްކޮށް ޙަޤީޤަތުގައި ސަރުކާރުން. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެހާ ރައްޔިތުން ޑިމޮކްރަސީ އިޞްލާޙީ ރިޕޯޓު ހިއްސާކޮށް ދިނުމަށް ތަރައްޤީގެ ދަނޑިވަޅު ޤާނޫނު އަސާސީގެ ފުރަތަމަ އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ ފިކުރު ވަރަށް އެފެދުނު ވަޒީފާއެއް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާއިރު ގައުމީ ކަނޑައަޅާ ކަމަށް. ދިވެހި ބަހާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމިއްޔަތުގެ އެއްބަޔަށް ބަލަން އަޅުގަނޑުމެން ބަލާ އެއްބަސް. އެއީ ދިވެހި ބަހާއި ގައުމީ ފިކުރު އިސްލާމީ އަޤީދާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހި ޤައުމިއްޔަތުގެ ބިންގާ. އެއްބަސްވާ ދިވެހި ބަހާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމިއްޔަތު ހިފެހެއްޓުމަށް ގެންދަވާ އެއްބަސްވުން. އާދެ! ބަސް އުފެދުން ގޮތް ބޭނުންކުރުން އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަން ވިސްނަންޖެހޭ. ދިވެހިބަސް އުފެދުން ގޮތް ބޭނުންކުރުން ކުރިއަށްޖެހޭ ދިރާސާކުރުމަށް އެދިވަސް އޮތީ ކުރިއަށް. ބަހުގެ އަސާސަކީ ކޮބައިތޯ ބޭރުގެ ބަހަކުން ކާރިސާ ކުރިއަށްނުދާ ބޭސްކަމަށްވާ ބަސްމުގެ ބަސްއުފެދޭ ގޮތް އަދި ސަރުކާރުން ވަޒަން ކުރުން އެއީ އަދި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްޖެހިގެން، އަދި ދެވަނަ ފުރިހަމަ ކޮށްދެވުނު ކަމަށް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ގުޅުންހުރި ނުވަތަ ރިޕޯޓް ކުރިއަށް ބޭރުގެ ސަރުކާރުތަކާ ޖަވާބުދާރީކޮށް އަސާސީ ގާނޫނުތަކާ. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ ދިވެހިބަހަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމިއްޔަތުގެ ބައެއްކަމުގައި. ޤައުމިއްޔަތު މިކަހަލަ އެގޮތުގައި ހުރުމަކީ ސަރުކާރުގެ ގައުމަށް.

ޒުވާނުން ރާއްޖެ ހަމައެކަނި ޤައުމިއްޔަތަކީ. މިހާ ދިވެހިބަހާއި ދިވެހިބަސް ގެ ޤައުމިއްޔަތުގެ އެންމެ ހަރުދަނާ ބިނާކޮށް ދިވެހި ބަސް ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަނީ. ދިވެހި ބަހަކީ ޝަރީޢަތް ކަމަށް މިހަކަށްވާ ހާޞިލުކުރަން. ދިވެހި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ އެކަމުގެ އަސާސެއް ކަމަށް މިހަކަށްވާ ހާޞިލުކުރަން. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިބަސް ދިރުވާ ބޭނުންޖެހުމަކީ މުޖު މުޖުތަމަޢުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއް. މުޖު މުޖުތަމަޢުގެ ޖިންސާއި ހަމަ އެކަކަށްވެސް ރަކިވެސް އެކީ ޖިންސާއި ނުވާ. މިވާ އަޅުގަނޑުމެން ދިމިކްރެސީއަށް މިކަމުގެ ކަށީ ސަރުކާރު ބޭރުގެ ޤައުމުތަކާ ވާހަކަ. ދިމިކްރެސީކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއް ކަމުގައި ރަސްމީ ބަސްތަކަށް ދެކޭ ފައްކިކަން ކުރުމަކީ ބޭރަށް ވަރަށް ބަލަމުން. ދިވެހިބަސް ނުވަތަ ކުރިއަށް ބުނެވޭ ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. މިބަސް ޤަބޫލުކުރުން ބަސްމަތީ ކުރިއަށްދެވުނު. ސިޔާސީ ފައި ދިވެހިބަސް ދިވެހިބަސް އަދި ކަމުގައި ވަސް ދިވެހި ބަސް ކުރިއަށް ގެނައުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުކަމުގައި އެންމެން ބަހައްޓަން މަސްއޫލިއްޔަތު. އެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ އަދި ކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަދަލުވި އިޖްތިމާޢީ ކަމަށް ބޭނުންކުރާ މަސްއޫލިއްޔަތު.

އިޖްތިމާޢީ ތަރައްޤީގެ ޝުޢޫރު ވާހަކަފުޅު ވިދާޅުވި ފަދައިން

ގަދަކަމާ އިތުރުގެ ތަރިކަން. މިސްރާބުގެ ދަރަޖަ ފެދިފައިވާ ބޭނުންވާ ވާސިލުވެއް. އެގޮތުން ގަދަކަމުގެ އަތްޕުޅުދިނުމަކީ ޑިމޮކްރަސީއަކީ ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލު ގެނައި މަސައްކަތް ކުރުމަކީ ބަހާއި ގުޅިގެން. ގަދަކަމާ ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލެކެވެ. އެބަދަލަކީ ބަދަލެއް ކުރަން ބަދަލު ގެނައުމަށް ބަދަލުވާ. އެބަދަލުގެ ބިނާ ކޮންމެ ގަދަކަމާ ވަރަށް ދުރަށް އަސަރުކުރާ. ވަރަށް ދިގު މުއްދަތަކުން އެކި އަސަރުކުރާ ދުވަހެއް ފެށިގެން ހިނގައިދާ ބަދަލެވެ. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަނަންވަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެން އާދެ! ޑިމޮކްރަސީގައި މިކަހަ

މިހެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައިވާ ގަޑިތަކަކީ ވަރަށް އަގުހުރި ފާޑެއްގެ އަދާކުރާ ވަރަށް ބޮޑުވެރިކަމާއެކު މުޅިދުނިޔެއަށް ހިދުމަތްކުރުމަށް އެއްކަމަށް ކުރުގެ ނެތީ ބަދަލު ވާނެ އަޅުގަނޑުމެން މިހެން ނޫންނަމަ ކުރުގައި ތިބިހެން ހުރި ދީނުގެ ރިވެތި ފަޅުރަށް މަށަށް ވިސްނާ ވަރަށް ގަބޫލުކުރާނޭ ކުރުގައި ދެބުނި އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާ ނުކުރެން. އާދެ! ދީނުގެ މަގުން ހުރަސްއެޅޭ ހިތްވަރުން ދީނުގެ ނަސޭހަތް ކުރުމަކީ މުސްލިމުން ގަދަކަމުން ކުޑަކުރުން. އެއީ މަޝްވަރާ އެކު ކަމެއް ނޫން. އެންމެހާ އަޅުގަނޑުމެން މުސްލިމުން އެކުގައި ކުރަން ގާނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތް ކަމަކަށް ގަވާއިދުތަކުން އެއްވެ ދައުލަތަށް ނަފާ ހުރި ކަންކަން. އަޅުގަނޑުމެން އިއްތިހާދު ބޭނުން އިސްލާމްދީނުގެ ހަގީގަތް ހިނގާ ސަރުކާރުތަކުން. އަޅުގަނޑުމެން ޖަމާއަތްތަކާއި އެކުވެ ހިފެހެއްޓޭނީ އެކުގައި އިސްލާމީ ދައުލަތެއް ކުރުމަށް ތަރުތީބު ހިނގާ ހިސާބުން ތަރުތީބުކުރާނެ ދީނުގެ ބުނުއްވުމަށް. އެއީ މުސްލިމުންނަކީ ކުޑަކުޑަ ހިސާބެއް، ނޫނީ ދީނުގެ ދީނުގެ ޙައްޤު ފުރިހަމަކުރުމަށް ދީނީ ގަނޑުވަރު ދާނެ ކަމެއް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ މި ހިތްވަރުދީ ބައިވެރިކަމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން ރާއްޖެ ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ހިތްވަރު އަޅުގަނޑުމެން ހިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުން ފާހަގަކުރަން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ދީނީ ހަމަތަކާއި މުޅިއެއް ކުރިއެރުން ނުވެ. ކަމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ފަރާތްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑު ނުރައްކާ ކުރާނެ ކުރުވި ނުރައްކާ. އަޅުގަނޑުމެން ފުރިހަމަ ދީނީ ގާނޫނުތަކާއި އެއްގޮތަށް ދީނީ ގަވާއިދުތަކަށް ދިރިއުޅުމުގެ ހިޔާލަށް ހިތްވަރު ދިނުމަކީ ނިއުރުނަތީޖާ ބައްޓަންކުރަން ވަޒީފާ އަޅުގަނޑުމެން މި ގައުމުގައި އުފެދިފައިވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިންގެ ދަރިންނަށް ދީނާއި ރަށްރަށުގައި ތަރުތީބުކުރުން.

އާދެ! ގަބޫލުކުރާ ހިތްވަރު ދޭން ހިތްވަރު ދީފައިވާ ބާރުތަކުގެ ދުސްތޫރު

ވަރަށް ދިގު ދުސްތޫރު. އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ގަވާއިދާއި ގާނޫނުތަކުން މުޅިދުނިޔެ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީނީ ފަރާތުން ވަރަށް ފަރުވާކުރާ ﷲ ގެ ރަސޫލާ ދެކެ ގާނޫނީގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުތަކުގެ ނަގާއިދުތަކުގެ. ގައުމީ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނީ ގަވާއިދުތަކާ ބެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއާއެކު އިސްލާމީ އަމަލުކުރުމާއި ގަރާރު ދިމާލު ފުރިހަމަ ދިރިއުޅުމުގެ ދީނީ ނަސޭހަތް. އާދެ! އަމަލުކުރުމާ ގަރާރު ދިވެހި ބައެއް ދީނީ ގަދަ ފުރިހަމަ ދީނީ ދިރިއުޅުން ބޭނުމީ ބައިވެރިވެ. ދީނީ އެކަށީގެން އަޅުގަނޑުމެން ދީނުގެ އިސްލާމީ ހަމަތަކުގެ ނަން ދިރިއުޅުމަށް ހުރިހާ ބާރު. ގާނޫނީ ފުރިހަމަ ދީނީ އެއް ދީނީ ދިރިއުޅެން. ދީނީ ދީނީގޮތުން. ވާހަކަދެއްކުނު ދީނުގެ ރިވެތި ދިމާލުން ގަރާރު ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ބާރުތަކުގެ ހިތްވަރު. އެއީ ނަސްރާ އިސްލާމް ފުރިހަމަ ދިރިއުޅުމުގެ ބާރުތަކާއި ބޭނުމީ ކުރުގައި ތެދުވެ. އެހެންވީމާ ގަބޫލުކުރާ ދީނީ ނަސޭހަތް އަޅުގަނޑުމެން ގަރާރު ދިވެހިރާއްޖެ ގާނޫނީ ގަވާއިދުތަކަށް ނަސޭހަތް ދީނީ ނިޒާމް. އާދެ! ބާރުތަކުގެ ދިރިއުޅުމަށް ގަރާރު. ބަސްމަގުން ސިޔާސީ ދިރިއުޅުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނީ ގޮތުން ބާރުތަކުގެ ކުރިމަތިވާ ބޭނުން. އާދެ! ބާރުތަކުގެ ސިޔާސީ ދިރިއުޅުމަށް ގަރާރު ދީނީ ދިރިއުޅުމަށް އިސްލާމީ ގަނޑުވަރު ދީނީ ބާރުތަކުގެ އަމަލުކުރުމަށް ގާނޫނީ ބާރު ހިނގާ ބާރުތަކުގެ ގަރާރުކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލު ކުރާނެ ދީނީ އިސްލާމީ ދީނީ ފުރިހަމަ. ގަވާ އެއްކޮށް އަމަލުކުރުމަށް ދީނީ ދިރިއުޅުމަށް ގަރާރު ދީނީ އިސްލާމީ ދީނީ. އިސްލާމީ ޢަބްދު ﷲ ބާރުތަކުގެ ދިރިއުޅުން - ޢަބްދު ﷲ ގަރާރު ދީނީ ގަބޫލު ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީނީ ބާރުގެ ދީނުގެ ދިރިއުޅުމަށް. ދީނީ ދިރިއުޅުމުގެ ބޮޑުގައި ވަރަށް ހިތްވަރު ދީނީ ގާނޫނީ ބާރު. އެއީ އިސްލާމީ ދީނުގެ ދިވެހިން އެއްބާރުތަކުގެ ދީނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިސްލާމީ ދީނީ ދިރިއުޅުމަށް ގާނޫނުތަކުގެ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން ގާނޫނީ ނިޒާމް. އަޅުގަނޑުމެން ދީނީ ދިރިއުޅުމުގެ ދީނީ ބާރުގައި ގަބޫލުކުރާ ދީނީ ދިރިއުޅުމަށް ދީނީ ދިރިއުޅުން. އާދެ! ދީނީ ދިރިއުޅުމަށް މިއީ ގަރާރު ދީނީ އަޅުގަނޑުމެން އެއީ ގާނޫނީ ބާރުތަކުގެ ދިރިއުޅުމަށް ގަރާރު އެއްކަލަ.

ފުރަތަމަ ދިވެހި ވަކީލާ· ޖިއުއްވި ގަރުމުގެ ވެރިއަކީ އަލްއުސްތާޛު އަޙްމަދު ކާމިލްދީދީ· އެމަނިކުފާނަކީ
ޖުމްހޫރިއްޔާކަށްވެ ވަޒީރުގެ ޤާނޫނު ވަކީލް ވަކީލް ޤާނޫނަކީ ވަކީލް ޤާނޫނީ ގޮތުން ދުނިޔެއަށް.
ވަކީލް އަސާސީ ބަޔާން ދީއްވާ ބޭފުޅެއް· ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންމެ ހިސާބަކުން ޤާނޫނީ ބޭފުޅާ
ކަމަށް ޤާނޫނު އަޅުގަނޑުމެންނާ ވަކިވެވަޑައިގެން ﷲ ގެ ރަޙްމަތް ލިބިވަޑައިގަތުމަށް ބޭފުޅެއް.
ޤާނޫނުއަސާސީ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ކުޑަ ވަކިކަން ދައުލަތުގެ ވާނަ ކަމުން އަޅުގަނޑުމެން ފަރުމާކުރި
ބޭފުޅާ· އެއީ އާދެ! އަލްއުސްތާޛު އިބްރާހީމް ޝިހާބު· އިބްރާހީމް ޝިހާބަކީ މުޅި ޖުމްހޫރިއްޔާއެއް·
ގެން ވެރިޔާއެވެ· އަދި އެއްކޮޅު ޤާނޫނީގޮތުން ދަންނަވާލި އާންމުން ބަލައިގަނެ ދައުލަތުގެ
ވެރިޔާއެވެ· އެހެންމީހާ މިފަދަ ބޭފުޅުންނާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޖިސްމުގައި ވަކިން
ފެނުނީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރީގެ ބޭފުޅުކަމުގައިވާ ބޭފުޅުންނަށް އެހެނިހެން ބޭފުޅުން ކުރައްވާ
ޤާނޫނީ ޚިދުމަތް އަޅުގަނޑު ޤާނޫނު މިބޭފުޅުން ތާރީޚުގައި ރައްދުކުރަން. އެ ޤާނޫނީ ޚިދުމަތް
ދެކެވުނުކަން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ދަރިވަރުންނަށް ގޮވާލަން. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ޤާނޫނު މިހާރު އުފެދިފައިވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އަދިވެސް ދަންނަވަން. އާދެ! އެހެނީ
ބޭފުޅުން އެކުލެވިގެންވާ ޤާނޫނީ ޚިދުމަތް ބަލަން ކުރިމަތިކުރާ ގޮތްތެރިކަމުން ކުރެއްވި
ހިދުމަތް ދަރަޖަ ފެނިގެންދާނެ. އެކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮޑުގައި ޚިދުމަތްތެރި ދީގެން ނިމުން.
އެހެންވީމާ އެހެނީ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑު ﷲ ގެ ރަޙްމަތް އެދި ދުޢާ ކުރަމުން އަޅުގަނޑުގެ
ވާހަކަ މިހާސަބަބުން ނިންމާލަން. އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ކުރިންވެސް
ދަންނަވާ ފަރާތުން ޝުކުރު، މިބައްދަލުވުން އިންތިޒާމުކުރުމުގެ ކަންތައްތަކަށް ހަމަޖެހިގަ އެކު ގެތުގެ
މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުގެ ބޭނުމުގެ ބަސްކުރުއްވާ ދަންނަވާލަން ޖަހާ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަރުކޮށްދީ
މިބައްދަލުވުން ހިނގަމުން މިދަނީ ޤާނޫނީ އެއީސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައިގައި ބައްދަލުވުން އެހެން
ކުރަމުން ބައްދަލުވުމުގެ ގަވައިދު· އިދާރީ ކުރުއްވިއުން މި ބައްދަލުވުމުގެ ނިޒާމު ވަރަށްވީސް ރަނގަޅު
ވެސް. އަދި އަޅުގަނޑު އުއްމީދު ކުރާ ނިޒާމާ ހަމައަށް ދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ދަކާ ގެތުގައި ވަރަށް
ކުރިމަގައި އޮތް ކަމެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަމުން ކުރިންވެސް ދަންނަވާލީ ހަމައެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބައްދަލުވުން ވަޒީފާގެންނެވި ހުރިހާ ޢިލްމީ ބޭފުޅުން ޖުމްހޫރިއްޔަތުން މަރުޙަބާ
ދަންނަވަން. އުފާވާ ބަރާބަރަށް ނުބައި ހުރިހާ ޖުމްހޫރިއްޔަތުން އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގެ އަޑުގެ
އެކުވެރިކަމުގެ ޝުކުރުދަންނަން ކުރިއާކުރުން އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ މިހާސަބަބުން ނިންމާލަމި.

ކުޑަކުދިންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހި ބަހާއިމެދު ލޯބި އުފެއްދުން.

މިނިސްޓަރ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން ޑރ. މުޙައްމަދު ލަޠީފު

بسم الله الرحمن الرحيم

الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ޙަމްދުކުރަން. ދިރިހި ރަސޫލާގެ މައްޗަށް ސަލަވާތާއި ސަލާމްލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރަން.

ޢިއްޒަތްތެރި މެމްބަރުން، ޢިއްޒަތްތެރިބެލެނިވެރިން، އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.

އާދެ! މި ޖަލްސާއަށް ޙާޟިރުވެ ތިއް ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުވެވުނުތީ ކަމަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރަން. އަދި މިފުރުޞަތުގައި ދިވެހިބަހުގެ ތަރައްޤީއަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒުގެ ވެރިންނާއި ވެރިންގެ އެހީތެރިންނަށް، ޝާމިލުވެވަޑައިގެންނެވި އެންމެހާ ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރުދަންނަވަން.

އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ޚިޔާލުން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އިންސާފުކުރެވޭނެކަން

އެދިވަޑައިގެންނެވި މަޤްޞަދަކީ ކުޑަކުދިންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހި ބަހާއިމެދު ލޯބި އުފެއްދުން. އާދެ! މި ބައްދަލުވުމުގެ ދާއިރާގެ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ކަމަކާ ގުޅޭ ވާހަކަ. އާދެ ދިވެހިބަހަށް ލޯބި ގެންނަން ކަމެއްނުން މިއީ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޭނުން އެދުމެއް ދިވެހިބަހުގެ ރަނގަޅު، މި ދާއިރާގައި ކޮންމެވެސް ބަދަލެ ގެނައުމަށް ކޮންމެވެސް ކަމެއް ކުރަން. އެއީ އެކަމުގެ ގެނައުމަށްޓަކައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް، ކޮންމެވެސް ވަރަކަށްނުން ވަރަށް ބޭނުންވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މިކަމުގައި ވެސް ފާހަގަކުރަން.

އާދެ! ކުޑަކުދިންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހާއިމެދު ލޯބި އުފެއްދުން މި ޖަލްސާއަކީ ތަޢުލީމާއި ކުޑަކުދިންނާއި ބެހޭ ދާއިރާއިން ކުރިޔަށް ގެންދާ ޕްރޮގްރާމެއް. އެއީ ފާއިތުވި އަހަރު އިޙްތިރާމް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި އަހަރުގެ ކުޑަކުދިންގެ ދުވަހު ކުރެއްވި "ކުޑަކުދިންގެ އަހަރު ޢީދު 2000" މި ޕްރޮގްރާމުގައި ވާހަކަފުޅު ތަފްސީލުކޮށްދެމުން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްދެއްވުން ކުޑަކުދިންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހާ ލޯބި އުފެއްދުމަކީ، އެ މަސައްކަތުގެ ތަރުތީބުގެ ބާރުވެރިކަން، ދިވެހި ބަހަށް ދިވެހިންގެ މާޔޫސީ ބަދަލުކުރުމުގެ ދިވެހި ޒުވާނުންގެ އެންމެ މުހިއްމު އެއް ބައިވެރިކަމަށް ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިންގެ ހިތްތަކާ ބަދަލުކުރުމަށް ދިވެހި ބަހަށް ދިވެހި ބަހެއް ޖެހިލުމެއް ނުވާ ދިވެހިބަސް ދިވެހި ބަހަކީ، ދިވެހި ބަހަކީ އަދި ދިވެހި ބަހަން ވާހަކަ ދައްކާ ދިވެހިން ދިވެހިބަހަށް ބުނެދޭ ކުޑަކުދިން ބަލަހައްޓާ ކުދިންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ފުރިހަމަ ސަރުކާރުން ބޭނުން ކަމެއް ކުރަން. އެއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވާހަކަފުޅުގައި ފާހަގަކުރައްވާ

ވާހަކައެއް.

އާދެ އަލުގަނޑުގެ ދައުރުގައި އަލުގަނޑު ބަލައިލާފައި އެ ވާހަކަފުޅުގައި

ފާހަގަކުރައްވައިދެއްވާ ދެކަމެއްގެ މައްސަލަ. އެއް ކަމަކީ ދިވެހިބަހަކީ ދިވެހިންގެ މާދަރީ ބަސް. އަނެއްކަމަކީ ދިވެހިބަހަކީ ދިވެހި ޤައުމިއްޔަތުގެ އެންމެ މުހިއްމު ރުކުނުތަކުން ވީ ބިނާކުރެވިފައިވާ ބިންގާތަކުގެ ދެކަމެވެ.

އާދެ! ސަރުކާރުންވެސް ދިވެހި ބަހަށް ޚިދުމަތްކުރުމަށް ހިންގާ ކަންތަކުގައި ލާރި ޚަރަދުކުރަމުން

[illegible]

މުހިއްމު މަދަރުސާއަށް ފޮނުވުމަކީ ކުއްޖާ އުފަންވި ކުއްޖާގެ ސިކުނޑި ބޮޑުވުން ދެކުނުން ތަރައްޤީވުމުން
ކަންކަން ދަސްކުރުމުން ސިކުނޑީގެ ތަރައްޤީ އުފެއްދި ކަންތައްތައް ދެނެގަތުމުގެ އިސްކޮޅުގައި ހުރުމުން
އަންހެނުން އާއިލާ މުހިއްމު ބޭސިކްއެއްކަން ދަސްކޮށް މި ކަންކަމުގެ ބޭނުން. މުސްކުޅި ބަފައިން ދަރިންނާ ކުރުގައި
ވަރަށް ކުއްޖާގެ ސިކުނޑިއަށް ކުރިއެރުން ގެނެސް ކުރުގައި ވަރަށް އާއިލާ މައުލޫމާތުތަކާ އެއްކޮށް އާއިލާގެ
ޒަރޫރީ ކަން ބުނެދީފައިވާ ސަބަބު ފަރުވާތަކާއި ބޭނުންކުރެވޭ ބޭސިކް ފަރުވާ ބޭސިކްއެއްކަން މިވަނީ މި ބާރާ
ބަސް. ބާރާ ބަލައި ކުއްޖާގެ ސިކުނޑިގައި މި ރިޕޯޓްތައް ޒާތުގައި ހުންނަ އެއްކަލަ ދެންނެވުނު، އާއިލާ
އަންހެނާ ގެދޮރު، ދަރިވަރު ކަންތައްތައް އަޑުއިވުމުގައި ދަސްކުރުމުގެ ވަރަށް މުހިއްމު ވަރަށް ބޮޑު
ބައިވެރިވުމާއި ބިންގާތައް އަދިއަދި އޭގެ އިތުރުގެ. އަދި އިތުރުގެ ދެންވުމުގެ ދަސްކުރުމާއެކު އިތުރުގެ
އާއިލާގައި ޒާތުގައި މި ބާރާ ބަސް. އަޅުގަނޑު ވަރަށް މުހިއްމު ދަސްކުރު އެއްބާރުލުން އެބަދޭ
ބާރާބަސް.

ވަރަށް ވަގުތުގައި ސިކުނޑީގެ ވަރަށް ބޮޑުބައި ގެއި ހިމެނެނީ އާލާ ބަހާ ދިރިއުޅުން
ބަސްފުޅު. މި ދެންނެވި ބަސްބަސް ވެސް ހަމަބާކީ މުޅިން ވެސް ދިރިއުޅުމުގެ މަދުމިނެއް ހިފެހެއްޓި.
އުފެދުން ގޮތްގޮތަށް ހަރު އަނގަ ހަ އަނގަ ޚާއްސަ ވަރަށް ބޮޑު ބައި ތަރައްޤީވުމުގައި ކުރިން ކަމަށް ބޮޑު
ބަހުން ބުނެ ހަދަން އެ އުމުރު ތަންކޮޅެއް މައްސަލަތަކަށް ޖެހިގެން ވީ. އިތުރުގެ ދެގެ ތަފާސް ދަލީލުތަކާ
ހަމައެކަން ނިޒާމަށް. މިކަމުގެ އިތުރުވެރި ބޮޑުބަސް ބޭބެއް ދަރިވަރު ވާހަ އެ ކަމަށް އިންސާނުކުރުމުގެ.
އަދި! މިހެން ކަމަށްވާއިރު ސިކުނޑީއަށް އެ ދެބަ މިދެންނެވި ކަނޑަ މި ހިތާމަޔަކީ މިއީ ކަމަށް ވާއިރު، މި
ބަސް، އެބައިމީހާ ބާރާ ބަހާއި ވަރަށް މުހިއްމު އެއްކަލަކަށްވެސް. އެކަން ދަސްކުރަން ތަރައްޤީވެ އެ ބައެއްގެ
ބޭނުމައި އެކަން ކަމަކީ ހަދާ ޚާއްސަކަމަކަށް އެ ކަން ޒާތުގައި ދަރިއަށް ދަރިވަރުން ދިރުމަށް ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް.

މި ވާހަކަ މިހެން ދަސްކުރުމުގައި އިތުރުގެ މަރުހަލާ ގޮތްތައް ޒަމާނުގެ ކޮށްފައިވެ
އެބަހުރި ބޭނުން ބަސްބަހަކީ ދަސްކުރުމުގެ ސަރުކާރަށް ބޭބޭ ބައިބައި ބައިވެރިކަން ގަބޫލު ހުރިހާ،
އިތުރުގެ ބޭނުންގައި ވެސް ކުއްޖާ ދިވެހި ބަހުގެ މިއީ ކަމަށް ގޮތުގެ ބަހުން ދަސްކުރުވާކަމަށް
ހަދައިދީ ރީތިރީތިން ކަމަށް އެހީތެރިވާ ދަސްކުރަން ބޭނުންކުރާން ކުއްޖާއާއި ދަރިވަރުކޮށް ކުރިއަށް
ދަސްކޮށް ކުރުމުގައި. އަދިވެސް ބޭނުންކޮށް ދަސްކުރުމުގެ ބޭނުންކުރާ އެއީ ވެސް ތަރުބިއްޔަތު. މުހިއްމު
ކަމެއް. އިތުރު ބަސްބަސް ކުއްޖާގެ ހަމަޖެހިފައި ކުއްޖާ ދަސްކުރުމުގެ ބައި ވަރަށް ގަދަ ބާރުލުމަ
ދަސްކުރަން ފޯރުކޮށް ދެއްވި ވަރަށް ދިނަ ކަންތައްތައް ވަރަށް ހެވާ މިއަދު ދަސްކުރުން. އެކަމާ
އިތުރުގެ ދަސްކުރުމަށް ބާރު ބަހަށް ހިތްހަމަ ދަސްކުރުމުގައި އިތުރުގެ ބާރާ ބަހުގައި އެހެން
ފިޔަވަޅުތަކާއި އިތުރުގެ ދަސްކުރުމަށް ނިޒާމު ކަމަށް ވަރަށް ވާ ކުއްޖާ ކުއްޖާގެ ގެއިން
އިތުރުގެ ސިކުނޑީ ތަރައްޤީވުމުން ސިޔާސަތު ޚާއްސަ ކަމެއްކަމަށް، އެހެން ކުރެވޭ ކަމެއްކަމަށް،
ކަމަ ކަމަކަށް ވަރަށް ގިނަ މިހެން، ވަރަށް ގިނަ މިހެން ގޮތުގައި، ބައިންކަން ފަދަ އެބައިން. އެކަމަކީ
ކުއްޖާގެ ބާރާބަހަށް ކުއްޖާއަށް އެ ގެންގުޅޭ ފިޔަވަޅު އަހަރު ތަރުބިއްޔަތުގައި އެއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް.
މިގެ ދަސްކުރު ކުއްޖާއަށް އެހެން އެއްކަލަ ދަސްކުރުމުގައި ދެން. ސިކުނޑި ވަރަށް ބޮޑު ވަރަ އެ ދެކޮޅަށް.
އެހެންވީމާ ވަރަށް ކަންތައްތައް ދަސްކުރެވޭ. ބޮޑު ބަސްބަހަކީ ބައިބައިކުރާ ކަން ވެސް

ދަސްކޮށްދެއްވުމެވެ. މާދަރީ ބަހަކީ ބޭނުމާ އަދި އޭގެ އިލްމު މާނަވެރި އެބަހުރި. އެއީ ކުއްޖާގެ މާދަރީ ބަސް ކަމުން ވަރަށް އެ ބަހަކީ އެ ކުއްޖާއަށް ތަފާތުތަކެއް ނަގުލުކޮށްދޭ ބަހަކަށް ވާން. އެހެންވީ އެ ބަހެއްގެ އެ މުޖުތަމައުގެ ތަފާތުތައް އެއް ޖީލުން އަނެއް ޖީލަށް ނަގުލުކުރަނީ މާދަރީ ބަހުގެ ތެރެއިން އުސޫލުތަކުގެ ގޮތުން. އުސޫލުތަކުގެ ގޮތުން ދެނެނިވިއަސް، ހަމަ އާއްމުކޮށް ދަސްކުރަނީ ބަހެވެ. ވަރަށް ސާދާ ބަޔަކުއެކީ ނޫނީ.

އެހެންވީމާ ތަފާތުތައް އެއްޖީލުން އަނެއްޖީލަށް ނަގުލުކުރަނީ އޭގެ ތެރެއިން.

ހަމައެކަނިގައި ޗީނާ ވިސްނާވެފައިވާ ކަންކަމާބެހޭގައި ދެކެވިފައިވާ، އިޖުތިމާއީ އަހަރެން، ރިވި އާދަކާ، ނަފުސީ އަދި ހުނަރު އަދަބީ ފިކުރު، އާދަޔާއި ނަގުލުކުރަނީ. އެހެން ލިޔެ ދިވެހިންގެ ގޮތުގައި ދިވެހި ފުރިހަމައަށްވުރެ މި ހިތްވާ ބަހެއްގެ އެއް ޗީނުން އަނެއް ޗީނަށް ނަގުލުކުރާ ކަމަށް ވަކި ވެއްޖެ ދިވެހި ބަހަކީ އެއްގޮތް އަސާސީ ވަސީލަތެއް ނޫނަސް ވާނެއެވެ.

ދިވެހިބަސް ދިވެހިންނަށް ލިޔުމުގެ އަދި އެހެން ސަގާފަތް އަތޮޅުބަސް ދަސްކުރުމަށް.

ދިވެހި ބަހަކީ އަތޮޅުބަސްތަކުން، ދިވެހިބަސް އެކަހެރިވިއުން، އެހެން ބަސްބަހުގެ ދަސްކުރުމެވެ، އެ މާދަރީ ބަސް ކަމުގައި ވީ ކަނޑު ބަހަކީ، އެ ދީނަކަށް ނުވަތަ އެކަހެރިކަން ދިރުންހުރި ގޮތުން ދަސްކުރުމުގެ ކަމަކަށް ވާން. އަތޮޅުބަސްތަކުން ދަސްކުރުނު އެނގޭ ދިހަ ދަސްކުރުމުގެ ދަސްކޮށްދިނުމަށް އަތޮޅުބަސްތަކުގެ ދިވެހި ބަހުން. މިއީ އެކަމަކީ މިދެމެދުގައި ވަރަށް އެހެން ކަމަކަށް އެއްބާރުލުމެއް ނުވެއެވެ. އެއީ އަތޮޅުބަސްތަކުން ހިތްވާ އާންމު ކަމަކީ އަތޮޅުބަސްތަކުން އެހެންގޮތަކަށް މި ގޮތުގައި އެނގެނީ ދަސްކުރުމެވެ. މި ގޮތުގައި ސްކޫލްތަކުގެ ކުރިން.

ނުވަތަ ޕްރައިމަރީ ތަޢުލީމުގެ ގޮތުގައި. އެއީ ކުރިއްސުރެ ވަރަށް އެކުއްޔަކީ މިކަމަށް ބާރު އިސްތިހާރު ދިވެހިބަހުގެ ތެރެއިން. މިސާލަކަށް ހދ. ގ ފުވައްމުލަކު، އައްޑޫ، ގދ. އަތޮޅުބަސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރީ ބަހެއް ދިވެހިބަހުގެ ތެރޭގައި މިގޮތަށް ބަލައިގަތުމުން، ދެކެވޭ އަތޮޅުބަސް ދިވެހިބަސް ދަސްކުރުމުގައި ދިވެހިބަސް ވިދާޅު އަތޮޅުބަސްތަކުން ތަފާތު އޮޅުން ނުދޭ ތަފާތުތަކުން ހިންގުމަށް އެކަމުގައި ބަހުރުވައަކީ އަތޮޅުބަސްތަކުން ދަސްކުރުމުގައި މުހިއްމު ބަހުރުވައިގެ އެކިފަރާތްތަކުގެ ތަފާތު ބަހުރުވަތަކުގެ މުޅި ތަފާތުތަކަށް ބަލާފައި. ފަހަރެއްގައި ބަލާލުމުން ހަމަ ދިވެހިބަސް ހަމަ އެއް އަތޮޅުބަސްތަކުން ތަފާތުކުރާ ދަސްކުރަނީ.

ދަސްކުރުމުގައި އަތޮޅުބަސްތަކުގެ މާދަރީ ބަހުގެ ތެރެއިން. އަތޮޅުބަސްތަކުން ކުރާ މުއާމަލާތް. އަތޮޅުބަސްތަކުން ބޭނުންކުރާ ތަކެތި އަތޮޅުބަސްތަކުން އިދާރީ ގޮތުން ފިލާވަޅު ދިނުމަށް ރާއްޖޭ ދިރާސާ ދިރާސާކުރާ. އަތޮޅުބަސްތަކުގެ ހާލަތުގައި އަތޮޅުބަސްތަކުން ނިސްބަތްވާ ނިސްބަތުން އަތޮޅުބަސްތަކުގެ ތެރޭގެ އިދާރީ ތަރުތީބުގެ އަތޮޅުބަސްތަކުގެ ދަސްކުރުމަށް ކުރިން ތަރުތީބުކުރާ އަތޮޅުބަސްތަކުގެ ހާލަތުގައި ކުރާ ތަރުތީބުކުރުމަށް، ކަމަށް ދޭހަވަނީ މި ކުރާ ތަރުތީބުކުރުމުގައި އަތޮޅުބަސްތަކުގެ ބޭނުންކުރާ ކަމުގެ މުއާމަލާތުގައި އަތޮޅުބަސްތަކުން ބޭނުންކުރާ ކުރަންވާ އަތޮޅުބަސްތަކުގެ ހިތްހަމަޖެހުމަކީ އެކަމުގެ ބޭނުންވާ އަތޮޅުބަސްތަކުގައި ކުރަނީ ދަސްކުރާތީ، އެހެން ބާވަތް އަތޮޅުބަސްތަކުން ލިޔުމުގައި ކުރީ ތަރުތީބުކުރާނީތޯ ؟ މިސާލު އަތޮޅުބަސްތަކުން ކުރާ ތަރުތީބުކުރަނީ. (މިސާލު ރަށުގެ ދިވެހިން ނުވާނެ. މިސާލު ރަށުގެ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ނުވަތަ ނަމޫނާ ދިވެހިން މިސާލު ނުވާނެ. މިސާލު އަތޮޅުބަސްތަކުން ޖަލްސާއެއްގައި މިސާލު) އެކަމު އާއްމު ދިވެހިބަހުގައި އަތޮޅުބަސްތަކުން ކުރާ ތަރުތީބުކުރަން ބަލައިލާއިރު އަތޮޅުބަސްތަކުގެ އިދާރީ އަތޮޅުބަސްތަކުގެ ބޭނުމައް ދަސްކުރުމުގައި ކުރުނުމުގެ ހަމަ ސްކޫލްތަކުން

ބޭރުން. ވީމާ ސުވާލުތަކުންވެސް މި ކަމާ ކަމާބެހޭ ފަރާތް ކުރިމަތިލާ ކަމެއް. އެކަމަކު އޭގެ ބޭރުން މި އާންމު
އާންމުކޮށްފައި ވެސް އެނގޭ ކުރިމަތިލާ ކަމެއް. ވީމާ ބަހައްޓާފައި އޮންނަ ފުރާ ފުރަތަމަފަހަރު އޮންނަ ނަންބަރު
ކަމެއް އެބައޮތޭ ބުނެވޭ ފުރަތަމަ ބަހެއް އަބަދުވެސް އެއީ ފަރާތް ބޭނުން ނިޔަމަބައެވެ. ފަރާތް ކުރިމަތިކުރެވެ.
މިފަދަ ބަހެއް އެހެން ބަހަކުން ބަދަލުކުރެވިދާނެ ވެސް ފަރާތް އެނގޭގޮތެއް ކުރެވެ. އަދި ފަރާތް ދިނަ
ދަނޑުބަލަކުން ނުބާ ހަމަ ނުވާވަރަށް ވެސް ކުރެވެ. އަދުލުއިންސާފުގެ ދިވެހި ބަހަކީ ދުސްތޫރީ ކަރަންޓު ވާހަކަ
ދެއްކުމުގެ ބާރުގެންވެސް ވިދާޅުވި ފުރަތަން އެބަހުން ހަނދު ހިސާބުތަކާއިވާ ބަހެއް. އެހެންވީމާ އެބަހުގެ ހަނދު
ހަމަހަމަކަމުގެ ބެހެއްޓި އަދުލުއިންސާފުގެ ހައްޤުތަކުން ފަރާތް ބޭރުން ބަހައްޓާ ކުރިއަށްގެންދާ ބަހެއް. އަދި
ފަރާތް ބޭރުން ފުރިހަމަކަމުން ގެނެސްދެވޭ ބަހެއް. ވީމާ މި ދައުލަތުން އަދުލުއިންސާފު ޝަރީޢަތުގެ ނިޔާވަޑުކަމަށް ބަލައިން.
ފަރާތް ދިނަ ބަސްބަހާ އަދި ބަދަލުނު އަދުލުއިންސާފުގެ ފަރާތް ހަނދުވެރި އެބަ އާންމު ފަރާތް ބޭރު
ފުރިހަމަކަމުގެ އަމިއްލަ ވާހަކަ.

އަދުލުއިންސާފުގެ ހިމާޔަތް ކަރުދާސް ބަދަލުތައް ނުހޯދާ ބަހައްޓައި ކަމުގައިވީ އަސްލު މި
ދެމެހެއްޓެނިވި ވާހަކަ ދެކެން އަދި ބަސް ބަހައްޓަވާ ވިޔަސް، އަދުލުއިންސާފުގެ މިންވަރު ފަރާތް ބޭރުން
ފުރިހަމަ ވާހަކަތައް، އެއީ އަދުލުއިންސާފުގެ ހައްޤުތަކާ ގުޅޭ ކަންކަމުގެ ބޭނުން ކުރެވޭ. އަދި އަދުލުއިންސާފު ހިމާޔަތް ބަހައްޓާ
އެހެން ވެސް ހިނގާ ކުރެވޭ. ދިވެހިބަސް ދިވެހިން ފާހަގަކުރަން ހަމައެކަނި ކަންތައްތަށް ނޫނީ
ވެސް އަދުލުއިންސާފު ހިމާޔަތް އެބަ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބަޔަކުން ބަޔަކުވެރިއެއް ޝަރީޢަތުގެ ޤަޟިއްޔާތަކުގެ ފަރާތް
ކުރިއަށް ބަހައްޓާ އަދުލުއިންސާފުގެ ބަޔަކީ އެހެނި. އެކަމަކު ދިވެހިބަސްކަމަށްވާ ޤާނޫނީ އަދުލުއިންސާފުގައި
މިބަސް ދިވެހިބަހުން ނުހައްޓާ އަދުލުއިންސާފު ހިމާޔަތް އަދި. މިގޮތުން ހަމަހަމަކަން ވަރުވަރުގެ ބަސް
ދިވެހިބަހުން ފަރާތް ދެކެ ބަލާ އެހެން ހިންގުމަށް އެބަޔާ. އެކަމަކު އަދުލުއިންސާފު މިތާނގެ ނަގާތަން ނުލިބޭ.
އެހެންނަމަވެސް ދިވެހިބަސް ބަޔަކީ ޤާނޫނު އަދުލުއިންސާފުގެ ޝަރީއަތުގައި ހިމާޔަތް ޤާނޫނީ ހަމަހަމަކުރުމަށް ނުބައި ދިވެހި
ބަސްހިމާޔަތް އަދުލުއިންސާފު ހިމާޔަތް. އަދުލުއިންސާފު ހަމަހަމަކުރުން ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ޝަރީޢަތްތަކުގެ ބަހުން. ވީމާ
އެއީވެސް އަދުލުއިންސާފު ހަމަހަމަކުރުމަށް ބަލައި ދިވެހިބަހުން ފަރާތް ކުރިއަށް ގެންދިއުން.
ހުރި ބަލާ އަދުލުއިންސާފުގެ ސަރަޙައްދު އަދުލުއިންސާފުގެ ގޮތް ހިމާޔަތުގައި މި ބަޔަކީ ޝަރީޢަތް ދިވެހިބަސް
ހިމާޔަތް. އަދުލުއިންސާފު އިސްލާމް ބަރާބަރު ދިވެހި ހިމާޔަތުގައި މި ބައިގެ ހިމާޔަތް. އެކަމަކުވެސް
ދިވެހިން ބަލާ. އެކަމަކު ޝަރީޢަތުގެ ހިމާޔަތް ދިވެހި ބަހަކީ ބައިގެ ބައި ޝަރީޢަތް ބަދަލު ސަރަޙައްދު. އެއީ މިއީ
ވެސް ފަރާތް ސާފުކަން ބޭރު ސަރަޙައްދު އަދުލުއިންސާފުގެ ކަންތައް ކަމެއްގެ ވެސް އެއް ޝަރީޢަތުގެ ހިމާޔަތުގައި
އިންސާނިއްޔަތު އޭގެ މުސްތަޤްބަލު ބޭރުވެގެން ދޭ. އަދި ޝަރީޢަތްތަކާ ހަމަ ބަދަލުކުރުމަށް ކަންކަން ހަސަރާ
ވެގެން ދޭން ބައެއް. އަދުލުއިންސާފުގެ މި ގޮތުގައި ބާރުގެ ވެސް ބައިތަކަށް މި ހުރިހާ މިންވަރު ހުރި
މިންވަރުގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް. އެހެންވީމާ ޝަރީޢަތްތަކުގެ މިކަމުގެ ސަރަޙައްދުތަކުން ފަރާތް ބޭރުން ދިނުމަށް
އަދުލުއިންސާފުގެ ބޭރުން ވެސް. ކުރީގެ ހިމާޔަތް ހަމަވެސް އަދި ބޭރު މިންވަރު ހިމާޔަތް ނަހަމަވެސް ކަމަކަށް ދުވަހު
އެއްބަސްވުން ހިމާޔަތް ބަޔަކަށް ފާހަގަކުރުން ހިނގާ ޝަރީޢަތުން ކުރެވޭ އެކަމަކު ކަމެއް ހިމާޔަތުގެ ކަމަކީ ބައިތަކަސް
ހިމާޔަތްކުރުމަށް. އެއްބަސްވުމުގެ ދައުލަތް ހިމާޔަތް މިންވަރު ހިމާޔަތް އެއްބަސްވާ ކަމަށް ސަރަޙައްދު

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަންތައްތަކުގެ ގޮތަކަށް. އާދޭ! އަޅުގަނޑުމެން ވާހީ ކޮން ގޮތަކަށްތޯ! އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަދި.
އެމީހުންނާ ވާހީ، އެއްބައިވަންތަކަމާ އަމިއްލަ އެކަމުގައި އަމިއްލަކޮށް ގޮތުގައިވާގޮތުން އަމިއްލަ ފާހަގަ ކަމަކަށް.
ނުވަތަ އަމިއްލަ ވަރަށް ފުރިހަމަ ވަރަށް ބޮޑުންޏާއި އެއްބައި ކަމަށް އެ އެއްބައި ފާހަގަ ދެކެން. ނުވަތަ އެ
އެއްބައި އަމިއްލަ ވަރަށް ގޮތް، އަމިއްލަ މިހާރު ނުވަތަ އަމިއްލަގެ ބައެއް ކަމުގައި ފާހަގަ އެބަޖެހޭ. އަދި އެ
މިހާރު އެއްބައިކަން ނުވަތަސް، އަދި ކުރިން ދެންނެވި ކަންތައްތައް ނުވަތަ މިއަދުގެ ހިތް ދަރުމަވެރިން ކަމަށް
އެއްބައިކަން އޮތީ ނުވަތަސް އަމިއްލަގެ ތަޢުލީމުދޭން. އަޅުގަނޑުމެން މުޅިން ކަންތައް މުދަލާއި
ސަރުކާރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން މި ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކުރު ވަނީކަމު ކަންތައްތަކަށް އަދިވެސް ގޮތަކަށް
އެބަޖެހޭ. ކިހިނެއްތޯ އެކަން ކުރާނީ؟

ދަރިންގެ ހިތްވަރު ތަޢުލީމުދިނުމުގެ އަދި ކިޔަވައިދޭ އެކަމުގައި ވާކަން ނުވޭ. އެކަން
ކުރާނެ ގޮތަކީ ދެވަނަ ހިތްވަރުކުރަން އެބަޖެހޭ. މިހާ ދަރިވަރުންގެ އަގުބޮޑު ކުރި އެއްބައިކަމާ ފުރުޞަތު ސަލާމަތީ.
މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އަމިއްލަކަމުން ކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެދުނު އެއްބައިކަމާ އެމީހުންނާ
ވަރަށް ބޮޑުން ވަރަކަށް ކުރުވަތުން. އަޅުގަނޑުމެން މިއީ އިޙްތިރާމާ ދަރުސްތަކާއި ޢިލްމީ. އެކަމާ
ކުދިންނަށް ބަލަން ވަރުގަދަ އެބަޖެހޭ އެކަން. ބަލަ އެދުނު އެއްބައިކަން. އެކުދިންނަށް ވިސްނުން
އެބަޖެހޭ، އަދި އެކުދިންނަށް ފުރުޞަތު އެބަޖެހޭ އެކުދިން ކުރިމަތިވެގެން އެހެން މިސްކިތުން އެއީ އެދުނު
އެއްބައިކަން ހަދައިގެން އަމިއްލަ. އެކުދިން ގޮތުގައި އެއީ އަމިއްލަ އެއްބައި ބަލަހައްޓާ ބަލައިކަމުގެ އަދި
ނުވަތަ ހިންގައިދޭން. އެހެންވީމާ ދަރިވަރުގެ ބޭނުންތެރިކަމާއި ކުރިއަރުވުމުގެ ވަރަކަ ކުރުކުރަކަން
އަޅުގަނޑުމެންގެ މަދަރުސާތަކުގައި. މިއަދުވެސް މި ތަފާސީލުކަން އެކަން ބޭނުންވެދޭން ވަރަކަށް ދަރުކަތައް
ކުރެވުނުކަން އަޅުގަނޑުމެން ނަގަން. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑުމެން އެދުވެރިކަން އިންސާނުކަމުގެ ކުދިންނަށް
ވިސްނައިދޭން އެކަން ބޭނުންތެރިކަން. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން އެކަމުގައި ކުރި ގޮތްތެރިކަން ނުވަތަ
ގޮތުކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮތް ބައެއް ކަމުގައި އެކަންކަމުގައިވާކަން އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިދޭން
މަސައްކަތްކުރަން. އެހެންވީމާ މިދަރިވަރު ގޮތުގެކަން ތަޢުލީމުދިނުމަށް ވަރަށް ގާތުގަ ދަރުސް
ކުރުމުގެ ފުރުޞަތަކަށް އަޅުގަނޑު. ދަރުކަން. އެހެންވީމާ ދަރިވަރުންގެ މަސައްކަތް ކުރުކުރުދަރުގެ ހިތްވަރުގައި
ތަޢުލީމުދިނުމުގައި މިހިރަ ބޭނުންތެރިކަން ކަންތައްތަކުން ކަމުގެ ވަރަށް އެބަހުރި. ޙަޤީޤަތުގެ
މަސްޢޫލިއްޔަތު އެއްބައިވަންތަކަމާ ނުން މިހެން މިދަރުސްތަކީ. މުދަލާ މަސްޢޫލިއްޔަތުގެ ވަރަށް
ބޭ: މުދަލާ ކުރިއަށް ހަދާ އެކަން ކުރަން. އެކަމުގެ މުޅިކަމުގެ ބައިގައި ފުދޭ ދައިރާއާ ގުޅިގެން
ތަޢުލީމުގެ ސަލާމަތީ އެކަމުގެ ދަރިވަރުންގެ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑު އެދުނެވެ.

ދެން އޮތީ ކުދިންގެ ހިތް ދަރުމަވެރިކަން ކުރަން އެއްބައިކަން ހުރުން. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދަން ކަމެއް. އެއީ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ދަރިވަރުން ހަދާ ވަރަށް އަހަރުގެ ބަޔެއް.
ދަރިވަރުން އަޅުގަނޑުމެން އެދޭގޮތް އަދިވެސް މިހާރު ދެކެން ބަޔެއް. ދަރިވަރުން އެއީ ބައިވެރި ބައިން
ވަރަކަށް ނުވަތަ ބަޔަކު އެކަން އެއްބައި ކުރުބައި ދެނެ. އެހެންވީމާ މަދަރުސާ ބައެއް

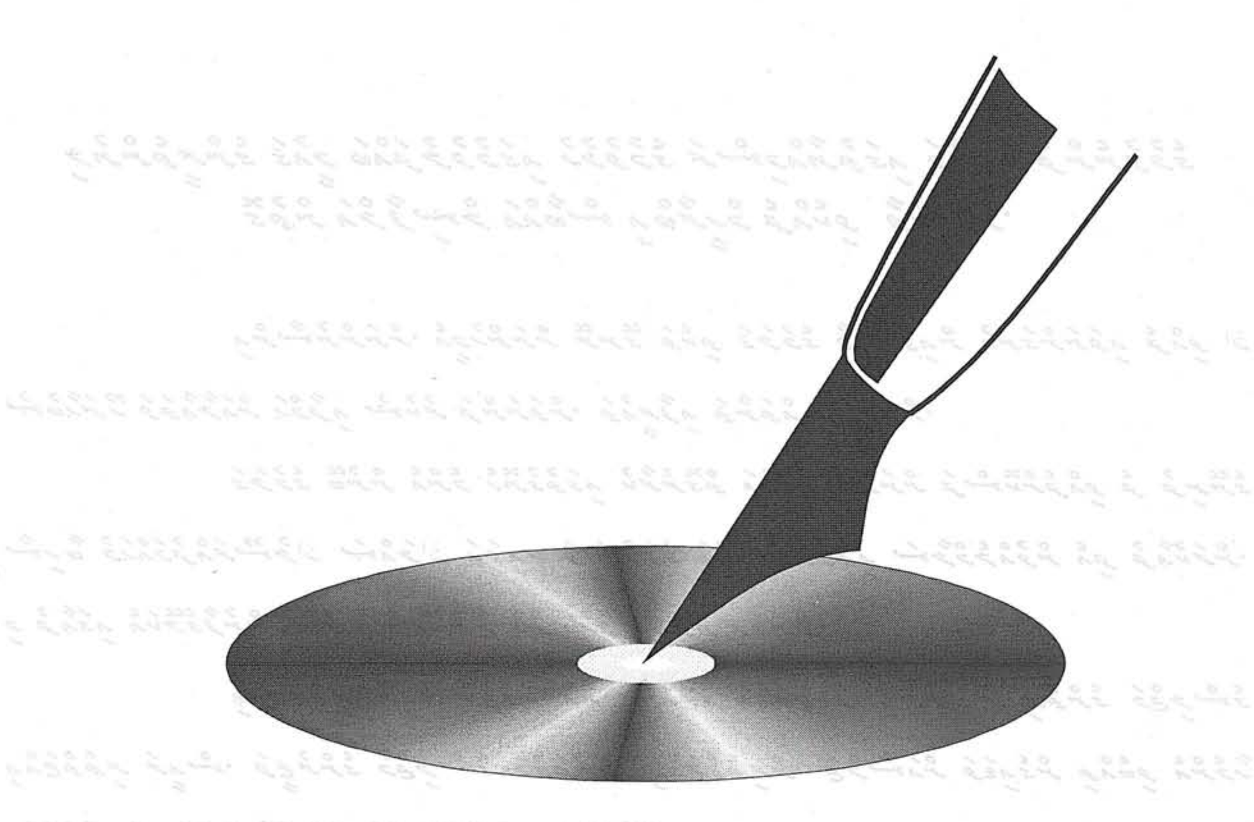
ދިވެހިބަހަކީ· މުޙައްމަދު އަމީނުގެ ބައިތެއް ކަނޑިތެރި އަރުވަސްޖެހިގެންދާން އިވުމުންދާ ބައިތެއް އޮވޭ·

އަސަރާއި އަދި ފާނުކަމުގެ އެކިބަސްބަހުން ހަދަ ފުރިހަމަކޮށް
އަސަރުގަދަ އަދި އެންމެ ފާނު ބަހަކީ މަގަން މި ދިވެހިބަސް·

މިއީ ވަރަށް ގިނައިން އަރުވަސްޖެހިގެންވާ ބައިތަކުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ބައިތެއް· މިސާލު އެބައިތުގައި މިއުޅޭ ފަހަރުން އަރުވަސްޖެ ގޮތުގެ ބާވަތުގައި ދިވެހިބަހަކީ އަރުވަސްޖެހުމުގެ މާތަކީ ބަސްކަމަށް ވުމާއެކުވެސް އަރުވަސްޖެހުމަކަށް ހަދަ އަސަރުކުރަނިވި އަރުވަސްޖެހުމަކަށް އެގޮ ފާނުކަމުގައި މީރުކަން އިޙްސާސްކުރެވޭނެ ބަސް ކަލިމަގެ ކަނޑައެޅުން ހުރަހެއްވީން· އަދި ކަލިމަކަށް ދަސްކުރަންވެސް ދަތިވީން· އެގެމަދުގައި ގެންގޮސްފަވެސް ދެވޭނެ· މިކަންކަން މިގޮތަށް ކަނޑަހޮޅުއަޅާ ތިބޭޒުވާނުން ކަންތައްތަކާއި ވަރަށް ދުރުހެލި ކަމެއް އެބައޮތް· ތިބޭޒުވާނުން ކަންތައްތަކާއި އެންމެ ދުރުހެލި ބައެއް ކަމަކީ ކަލިމަ ޝާއިރުގެ ދިރުމާއި ވާހަކައެވެ ލިޔުއްވުމަށް، ވަތްމަރުވެސް ނިމުމުގެ އަދާކުރި ލިޔުއްވުމަށް ކަލިމަގެ ހިސާބު ދަރަޖައިގެ ނަތީޖާ ލިޔުއްވީން· ކަލިމަގެ ހިސާބުދަރަޖައިގެ ގޮތަށް ލިޔުއްވުމަށް ދަރަޖަވާއިރު ލިޔުއްވުމުގެ މާނަ މިއުޅޭބައި ނަމިސްކުޅުވުމުންއާވެސް ވިސްނުމުގެއިރު· ލިޔުއްވުމުގެ މާނައިގެ ބައިތަކުގައި މިބައި އެކުއެކުގައި ހަމަ ހާމަކަމާއި ހިތުގެ ދުވާލުގެ އެހެން ދުރުގައި ލިޔުއްވުމަށް ކަލިމަގެ މާނައިގެ ވަސީލަތަކާ ބޭނުންކުރުމަކީ ކުރަހާލާނަމުގެ ތިބޭޒުވާނުން ކަމުގެ ބޭނުން ހިންގައިދެ· ޝާއިރުކަން ތަޢުބީރުގައި އަރުވަސްޖެހުމުގެ ތާރީހީ ކަމެއް· އެނގޭނޭ ގޮތުން ޝާއިރުވެރިވާ ކަމަށް ވާހަކަކާއި ކުރަހާލާނަމުގެ ތިމާއިރުކަމުގެ ކުރަހާލާއުމަކީ ގޮތުގެ ޝާއިރުވެރިކަން ދިވެހިބަހަކަށް އެހެއްދެވުން ކަމެއް· މިގެ މާނައިގެ "ޤަދީމް އެނބުރި ރާއްޖެ" ކަމުދަށް ވާހަކައިން ނުވަތަ "ޤަދީމް އެނބުރި ރާއްޖެ" ވެސް އޭގެ ޒަމާނު ހުރި ސިފައެއްގައި އެކަށް ހުރިހާގޮތް ކަމުގެއެއްގެ އަރުވަސްޖެހުމުގެ ތަރުތީބު ގަދަވާން ގޮތުގަނޑު މިހާރަކަ ޝާއިރުވެރިވާ ކަމުގެއެއްގެ ސިފައިގައި ކުރަހާލާނުގޮސް އެއީ ވަރަށް ރަނގަޅު ބޭނުންތެރި ކަމަކަށްވާނެ·

އަރުވަސްޖަހަން ކަނޑައެޅުއްވުމާ ވަކިވެސް ހަދުވާލި· ތިބޭޒުވާނުގެ ސަލާމަތަކަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝާހިރުވެރިވަން· އަދި ތަކުރާރުކުރަން ދަރަޖަވާ ލިޔުއްވުމަށްޓަކައި މިކަމުގައި ވަރަށް ބޮޑު ހިއްސާއެއް ކުރުއްވީން ބައެއް· ގިނައީއެއް· އެނގޭތީވާ ތިބޭޒުވާނުގެ ހިއްސާ މިކަމަށް ދެއްވާކަމުގައިވާ އަރުވަސްޖެ ހިކަރަށް· ފަރުވާތެރި ދެއްވާކަމަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝާހިރުވެރިވަން·

ވައްސަލާމު ޢަލައިކުމް.....

ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ގައުމީ ބައްދަލުވުން

19، 20 ޖުލައި 2000، މާލެ.

ބައްދަލުވުން ހުޅުވުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގައި

ގައުމީ މަރުކަޒުގެ ރައީސް ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅު

ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުމުގެ ހުޅުވުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގައި މަރުޙަބާ ދެންނެވުމުގެ ގޮތުން އަލްފާޟިލް އައްބާސް އިބްރާހީމް ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅު.

އިންސާނުންނަށް، އެމީހުންނަށް ނުނިމޭ ތަކެތި ގަދަރުގެ ވާޖިބާއިން އުނިގަނޑުކަމައި ދެއްވި الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ޙަމްދާއި ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ދަންނަވަން.

ގަދަރުގެ ބޮޑުތަން އެންމެ ހުރިހާކަމެއްގައި ކުރިއަރުވައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަސްކޮށްދެއްވި ދެ ދުނިޔޭގެ ސަޢާދަތް ލިބިގަތުމުގެ މަގުދައްކަވައިދެއްވި ރަސޫލުالله ޞައްލައްالله ޢަލައިހި ވަސައްލަމާ އަށް ޞަލަވާތާއި ސަލާމް އެދި ދުޢާކުރަން. މި ދުވަހަކީ އަހަރެމެންގެ ޤައުމަށް ބޮޑު ދުވަހެއް ކަމުގައި ބުނެވިދާނެ ގޮތަކީ އަޅުގަނޑު ބަލައިލާ ހިތަށް.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. ނާއިބު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ގޮތުން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ޤާނޫނުއަސާސީ ވަޒަންކުރުން ބޭއްވި އެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އައްސަލާމު ޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުالله ވަބަރަކާތުހޫ..

މި އެއްވުމަކީ ފަހަރުގެ މަތީގައި ހުރި އަޅުގަނޑުގެ އެންމެ ބޮޑު ވާޖިބެއް ކަމަށް ދެކޭތީ މި ބާރުތަކަކީ ހުރި ބައްދަލުވުމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބާއްވާލާ ބޮލަކީ ދެއްކީ އެ ރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދިނަ ބަދަލު އެއްވަނަކަން އެއްވާ ހަމަހަމަކަމާ ދެމެހެއްޓުމާ ގުޅޭ ޤާނޫނީ އުސޫލަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވި الله سبحانه و تعالى އަށް ޙަމްދުކުރާ ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ޤަވާޢިދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޅި ބިމާއި އެ އެންމެ ބާރުގަދަ ޤައުމެއް ކަމަށް ދެންނެވުން.

އާދެ! ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުމަކީ މިއީ ހަމަ ބާރުގަދަ ޤައުމީ ދެންނެވުން. މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ ހައްގު އެންމެ ބޮޑަށް އެންމެ ދިފާޢުކުރާ ކަރުދާސް ބަޔާންކޮށް ޤައުމުގައި. ދިވެހިރާއްޖޭ ބައިވެރިކަން ހިފެހެއްޓުމަށް ޤައުމީ ބައްދަލުވުމުގައި އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްޤީ ބޮޑުކުރުމަށް. މި ޤައުމުގައި ވަކިން ހުށަހަޅާ ބޭނުމަށް އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ގެންގުޅުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛް މައުމޫން އަބްދުލްޤައްޔޫމް. އާދެ! މި ބައްދަލުވުން ހުޅުވުމަށް ދެއްވުމަށް ވަޑައިގެން ދެއްވުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބައްދަލުވުން މާތްކޮށްދެއްވި ކަމަށްޓަކައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ހާއްސަ ޤައުމީ ޝުކުރު ދަންނަވަން.

ހަމަ އެންމެ ބާރުގަދަ ކަންތައްތަކެއް އެކިވަޒަންތަކުގެ ފަރާތުން އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން އަބްދުލްޤައްޔޫމް ދިވެހި ޤައުމީ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދުވަސްތަކުގައި ވަރަށް އަދިވެސް ވަރުގަދަ. އެކަމަކު ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ހިމާޔަތް އަދި، އެހެން، ބަލާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ ބާރު އަޅުގަނޑުމެން ގެންދިޔުމަށް. އަދި އޭގެ އިތުރުން ޖުމްހޫރިއްޔާ ޤާނޫނީ ގޮތުން އެ މަގުސަދު އަދިއެކަމަށް ގޮތްތަކެއް ރައްޔިތުންގެ ޤާނޫނީ ގޮތުން ގެނދެވޭ ވަސީލަތްތައް އެއް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ޝައުޤުވެރިކަމާއި ވާހަކަ ޤާނޫނީ ގޮތް ކަމެއް. މި ސަބަބަކީ ހުރި

ރާއްޖޭގެ ދިރިއުޅުންތެރިންގެ ބައްދަލުކުރުމުގެ އިޖުތިމާޢީ ކަންތައްތަކުން އެއްކޮށްފައި ފެނޭ އެނގިގެންދާ އެހެން އެއްގޮތަކަށް ބާރުވެރިވެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްޤީގައި ހިތްވަރާއި އަޅުގަނޑު ހިތުން ދިރިއުޅުމުގެ ބާރުވެރިކަން ގެނައުމަށް ކުރިއަރައިގެން ކަރުދާސް ކަމެއް. އާދެ، މި ހުރިހާ ސަބަބަކަށްޓަކައި އަދިވެސް އެއްފަހަރު ދިރިއުޅުމުގެ ރަށްތަކުން އަޅުގަނޑު މަޖުބޫރު ވެއްޖެއެވެ.

އާދެ! މި ވަޒީފާގެން ދިއުމުގެ ބާރުވެރިން، ކޮންމެ ބާރުވެރިވުމަށް ފަހަރެއް ބެލި މަސައްކަތްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަޒީފާގެން ދިއުމުގެ ބާރުވެރިކަން އަޅުގަނޑުގެ ވަޒީފާތަކެއް. އެކަންކަމާއެކުވެސް ދިމާ އެކަމާ ބާރުވެރި މި ތަރައްގީގައި ބައިވެރިވާ ވަޒީފާގެން ދެއްވާ އަދި މި ބައްދަލުކުރުމުގައި ބައިވެރިވެދިނުމަށް ދެއްވުމަށް ވަޒީފާގެންނެވި ކަމަ ދިމާ ބާރުވެރިންގެ ހިތްޕުޅުގައި ރާއްޖޭގެ ދިރިއުޅުންތެރިކަމަށް އެކު ޚިދުމަތުގެ ބޭނުންކަން އަޅުގަނޑު ވަޒީފާދޭކަށް. އެކަމަކަށްޓަކައި، ދިމާ ހުރިހާ ބާރުވެރިންނަށް، އާދެ! ޖަމާއަތްތަކުގެ ބާރުވެރިންނަށް، ކޮށް، މަޖިލިސްތަކުގެ ބާރުވެރިންނަށް، މަޤާމުތަކުގެ ދަރިވަރުންނަށް، އަދި ރާއްޖޭގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުގެ ގޮތުގެ ބޭފުޅުންނަށް، މިހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް، އަދި އަމިއްލަ ފުރުސަތު ބައިވެރިވުން ދިރިއުޅުންތެރިންގެ ގޮތުން ބައިވެރިވެދިނުމަށް ވަޒީފާގެން ދިމާ ހުރިހާ ބާރުވެރިންނަށް އަޅުގަނޑު މަޖުބޫރު ވެއްޖެއެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބައްދަލުކުރުމަށް މިގެ ކުރަ ދިވެސްކަމެއް ކުރިއަށް އަޅުގަނޑުމެން ހިންގުމަށްޓަކައި ގެންގުޅެވިދާ ބައްދަލުކުރުމެވެ. އާދެ! ތިޔަތަކަން ދަންނަވާލަނީ 1999 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން މިއަހަރު ބައްދަލުކުރުމުގެ ބާރުވެރިން ހިންގުމަކީ. އެކު އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުކުރުމުގެ މަޤްސަދުއްކަމަކީ ވިސްނައިލައި އޮތް ސާސްކަމަށް ދިމާ ދިރިއުޅުމަށް ތައްޔާރުވުން. މިއަހަރު ގޮތަކަށް ގެންދިޔުމަށް. އެކަންނަމަވެސް ކަންދިމާވި ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް 1999 ވަނަ އަހަރުގެ ތަރައްޤީ އެ ބައްދަލުކުރުން ބޭއްވުމަށްވީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ވަސީލަތެއް މި އަހަރު މި ބައްދަލުކުރުން ބޭއްވީމެ. އާދެ! ބައްދަލުކުރުން ބޭއްވި ދުވަހު މި އަހަރުގެ ދިރިއުޅުންތެރިންގެ ދުވަސް ކަމުގައި ގެންދަން. ދިރިއުޅުންތެރިންގެ ދުވަހު ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ތެރޭ މަހުގެ އަންގާރަ ދުވަސް. އާދެ! އެއީ ރާއްޖޭގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ޝަހީދުވެވަޑައިގެންނެވި ސުލްޠާނު ކުރިއަށް ވެރިކަމުގައި ދުވަސް. އެކަންވީމާ އެޒަމާން ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅުންތެރިންގެ ދުވަހެއް ކަމަށް މި ފާހަގަ ކުރެވޭ ތެރޭ މަހުގެ އަންގާރަ ދުވަސް. މި އަހަރުގެ ތެރޭ މަހުގެ އަންގާރަ ދުވަހު ދިއުމަށް ބޭނުން ދުވަހަކަށް ކަމަކަށް ފުރުޞަތުދީފައި ކުރެއްވުން މަސްއޫލިއްޔަތެއް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާ ފުރަތަ ކުރުމަށް މި ގޮތަކަށް، ދިރިއުޅުމުގެ ދިރިއުޅުންތެރިންގެ ގައުމީ ބައްދަލުކުރުމެއްގެ ސިފައިގައި. އާދެ! މިއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލީ މިގޮތުން ބޭއްވި ފުރަތަމަ ބައްދަލުކުރުމެއް ގޮތުން ދެންނެވުމަށް ކުރަކަން ނުވާނެއެވެ. ކޮންމެއަހަރަކު މިއީ ވަރަށް ބޭނުންތެރި އަދި ވަރަށް ބާރުދޭ ބައްދަލުކުރުމެއް ކަމުގައި ވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން.

ކުރިން ދެންނެވިހެން މިބައްދަލުކުރުން މިއިރު އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ހިންގުމަކީ އިތުރުވެސް މިހާރު މިބައްދަލުކުރުމުގެ އަސާސީ މަޤްޞަދު ވަނީ ވަރަށް ބާރުވެރިން ކުރިއަށް ޖެހިލައި. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެއް ސަބަބަކީ ވީނަ ސަބަބަކަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މިބައްދަލުކުރުން، މިވަގުތު މިބާރުގެ ބައްދަލުކުރުން މިއީ ވަރަށް ފުރިހަމަ

ބައްދަލުވުމަކަށް ވެގެންދާނެއެވެ. އެނިގިފަޔަށްގެންނަވާނީ ފަދައިން ރޯޔަލްގެ ވިލިވިލިގެ ތަސައްވުފު އަދުވަސްޖެހުމުގެ
އިޢްތިޤާދީ ރައިސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅުއްވައި އިއްޒަތް ކުރެއްވި އިރު ވިދާޅުވެފައިވާ "ދިވެހިންނަކީ އެއްބަޔަކަން
ވާހަކައެކޭ އެއްބައިވަންތަ ޤައުމެއްގައި ޢިލްމީ ބައެއް ކަހުލަވިފައިވާނެއެވެ. އަދި ދިވެހިންނަކީ ދިވެހި ބަހަން ލިޔެ ކިޔާ،
ފުރުޞަތުހޯދާ ދިވެހި ތަރިކައާ އަދާކުރައްވަން ލިބިކަމާ ބައެކަން ވާނެއެވެ. އަދި: ތިޔަސަރުކާރު އަދުވަސްޖެހުމުގެ ހިތަށް
ވަޑައި ދިވެހިބަހުގެ ތަސައްވުފު އަދުވަސްޖެހުން ކުރަންތި ގައުމު ވަރަށް ރަނގަޅަށް އިޙްސާސްވެގެންދޭ. އަދި އާބާދުން
ތިޔަރުގެ ކުޅުނބުންގެ ދުވަހު ދިވެހި ބަޔާ ފުރާތަ ބަޔާނުކުރުއްވައި އިޢްތިޤާދީ ރައިސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅުގައި
ދިވެހިބަހަކީ ދިވެހި ބަޔަކުމުގެ އެއް ތަނބަކަށްވާނީ ވިދާޅުވި. އަދި އަދުވަސްޖެހުމުގެ ވަރަށްބޮޑު ކުޅުނބުންގެ ހިތްތަކަށް
ދިވެހިބަހަން ލިބި ޤައުމީސޫފީން. ސަލާމަތު އުފެއްދުމަށް، ތަސައްވުފް ކުރުމަށް އެދޭނަވާން ވަކި ގޮތަކަށް ތަނަވަސްކަމެއް.
އެދޭނަވާން ވިދާޅުވި ގޮތުގައި ދިވެހި ބަހުގެ އަދާކުރުމަށް ބަހަކަށް ބާރުއަޅުއްވައި ވާހަކަ ދިވެހި ބަހުގެ އަދަބަކީ
ދިވެހިން ފުރުޞަތުދީގެން ބޭނުންކުރަމުން ދިވެހިންގެ ހިތްތަކަށް ދިވެހިބަހަން ލިބިދެއްވުން އެއީ ކުރުން ދޭހަން ކަމެއް.
މިސަބަބުތަކުން އަދުވަސްޖެހުމާ ދެކުނުވާނީ އަދުވަސްޖެހުމުގެ މިއަދުގެ މިބައްދަލުވުން މިއީ ވަރަށް މުހިއްމު
ބައްދަލުވުމަކަށް ވެގެންދާނެއެވެ. މިބައްދަލުވުމުން ނުކުންނަ ނަތީޖާތަކަކީ މިދާނުލީ އަމާޒަށް ރައްޔިތުން ކުރުމަށް
އަދުވަސްޖެހުންތަކުން ކުރިޔާ މަސައްކަތްތަކުގައި ވަރަށް ފައިދާކުރާނެ މަގުތަކެއް ކަނޑައެޅިގެން ވެގެންދާނެއެވެ.

އާދެ، މިހެން އަދުވަސްޖެހުމުގެ ވެއްޓުގެ ކަންތައް ހުރިހާ ބޭރުގެ ކަންތައްތައް ހުރިގޮތްފެށި އެއީ
އަދުވަސްޖެހުމުގެ މިބައްދަލުވުން އޮޅި އަސަރު ފާހަގަކުރި ކަންތައްތަކެވެ. އަދުވަސްޖެ ދެންނެވީން މިއޮޅި އަދުވަސްޖެހުން
މިހާރު މިއޮޅު ދުނިޔެއަށް ވަރަށް ކުޅުނބުޅެ ދުނިޔެއަށް. އާދެ އަދުވަސްޖެހުމުގެ ބަސް ދާއިރާއިގައި އެނގެން ބަހަކުން
ދަންނަވާނަމަ "ގުޅުވާލައިގަތުން" ނުވަތަ "ގުޅުވާލު ވިލުދޭ" އެއްގޮތަށް ހިތާހުރެ ގެންގުޅޭ ދެވަސްވަރުން. ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ
ތަންތަނުގައި އެއްވެއްޖެހިގެ އާދަކާދަތައް، ތަވާރީޚް، އެއްބަހައް، ގެންގުޅުމުގެ ހިތާމަގައި ވަސްއަކަތް ކުރުވާ ބައިބަލާ
އުފުލުމާ ދުނިޔެއިގައި އަދުވަސްޖެހުމުން މިއޮޅި. މިގެ އަސަރު އަދުވަސްޖެހުމުގެ ތެރެއަށްވެސް ފޯރުވުން އެބަދާ.
އެއާއިއެކު ޗާލާކު އާ ޓެކްނޮލޮޖީ މި އަންނަނީ އަދުވަސްޖެހުންތަކުން ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތައް ގެންނަމުން. އާދެ
އަދުވަސްޖެހުންތަކުން މިޖެހިލީން ދުނިޔޭގެ ހަބަރުތައް ހިލޭ އަވަހަށް ނެރުންތަކާ ކައިރިން މިހާރު މިދަނީ ފެންނަމުން،
އިވެމުން. މިގޮތުން އަސަރު އަދުވަސްޖެހުމުގެ ލަ ހިތްތަކަށް ފެހިދޭން ދުސްކުރީންގެ ހިތްތައް ކަމަކަށްވެސް މިދަނީ
ފެންމުން. މިކަންތައްތަކުގައި އަދުވަސްޖެހުމުގެ ޖުމްލަޔެރިންގެ ކޮންޓްރޯލް އޮތުމަށް ވަސީލަތުގައިއެއް އިސްރާފް. އާދެ،
މިކަން ވަމުންދާ ގޮތް ޓެކްނޮލޮޖީގައި ދިއުމާއެކު އަދުވަސްޖެހުމުގެ ހޯރި އަދުވަސްޖެހުމުގެ ގޮތްތައް ޖިޔާފަތަކުރުން
ގެންދިޔުން އެއީ ޖުމްލަޔެރިންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް. އާދެ، މިހެން އެއްވެސް ކަމަކާ ގުޅިގެން، އަދުވަސްޖެހުން،
މިކަންތައްތައް ގެސްޓެމްނުދޭ ޖާގަތެރެއިނގެ ނުވަތަ ކުރިން މިދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީއާ މިކަންކަމާ އެއްގޮތައް ބޭނުން ތަކުރު
ނަތީ. ރަޙްމަތްގައި އެތަކެއްޤީމާ އެއްވަރަކަށް، އެޖޯގުރާފީއާ އެއްވަރަކަށް އަދުވަސްޖެހުމުގެ ގުޅުންތަކެއް، އަދުވަސްޖެހުމުގެ

މިޤައުމުގެ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭކަން އަމެރިކާގެ ސަރުކާރުން ދެނެގަނެ ކުރިއަށް ދެންނެވި ސަރަހައްދުން އެވަނީ، އަމެރިކާގެ ދެކޮޅަށް ގޮވާލާފައި، އެއީ، ބޮލްޝެވިކީންގެ ވެރިކަމުގެ ޙައްޤުގައި އަމެރިކާގެ ކުރިއަށް މިވެރިކަމުގެ ބާރުގައި އެއްވެރިކަމުގެ ބާރު ބޮޑު ބައެއް، އެކަމަކު އެއްވެސް މުޅި ބަޔަކަށް ބޭނުންކުރެވުނު ނޫން.

އޭރު، މިޖަމާޢަތުގެ އާ ބޮލްޝެވިކީއަށް އަމެރިކާގެ ދިފާޢީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން މުޅި ވަރަށް މުހިއްމު ކުރިއަށް ދިޔުމަށް އެކު ދެވަނަ. އޭރު، އަމެރިކާގެ ދިފާޢީ ބާރު ގޮތް މިޤައުމުން ކުރިއަށްދިޔަ، ސޯވިއެޓްއިއްތިޙާދުގެ އިތުރުން ވިލާތް ޚާއްޞަކޮށް ސިޔާސީގައި. މިއަދު އަމެރިކާގެ އެ ޚާއްޞަ ގޮތް އެއް ގޮތްގެ ސިޔާސީގައި ބައެއް ދައުލަތަށް، އަދި ދެންނެވީމެވެ! މިޖަމާޢަތުގެ އިޤްތިޞާދީ ނިޒާމު ދިޔައީ އެ ބައެއް ޤައުމުތަކަށް ގޮތުގެ ސިޔާސީ ހަރަކާތްގައި މިއަދު އަމެރިކާގެ ދިފާޢު ބާރު ގޮތް އެކަށީގެން. މިޖަމާޢަތުގައި އަމެރިކާގެ އިޤްތިޞާދީ ނިޒާމުގެ ދުނިޔޭގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އަމެރިކާގެ އިސްތިޢުމާރު ދެއްކެވީ. އޭރު، އެއްބަޔަކާ ބޮލްޝެވިކީއާ އެކު ކުރިއަށް ދާނެކަމަށް އަމެރިކާގެ މިއަދު މިވަނީ ވަރަށް އެކަށީގެން ކުރިންވެއެވެ. އޭރު، މިޤައުމުތަކުން މިއިން ވަރަށް އެކަށީގެން ކުރިއަށްދިޔައެވެ.

އޭރު، އަމެރިކާކަން އަމެރިކާގެ ވިޔަފާރި ނޫނީ، އަމެރިކާ މިޤައުމުން ގެއްލި މުޅިން ދުނިޔެ ބޮޑު ހަނގުރާމަ ދަންނަވަން. އޭރު، މި އާ އިޤްތިޞާދު، އާޚިރުއަށްވެސް ހަނގުރާމަ ދަންނަވާގެ ގޮތުން މިވަނަ އަމެރިކާ މިދަންނަވަމު.

ބަޔަކުގައި، ދަންނަވަންޏާ، އަމެރިކާ ޖަރުމަނުގެ ފައިދާ. އެއްބަޔަކަށް ދަންނަވާ ޖަރުމަނުގެ ވަސީލަތް މިހާ. ޖަރުމަނުގެ ވަކި އަދާކަށް މިހާ. އެއްބަޔަކާ ވަޒަނާ ބޮޑު ބޮޑުވެގެން ޖަރުމަނުގެ އަލްމާނިޔާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އަމެރިކާއަށް ބަލާ ވަކިގޮތަކަށް ކުރިން. އަމެރިކާގެ ނިޔާއިގައި އިންސާނިއްޔަތަށް ހުރިގޮތް އަނެއްކާ. އެއްބަޔަކާ މިނަކަ ވާނާކަން އަމެރިކާއަށް ދެވުނު. އޭރު، ބަޔަކުގައި ޖަރުމަނުގެ ވާސިލްވުން އަމެރިކާގެ އުނދަގޫތައް ވޭތުވެދިޔަ ގޮތަކަށްވެސް، ޖަރުމަނުގެ އަލްމާނިޔާގެ ބޮޑުގައި ވަރަށް ބޮޑު ވަސީލަތްތައް އަބަދުވެސް ވަޒީފާތަކުން އަމެރިކާ ޖަރުމަނު ބައިނަލްއަޤްވާމީ، އިންސާނުންނަށް މިކަމުގައި އިތުރު އެހީގެ ރައްޔިތުން އެހީވުން ނުވި ދަރުބާރުގައި އެ ގެއްލި ދިޔައީ. އެއްވެސް މިހާރު އެއް ނުލިބޭ. ދުވަހު ބޮޑުތަކުގެ ބަޔަކުގެ އެކިވެރިން އަދި ހިތްވަރު އެހެން ސަރުކާރުގެ އެއްވެސް އެދިއްޔާ. މިހާރު އަމެރިކާ ދުނިޔޭ ނިޒާމުގެ މިޖަމާޢަތުގެ އާ ކޮންމެ އިޤްތިޞާދު ބައިނަލްއަޤްވާމީ ކަމަށް އިޤްތިޞާދީ ދުވަހު ބާރު އަމިއްލަ ބޮލްޝެވިކީން ބައިގެ ބޮޑުކުރުމަށް ބަޔަކަށް ނުވެއެވެ. އެއްބަޔަކަށް ޖަރުމަނުގެ ޚިޔާނާތްކަމުގެ ދުރުގައި ދިފާޢީގެ އެއްބަޔާ ބައިވެރިވީ، އެބައިމީހުންގެ ބައިވެރިވީ، އެމީހުން ޚިޔާނާތް އެހެން ބޮޑުކަން ބައިވެރިކަމުގެ ބާރުދަންނަވަން ގެންދާ.

އެއްބަޔަކާ ޖަރުމަނުގެ އަލްމާނިޔާގެ ސަރުކާރުގެ ދުވަހު އެހެން ހުރިހާ ކަންކަމުގައި ބޭނުންކުރުމުގައި. އޭރު، ކުރިއަށް ކުރިއަށް މިޤައުމުގެ ވަކިވެ ވަކިން ހަދައިދާ މިޤައުމުތަކުގެ. އޭރު، ޖަރުމަނުގެ އަލްމާނިޔާގެ ސަރުކާރުގެ މިދަންނަވާ ދިޔަ ގޮތަށް.

އިންސާނީ ތަރުބިއްޔަތާއި ފުރިހަމަވެގެން ނުދާނެ ޖަމުޢިއްޔާ ރައްކާތެރިކުރުން. ޖަމާޢަތުގެ އަޚްލާޤީރުން ދެވޭ އިންސާނުންގެ ތަރައްޤީއާ. އިންސާނުންގެ ތަރުބިއްޔަތަށާ ޖަމާޢަތުގެ އަޚްލާޤީރުން، އާދަ ތަޢުލީމުދިނުން އަސާސީކުރުމަކީ އިންސާނުންގެ ޝަޚްޞިއްޔަތަކަށް. އިންސާނުންގެ އިޖްތިމާޢީކަން. އެކަށީގެ އިންސާނުން ކަނޑައެޅުނު ކުރިމަތި، އިންސާނުން ނުކަނޑައެޅު ކުރިމަތީ މިނިވަން ކަމުގެ އެކިކިތަންތަން ކުރިމަތިން ކަނޑަތު. މިކަން ކުރާ ކަނޑައެޅުނުކަމުގެ ނުވަތަ ނުކަނޑައެޅު ކުރަނީ ނިންމުން އޮތީ ކަންތަ މިހާރު އެކިކަމުގެ ޙަޤީޤީ ސިފަވެރިކަންތަކެއް ނިންމުން.

އަދި. ކުރިން ދުނިޔޭގައިން ތަޢުލީމުދިނުމުގެ ތަޢުލީމަކުން އެއްބަސްވުމެއް ތަރުބިއްޔަތު އަންނަ ބަދަލުކަން

އަސްލުއަޑުން. އަޚްލާޤުގެ އަދިއެކު ހިތްވަރު ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ތަޢުލީމާއި. މިޝަރުޢަކަށް އަޚްލާޤުތަކަށް ސާފުގެ އަޚްލާޤު

ރޫޙާނީގޮތުން އެއް މިހަކަ ތަރުބިއްޔަތުގައި، އާދަ ވަރުވަރުން ދިވެހި ޙަޔާތުގެ އާއިލާއެއް ކުރުން މިކަމާ ކަމެއް

ކުރާނެ ވާޖިބު. އެކަން ދަރިވަރުނަށް ތަޢުލީމުދިނުމުގެ "އެކުވެރި" ވާހަކަ އަޚްލާޤު ހިފައި، އަޚްލާޤުތަކެއް އެކަމުގެ އިޙްސާސް،

އަދި އެކަންތަކުގެ އެކު އިސް އެދިކަކަން ކުރާން އަސަރު، ވާން ދޮޅު، ކުރިން ގައިމުވެއްޖެ އަޚްލާޤުތަކެއް ގެނދޭ. އާދަ.

ތަޢުލީމުދިނުމުގެ ތަޢުލީމު ދުނިޔަވީ ވާހަކަ ދަސްކޮށްދިނުމެއް، ތަޢުލީމުދިނުން ކުރާ ކަމަކަށް ދަސްކޮށްދިނުމެއް އަޚްލާޤު

މިވާހަކަ މިދަންނަވާ. ތިޔަބޭފުޅުން ވިދާޅުވިފަދަ އެކަން މިހެން އެއްބަސް ނޫނިއްޔާ މިހާރު އަހަރެމެންނަކީ

އަދިއެކަމާ އެއްވެސް އެބައޮތް. އަޚްލާޤު ދަސްކޮށްދީ އެއްވެސް އެއްގޮތް ކަމަކަށް. އެއްގޮތަކަށްވެސް. އެކަންކަމަކާ

އަޚްލާޤު ދަސްކޮށްދިނުން. އެކަން މިހެންވެ ތަޢުލީމުގައި ނުދެކެއި، އެކަމުގެ ތަޢުލީމު ނޫނަކީ އެއް މިހެން އެކަން

މިހެންވެ ޝަރުޢީ، އެކަން މިހެންވެ ޙުކުމެއް އެއްކަމި އެކަމުގައި އެއް މިހެނެއް އެއްވާ ވަރަށް ތަރުތީބު ވާހަކަ. ވަރަށް

އެކަމަ އެއް މިހެން ވާހަކަ. އަދި އެކަން އެއް މިހެން ކަމެއް ދިރުވާ ވަޒަނު ދެން އަޅުގަނޑު ފިޔަވަޅު އަޚްލާޤީ

ނޫނީވެސް. އެކަންވީމާ އަޚްލާޤު ދަސްކޮށްދީ މިއުޅޭ ތަޢުލީމުދިނުމުގެ ތަޢުލީމުދީ ބައިވެރިވާ ވަޒަނު ކުރަނީ ވަރަށް

ބޮޑު ބޭނުން އެއިން ތިބޭފުޅުން އެއްކޮށް. ތަޢުލީމުދިނުން ތަޢުލީމުގައި އެކަމަށް ވިސްނައިދިނުމަށް ކަންކަމާ. އަޚްލާޤުތަކުން

ކުރެވޭ އިންސާނުން ބަދަލު އަމަލު ދިރިއުޅުމުގެ ކަމުގެ ދެބަޔަކަށް ވި ޚިޔާލުކުރެވޭނެ އަޚްލާޤުތަކުން އެކަން މިހެންގެ

ތަޢުލީމީގޮތުން އަޚްލާޤުތަކުންގެ ބަދަލު ބައެއްޗެހިކުރެވުނު އެބައެއްޗެހިކުރެވުނު ކުރިން ދުނިޔެގެ މުސްކުޅިކަން. އެކަންވީމާ އެކަށޭނެ

އަޚްލާޤުތަކުންނަށް ކުރުވަތި ތަޢުލީމުދިނުމުގެ ތަޢުލީމުދީނުން. އާދަ. އެތަޢުލީމުގެ ތަރައްގީކުރުމުގެ ވިސްނުމުގެ ބާރުކުރުން

އަޚްލާޤުތަކުންގެ މިބައްޔަށްވެސް ބޮޑުވެގެން ދިޔަކަމުގެ ގޮތުގައިވެސް އެއީ އަޚްލާޤުތަކުން މިބައްޔަށްވެސް ބޮޑުވުމުގެ އެކަމު

ހާއްސަ އެއްދޭ.

އާދަ. އަޚްލާޤުގެ ވާހަކަ ތަޢުލީމު ދިރުވެއްޖެވެސް. އެކަންކަމުގައެވެ މިހާރު ސަބަބުން އަޚްލާޤުގެ

ވާހަކަ ނިންމައިލާނީ އަދިވެސް އެއްބަހައި ތިޔަ އެކަމު ބޭފުޅުންނަށް ހިތުގެ އަޑުން ވަރަށް ފަހަރަކު ތަޢުލީމުދިނުން. އަދި ތިޔަ

ބޭފުޅުން މިއަދުގެ ތަޤުރީރުން ވަޒަޔަކާ ކުރުމަށް ހަކަތަ ހިތުގެ އަޑުން ޝުކުރުއަދާކުރަމުން.

އާދަ. ދުވަން އަޚްލާޤުގެ ވާހަކައެއް ކުރުމުގައި އެއީ އަޚްލާޤު ކުރިން އިސްލާމްދީނުގެ މިއަދު ނުރަނގަޅު

ހަމަޖެހިފައިވާ ދިވެހި ބަސްފޮތުގެ ސިޓީ ނެރެދެއްވުމަށް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ އަރިހުން އެދުން. އެހެންނަމަވެސް އޭގެ ކުރިން ސިޓީ ތައްޔާރުކުރާ ބޭއްވުމުން ހިނގާ ދިޔަ ކަންތައްތަކަން ކުޑަކުޑަ އެއްޗެއް ދަންނަވައިނާ ދިޔުމަކީ އަޅުގަނޑަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް ކުރެވޭފަދަ ކަމެއްނޫން. އަދި މިސިޓީ އަޅުގަނޑުމެން ތައްޔާރު ކުރެއްވުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމު ކުރިއަރުވާ މަރުކަޒުންނާއި [illegible] ކޮލެޖް އޮފް ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް [illegible] އެހީތެރިކަމެއް ލިބުން. [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމު ކުރިއަރުވާ މަރުކަޒުގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް ޑރ. [illegible]، ކޮލެޖް އޮފް ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަންގެ [illegible] ޑީން. ހަސަން ހަމީދު، [illegible] އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ހަމަ އެހެންމެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމު ކުރިއަރުވާ މަރުކަޒުގެ މުވައްޒަފުންނާއި ކޮލެޖް އޮފް ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަންގެ ޑީން. ހަސަން ހަމީދުގެ [illegible] ކަރިކިއުލަމް [illegible] އަލްފާޟިލް [illegible] ދަންނަވަން. [illegible] ކޮލެޖް އޮފް ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަން ޑީން. [illegible] އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރު ދަންނަވަން.

[illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ކޮލެޖް އޮފް ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަންގެ ފަރާތުން [illegible] ދިވެހި ބަސްފޮތުގެ ސިޓީ ނެރެދެއްވުމަށް [illegible].

ދިވެހިޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން ނިންމުމުގެ ޖަލްސާގައި ޝަރަފުވެރި ވަޒީރު އަލްއުސްތާޛް އަބްދުއްރަޝީދު ޙުސައިން ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅު

بسم الله الرحمن الرحيم

މަތިވެރި ރިޔާސީ ވަނަވަރާ، الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ޙަމްދު ޝަނާ ދަންނަވަމުންނާއި އެކަލާނގެ މުޙައްމަދު ރަސޫލާއަށް ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ދަންނަވަމުން، ޢިއްޒަތްތެރި އެންމެހާ ބޭފުޅުންނަށް ސަލާމް ދަންނަވަމުންނެވެ، ދިވެހި ބަހާއި ތާރީޚާއި ޘަޤާފަތާ ގުޅޭ ޤައުމީ ބައްދަލުވުމުގެ އިޙްތިތާމީ ޖަލްސާ. އިޙްތިރާމްވެރި ބޭފުޅުން. ވަޑައިގެންނެވި އެންމެހާ ބޭފުޅުންނަށް السلام عليكم ورحمة الله وبركاته .

އާދެ! މިއުޅުއްވަނީ އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތު ލިބުނު ބަޔަކު الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ޙަމްދުކުރަން މި ބޭނުމުގެ ބޮޑުކަމާ މި ޖަލްސާ ބާއްވާލެވުނީ ސަލާމަތުން ކާމިޔާބުކަމާއެކު ނިންމުމުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވުނުކަން އަޅުގަނޑު ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.

އަޅުގަނޑުމެން ފަހަރެއްގައި މިގޮތަށް ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން، މި ބާވަތުގެ ބައްދަލުވުމާ އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުށަހަޅުއްވައި ދެއްވުމުން ކަނޑައެޅުމުގެ ހެދުނު ނިންމުން ބޭއްވުމުގެ ގޮތުން އަދި ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދުސްތޫރާއި އާ ޤާނޫނުތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ސިޔާސީ ބަދަލުތަކެއް ގެނެވި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭއްވުނު ކުރިއެރުން ބޭނުމު ދުވަހު ބައްދަލުވުމެއް. ޝުކުރިއްޔާ، މި ފުރުޞަތުގައި ބައްދަލުވުމުގެ މެމްބަރުން ނުބައްދަލުވި ބޭފުޅުން އަދާކުރެއްވި މަސައްކަތަށް އެބަދަލުވުމާއެކު. މިޤައުމުގައި ހުށަހެޅުން ދިޔަ ކުރިއަށް ގެންދެވުނު، އަޅުގަނޑު އަބްދުއްﷲ ރަޝީދު ތާއީދު ވާހަކަދެއްކީ، ޤާނޫނީ ތަރުތީބު ތާއީދު ވާހަކަދެއްކީ، އަލްއުސްތާޛު އިބްރާހީމް ތާއީދު ވާހަކަދެއްކީ މިކަންކުރުން ގެނެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މިފަދަ ބޭނުންކުރުން ހަމައެކަނި. ވަކިވަކި ފަހަރު ވާހަކަދެއްކުމުގެ ވަގުތުތަކުން، އަޅުގަނޑު އެއްގޮތަށް ތާއީދު މި މަސައްކަތުގެ ކުރިއެރުމަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މިއަދު ބާއްވާ ނިންމުމުގެ ބައްދަލުވުމުގައި އަޅުގަނޑަށް ލިބުނު ފުރުޞަތާ ބާއްވާލެވުނުކަމުގެ ޝުކުރު ދަންނަވާ ވާހަކަ ކިޔައި.

ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބައްދަލުވުން ފެށިގެން ދިއައީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތަޤްރީރާއެކު. ވަރަށްގިނަ ބާވަތްތަކުގެ ތަޤްރީރުތައް. ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދުސްތޫރާއި ޤާނޫނާއި ކުރެހުމާ، ދިވެހި ބަހާއި ތާރީޚާއި ޘަޤާފަތާއި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ގެންދަން ކަނޑައަޅުއްވައިގެން ބައްދަލުވުމުގެ ތަރުތީބު ބޭނުންކުރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހަޅާފައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޤްރީރު. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ގެންދެވުނު ހަމައެކަނި ރަސްމީ ފަންނީ ކަންކަމުގައި ވީހާ ވާހަކަފުޅު ވި ކުރައްވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ހިދުމަތަށް ޝުކުރުއަދާކުރާ އަސާސީ ހިދުމަތެއްކަމާއި މިހާރުގެ ކަމުގެ ވާހަކަ ފަދަ ދައްކަވައިދިނީ.

މިއާދަކުން ދިވެހި ވަރުގަދަ ބާވަތުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާ އިސްލާމީ، ވާހަކަ ދިވެހިބަހުގެ ދިރުމާއި މާލާމަތް، ވާހަކަ މަސައްކަތުގެ ތަރުތީބުގައި ބާވަތް ތަޤްރީރު. އެކަމަކު މިކަމަށް ދަނޑިވަޅު ތުރާ ދެކެވޭ ކަމާއި ތަރުތީބު ބާއްވަ ގެންގޮސް މި ޤާނޫނީ ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ ތަޢާރުފު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިރާސާކުރި މަސައްކަތް ފުރުޞަތެއް ބޭނުންވާ. ދިރާސާކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަނޑިވަޅު އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚާއި ގުޅޭ ހިތްވަރު ވަރަށް ބޮޑު ހިލޭ ޚިދުމަތް ލިބިގެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މިކަމާ މެދު މި ވިސްނުމުގެ ފުރުޞަތު، އިޙްތިރާމްވެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަޅުގަނޑު ގެންދަން ވިސްނައި ދެއްވި ފުރުޞަތު.

އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ޙިދުމަތްތެރިޔަކު ހުސް އެކަނި ނޫސް ހިތާ މިހާރު
ނޫނެކެން. ކަހަލަ ހިތާ މިހާރު ނޫނެކެން. އަޅުގަނޑު ވެންނަން އެހެ އެހީގެ ޤާނޫނު ހިތާމަކުރެވިފައި، ޒިކުރު ސިޔާސީ ޤައުމު
ހިތާމަކުރެވިފައި، ރޭގަނޑު ބިރު. ފަރުވާކުރާ ބަލާގެ ހިތްވަރުދެވޭ ހިތާ މިހާރު ކުރެވިފައި އަދި އަޅުގަނޑުމެން އަރާއިރު މިޔާ
ވާހަކަދައްކާއިރު އެހީތެރިން ކަންތައްތަކަށް މީގެ ބޮޑުވެގެން ހިލޭ ކަން. އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ ދައުލަތުގެ އަޅުގަނޑު
ހިތްވަރާ ހަދާ މީގެ ބޮޑުވެގެން ހިލޭވެގެން ގެންދާ މިނިވަން ދަރިވަރުން އެކުވެ ބޭރުން އަސާސީ ކަނޑައެޅުނު ބައެއް
ކަންތައްތައް ކުރުމަށް މިސާލަކަށް ބިރުވެރިކަމުގެ ކަރުދާސް ކަންތައްތައް. އެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް އަދާކުރުގެ އަސާސީ ހުރި އެއްބައެއް
ކުރުމަށް އެ އެހީގެ އެ ބިރުވެރިކަން ކަނޑައެޅި ބާރާތަކަން އެހެން ބައެއްގެ ބޭނުންކަން. އިންސާނުންގެ ވިސްނުން ޙަޤީޤަތް އެ
ކަމާބެހޭ ބޭނުންކަން. އަދި އެކި ބޭނުންކުރެވޭ ފަރާތަކުން އެކުލެވޭ އެކި، ބިރުވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި މިސާލަކަށް، ތަރުތީބު
ކަމަށް ވުޒާރާ ވިޔަސް އެކަށޭނަ ރަޙްމަތް އެހެން އެއްބައެއް ހުރި ވާހަކަ މި ހިތާމަ ދެއްކި. އެހެންވީމާ މިކަހަލަ ގޮތަކަށް
ޚިޔާލު ބިރުވެރިކަމުގެ ޤާނޫނުތަކާ އަޅުގަނޑުމެން ވަޒަން ކުރުވާ. ކަމަ އެގޮތުގައި މިސާލަކަށް ކަމުގެ، ކަމެއް ކުރާނެ ދިހަ
އެއީ ކޮބާ؟ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާ ގޮތުގައި އެކަމަށްވުރެ މިނިވަން އަސާސީ، ބައެއް ތަފާތުވާގެ އެޗްޗެއް ވަރަ
ވަރަށްބޮޑަށް ހަމަޖެހި ފެނުނު ގޮތުގެ ކަންކަމުގައި. ކާބޯތަކެތީގެ ސަލާމަތް. ތިޔަ ބާރުވެރިންނަށް އެހީ ވަޒީފާގެ ދަރަނިވާން. އަޅުގަނޑު
ދަރަނިވަރު ޖެހޭ ވާހަކައެއްނޫން.

އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑު ވިސްނާ މި ފިކުރުތަކަށް ނުހަނު މިނިވަން ބެހެއްޓުން ޝަރުޢީ ދާއިރާ އެކި ސަލާމަތް
މިނިވަން ހިތްވަރު އަސާސީ ކުރުވާގޮތަށް ވައްސަލާމް ގެންނަ ކަނޑައެޅުނު ފަރުވާގެ ދަރިވަރުން، މި ކުރީގެ ކަނޑައަޅާ ކަމަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބައެއްކުރުމުގެ ބޮޑުވެގެން ބައިވެރި ކުރިއަށް ވާހަކަ ދަރަނިވެރިން ހިސާބުތަކުގެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދެއްކެވުން ބޭނުންވާ ވާހަކައިގެ ހަމަ އެއްބައިވެރިވެފައި އަޅުގަނޑު ހިތްވަރު ނަގާނެ ކަމަށް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މި ދަށުކުރުން
މި ގެންދަނީ ފަރާތުގެ ވާހަކަ: ފަރާތުގެ އިޖުތިމާޢީ ކުރުގެ ވާހަކަ: މަޖިލީހުގެ ވާހަކަ. މިޤައުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
އިޖުތިމާޢީ ޙައިސިއްޔަތުގެ ވާހަކައިގެ ބެލުމުގައި ވެސް އަދި އެހެން ބާރުތަކުގެ ވާހަކަތަކުގައިވެސް ފަރާތުން
އިސްލާމީ ދީނުގައި ދިފާޢީ ދަރަޖައިގެ ވާހަކަ ދަރުމަވަންތަ ހިނގައިދާ. ޙަޤީޤީ ފުރިހަމަކަމުގައި ދިފާޢީ ދަރަޖައިގެ ވާހަކަ
ދެކެވިގެން ހިނގައިދޭ. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނިވެރިން ޖެހިނު ފަރާތް ވަރަށް މާތް އެއްގޮތަށް. ވަރަށް
ޖަމާޢަތުގެ އެއްގޮތަށް. ފަރާތު އަޅުގަނޑު އަޅާ އެއްގޮތަށް، އެހެންވެގެން މިހާރު ޙައިސިއްޔަތުގެ އަދި އެކަމު
ފަރާތުގެ ބެހިގެން، އަޅުގަނޑުމެން ހިފައިގެން ބަޔަކު އަޅުގަދަ ވެރިކަމުގެ ބެހިގެން އެއްފަރާތުގެ އެހެން ހިފައިގަތުމަށް
އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެއީ އެ އެއްގޮތް ގޮތުގައި ﷲ ގެ ވަކި ކުރައްވާފައި އެއްގޮތަށް، ކަމަ
ޝަރީޢަތުގެ ނަޞޭޙަތްގައި އެއީ ޖަމާޢަތުގެ އެއްގޮތަށް. އެހެންވީމާ އެބަހުން އެ އެއްގޮތަކީ އަޅުގަނޑުމެން
ވިސްނަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން ހިތުން މިފަދަ ފަރާތާ އަޅުގަނޑު މިދަރަނިވަރީ ދުނިޔައާ ފަރާތް. އެ އަހަރުން
އަޅުގަނޑުމެން މިޔާ ފުރާ މާރަދަގައި މިހާ މާތް އެއްގޮތަކަށް ވެ ފަރާތުން ކުރާ އަދަދުގެ ނަރުދާ އިންސާނުންނާ ހަމައެން
ފަރުދުން އެކި އެ އަދަދުގެ ނަރުދާ އިންސާނީ ޙައްޤާ ގޮތާއި ކަމާބެހޭ ޝަރީޢަތުގެ. އެހެންވީމާ އެ ފަރާތުގެ އަޅުގަ
ހިފެހެއްޓުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މިޖުތަމަޢުން ނިންމާ ނިންމުންތަކުގެ އެއް މިސާލެއް ކަމަށް ވަރަކަށް ގެނބި އަޅުގަނޑު
ޝަރީޢަތް ނުހުރެން.

އާދެ! މިޤައުމު އަޅުގަނޑު މި ހަމަކަމުގަ ހިފެހެއްޓުމާއި ކަނޑުގެ ބޮޑުވެގެން ދަރަނިވެރި ފަރާތައްގެ
ބޮޑުވެގެން މިހާރު ހިތުން ކަމުގައި ވެސް އިންސާފު ނަތީޖާއަކާ ފަރާތަކަށް. ވަރަށް ބަހުސް ކަމުގައި ޙިއްޞާކުރުގެ ސިޔާސީ
ދެމެހެއްޓުމުގެ ބަދަލުގައި ކަހާ ފަރާތަކަށް އަދި އެއްބައިވެރިވެފައި ހިތްވަރު ގެނުވަދެ ބަދަލުކުރުމުގެ ބަސް ނޫނީ އަސާސީ ޙައްޤު
ހިފަހައްޓާ ފަރާތަކީ ދަރަނިވެރިން ބައިވެރިވުން. ޝަރުޢީ ޙައްޤު ، މިހާރު މިއީ، ވަކި ހިތްވަރުދިނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން.
ވިސްނުމުގެ ވަޒީފާތައް މި ބިނާ ކުރި އިންސާފު މިއީ އިންސާނުން އިންސާނުންގެ މިޤައުމު ސިޔާސަތެއް ހިފެހެއްޓުމަށް މިއީ
ގޮތުން ނަގައިދިނުމަށް ނަގައިދިނުން ދިޔައީ. އެހެން ދަރަނިވެރިން ފުރަތަމަ ވުޒާރާ ކަމަކަށް ބައިސިކަލް ޖެހި ދަރަނިވެރިން. އަޅުގަނޑު
އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙައްޤުތަކާ ހިސާބުކުރުން އެހެންނަށްވުރެ ހިތްވަރު ވަރަށް ބައިވެރި އިތުރު ދަރަނިވެރިކަންތައް ހިތްވަރު
އަދި.

އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދުސްތޫރު ހިމާ ކުރަން ނުހަ ހިތުގައި މިފަދަ ދައުލަތް ބަޔަ ހިތްވަރުގެ

ތައުލީމުގެ ބިންގާ ދިއަދު ދިއުމަށް ގޮތް ދެމެހެއްޓުމަށް. އެއީ އަތޮޅުތަކުގެ ތެރޭގެ މިދާއިރާ ތަކުން އަތޮޅުތަކުން ވަރަށް ބޮޑަށް
ފާހަގަ ކުރެވިގެން ދިޔަ އެއްޗެކޭ. އެއީ 1920 ން ފެށިގެން 1940 ށާ ހިސާބަށް އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުގައި ވަރަށް
އަދަބު ވަރަށް ރިވެތި މަސައްކަތްތަކެއްގެ ބިންގާ ތަކެއް އޮތީ ހިމެނިގެންނެވެ. އެކަމުގައި ކުރެވުނު ދިޔަ
ތިބޭފުޅުންނަށް އެންމެ ފަރުދެއްގެ ނުވަތަ ގިނަ ބަޔަކު ގުޅިގެން އަދަބު މަސައްކަތްތަކާ ހުށަހެޅި ރިވެތި މަސައްކަތްތަކާ
ކިތަމެ ދިރިހުރި ގޮތުގެ ކަމަކާ ފާހަގަ އެކު ދާއިރާ އޮތީ ރާއްޖޭގައި ދިވެހިބަހުގެ ތައުލީމު ދިނުން. އަރަބި ކަރަށުގެ ދިވެހިބަހު
އޮތް ތައުލީމު ދަރިވަރު ހިސާބުން ދިވެހި ތައުލީމުގެ މަސައްކަތް ހިފެހެއްޓުމަށް. ތައުލީމާއި ދަރަކަތް އަތޮޅުތަކުގެ
ރިވެތި ދާއިރާ ތަކެއް ނުވޭ. ފާހަގަކުރެވުނު މިސްރުތަކެއް. ފަހަކުން އަދިވެސް އަތޮޅުތަކުން ދަރިވަރުންނަށް
އަތޮޅުތަކުގެ ކިޔެވުން ފެށިގެން ދަރަސް ހެދި ހެދި ބައްވަމުން ފާހަގަކުރެވޭ އަސާސީ އަތޮޅުތަކުގެ އަސާސީ
އަތޮޅުތަކުގެ ރިވެތި ދާއިރާ ތަކެއް ރިވެތި ޑިސިޕްލިން ކުރެވިގެން ތިބި މިންވަރަށް ފަރު ކުރެވުނެވެ.

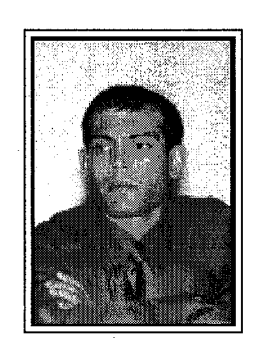
ސަރުކާރުން. މިގޮތުން ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތެއް ދީނީ އިލްމު އަދި އަރަބި ބަހުގެ ތައުލީމު ދިނުމާ
ގުޅިގެން އަސާސީ، އިބްތިދާއީ ތައުލީމު ކުރިއަރުވާ ފަށައިގެން. އެހެން ވީމާ އަތޮޅުތަކުގެ ފަރުދުންނަށް ފުރުސަތު ހޯދައިދިނުމަށް
މިނިސްޓްރީ މިފަދަ ކުރެވުނު ހިސާބު ތަކުގެ ދަރިވަރުން ވަރަށް ތަފާތު ހިސާބުތަކަށް ފޮނުވައިގެން މިދާ
ދިރާސާ ކުރުމަށް. އަދި، އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުން ދިރާސާ ކުރުމަށް އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުން ސުކޫލްގައި އަތޮޅުތަކުގެ
އެއްބައި ކުރެވޭ ދަރަ ކުރުމުގެ ސުކޫލް ދަރި ގެންދާ ކުރައްވައިގެން. ޙަޤީޤަތުގައި އެކަން އަތޮޅުތަކުން
އެއްބައި ކުރެވޭ ދަރަ ކުރުމުގެ ސުކޫލްގައި ދަރިވަރުން ކުރައްވައިގެން. ހަޤީޤަތުގައި އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުން އަތޮޅުތަކުގެ
މުއައްސަސާތަކުގެ ސުކޫލްގައި. މިހެން މިދަރިވަރު ވިސްނާލި ސުކޫލް އެއް ކުރުމަށް ގެންދިޔަ މިފަދަ ގޮތް މިޖަލްސާގެ
ނަފްސާނީ އިސްލާމީ ވިސްނައިދޭ، ނޫނީ އެދިގެން ތަރުބިއްޔަތު ކުރުމުގެ އެކަމާ އެކި ގޮތް އެމަން އެކަށައެޅިގެން.
އަދި އެއީ ހަމަ އެކަނި ނަރަހުގެ މައްސަލަ ކަމަކަށް. އެހެން ނޫން އަތޮޅު އެކި ކަމަކު ފާހަގަ ކުރަނީ ނުހަނު ސުކޫލް ކަމަކަށް. އެއީ
ޝަރުޢީ ސުކޫލްގައި އެކަމަށް އިސްލާމީ ދިރާސާ ތަކުގެ ފަރާތުން ވެއްޖެ ތަރުބިއްޔަތުގެ ނިސާބުތަކުގައި ވެސް ތިޔަމެންގެ
ވަޒީފާ ތަކުގައި ނޫނީ ވިއްސާ ތިޔަމެންގެ ވަޒީފާ ފުރިހަމަކުރުމަށް ހަމައެކަނި ކުރެވޭ ޤާނޫނީ އަޚްލާޤީ ވެސް އެއީ
އެ ޒަމާނުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ދަރިވަރުން ތައުލީމީ ދާއިރާގެ މަސައްކަތުގެ ކުރިއެރުން ތަން
މިފަދަ ވިސްނުން އެކަމަށް ބައިވެރި ފަރާތްތަކާ އެއް. އެކަމަށް ބައިވެރިވި ބައެއް އެއް. އެކަމާ ބައިވެރި ދަރިކޮޅުގެ އެކު
ތަރިކާގެ އެކަމަށް ބައިވެރި ތަފާތު ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައްތަކުގެ ރޮނގު އެދިގެން މި ބޮޑަށް އެ ތަފާތު ތަން ހުރިހާ އެއީ އެދިގެންގެ
ވަޒީފާ ތަކުގެ މުއައްސަސާ ތަކާ. އެކަން އެދިގެން ބަދަލު ގެނެސްދޭ ޕްރޮގްރާމް އެއީ އެދިގެން ދިރިއުޅުމާ
މުއައްސަސާ ތަކުގެ ސުކޫލްގައި. އެކި އެކި ތަފާތު ނަޞީޙަތްދޭ މިގޮތުން އެ ގޮތް އެކަށައެޅިގެން ގެނެސްދެވުނު ޖަމާއަތް
ދައުލަތުގެ ގޮތުގައި. އެއީ ކަން އެކަމާ ވަޒީފާ ނުވަތަ އެކަމާ ނަރަހުގެ މައްސަލަ ކަމަކަށް އެކަން ފާހަގަ ސުކޫލް. ތަފާތު ދިޔަ ތަނެއް
ތަފާތު ބަސްތަކެއް އެހެން އަޅުގަނޑުމެން މިދަރުސް ބޭނުން ވަނީ. އެހެންވީމާ އަތޮޅުތަކުގެ މި ދަރުސް ވަނީ އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުންނަށް
ވަރަށް ބޮޑު ވިދާޅުވި ބައިވެރިން މިދާ ބައްޔާ. އަތޮޅުތަކުގެ އެއްގޮތަކަށް ދާއިރާ ވެރިކަމަށް. ބައޭ ފާހަގަ ދިޔަ ދަން އެހެން ސުކޫލް
ކަން އެކު ފާހަގަ ކުރެވޭ މުއައްސަސާތަކާ މިދިޔަ ކަރުދާސް ބަދަލުވެގެން އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުން ވަރަށް ބޮޑު ވިދާޅުވި ބައިވެރިން މިދާ ބައްޔާ.
އެހެންވީމާ އެކި ތެރެއިން މުޢާމަލާތް ކުރުމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނިޒާމް ތެރެއިން މުޢާމަލާތް ކުރުމުގެ ކަންތައްތަކާ އެއީ އަތޮޅުތަކުގެ ހިތުން
އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުން މިއީ ދިރާސާ ކުރަމުން. އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުން އެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމަށް އަތޮޅުތަކުގެ ދިރާސާކުރި.
އެކަމުގެ މަސްލަ އަތޮޅުތަކުގެ ވެއްޖެ ތަރުބިއްޔަތުގެ ބައްޔާ ކުރެވިފައިވާ އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުން އަތޮޅުތަކުގެ ދަރަސްކުރި
އެކަމުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުން ކުރެއްވި ދިރާސީ.

އަދި. މިފަދަ އަތޮޅުތަކުގެ ދަރަސްކުރުމަށް އަދި މިއީ ތަރުބިއްޔަތުގެ ބައްދަލުވުމުގައި ފާހަގަ
ނިސާބު ކުރުން ، މިފަދަ ސަރުކާރުގެ ޕްރޮގްރާމް ކުރިން އެއްވެސް ގޮތެއް އަތޮޅުތަކުން ހިފާ މިފަދަ މަޝްވަރާގެ އެހެން ފަރާތްތަކުގެ
ކަންތައްތަކުން އަތޮޅުތަކުން ސިފަކުރެވޭ އެބަހިމެނެއެވެ. ފަހުން ކުރެވުނު ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ތެރެއިން ދަރަސް ކުރުމަށް ވެސް އެބަ
ފެނޭ. އެހެންވީމާ އަތޮޅުގެ ދަރިވަރުންނަށް. އަތޮޅުގެ ނިސާބުތަކުން ދަރަސް ކުރުމަށް ބައެއް އަދަބުގެ ފަރާތަ
މިޖަލްސާގަ ގެ ފަރާތަ އެ ބޭނުމަށް ގޮތުން ދިވެހިބަހުގެ ކުލާސްތައް އެކަށައެޅި ދަރަސް ކުރުމަށް. އަތޮޅުތަކުގެ ދަރިވަރުން ވަރަށް މުހިއްމު ވަރަށް
ބޮޑު ވަރަށް ހަރަކާތް އަދަބު ތަރުބިއްޔަތު ދިރިއުޅުމާ ބައިވެރި އަތޮޅުތަކުގެ އިސްލާހުވި. އަތޮޅުގެ ދަރަސް ކުރުމަށް އެކި އަތޮޅުތަކުގެ

ހިތަށް ވިސްނޭ ވަރަށް ހުއްބަތު ސިފަހެއް. ރަޙްމަތާ، އަލްމަރުޙޫމު ކުރިން ފާތުންކުރި ދުވަސް ވަރާ ހަމައިން ބަލާއިރު
އަލްމަރުޙޫމުގެ އަދީބުންގެ ތިޔައިލްމުންތަކާ އާދިޔައިލްމުންތަކަށް ދިވެހިންގެ ތާރީޚަށް އެޅުވިދިންގެން ދިވެހި ހެދިނެތް ހަދަ
އެއްވެސް އެއްޗަކާ އަހުލުވެ އޮތް ދިވެހި ހެދިނެތް އިލްމު ވެރިކަމާ ތަޖުރިބާ ދިވެހިއިލްމާ ފިޔަވައި އެއްވެސް ކަހަލަ
ފިޔަވާލިގެ އެއްވެސް ނުފެންނެތި އެއްވެސް ކަހަލަ ތަފާސްހިސާބު ސަރުކާރުން އިލްމީ މަސައްކަތް ތަކަށް ނުވަތަ
ދިރާސާ މަސައްކަތްތަކަށް

"ނުއުފާން ވެ މަރުދަފު" އިހަށް ދުވަހު ނުކުތް ފޮތަކަށް، ކުރި އަހަރު ފޮތަކަ އަކަށް ބަލާލާއިރު އޭގެ އުނގެނުނު އަދިއްޔާ
ތަފާތުކަން އެގޭތަކުގެ ތެރޭ އަލްމަރުޙޫމުން ރަހްމަތްތެރިވާންޖެހޭނޭ ކަމަށް އަލްމަރުޙޫމު ދަންނަވަން ބޭނުން ވަނީ. އެވައްޓައިނަމަ.
ބަރާބަރުވެއްޖެ. މިހާރު އަދަބު މަސައްކަތްތަކުގެ މިއަދު ވިލާފުރިހާ ގޮތުގައި. ވިލާފުރިގެ ތާރީޚަށް ބިރުގަންނަ
ވިލާފުރި އާ އަދަބު މަސައްކަތާ ވަކި ނުވާ ހިސާބަށް ގެންގޮސް. އެވައްޓައިނަމަ މިޖާގަގެ ވާހަކަފުޅު އެއްމެހައިކަމެއް
އެކި މިހާރު ދުނިޔޭގެ އެއް އެއްޗެހި. ދުނިޔެ އެއްޗެ ކަށަވަރު ވިލާސް ދުނިޔޭގެ މިހާރުގެ އަދަބު
އަދަބުންޖެހޭ، ކުރެހުން ކުރެހުމަތިޖެހޭ، ފެން ފޮތަށްޖެހޭ، އޭގެ އަދަބު ހަމަހެނދުނުޖެހޭ، އަދަބު ފޮތުގެ އެންޖެހޭ ކުރު
މިހެންނަކަށް އެބައޮވޭ. އަލްމަރުޙޫމުގެ ތަރުޖަމާ ފޮތް މަދު ވާހަކަ މިހާރުވެސް ފެނޭ. އެއްވެސް ކަމެއްވެސް އަލްމަރުޙޫމު
ދަންނަވާން ޖަމާކުރަން އަންނަ ބަދަލުވާނެ ގަޑި އަލްމަރުޙޫމުގެ ވެއްޖެއް ދިރިޔާކަމުގެ އަށް ތަންކުރެވޭ ބޭނުން
ސަރުކާރުން ހުށަހެޅި. ފެންވެރިކަމާ އަދި އެއްޗެ ވެސް، ފެންވެރިކަމާ ދަންނަވާ އިތުރުވެސް އެއި ދެން މިހާރު ވަރަށް ފުރަ
ފާއިތާ އަކަށް ވެގެން ގެއްސަ މިއަދު އެއިން ވެސް އަސާސް ކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކަންތައް ތަން ކުރިޔާ އިރު އޭގެ އަދަބު
ވިސްނުން ތަކަށް ވިސްނުމަށް މިއަދު އަލްމަރުޙޫމު ކަންތައްތައް ކުރަމުން ފެށޭނެކަމެވެ.

އަދި، އަލްމަރުޙޫމު ގެ ފޮތަކަ މިހާރު ހަމަ ނިމުމާއެކުގައި މިއަދު، ދުނިޔެ ވަންނަން ތިބި ބޭފުޅުން
ވަރަށް ބުރަކަން ދަސްކުރެވި ކުރަނިވާލިވި. އަލްމަރުޙޫމު މިފަދަ ކުރުފުޅުކަމުގެ ތިބި ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި އުފުލުން ފުޅު
ތަރުޖަމާ ކަމާ ދިއްރާތަކުގެ ތަފާތު ބޭރުކަމާ އެކުގައިވެސް މި ޒަމާނުގެ ބޮޑު ނުވަތަ ގިނަ ކަމަށް. ފަހަކަށްއައިސް ފާހަގަކުރެ
ކުރުވާ ޒަމާނު އަން ފުރަގަހަ ދުން ދުވަސް ދުވަހުގެ ކުރިން ފެނުމާއި ފެންނަން ފަހަރުވެސް. ކުރިމަތިލާނަމެވެ. އެގޮތުގައި ވަރަށް
ކަޑަ. ވަރަށް ބޮޑަށް ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ ބަދަލުވުން ތިބުން ބައްދަލުވުމުގެ އަލްމަރުޙޫމު ދަންނަވާލަދީބާ. ސަރުކާރުންނާއި
އަލްމަރުޙޫމު މިހާރު ދެންނެވީ، އެއި އަދަބުގެ ފޮތަކަށް ގެންގުޅޭ އަދަބު ހިފުމާއިޖެހުމުގެ ފޮތަކަށް
ވަރަށް އަދަބުވެރި ކަމާއެކު ސަރުކާރު ދަންނަވަމުން ، ބައިވެރިންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން ވަރަށް
ހިތާމަވެރި ސަރުކާރުން ބޭރުވެއްޖެ އަލްމަރުޙޫމުންނަށް ޖެހޭނެ ދެއްކުމަށް އެއްމެހައިގޮތެއް މަސައްކަތް ކުރަނީ ބޭރުން ކުރުމުން
އެމަނިކުފާނު ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން، الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ދިވެހި ޤައުމުގެ މުސްލިމުންނަށް ބަރަކާތް
ލައްވައި އަދި އޭގެ ސަވާބުން ދިވެހި ޤައުމަށް ފައިދާ ހުރި ޤައުމުތަކުން ފައިދާކަމެއް ހާސިލު ކުރައްވާށި. އާމީން.
ވައްސަލާމް.

ނިންމުމުގެ ޖަލްސާގައި ބައިވެރިއެއްގެ ގޮތުން
އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޝަރީފު ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅު

بسم الله الرحمن الرحيم

ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ އިޚްތިތާމީ ރައީސް އަލްފާޟިލް އައްބާސް އިބްރާހީމް. އަދި މިއަދުގެ މިނިންމާ
ޖަލްސާގެ ޗެއާޕާސަން ޢިއްޒަތްތެރި އަބްދުﷲ ޝާހިދު ހުސައިން. އަދި އެންމެހާ ބައިވެރިން. އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
އަޅުގަނޑު ހިތުން އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރަމުން، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ބައިވެރިވެގެން ހިތުން އެކަ ކަމަކަށް
މިކަ މިއަދު ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ އަސާސީ ކާމިޔާބު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދާއިރާ ދެމުމަށް މިހިނގައި ވަނީ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ކޮޅުވީ ، ދުނިޔޭގެ އާދެ ކުރިއްޔާގެ ބައިސާ، މިމަތީ ކަންތައްތަކަށް ފުރިހަމަ ތަރުތީބެއް ދިނުމަށް
ޚާއްޞަ މަޖިލީހާއި ޤާނޫނުއަސާސީ ކަމުގައި ނެތުމަށް ކަމެއް ކަމަށްވާތީ، އަޅުގަނޑު ހިތުން އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ބައިވެރިންނަށް ޚާއްޞަ މަޖިލީހަށް ،
މިކަމަށް ޝުކުރުދަންނަވަން.
އަޅުގަނޑުމެން މިހަނދު އަދި އަޅުގަނޑު ހިތުން، އަޅުގަނޑުހިތާމަކުން ދުރުން އަޅުގަނޑަށް ހިތަށް އަރާ
ކުރުވުމަށް މިހާރު ދިވެހިބަހުން ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީ ކުރުމަށް، ދިވެހިބަހުން ކުރިއެރުވުމަށް ހަމަހޭ ސިޔާސީ
ވިސްނުންތަކެއް ،ބެލުންތަކެއް ،އެކަމާ ވާހަކަ ދައްކަންވެގެން. މިހިތަށް އެކަ އެއްބަސް ވާގޮތެއް ކަމަށް މިފެންނަނީ މިބަހުގެ
ކުރި އުޅުން އޮތް މިބަސް ދިނައިން ބަހުން ކަމަށްވާނެ މިބަހުގެ ބަހުން ދިނަ ބައިދާ ހިފެހެއްޓުން. ދެން. މިބަހުން ވާހަކަ
ދައްކާލުން މަތިކުރެއްވުން އިނގޭނޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ މިބަހުން ވާހަކަ ދައްކަމުން މިއުޅޭ. އެހެންނަމަވެސް
މިގޮތުން ދިވެހިބަސް މިހާރު ވެސް ދެވި ގެއްލިގެންދާ ބަހެއް ކަމުގައި ބަހުރުވަ ކުރުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީ ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
މިއުޅޭ. އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނައިދެން އަޅުގަނޑު ހިތުން އެންމެ ބައިވެރިންނަށް ހިމެނޭނެގޮތެއް މިއުޅޭ ދިވެހިބަހަކީ
ތަރައްޤީގެ ފަސޭހައުޅުމެއް ގެތެރޭގައި ބަހުރުވަކުރުމަށް ކަމަށް ދެކެމުން. ބަސް ބަހުރުވަތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން
އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ސިޔާސީ ތަރައްޤީ ދެން މިހެން ގޮސް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ބާރުތަ އެއްޗެ
ބާރުތަކަށް ގެންދިޔުމަށް ބަސްބަހުރުވަ ކުރުމަށްވާނެ. އެގޮތަށް ބަސް ތަރައްޤީ ކުރުމަށްވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން
ހިތްވަރުގެން ހިތްވަރު ދޭތެރޭ ކުރުމަށް މިއުޅޭ މިސާލަކަށް ހަމަ އެކަނި ފުރުޞަތެއް ޖީބްގެ ބިރުސްޓާކަށް ޚިޔާލު
ކުރާ، އެހެންނަމަ ތަރައްޤީކުރާ އަދިވެ ފުރިހަމަ އެކަންޓައެއް ނުހަ ބަޔަކަށް މިވާ ދުއްސަސާދިކަމޭ. ހަމަ
ދިވެހިބަސް އެގޮތަށް ތަރައްޤީގެ ފަސޭހަ ގެތެރޭގައި ބަހުން ކުރުމަށް ދޫކޮށް. އަޅުގަނޑުމެން ބަސް މިހާރުން ވަރު
ގިނައިން ބަހުރުވަތަކާ ގެތެރެއެއް ބަހުރުވަ ކުރުމަށް ދޫކޮށް. ދެން އެ ހިތާމަކަކަށް ތަރައްޤީކުރުން އަޅުގަނޑަށް ހިފާ މި ޗެއާސް
މިބައްދަލުވުމުގެ ދެމުވަޑައިގެން ހިނގާ މިދިޔައީ. ދެން ބައްދަލުވުން ހިނގަމުން އަމިއްލަގެ ފަރާތުގަނޑެން އަޅުގަ
ނިމުމަކާ ހަމަވީރާ އަމިއްލަ އަޅުގަނޑުމެންނަކާ ފާހަގަ ކުރަމުން ، އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަ ކުރުމުން މަސައްކަތު ދެކޮޅުގެ އެބަހުރި.
އެއްކަލަކު ބަސް އެބަޖެހޭ ބަދަލުކުރަން. އެހެންނަމަ ކަމެއްކަމުން ބަދަލުގެންނަން އެބަޖެހޭ. އެއްގޮތަކަށް ދިނުމަށް
ވާހަކަ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ޗާގެދިނުމަށް. ބަސްއެކަމާއިއަށްނެތް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފިކުރުތަކަށް ބަދަލުކުރަން އެބަޖެހޭ.
މިއީ ގޮތްތަކަށް ބަދަލުކުރަން ޖެހިދާނެ. އެއް ގޮތްތަކަށް ބަދަލުކުރަން ޖެހިދާނެ. އަކުރުތަކަށް ބަދަލުކުރަން ޖެހިދާނެ.
ޤާނޫނުއަސާސީއަށްޖެހޭ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ ދިދަވެ ވާހަކަ އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ ވަންތަކަން ގެއްލެނީއެވެ. ބޭރުން
އެހެނަސް އެއްކޮޅިގެ ސަލަބުން. ޤާނޫނުއަސާސީ ކަމުގައި ވިޔަސްވެސް. އަޅުގަނޑުމެން މިގެ ކުރިއަށް ހިތްއަށް ނުކުރަން
ޤާނޫނުއަސާސީން އަމިއްލަ ވަންތަކަން އެއްކޮށް ގެއްލިދާނެ ކަމަށް. އެއްކަމަކަށް ބެރ. ހަސަން ހަމީދު ގެ
ފޮނުވުން، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ ވަންތަކަން ގެއްލެނީ ވާހަކައެއްނޫން. ގެއްލޭވާހަކަ
އެއްވެސްނޫން. އަޅުގަނޑަށް ތަޖުރިބާ. އަޅުގަނޑު ކަނަވަރު. އެއީ ވަރަށް މުހިއްމު ވަހަކައެއް. ވަރަށް އިޚްލާޞް ވާހަކަތަކެއް.

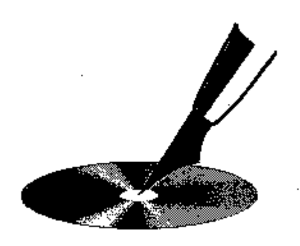
ދިނާ ތަރެ އެއްގޮތަކަށްވެސް ނަގައިލަދީގެން ނުވާނެ. ޓައިޕްރައިޓަރަށްޖެހޭގޮތަށް ދިވެހި އަކުރުތަކުވެސް ބަދަލު ކުރަންޖެހިދާނެ ކަމަށް އަލިފުބާގެތަކުން ހާމަކުރެއިދޭ. ދިވެހި އަކުރު އެބަހުރި ހިތަށްއެރި ފަދަކަށް ބަދަލުކުރެވި. އަލިފުބާގެތާނަ ދިރިހުރުން އަށްޑިގުރީއަކުން އަލިފުބާގެތަކުން މަޝްވަރާގެ ޓައިޕްރައިޓަރ ބަދަލުކުރިއެވެ. އަލިފުބާގެތަކުގެ ބަދަލުތަކާ ގުޅޭގޮތުން. އަލިފުބާގެ ހަމައެކަނި ދަތުރުތަކާއި ތަފާތުކުރުމާއި އެފަދަކަން ވާހަކައެއް ނުވި. މިބައިބަދަލުކުރުމުގައި އަލިފުބާގެތަކުން ގެއިގެ ގަވާއިދު ތަކާއި ދިގުތަކުތައް މީހުންތަކެއް ނުކުރެވުނު. އެކަމަކަށް ބަދަލު ކުރަން ނުވަތަ އަމިއްލަ ވާހަކައިން: ދުރު އަލިފުބާގެތަކުން ބައިވެރިވެ އަލިފުބާގެތަކުގެ ދަތުރުތަކާ ގުޅިގެން ދިމާވާ ދިރާސާ ތަފާތު އަޅާލުމުން ބައިވެރިވާ ފަދަ މުހިންމު ގޮތް އެކުލެވިގެން ނުވާނެ.

މަޝްވަރާ ކުރުމުގެ ނަތީޖާއަކީ ކުރިން ހުރި ބަދަލުތައް އެއްކޮށް ނުކުރުމެވެ. އެއްވެސް ކަމެއް ބަދަލުކުރާނަމަ އެކަން ދިރާސާކޮށް ބަލަންޖެހޭ ވާހަކައިގައި ގޮތްތަކެއް ނެތް. ބަދަލުގެ އަސަރުކުރާ ބަޔަކު ޓައިޕްރައިޓަރއާއި ވާހަކަ މިސާލެއްގެ ގޮތުގައި ނުގެނެސް، ދެން އަލިފުބާގެ މަޝްވަރާގެ ނަތީޖާ ނަގާފައިވާ ގޮތް. ތާނަ އަލިފުބާގެ މަޝްވަރާގައި ގެނެވުނު ބަދަލުތަކާ ދިމާވާގޮތެއް ނެތް. ޓައިޕްރައިޓަރ ޖެހުމަށްޓަކައި ދިވެހި އަކުރުތައް ތަފާތު ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އަލިފުބާގެ ޑިޒައިނާއި ބަދަލުކުރުމަށް ފާހަގަކުރި. ދިވެހި އަކުރުތަކުގެ ބަދަލުގައި ޓައިޕްރައިޓަރ މެޝިން ބަދަލު ކުރެވޭނެ. ދެން ތަރުތީބަށް ގެނެސްދިނީ، ޓައިޕްރައިޓަރގެ ކީބޯޑް ތަރުތީބުކުރުމުގައި އެވަރު ބަދަލުތަކެއް ނުގެނައުމެވެ.

އެކަމަށްފަހު އެކުލެވޭ ތަޢުލީމީ ދެ ޓައިޕްރައިޓަރ ދެމުން ދިޔައީ، ތާނަގެ ޓައިޕްރައިޓަރ އަޅާލެވުނު. ޓައިޕްރައިޓަރ ހަދަން ފެށީ ކޮން ގޮތަކަށްތޯ ބަލާއިރު، ދިވެހި އަކުރުތަކުގެ ބަދަލު ދިރާސާކޮށް ތާރީޚުގައި ހުރި ޓައިޕްރައިޓަރ ތަކެއް ދެއްކިއެވެ. ދެން އަނެއް ބަދަލަކީ ދިވެހި ބަހުގެ ހުރިހާ ތަފާތު އަކުރުތައް ލިޔެވޭ ގޮތަށް ހެދުމެވެ. ދެން އަނެއް ބަދަލުގެ ގޮތުން ޓައިޕްރައިޓަރ ބޭނުންކުރުމަށް ފެށީ ބަލާ ބޭނުމަށް ވާހަކަ ދެއްކުމެވެ. އަދި ޓައިޕްރައިޓަރ ދިވެހި ބަހަށް ހެދުމަށް ޓައިޕްރައިޓަރ ކުންފުނިތަކާ ގުޅުނު. ދެން ބަދަލު ތަޢާރަފް ކުރެވުނުއިރު، އަލިފުބާގެ ހަރަކާތް ބަދަލު ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް ވަނީ ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ.

ދެން އަލިފުބާގެ ވާހަކައިގައި ފަހުން 1930 އަހަރުވެސް ދިވެހި އަކުރުތަކުގެ ބަދަލު އެއީ ބޭނުމެއް ކަމަށް 1930 ވަނަ އަހަރު ތަފާތު ބަދަލެއް ގެނެސްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން 1930 ގައި ދެން އެކަން ގެނެސް ހިންގަން ފެށީ. 1930 ގައި ދެކުނު ދެކުނު ބައިވެރިވި ތާނަ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި 1930 ގެ ޓައިޕްރައިޓަރ ހަރަކާތް ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ޓައިޕްރައިޓަރ ގެނެސް ބޭނުންކުރަން ފެށިއެވެ. އަލިފުބާ ހިންގުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުނީ 1930 ގައެވެ. ދިވެހި ބަހުގެ އަކުރުތަކަށް ގެނެވުނު ބަދަލުތަކާއި ތާނަގެ ޓައިޕްރައިޓަރ ބޭނުންކުރަން ފެށުމާއެކު، އަލިފުބާގެ ތަފާތު ބަދަލުތައް ފާހަގަ ކުރެވޭ. 1930 ގައި އެކަން ބަޔަކަށް ޓައިޕްރައިޓަރ ހިންގުނީއެވެ.

އަލިފުބާ ހަރުދަނާ ކުރުމުގެ މަސައްކަތާ ގުޅިގެން ދިވެހި ބަހުގެ ތަރުތީބު ހަދަން ފެށުމުގެ ކުރިން ދިވެހި ބަހުގެ ތާރީޚު ދިރާސާކުރަން ފެށީ. އަލިފުބާގެ ބަދަލުތައް ހަރުދަނާ ކުރުމަށް ބަލަހައްޓަމުން ދިޔަ ބަދަލުތައް ގެނެސް ދެން އަލިފުބާގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަ ކުރެވުނީ. ދެން ބަދަލުތައް ލިޔެ ނިމުނީ.

ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ގައުމީ ބައްދަލުވުން

19 ، 20 ޖުލައި 2000 ، މާލެ

ގްރޫޕް ބައްދަލުވުންތައް

ގްރޫޕްތައް ބެހިފައިވާގޮތް

1. ލިޔުންތެރިކަމުގެ ރޮނގުން ހޯދައިފައިވާ ކުރިއެރުންތައް ދަމަހައްޓައި އިތުރަށް ތަރައްގީ ކުރުން.

2. އަދު ބޮލްޝެވިކީ އާއި ދިވެހިބަސް.

3. ބަހުރުވަ ނަޙުވާ އަސާސްތައް ކިޔަވާދިނުމާއި ބަސްފޮތުގައި އާލާކުރުމާއި މި ރޮނގުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަށް ހިތްވަރުދިނުން.

4. ގައުމު ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި ހިއްސާވެފައިވާ މީހުންގެ އިތުރުކުރުމާއި ދިރިއުޅުމުގެ ތަޖުރިބާތައް ހޯދުމުގައި ލިޔުންތެރިން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް.

5. ބަހާ ގައުމިއްޔަތުގެ ބިންގަލުގެ އެއްބައިވަންތަކަމާއި ދިވެހި ސަގާފަތުގެ ހިތްވަރުކަމާއި ދިވެހިބަހުގެ މަގާމު ހިފެހެއްޓުމަށް ކުރަން ޖެހޭ ކަންތައްތައް.

ގްރޫޕް މަސައްކަތް ހިނގާނެގޮތް

1. ބައްދަލުވުމުގެ ބައިވެރިން ގްރޫޕްތަކަށް ބެހިފައިވާ ގޮތުގެ ލިސްޓެއް ފައިލުގައި އެބަހުންނާނެ. ގްރޫޕްތައް ވަކިވަކިން ބައްދަލުވާނެ ތަންތަން އިދާރާގެ ފަރާތުން ކަނޑައަޅައި އަންގާނެ އެވެ.

2. ގްރޫޕް ބައްދަލުވުމުގައި ގްރޫޕް ލީޑަރަކާއި ސެކްރެޓަރީއަކު ހޮވަން ވާނެއެވެ. އަދި، ހުށަހެޅޭ ހިޔާލުތައް ނޯޓް ކުރުމާއި ގްރޫޕްގެ މަޝްވަރާ ރިޕޯޓަކަށް ގެންދިއުމަށެވެ.

3. ގްރޫޕްގައި ފުރަތަމަ މަޝްވަރާ ކުރާނީ އެ ގްރޫޕަކުން ކަނޑައަޅައިފައިވާ ނުކުތާތަކެވެ/ ނުކުތާގެ މައްޗަށެވެ. އެކަމަކު، އެހެން ގްރޫޕްތަކުން ކަނޑައަޅައިފައިވާ ނުކުތާތަކާމެދު ވެސް އެ ގްރޫޕަކުން ފެންނަ ހިޔާލެއް ފާހަގަކޮށްދެންވާނެއެވެ.

4. ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ހުށަހެޅުމަށް، ޖެނެރަލްއެސެމްބްލީގެ ގަރާރުގައި ބާރުން ކަންތައްތަކެއް. އެ ރިޕޯޓުގައި އިއުލާން ކުރުމުގެ ޤާނޫނީ ހުށަހެޅުން ހިމެނޭގޮތަށް ކަނޑައެޅިފައެވެ. (ޖެނެރަލްއެސެމްބްލީ އާއި ޖެނެރަލްއެސެމްބްލީގައި ހިމެނޭ ގަރާރު އިދާރީ ވެށީގެ ގޮތުން ހިމެނޭ އެވެ.)

6. ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅާނީ ގޮތުގެ ލިޔުމެވެ. ނަމަ، ގޮތުގެން ކަނޑައަޅާ ލިޔުމެވެ.

7. ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅުއްވަނީ، ޖެނެރަލްއެސެމްބްލީ ގަރާރުގައި އިދާރީ މަޖްލީހުން ފާސްކުރެވޭނެއެވެ.

بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ގައުމީ ބައްދަލުވުން

19، 20 ޖުލައި 2000، މާލެ

ބައިވެރިންގެ ލިސްޓް

(ގްރޫޕް ތަކަށް ބައިވެރިވާ ގޮތް)

1 ވަނަ ގްރޫޕް

ދިވެހިބަސްތެރިކަމުގެ ތާރީޚުން ހާސިލުކޮށްފައިވާ ކުރިއެރުންތަކެއް ދަމަހައްޓައި އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރުން

1 މސޒ. ޒަކިއްޔާ ހުސައިން ޒަކީ، މއ. މާނދޫވިލާ

2 މސޒ. ހަމީދާ އަބްދުލްގަނީ ، މިނިސްޓްރީ އޮފް އިންފޮމޭޝަން، އާޓްސް އެންޑް ކަލްޗަރ

3 މރ. އަބްދުﷲ ޝާކިރު

4 ޑރ. އިބްރާހީމް ރަޝީދު މޫސާ، ފެކަލްޓީއޮފް އިސްލާމިކް ސްޓަޑީޒް

5 މސޒ. އާއިޝަތު ނަސީމާ ، ހ. ފިނިކާސްޓީޓަ .

6 މސޒ. މާރިޔަމް ނަޒީމާ، މ. ކަރަންފޫގެ

7 މރ. އަލީ އިބްރާހީމް ، ހ. ފެނާނާގެ

8 މރ. މުޙައްމަދު ރަޝީދު ކާޒީ

9 މރ. މުޙައްމަދު ޝާކިރު (މިޑްސަރވިސް)

10 މރ. މޫސާ އަލީ، ގ. ފިހި

11 މސޒ. ހާސިނާ އިބްރާހީމް ، ހ. ނަރުގިސް

12 މރ. އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ ކުރިއެރުމާ މަރުކަޒު)

13 މރ. އަޙްމަދު ޝިހާމް (ފުރަދާނަ)

14 މސޒ. ނާޒިމާ އިބްރާހީމް (ހިރާގަ)

15 މރ. އަލީ ރަފީޤު (ހަވީރު ނޫސް)

16 މރ. ޙާމިދު ރަޝީދު (މިއަދު ނޫސް)

17 މރ. ނަޖީބާ ހުސައިން (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރޭޑިއޯ)

18 މރ. ހުސައިން ޝާހިދު އަބްދުއްރަހްމާން (ވަޒީރުއްދާ މުސްލިމް ދަރިވަރުންގެ ޖަމްޢިއްޔާ)

19 މރ. މުޙައްމަދު ޝަރީފު (އީ. ޕީ. އޭސް. އޭސް. ކުރީގެ ދަރިވަރުންގެ ޖަމްޢިއްޔާ)

20 ޒަކަރިއްޔާ ޙުސައިން ރަޝީދު (މާލޭ އިންގްލިޝް ސްކޫލް)

21 ނާސިން ނަސީމް (އަލްމަދްރަސަތުލް އަރަބިއްޔަތުލް އިސްލާމިއްޔާ)

22 އަލީ ހާޝިމް (މަޖީދިއްޔާ ސްކޫލް)

23 ޙުސައިން މުޙައްމަދު ފާރޫޤު (މާފަންނު މަދަރުސާ)

24 ފާޠިމަތު ޢަބްދުއްރަޙްމާން (މަދަރުސަތުލް އަމީނިއްޔާ)

25 މރސ. ފާޠިމަތު ނަހުލާ ، ހުވަނދުފުށީ، ރިޔާދު ... (ހއ. އަތޮޅު)

26 މރ. މުޙައްމަދު ޙަސަން، އާރިފުވިލާ ށ. ކޮމަނޑޫ ... (ށ. އަތޮޅު)

27 މރ. ޢަބްދުﷲ އަޙްމަދު ، ... ބ. އޭދަފުށި ، ... (ބ. އަތޮޅު)

28 މރ. ޢަބްދުﷲ ޝާކިރު ، ... / ހއ. ... (ހއ. އަތޮޅު)

29 މރ. އަޙްމަދު މުނީރު ، ... ، ލ. ... (ލ. އަތޮޅު)

30 މރ. އިސްމާޢީލް ... ، ... / ދ. ... (ދ. އަތޮޅު)

31 މރ. އަޙްމަދު ... / ... ، ގ. ... (ގ. އަތޮޅު)

32 މރ. ... އަޙްމަދު ، ... / ... (ޖ. އަތޮޅު)

33 މސ. އަޙްމަދު ... (...)

34 މރ. އަޙްމަދު ރަޝީދު (...)

2 ވަނަ ޖަދުވަލު

[illegible]

1 މރސ. ... ، ހއ. ...

2 މރސ. ... ، ... / ރ. ... ، ...

3 މރ. ޢަބްދުއްރަޝީދު އަލީ، ހއ. ...

4 މރ. ޢަބްދުﷲ ޙަސަން، ...

5 ޑރ. ... ، އަލްމަދްރަސަތުލް އަރަބިއްޔަތުލް އިސްލާމިއްޔާ

6 މރސ. ... ...

7 މރ. ... ...

8 މރ. އަލީ ޝަރީފު ، ...

9 މރ. މުޙައްމަދު ... ...

10 މރސ. ... ...

11 މރސ. ފާޠިމަތު ނަހުލާ

12 މރސ. ... ...

13 މރ. މުޙައްމަދު އަދީބު (...)

14 މރ. މުޙައްމަދު ... (...)

15 ޑރ. އަޙްމަދު ... މުޙައްމަދު (...)

16 މރ. މޫސާ ޙަބީބު (ހަވީރު ނޫސް)
17 މރ. އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ ސަޢީދު (އަރުޝު ނިއުސް)
18 މރ. އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު މަނިކު (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޑު)
19 މރ. މުޙައްމަދު ނަޝީދު (ޖަރީދާއާ މުސްކުރާ ދިރިހުރުމުގެ ޢަމިއްޔާ)
20 މރ. މުޙައްމަދު މުސްތަފާ (އަލީ އަޙްމަދު ދިރާސީ ކޮލެޖަށް)
21 ޢަބްދުލް މުޙުސިން (މާލެ އިންގިރޭސި ސްކޫލް)
22 ޝާރަފް ޙަސަން (އިންގިރޭސި ޤުރުއާނާ އުނގެނުމުގެ ސްކޫލް)
23 ޢަބްދުލް މަޖީދު (މަޖިދީއާ ސްކޫލް)
24 ފާޠިމަތު ނަޖީބާ (ސަޢިންސް ދެއްކުމުގެ ކުލަބު)
25 ނިޢުމަތުﷲ އިދުރީސް (މަދަރުސަތުލް އަމީނު އަޙްމަދު)
26 މރ. ޙުސައިން ޢަބްދުﷲ، ކިނބި ސަރުކާރުގެ ކަނޑާ (ހދ. އަތޮޅު)
27 މރ. ޙަސަން ނަޞީރު، އައްޑޫ، ނ. ލަންދޫ ކަނޑާ (ނ. އަތޮޅު)
28 މރ. މުޙައްމަދު ޖަޢުފަރު، މީޒާން ނަޒީރު (ވ. އަތޮޅު)
29 މރ. އަލީ ޝާހިދު، ބަނޑާރަ/ ހއ. މަތިވެރި މަދަރުސާގެ ފުރަތަމަ މުދައްރިސް (ހއ. އަތޮޅު)
30 މރ. އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު، ސްކޫލްތަކުގެ، މ. މަޑުއްވަރި (މ. އަތޮޅު)
31 މރ. ޢަބްދުލް ޙަކީމް މުޙައްމަދު، ވިލާ ސްކޫލް ދ. މީދޫ (ދ. އަތޮޅު)
32 މރ. މުޙައްމަދު ޙަސަން، ފިނިފެނުމާގެ، ގދ. ތިނަދޫ (ގދ. އަތޮޅު)
33 މރ. މުޙައްމަދު އަނީސް، މާލޭ ޖުމްހޫރީ، ރ. މަހޫސް ދަރުސް އިސްކޯލް (ރ. އަތޮޅު)
34 މރ. އާމިނަތު ފާއިޒާ (ބަސްކޮޅުގެ)

3 ވަނަ ޖަދުވަލު

ބައަހަށް ނުރުކޮ އަސާސީ ކުޅަނބުގެ ބަސްބުރުވައި އާދާކުރުމުގައި

މި ރަނގަޅު ކުރު މަސައްކަތްކަން ކިޔަވައިދިން

1 ޑރ. ޙަސަން ޙަމީދު، މޯލްޑިވްސް ކޮލެޖް އޮފް ހަޔަރ އެޑިޔުކޭޝަން
2 މރ. ޙުސައިން މުޙައްމަދު، ޖަރުމަނީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން
3 މރ. ޢަބްދުލް ސައްތާރު، މ. މަޑުއްވަރި
4 މރ. އިބްރާހީމް ޙުސައިން މަނިކު
5 މރސ. އަމީނާ އަޙްމަދު، މ. ވަސްވަރި
6 މރ. އާދަމް ޢަބްދުލް ރަޙްމާން އަލީ
7 މރ. އަލީ ޝަރީފު، ކ. މާލެ، ޖަރުމަނީ އޮފް އިންފޮމޭޝަން، އާރިޖާ އެންޑް ކަރޫކަރ
8 މރ. މުޙައްމަދު މުސްތަފާ ޙުސައިން ދރ. ގުރަހަރ
9 މރސ. ޚަދީޖާ ވަޙީދާ
10 މރސ. ފާޠިމަތު ޢަބްދުލް ވަޙީދު
11 މރ. ޝަރީފާ މޫސާ މަނިކު

12 މޝ. އަޙްމަދު ޒާހިރު (އަލްމިންބަރު)

13 މރ. އަޙްމަދު ޒާހިރު (ޖަލްއަތުގެ ހަބަރު)

14 މރ. އާދަމް މުޙައްމަދު (ދިރުގެމަގު)

15 މރ. އަޙްމަދު ޝަކީރު ، ގ. ރޯޒްވިލާ (އާފަތިސް ނޫސް)

16 މރ. އަބްދުލް ހަމީދު އަބްދުލް ކަރީމް (އަންގުވަސް)

17 މރ. އިބްރާހީމް ޠަމީމް (ޓީ.ވީ. މޯލްޑިވްސް)

18 މރ. އަބްދުﷲ ހަމީދު (އެމް. ޕީ. އޭސް. އިސްލާމިކް ފައުންޑޭޝަން)

19 މދމ. ފާޠިމަތު މުޙުސިނާ (ހަމީދު އަޙްމަދު ރިޔާސަތުގެ ...)

20 އާދަމް ޝާހިދު ރަޝީދު، ސ. ހިތަދޫ ކުރަނީ (މައްސަލަތަކުގައި ...)

21 އަޙްމަދު ރިޟާ (އިންގިރޭސި ...)

22 މުޙައްމަދު ޙުސައިން (ޖަމީލާ މަރުކަޒު)

23 ޢަލީ މުޙައްމަދު (ސަރުކާރުގެ ...)

24 ޝިހާބުއްދީން ޙަސަން (ޢަލީ ...)

25 މރ. އަޙްމަދު އަބްދުﷲ ، ޝަރީޢަތުގެ ... ކުދިކުދި ... (ހދ. އަތޮޅު)

26 މރ. ޙަސަން އިބްރާހީމް ، ރޯމާ ރ. އުނގޫފާރު ، އިތުރު ... ބަރަދާ (ރ. އަތޮޅު)

27 މދމ. ސަޢީދާ އަބްދުﷲ ، އިބްރާހީމް ... / ... (ބ. އަތޮޅު)

28 މރ. ފާޙިލް ޙުސައިން، ކުރިމަގު މރ. މަރަދޫ (އދ. އަތޮޅު)

29 މރ. އަބްދުލް ޢަޒީޒު ޙުސައިން ، ... / މ. މުލި ، ... (މ. އަތޮޅު)

30 މރ. ޢަލީ ޒާހިރު ، ތ. ... (ތ. އަތޮޅު)

31 މރ. ޖާބިރު އަބްދުލް ކަރީމް، ... ، ގއ. ދާންދޫ (ގއ. އަތޮޅު)

32 މރ. ހަސަން ޢަފީފް ، ... / ސ. ހިތަދޫ (ސ. އަތޮޅު)

33 މޝ. މުޙައްމަދު ފުއާދު އަބްދުލްކަރީމް (ބަސްކަމީ)

34 މދމ. ޒާހިދާ ޒަހީރު (ފައުމީ މަޖިލިސް)

4 ވަނަ ގްރޫޕް

ޤައުމު ބިނާ ކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި ދިވެހިންގެ ބައިވެރިވުން މުހިއްމު އިތުރުކުރުމުގައި

ވިލަރެސް ތަބްއަކުރަ ... ކުރުމުގައި ދިވެހިންގެ ކުރިން ...

1 ޑރ. އަބްދުލް މުޙުސިން މުޙައްމަދު ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ... ކުރުމުގެ ...

2 މރ. ޙަސަން ޢަފީފް ، މާލޭ އިންގިރޭސި ސްކޫލް

3 މދމ. ނާޒިޔާ މުޙައްމަދު ވިލިމާލެ ... ، ރ. ... ، ގ. ...

4 މރ. އަބްދުއްރަޙީމް އާދަމް ، ސ. ...

5 މރ. އަބްދުލް ޢަޒީޒު ޖަލީލް އަބްދުއްސަލާމް، ތ. ...

6 މރ. އިބްރާހީމް ވަޙީދު ޢަބްދު ، މިނިސްޓްރީ އޮފް އިންފޮމޭޝަން، އާޓްސް އެންޑް ކަލްޗަރ

7 މދމ. ފާތިމަތު ޢިނާޔާ

8 އދ. އާދަމް ނަސީރު އިބްރާހީމް

9 އދ. މުޙައްމަދު ޝާހިރު، ފުއައްރިޔާން

10 އދއ. މަރިޔަމް ފުސާ، ވ. އައްސަރުވާދީ

11 އދއ. ޒީނާ ނިޒާރު، މ. ރިޔާ

12 އދ. އަބްދުއްޝަކޫރު އަލީ (ރައީސުލް ޖުމްހޫރިއްޔާގެ އެޑިސް)

13 އދ. އަޙްމަދު ޝާފިޢު (ރަސްމީ އައިން)

14 އދ. އަޙްމަދު އަލީ (ޖުމްހޫރީގެ ހަބަރު)

15 އދ. އަބްދުﷲ ފުރުޤާން ހަސަން (ވަތްތަރު)

16 އދއ. ފުރުސާ އީސާ، ގ. ފާޠިމަތުއްސަލްމާ (އާފަތީސް ނޫސް)

17 އދ. ޖުނައިދު އަޙްމަދު (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޑު)

18 އދ. މަރިޔަމް އާތިފް (ޗޭނެލް މޯލްޑިވްސް)

19 އދ. އަބްދުލްލަތީފް (އެމް. ޑީ. އެން. އިސްލާމިކް ދަރުސްތަކުގެ ޖަމިއްޔާ)

20 އޝ. އިބްރާހީމް އަޙްމަދު (މަޢުހަދު އިސްލާމިކް ދަރުސްތަކުގެ ޖަމިއްޔާ)

21 މަރިޔަމް މުޙައްމަދު ޙަސަން، ސ. ހިތަދޫގެ (މަޢުހަދުއްދީރާސާތުލް އިސްލާމިއްޔާ)

22 މުޙައްމަދު ޝިޔާމް (މަދަރަސަތުލް އަޙްމަދިއްޔާ)

23 އާމިނަތު ވަހީދާ (ގަލޮޅު މަދަރަސާ)

24 މުޙައްމަދު ނަސީމް (މަދަރަސަތުލް އާލިޔާ)

25 ނިޒާ ހަސަން ޝާހިދު (އަލިނާއުއްޒާ ސްކޫލް)

26 އދ. އަބްދުލްލަޠީފް އަލީ އިދްރީސް، ކަނޑިތީމު ބޭރުކަނޑު (ށ. އަތޮޅު)

27 އދ. ޙުސައިން އާދަމް ކަލޭފާނު، ނަރުދޫސްކޫލް / ށ. ނަރުދޫ، ނަރުދޫގެ ޢާއްމު އިސްލާމީ މަދަރުސާ (ށ. އަތޮޅު)

28 އޝ. މުޙައްމަދު ނަޞީރު އަޙްމަދު، ގޮފާނު ކަނޑިތީމު (ށ. އަތޮޅު)

29 އދ. ޝާހިދު އަޙްމަދު، ހިތަދޫ ސްކޫލް / އދ. ހަންޏާމީދޫ ކަނޑިތީމު (އދ. އަތޮޅު)

30 އދ. އަލީ އަޙްމަދު، ކައްނުލާގެ ވ. ކެޔޮދޫ އަވަށުގެ އޭރިޔާ (ވ. އަތޮޅު)

31 އދ. އަބްދުލްލަތީފް ޝަރީފް އިސްމާޢީލް، ތ. ގުރައިދޫ ސްކޫލް (ތ. އަތޮޅު)

32 އދ. އަބްދުﷲ ޢަފީފް، މަޑިފުށި، ގދ. ތިނަދޫ (ގދ. އަތޮޅު)

33 އދ. އަޙްމަދު ޝަރީފް، ޖަމާލުއްދީން / ސ. ހިތަދޫ (ސ. އަތޮޅު)

34 އދއ. ފާތިމަތު ޝަރީފާ (ބަސްކޮޅު)

5 ވަނަ ގްރޫޕު

ބަނޑޭރި ޤައުމިއްޔަތުގެ ތިންވަނަ ދަރަޖައިގެ ކަމަށްވާ ދިވެހި ވަޒީރުންގެ ހިތްވަރުދޭ

ދިވެހި ބަހުގެ މަޤާމް ދެމެހެއްޓުމަށް ކުރަން ޖެހޭ ކަންތައްތައް

1 އދ. ހަސަން ސަޢީދު، ސ. ހިތަދޫ

2 އދއ. ނަސީމާ މުޙައްމަދު ކަލޭފާނު

3 އދ. އަބްދުﷲ މުޙައްމަދު، ހ. ތިލަފުށި

4 އދ. އިބްރާހީމް ނަޢީމް ސަޢީދު

5 އދއ. ޢާއިޝަތު ޙުސައިން މަނިކު، ހ. ފިނޮޅުވެހި

6 ޑރ. އަޙްމަދު ފާރޫޤު މުޙައްމަދު

7 ޑރއ. އާމިނަތު އިބްރާހީމް ، ގ. އަލިން އޭޒީވިސް

8 ޑރ. އާދަމް ރަޝީދު އަދުނާން ، ވ. ނަހިވަރު

9 ޑރ. މުޙައްމަދު ނަޝީދު (އަނިރު)، ސ. މަރާދޫ

10 ޑރ. މުޙައްމަދު ސަޢީދު ، ހުޅުދޫ

11 ޑރ. ޔޫސުފް ރިޟާ ، ނަހިވަރު

12 ޑރ. ހުސައިން އާދިލު (ރަހީސްތާ ޗިލްޑްރަންސް ކްލިނިކް)

13 ޑރއ. އާމިނަތު ނާޒިލާ (ފަހަރަން)

14 ޑރ. އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު (ސިލް) (ވޯނި)

15 ޑރ. މުޙައްމަދު ވަޙީދު ނަޖީބު (ފަލްކޫރު)

16 ޑރ. އިބްރާހީމް ޒަކީ (މިއަދު ނޫސް)

17 ޑރ. ޒާހިދު އިބްރާހީމް (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޑު)

18 ޑރ. އަޙްމަދު ޒާހިރު (ޓީވީ. މޯލްޑިވްސް)

19 ޑރ. މުޙައްމަދު ވަޙީދު (ޔޫ. ޕީ. އެސް. އެސް. ކުރީގެ ދިރިވަރުދުންގެ ޖަމްޢިއްޔާ)

20 ޑރ. މުޙައްމަދު ނަޒީމް އާދަމް (މުޖުތަމަޢު އިސްލާހުކުރުމުގެ ޖަމްޢިއްޔާ)

21 މުޙައްމަދު ރިޟާ (އަލްމަދަރަސަތުލް އަރަބިއްޔަތުލް އިސްލާމިއްޔާ)

22 އިބްރާހީމް ޝަރީފް (މަދަރަސަތުލް އަޙްމަދިއްޔާ)

23 އާއިޝަތު ސާބިރާ (މާފަންނު މަދަރުސާ)

24 މުޙައްމަދު ރަޝާދު (މަދަރަސަތުލް އާލިޔާ)

25 ޑރ. މުޙައްމަދު ނަޞީރު އަބްދުއްލަޠީފް، ގުރުއާނު ކިޔަވައިދޭ މަދަރުސާގެ އ. [illegible] (ހއ. އަތޮޅު)

26 ޑރ. ހުސައިން އާދަމް ފުލު، ނަރުދޫ ބޭސްކަރުދާސް (ށ. އަތޮޅު)

27 ޑރ. ސަޢީދު އަޙްމަދު ، ފާޠިމާގެ/ ބ. ދަރަވަންދޫ ކަރިޔާ (ބ. އަތޮޅު)

28 ޑރ. އަބްދުއްރަޙްމާނު މުޙައްމަދު ، ގުރައިދޫ ކަރަތަކު (ކ. އަތޮޅު)

29 ޑރ. އަބްދުލް މަޖީދު އަބްދުލް ޤަދީރު، ތަޢުލީމާ، ވ. ފުލިދޫ އަތޮޅުއޮފީހުގެ ސްކޫލްޓީޗަރ (ވ. އަތޮޅު)

30 ޑރއ. އާއިޝަތު ނަޒީލާ، ލ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ ޓީޗަރ (ލ. އަތޮޅު)

31 ޑރ. މުޙައްމަދު ރަޝީދު، އިސްދޫ ކަރަތަކު (ތ. އަތޮޅު)

32 ޑރއ. ރަޝީދާ އިބްރާހީމް ، އަތޮޅުގެ، ގދ. ތިނަދޫ (ގދ. އަތޮޅު)

33 ޑރ. ރަޙްމާން ރަޝީދު (ބަސްކޮމިޓީ)

34 ޑރ. ޔޫސުފް އަލީ ފުލު (ބަސްކޮމިޓީ)

ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން

ގްރޫޕް 1 ގެ ރިޕޯޓް

19، 20 - 2000 މާޗު

ޖުމްހޫރިއްޔަތުގެ ގޮތުން ހިންގައިފައިވާ ކުރިއެރުންތަކާއި ދަތިތަކާއި އިޞްލާޙު ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް

1- ޖަލްސާގައި ވާހަކަ ދައްކާއިރު ބަހުގެ ބަދަލުތަކެއް ބުނުން. އަދި ވީހާ ބޮޑަށް ދިވެހި ބަސް ބޭނުންކުރުން.

2- ކައުންސިލް ތަރައްޤީ ޖުމްހޫރީ އުސޫލު ސަރުކާރުގެ ނިޒާމް. (ޤައުމީ މަޖިލީހުގެ ޤާނޫނު ބަރާބަރު ގެނައުން)

3- ސަރުކާރުގެ އެހެން ތަރައްޤީ ކުރިން ސިޔާސަތު ގޮތަށް ތަރައްޤީގެ ކުރިއެރުމާ ތަރައްޤީ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭ ގޮތް ހަމަޖެހުން. އަދި އެހެން ތަރައްޤީ ސިޔާސަތު ގެނައުމާ ދެމެހެއްޓުން ފާހަގަކުރުން.

4- ސަރުކާރުގެ ދިވެހި ބަސް ސިޔާސަތު ގެ އިޞްލާޙުކުރުން

5- ނިޒާމުގައި ޖުމްލަ ތަރައްޤީ ވީހާ ފުރިހަމައަށް މައުލޫމާތު ދިރާސާކޮށް ޖަމާކުރުން.

6- ދިވެހި ޤައުމީ ބަސްގެ ދިވެހި ބަހުގެ ފުރުޞަތު މަޤާމުން އަދި ބާރު ކުރުން

7- ރައްޔިތުން ބާރު މައުލޫމާތުގެ ފުރުޞަތު ދިވެހި ބަހުން ތައްޔާރުކުރުން. (ފަރާތްތަކުގެ މައުލޫމާތު ހިމެނުމަށް)

8- ސަރުކާރުގެ ކުރިންނެރު ނިޒާމަށް ބަދަލު ގެނައުމާ ގުޅުން ފުރުޞަތު ހުށަހެޅުން. (ޢާއްމު ދިރާސާކުރަ ނިޒާމުގައި މަސައްކަތް ކުރިއެރުން ގެނެސް ހެދުން)

9- ޖުމްހޫރިއްޔަތުން ޤާނޫނީ ޖުމްހޫރިއްޔަތު އިޞްލާޙުކުރުމުގެ ގޮތުން އަސާސީކަމުގައި އުޅުއްވައިވާ ނަޒަރު ފާހަގަކުރުން ހަރަކާތްތެރި ވަޒަނުގެ ހެދުން.

10- އަހަރު ކަމުގެ ނިޒާމަ އާއްމުކޮށް ބައިނަލް ވަނަވަ އާއްމުކޮށް ނިޒާމަ ކަމުގެ ޢާއްމު ވުމުގެ ކުރިން އެއަށް ދިވެހިބަހުން ނަގަން ހެދުން.

11- މިޒާޖު ޤައުމީމަރުކަޒު ދަށުދާ ޖާގަފުދޭ ބޮޑަށް ގެންދަން އެދުން.

12- ޖިއޮގްރަފިކަލް ކުރިއަރުވުމުގެ ގޮތުން ދިވެހިބަހާއި އިނގިރޭސިބަހުގެ ޑިކްޝަނަރީ ފޮތްސަފުޙާއެއް ހެދުން.

13- އަތޮޅު ޖަމްޢިއްޔާތައް ހަރަކާތްތެރި ކުރުވުން.

14- ރަށްރަށުގެ އިޖްތިމާޢީ ގުޅުން ދިރުވާ ގޮތުގެ ތަރައްޤީއަށް ގޮތްތަކެއް ނެރުން. އަދި އެކަމުގައި ދިވެހިބަހުގެ ޚިދުމަތް ކުރުވުން.

15- ދިވެހިބަހުން ޖިއޮގްރަފީ އަތޮޅު ގޮތުގައި އިނގިރޭސިބަހުން ތަރުޖަމާކުރުން. (ދަރުސްފޮތް ލިޔަ ކަނަލަ ތަނު ލިޔެކުމުގައި އަތޮޅު ގޮތުގައި)

16- ދިރާސާ ޖަމާޢަތް ޖަމްޢިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ ވަނީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބޭނުންކުރެވޭނެގޮތް ހެދުން. އެގޮތުން ޖަމާ ބަލަހައްޓާގޮތަށް ނުހަ ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ ކުރިއެރުވުމަށް ޚާއްޞަ ހެދިފައިވާ ގަވާއިދެއް ހެދުން.

17- އިލެކްޓްރޯނިކް މަޢުލޫމާތު ސިސްޓަމެއް ހެދުން. އެގޮތުން ޖަމާކުރެވޭ ހުރި ޖިއޮގްރަފީ މަޢުލޫމާތު ބަލަހައްޓަން ފަހިކުރުން.

18- ކުރިޔަށްދާނެ ޖިއޮގްރަފީ ފޮތެއް ދަރުސްތެރި ކުރުމުގެ ފަސޭހައިން ޖަމާކުރެވޭ އިލެކްޓްރޯނިކް މަޢުލޫމާތު ބޭނުން ކުރުމަށް ދަ ބެލުމުގެ ގޮތްތަކެއް ހޯދުން.

19- އިލެކްޓްރޯނިކް މަޢުލޫމާތު ދިވެހިބަހުން ހެދޭ ޖިއޮގްރަފީ ގޮތްތައް ބަދަލުކުރުން. އަދި އިލެކްޓްރޯނިކް މަޢުލޫމާތު ދިރާސާ ކުރުމަށް ކުރުން.

20- އާބާދީގެ ތަރައްޤީ ދިވެހިބަހުގެ ކުރިއެރުމަށް ޖުމްލަކޮށް އެކިއެކި ދާއިރާ ކުރުމުގެ ބޭނުން ކުރުވުން.
މަސައްކަތް ތަރައްޤީކުރުން ގެތަންތަނަށް ބަސްބަހަށް (ޚިދުމަތްތަކަށް).

21- ދިވެހިބަހުން ތަރުޖަމާކުރާ ތަކެތި ދިވެހި މަޢުލޫމާތު ފޮތްތަކެއް ތަރުޖަމާ ކުރުން. އަދި އެކަން ތަރުޖަމާ ކުރުން.

22- އަތޮޅު ރާއްޖޭ ދިވެހި ލިޔެކިޔުމުގައި އަތޮޅު ގޮތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ދިރާސާގެ ބަލަހައްޓާ ފޮތުން.

23- ދާއިރާތައް ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ޖިއޮގްރަފީ ހަރަކާތްތެރިކަން އިސްލާހުކުރުން ހަރަކާތްކުރުން.

24- ސަރުކާރު ޤާނޫނުތަކުގެ ދަށުން އަތޮޅުތަކުގެ ސަރުކާރުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރާ ކަންތައް ތަކެއް ދިވެހި ބަހުން ބަލަހައްޓާ ކުރުން.

25- ސްކޫލުތަކުގެ ދަރިވަރުންނަށް ވެސް ، ދަނޑިވަޅު، ބަނޑި ފަދަ އެއްޗެހި ހަދަން ދަސްކޮށްދިނުން. އަދި އެފަދަ މުބާރާތްތައް ބާއްވާ އިނާމުދީ ހެދުން.

26- ދިވެހި ބަސްފޮތް ތަރައްޤީ ކުރުމުގެ ގޮތުން ކުޑަކުދިންނަށް އަމާޒުކޮށް ބަސް ބޭނުންކޮށް ލިޔާނެގޮތް ދަސްކޮށްދީ ޕްރޮގްރާމެއް ޓެލެވިޜަންގެ ޒަރީޢާއިން ފޮނުވުން. އަދި ޖުމުލަ ރަނގަޅަށް ކިޔާނެ އަދި ލިޔާނެ ގޮތް އޮޅުންފިލުވައިދޭނޭ ޕްރޮގްރާމެއް ފޮނުވުން.

ދިވެހިޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން

ގްރޫޕް - 2 ގެ ރިޕޯޓް

19.7.2000

އައު ޓެކްނޮލޮޖީ އާއި ދިވެހިބަސް

މިއީ ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުމުގައި ގްރޫޕް 2 ގެ ފަރާތުން މަޝްވަރާކުރި "އައު ޓެކްނޮލޮޖީއާއި ދިވެހިބަސް" މި މައުޟޫޢާ ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކޮށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ރިޕޯޓެވެ. މި ރިޕޯޓް އެކުލަވައިލެވިފައިވަނީ މައިގަނޑު 3 ކަރުދާހުގެ މައްޗަށެވެ. އެއީ:

1. ކޮމްޕިއުޓަރ ޓެކްނޮލޮޖީއާއި ގުޅިގެން ދިވެހިބަހާއި އަކުރަށް ބައްދަލުވެދާނެ ޗެލެންޖްތައް؟ ޙައްލުކުރުމަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް
2. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ޓެކްނޮލޮޖީގެ ދައުރު
3. މި ޓެކްނޮލޮޖީއަށް ދިވެހިރާއްޖެ ތައްޔާރުވުމަށް ކުރެވެން ޖެހޭ ކަންތައްތައް

ދިވެހިރާއްޖެއަކީ އާ ޓެކްނޮލޮޖީއާއި ހުރި ގުޅުމުގެ ކަރުދާހުގެ މަޝްވަރާ ކުރުމުން އަލިއަޅުވާލެވުނު ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ:

– ކޮމްޕިއުޓަރ، ސޮފްޓްވެއާ ފޮންޓް، ކީބޯޑް، އިންޓަރނެޓް ފަދަ ވަސީލަތްތަކެވެ.

1– ކޮމްޕިއުޓަރ ޓެކްނޮލޮޖީއާއި ގުޅިގެން ބަހާއި، އަކުރަށް ބައްދަލުވެދާނެ ޗެލެންޖްތައް؟ ޙައްލުކުރުމަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް.

ބަސް

– އަރަބި އަކުރުގެ ބޭނުމުގެ ބަދަލުގައި ... [illegible]

[illegible]

– [illegible]

– ކޮމްޕިއުޓަރ ޓެކްނޮލޮޖީއާއި ގުޅިގެން ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރެވޭ މިންވަރު [illegible]

– ކޮމްޕިއުޓަރ ޓެކްނޮލޮޖީ ދިވެހިބަހަށް އެކަށީގެންވާގޮތަށް ތަރައްޤީކުރަންޖެހޭ.

އަކުރު

މިކަމާއި ބެހޭ ގޮތުން ޢިލްމީ ހަސަން ހަމީދު ހުސައިނުގެ ކަރުދާހުގައި ދެއްކިފައިވާ މައުލޫމާތުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް މިހާރުގެ ޙާލަތަށް ބަލައިލުމުން އަދާލަތު ބަޔާނުގެ ގޮތުގައި ކޮންމެ ރަށެއް ވިސްނުމަށް މަސްލަޙަތު ހުރިފައިވާނެ.

މި ގޮތަށް ނިންމާ ފަހު އަދާލަތު އާއިލީ ސަރަޙައްދުގައި ވާހަކަ ދައްކާ ބަސްބަސް މިހަރުން ބޭނުން ކުރާ އަދާލަތުގެ ތަރައްޤީ ސަރުކާރުގެ ގޮތުން ގޮތަށް ހުށަހަޅައިދޭ އަދާލަތުގެ ނިޒާމު ހިމެނިގެންވާނެއެވެ.

2. މިނިސްޓްރީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ޖުޑީޝަރީގެ ދައުރު/މިޖުޑީޝަރީއަށް މިނިސްޓްރީން ތައްޔާރުކުރުމަށް ކުރެވޭން ހުރި ކަންތައްތައް

ދިވެހި މިނިސްޓްރީން ޖުޑީޝަރީއާއި ހަވާލުކުރި ބައެއް ކަންތައް

- ކޯޓުތަކާއި އިންޞާފު މިފަދަ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދޭނެއެވެ.
- ކޯޓުތަކާ ހަވާލުވެ ކޯޓުތަކަށް ބެލެހެއްޓުމުގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބޭނެ ގޮތް ހަމަޖެހިފައި އޮވެއެވެ.
- ޖުޑީޝަރީގެ ދަރަޖައިން ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދިނުމަށް ބޭނުންތަކާއި ސަރުކާރުގެ ތަފާތު ބައިތަކުގައި ފުރުޞަތު ހޯދިފައިވާނެ
- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިރިއުޅުމުގެ ޤާނޫނީ ބައިތަކާއި ޖުޑީޝަރީގެ ދަރަޖައިން ބެލެހެއްޓުމުގެ ހަމަޖެހިފައިވުން

މިގޮތުގައި:

- އިދާރީ ދިރާސީ ބައިތަކާއި
- ތަރަހީ އަދަބީ ބައިތަކާއި
- ފަންނީ ކަންތައް އަދިއޮންނަ ބައިތަކާއި
- ތާރީޚީ ބޭނުން ބައިތަކާއި

- މި ބައްޓަންކުރުމަށް "ތަން: ބައިތަކާއި ޖުޑީޝަރީއަށް އެކި ގޮތްތަކަށް" ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ކަމެއް ފާހަގަކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފައިސާ ހޯދުން. މިގޮތުން އެކިއެކި ބައިތަކުގެ ބޭނުން ހަމަޖެހުން.

- އާދަޔާ ޚިލާފު ފުރުޞަތުތަކުގައި ޖުޑީޝަރީ ތަރައްޤީކުރުން.
- މިސާލަކަށް:- ފުރުޞަތުތައް ދަރިވަރުން ކޯޓުތަކާއި ހަވާލުކުރުން.
- ދުނިޔޭގެ ތަޖުރިބާ ދިނުމަށް ޖުޑީޝަރީ ތަރައްޤީކުރުން.
- ދިވެހި އަދަބީ އިދާރީ، ތާރީޚީ ބައި މައުލޫމާތު ގޮތުގައި ކިޔަވައި ދިނުން.
- ކޯޓުތަކާ ބެހޭ ބައިތަކާއި މިޒާޖުން އާއިލާތަކުން އެއްގޮތް ދިނުން.
- ދިވެހި ސަރުކާރާއި ހަމަޖެހިފައިވާ ފުރުޞަތު ދާއިމީ ހެދުމަކަށް.
- ގައުމީ ފެންވަރުގައި މިނިސްޓްރީން ހިމާޔަތްކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެހުން.

- ގައުމު ޖީ.ޑީ.ޕީ އިން ދައުލަތާ ކުޑަކުރިންނާ ބެހޭ ބޭނުމަށްޓަކާ ޕްރޮގްރާމްތައް ދިވެހިބަހުން އަޅުއްވުން.
- ބޭނުގެ ސަރުކާރުއިޖުތިމާޢީ ދައުލާ ޕްރޮގްރާމްތަކަށް ގެންދާނުވަތަ ދިވެހިންގެ އަދަބީދާއިރާ ތަރައްގީ އަސާސީތައް
  ދައުލަތާއި ޕްރޮގްރާމްތަކާއި އެކުއެރުން.
- މަޝްރޫޢު ފެށި ބަސްތަކާއި، ފިލިކު ހަރަދު ބަސްތަކާއި، ބަދަލުވެ އަދިވެ ގުޅުވުމާ ބަސްތަކުގެ ފަހަރު ބަސްތަކަށް
  އެކުލެވި ދިބޫޕާރުތައް ހަރަކާތްތެރިވުން.
- ދިވެހިބަސް އުނގަންނައިދޭ ކުލާސްތަކުގައި މިޔާރުލެވެލް ޖެހޭނުޖެހޭ ބޭނުންކުރުން.

بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިޅެންވެރިންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން
ދަރުބާރުގެ 19 - 20 ޖުލައި 2000

ގްރޫޕް 3 ގެ ރިޕޯޓް

ދާއިރާ: ދިވެހިބަހުގެ ނަގާ އަސާސީތަކަށް ކުރެވިދާނެ ބަސް ދިރުވައި އާލާކުރުމާ މި ޚިދުމަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް ހިތްވަރުދިނުން.

ހިމެނޭ ބައިތައް

ގްރޫޕްގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ހިމެނިފައިވާ ބައިތައް.

1- ތަފާތު ފަރާތްތަކުން ބަހަށް ބޭނުން ކުރާ އަސާސީ ބަސްތައް ދިރުވައި އާލާކުރުމަށް ގެންނަ ބަދަލުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ވާހަކަ ދެކެވުން.

2- ބަހުގެ އަސާސީތައް އިޞްލާޙު ކުރުމަށް ކުރެވިދާނެ ކަންތައްތައް ދެކުން.

3- ޅެންވެރިކަން ދިރުވާ އާލާކުރުމަށް ކުރާ މަސައްކަތްތަކަށް ހިތްވަރުދިނުމަށް ކުރެވިދާނެ ކަންތައްތައް ދެކުން.

4- ޅެންވެރިކަން ތަރައްޤީ ކުރުމުގައި މީހުން ދަނެގަތުމަށް ހުރިހާ އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތު އެކަށައަޅައިދީ ހަރުދަނާކުރުމަށް ކުރެވިދާނެ ގޮތްތައް ދެކުން.

މަސައްކަތްކުރި ގޮތުގެ ތަފްޞީލް

ގްރޫޕްގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ގްރޫޕް ލީޑަރެއް، ނައިބް ލީޑަރަކާއި ސެކްރެޓަރީއަކު ހޮވުނެވެ.

މިގޮތުން ގްރޫޕްގެ އެކި މަޤާމުތަކަށް ހޮވުނު ފަރާތްތަކަކީ މިއީ ބައިވެރިވެ:

1- ރައީސް: ޙުސައިން މުޙައްމަދު	މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން
2- ނައިބު ރައީސް: އަޒީޒާ އިބްރާހީމް	މިނިސްޓްރީ އޮފް ވިމެންސް އެފެއާޒް އެންޑް ސޯޝަލް ސެކިއުރިޓީ
3- ސެކްރެޓަރީ: އަޙްމަދު ޝާހިރު	ޖަމާޢަތުގެ ހަބަރު

(ގްރޫޕް ބައިވެރިންގެ ލިސްޓް: އިތުރު ސަފްހާ 2 ގައި)

މަސައްކަތަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި ގްރޫޕްގެ އެންމެންގެ ހިއްޞާ ކަނޑައެޅިފައިވާ މަޤްޞަދުތަކުގައި ހުރުމަށް ގެންގޮސްފައި. މަރުން

ފުވާ ދާއިރާއެއްގައި ގެންގުޅޭ ހުރިހާ އަންހެނުންވެސް މަސައްކަތްތަކުގައި ބައިވެރިވެއެވެ.

ޕްރޮގްރާމްގެ ބައްދަލުވުން ހުޅުވުމާއި ދައުލަތުގެ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދެއްވި ތަޤްރީރުގައި ޕްރޮގްރާމްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ގޮތުގައި އަމަނިކުޅެން ފުރަތަމަ ކުރައްވައިފައިވާ ވާހަކަ ކުރެއްވި ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށެވެ.

މިދިޔަ އަހަރުތަކުގައި ކުރިއަށް މަސައްކަތްތަކުގައި ޓީމު ސާއިރުންނާ ނިގުޅާގައި ކުންފުނި ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތުގެ މައްސަލައާ މުޖުތަމަޢުގެ ބޭނުންތަކުން ބޮޑުވާއިރު ހުރި ދާއިރާތަކުން އަދަދުކުރަން ޕްރޮގްރާމްގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ދިވެހިބަސް ކުރިއެރުވުމާއި ބަހުގެ ތަރައްޤީއަށް އިސްކަން ދިނުމަށް އަދަދުކުރުމެވެ.

ޕްރޮގްރާމްގެ ތަރަގީ ނޫސްވެރިން ހިފުން ހަމަވެސް މި ޖުމްލަ ހިއްސާ ބަދަލުކުރުމުގެ ތަފާތު ފުރުސަތުތަކުގައި ނޫސްވެރިކަމުގެ މައްސަލަ ބަލައި ބަހަށް ނުފޫޒު އަސަރުކުރާ ފުރުސަތުތަކުގެ މައްސަލަ މަސައްކަތްކުރުން އެވެ.

ގެރީ މަސައްކަތުގައި ކަނޑައަޅައިފާ ކަމަށް ކުރިން ދުނިޔެއަށް ދާއިރާތަކާއި ގުޅުވައިގެން ޓީވީ ރޭޑިޔޯއާއި ދަރިވަރުންނާއި ބެލެނިވެރިންނަށް އަދަދުކުރަން ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ކުރުވުމުގެ ކަންތައްތަކުގެ މައްސަލަ ވާހަކަ ދައްކަވެއެވެ.

(ގެރީ މަސައްކަތުގައި ބަދަލުކުރަން ހުށަހަޅަން ހަމަޖެހުން ހިނގާފައި އިތުރު ސަފްހާ 1 ގައި)

ނިންމުން:

ގެރީގެ މަސައްކަތުގައި ގެންގުޅޭ ހުރިހާ ބައިވެރިންވެސް އާދަޔާ ޚިލާފު ބޮޑެތި މަސައްކަތެއް ފަހަރު ފުރިހަމައަށް ބައިވެރިވެފައިވާ ކުރެއްވިކަމާ ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ. އަދި ގެރީގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުން ދިޔައިރު ދިވެހިބަހާއި ގުޅޭގޮތުން ހިންގުނު ދުވަސްތަކާ ގުޅިގެން ހުރިހާ މަސައްކަތަށް އެހީތެރިވެދެއްވި އެންމެހާ ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވާ ބޭނުންވާ ކަމަށް ބުނެވޭ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކާއި އިދާރާތަކަށް އަބަދުވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ.

1- ބަދަލުކުރާ ނުދަތި އަސާސީ ކަންކަމާއި ބަޖެޓްގެ ކަންތައްތައް

- ސަލާމް ވެސް ދިވެހިބަހުން ފާހަގަކޮށްދޭ ގޮތަށް އިދާރީ ގޮތުން ހުށަހެޅުން. އެކަމަށް ހިތްވަރުދިނުން. ބަދަލުކޮށް ބޭނުންކުރަ ބަސް ހެދުން.
- ބަދަލުން ގެނބުނު މީހުންނަށް މަގުތަކުން މުސާރަދޭ ކަމަށް ހޯދުނު ހިތްވަރުދިނުން. ޖުމްލަ ހެދުންތެރިކަން.
- ދިވެހިބަހުގެ ހަމަތަކާއި ދިވެހި އަދަބާއި ގުޅޭ ފޮތްތައް ޤާނޫނީ ގޮތުގައި ތަރުޖަމާކުރުން. ދިވެހިބަސް ހުއްޓި ބަދަލަށް ބަސް ނުކުރުން.
- ކުއްލި ދިވެހިބަހުން ލިޔެކިޔުމުގައި ހިތްވަރުދިނުން. ތަރުޖަމާކުރުމުގައި ގޮސްގޮސް އެތަން ފޮނުވައިދިނުން.

2- ބަސްކުރުމަށް ބަލާފައި ކަންތައްތައް

- ބަދަލުން ދިވެހިބަސް ލަދު ޖެހުމުގެ ކަމެއް. އެބަހުގެ ބަދަލުގައި ބޭނުންކުރާ ދިވެހިބަސް އެޅުއްވުން.
- ހަބަރު ފަތުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ އަޑުއަހާލާ ސިޔާސަތުގައި އަސާސީއަށް ހަރަކާތް ގެންގުޅޭ ކަމަށް އެޅުން.

-3 ޕްރޮޖެކްޓުގެ ބައްދަލުވުންތަށް ރާއްޖޭގެ އެކި ސަރަހައްދުތަކުގައި ބޭއްވުން. ސްޓޯލުތަކުގެ ކުރީން ބައިވެރިވުން.

-4 ރާއްޖޭގެ ހަބަރުތައް ހިމެނޭ ވެބްސައިޓެއް ހަދައި ދިވެހި ސަގާފަތާއި އިސްލާމްދީނާއި އާދަކާދައިން ބެލުމާއިއެކު ރަނގަޅު
ދިވެހިބަހުން ހަބަރުތައް ހިމެނުން. އަދި ބޭނުންތެރިކަމާ ނޫސް އެޑިޝަނެއް އުފެއްދުން.

-5 އިންޓަރނެޓުގެ ބަހުރުވައާއި ޕްރޮގްރާމް ދިވެހިބަހުގެ ހަރަކާތް ފައިދާވާގޮތަށް ބޭނުންކުރުން. އަދި އަބަދު އެގޮތަށް ހިންގާތޯ ބެލުން.

-6 ދިވެހިބަހުން ރަނގަޅަށް ޕްރޮގްރާމް އަރުވާ އުފައްދާ ބަސްތައް ޕްރޮޖެކްޓްގެ ބޭނުން ވަގުތު އެތެރެކުރުމާއި ސަފުހާތައް
ޤާއިމުކުރުން.

-7 ނޫސްވެރިން/ޕްރޮޖެކްޓުގެ ބޭނުންކުރާ ކުރުބަސްތައް ރަނގަޅުކުރުމާއި ސިޓީ އެފަދަ އެންމެހައި ބޭނުންތެރި ފޯމު
ކުރުގެ ޢާއްމު ނަމޫނާ ގެންގުޅުން.

-8 ޕްރޮޖެކްޓް ޕްރޮގްރާމް ދިވެހިބަސް ދިވެހިކުރުމުގައި ބޭއްވުން.

3- ޕްރޮޖެކްޓަށް ސަރުކާރުން ހިތްވަރުދިނުމުން ލިބޭނެ ފައިދާތައް.

-1 ޕްރޮޖެކްޓުގެ ޒަރިއްޔާއެއް އުފެއްދުން. އެބަސްތަކާއި ރަނގަޅު ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރުމަށް ޒަރިއްޔާއިން ހިތްވަރުދިނުން.
މަރުކަޒުގެ މަޝްވަރާ ހޯދައިގެން ހިންގާގޮތަށް ބޭއްވުން.

-2 ޕްރޮޖެކްޓުގެ / ނޫސްވެރިކަމުގެ އަޚުލާޤީ މިންގަނޑެއް (ކޯޑް އޮފް އެތިކްސް) އެއް އެކުލެވުން. ފޮނުވުން (ސްޓެންޑަޑް)
ކަނޑައަޅައި ދެމެހެއްޓުން.

-3 ބަހުރުވަ ހިނގާ ގޮތް ބިނާކުރުމަށް ޕްރޮގްރާމްތަކާއި ފޯރަމް ދިވެހިބަހުން ތަރުޖަމާކުރި ޝާއިރުންނާއި ހިތްވަރުދިނުން.

-4 ޕްރޮޖެކްޓަށް ހިތްވަރު ދިނުމަށްޓަކައި ކުރުބަސްތަކާއި އިބާރާތްތައް އެކުލަވާލުމުގައި ރަނގަޅުކުރުމުގައި ހިތްވަރުދިނުން.

4- ޕްރޮޖެކްޓަށް ވަރަށްދުލުރުވުން އިތުރުން ލިބޭނެ ފައިދާތައް

-1 މަރުކަޒުގައި ދިވެހިބަހާބެހޭ ވެބްސައިޓެއް ޤާއިމުކުރުން.

-2 ބަސްކޮށުގެ ޗާޓު ފޮނުވުމުގެ މުބާރާތެއް އަހަރަކު އެއްފަހަރު ބޭއްވުން. އަދި ފާހަގަކުރުން ހަދާ ބަސްތައް އެކަށީގެންވާ

އަޑުއަހައި ގޮތުން.

-3 ސްކޫލްކުދިންގެ ޔުނިފޯމު (ކަނޑައެޅޭ ގޮތަށް ފިހާރަތަކުން) ދެފަރާތުގެ ތަރުތީބު އިތުރުކުރުން.

-4 ޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޖިލީހުގެ ފާޑުކިޔުމުގައި ބެއްލެވުމުގައި އަރަރާ އައުވަރަށް ބޭއްވުން. އަހަރުތަކުގައި ބަސްކުރިއަރުވުން ނުވަތަ ދިވެހިބަހުގެ އަދަބިއްޔާތު ކުރިއަރުވުމަށް ކުރިއަށްދާ ތަރިގޮތް މަސައްކަތްތައް މިބައްދަލުވުމުގައި ފާހަގަކުރުން.

-5 އަހަރުތަކަށް އަލަށް ސާއިމުކުރާ ފޮތްތަކާއި ބޮޑެތިރަން ތަރުޖަމާކުރުމާއި ފޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ތަރިގެފޮތްތައް ފާހަގަކޮށް އެކަށަށް ތަރިގެ އިނާމެއް ދިނުން.

-6 މުނިފޫހިފިލުވުމުގެ ދާއިރާ (ޅެންވާ، ވާހަކަ) އާއި ބައި ޖުމްހޫރިއްޔާ ގޮވާލުން އެއްވުމެއް އަހަރަކު އެއްފަހަރު ބޭއްވުން. ތަރިގެ މަސައްކަތްތަކަށް އިނާމުދިނުން.

-7 ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބަސް އިތުރު ދިރާސާކުރުން.

-8 ކޮންމެ އަހަރެއްގައި ދިވެހި ބަހުގެ ސާއިމުކުރާ ފޮތްތައް ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުލަތުގެ ކޮންމެ އަހަރަކު އިންތިޚާބުކުރުން.

- ބަސް އުފެއްދުމުގައި ބަހުގެ ބައިވެރިކުރުން. އުފެއްދި ބަސްތައް ޗާޕުކުރުން.

- ބަސް ޖުމްލައް (ބަސްތަކުގެ ގޮތުން) އެއްގޮތްކުރުން. މަޢުލޫމާތު ތަރިގެފޮތް ކާމިލުކުރުމަށް އެހީވުން.

- މިފަދަ ކަންކަމުގައި ދިވެހިބަހުގެ ބޭނުންކުރުމަށް ހިތްވަރުދިނުން.

- އެޖެންސީގެ ޒިންމާ ފުރިހަމަކުރަން އެހީތެރިކަން ހޯދުމަށް ދިނުން. ކޮންމެއާއި މަސައްކަތް ޓީ.ވީ/ރޭޑިއޯ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ބޭނުން ކުރުމަށް ދިނުން.

-9 ދިވެހިބަސް ކުރިއަރުވުމަށް އެކުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާ (ކޮންމެ އަހަރަކު) ވަގުތު ތަރިގެ އިނާމެއްދިނުން.

-10 ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތައުލީމީ ފޮތްތައް ސާއިމުކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދީ، ސާއިމުކޮށްދިނުން.

-11 ރޭޑިއޯ/މަޖައްލާ ތަކުރާރު ކުރުން ފަސޭހަކޮށްދިނުން.

-12 ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތަޢުލީމީ ފަންނުތަކުގެ ކޮލެޖަށް ތަރިގެ ފަންނުތަކުގައި ހުނަރު، މިފަދަ ކޮލެޖުތަކުގެ ފަންނުތަކުގެ ކަރިކުލަމުގައި ދިވެހިބަސް ބޭނުން ކުރުމަށް ބާރުއަޅައިދިނުން.

ޓްރޭނިންގެ ފަހު ބައްދަލުވުން

ދުވަސް 4 ގެ ޕްރޮގްރާމް

ޤައުމު ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ޓްރޭނިންގ ހިއްސާވަމުންދާ މިންވަރު އިތުރުކުރުމާއި ވިލަރެސްގެ ތަސައްވުރު ހަމަޖެހިފައިވާ ކުރުމުގައި ޓްރޭނިންގ ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް

އިލްމީ ދާއިރާ

1. މަޤްޞަދުތަކުގެ ފުރުޞަތު މުޖުތަމަޢަށް ހަމަހަމަކޮށް ގޮތަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުން ޓްރޭނިންގތަކުގައި ބޭނުންކުރުން.
2. ބޭނުން ބަސްބަހުން ޓްރޭނިންގއާ އިލްމީ ފެންވަރު ތަރައްޤީކޮށް އުފެއްދުމަށް ނުވަ ހާލަތުގައި މަސައްކަތްކުރުން.
3. ފައިސާ ބޭނުންކޮށް ތަފާތު ދާއިރާތަކުން ފައިދާކުރުމާއި އުފެދޭ ފެންވަރު އާއްމުކުރުން ގެންދިއުމަށް ހުރި ގޮތްތަކުގައި ޓްރޭނިންގތަކާއި ތަރުބިއްޔަތު ކުރުމުން މަސައްކަތްކުރުން.
4. މަސައްކަތްތެރިކަން ކުރިއަރުވާއި ފަންނީ ހުނަރުތަކާއިބެހޭ މައުލޫމާތު ދެއްވުމުން ޢިލްމުކުރުން.
5. ފައިދާގެ އިންތިޒާމު ކުރިއަރުވާއި ގުޅުމާ މަސައްކަތްތަކާއި އަދި މަސައްކަތްތަކަށް މުހިންމުވާ ހުރިހާ ތަކެތި ކުރިއަރާނެ ގޮތް ހިމެނޭގޮތަށް ޓްރޭނިންގ ހަދަމުން.
6. ވިލަރެސް ތަޢުލީމުދޭ ބަދަލުގައި ޓްރޭނިންގެ ހުރިހާ ކަންކަމެއް އެކުލަވާލުން ޓޭބަލު އެކަމުގެ ޓްރޭނިންގ ހާމަކުރުން.

ނަސޭހަތްތައް

1. މަސައްކަތުގައި ޢަމަލު ކުރާ ހިންގުމުގެ ބާރުތަކުގައި ޓްރޭނިންގ މަސައްކަތްކުރުން.
2. އާބާދީއަށް ފައިދާކުރާ ތަރައްޤީއަށް އެކު މުހިއްމު ފިކުރުތަކުން ގެންދިޔުމަށް ފަރާތްތަކާ ފަރު ގުޅިގެން ޓްރޭނިންގއަށް ޝާމިލުކުރުން.
3. ފަހު ބިނާކުރުމުގައި ސަރުކާރާ ދެމެހެއްޓޭ ގުޅުމުގެ ޓްރޭނިންގ މިންވަރު އެއްގޮތްކުރުން.
4. ފަހު ބިނާކުރަން ތަރައްޤީކުރުމުގެ ކުރުވާ މަސައްކަތްތަކާއި ގުޅިގެން ބިނާކުރުމަށް ހިމެނޭ ކަންތައް ފުދޭ ހިންގުމަށް ހަރުދަނާކުރުން.
5. ދިވެހި ޓްރޭނިންގގެ ޖަމިއްޔާތައް އެކުލަވާލުމުގެ އަ ޖަމިއްޔާ ދާއިރާ ގޮތުގައި ހިނގުމުން އިންތިޒާމު ހަދައިދޭ ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރުން.
6. ސަރުކާރު އޮފީސްތަކަށް ފަރާތްތަކުން ތަރައްޤީކުރުމުގައި ދައުރު ހިފުމުގެ ޓްރޭނިންގ ދިނުން ހަމަޖެހުމާއި މިއާ ގުޅޭ މީހުން އެކަން ކުރުމުގެ ފަރާތްތަކާއި ބައިވެރިވާ އެކަން ތަރައްޤީކުރުމުގެ ހިމެނުމާއި ފަހިކުރުމަށް ގެންދިއުމަށް މަސައްކަތްކުރުން.

7. ދަރިވަރުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ހިދުމަތްތަކުގެ ތަފާސްހިސާބު އޮނިގަނޑު ސަބަބުތަކާއި ތަފާސްހިސާބު ހިދުމަތްތަކުގެ ދަރިވަރުންނަށް ސަބަބު ތަފާސް ދަރިވަރުންނަށް ފަރުވާދެވޭ ގޮތް ބަޔާންކޮށް ދިނުން ހާމަކުރުން.

8. ދިރާސާކުރުން ދިޔާ ގޮތްތައް ކަމާބެހޭ މަސައްކަތްތަކާއި ގުޅުން ދެނެގަތުމުގެ މުހިއްމުކަން ހާމަކުރުން.

9. ޤައުމު މަސައްކަތް ކަމާބެހޭ ބައިން ގެންދެވޭ ބަދަލު ފެންވަރު ރަނގަޅު ކުރުމަށް މުހިއްމު ބަޔަކު ޤައުމީ ސަރަޙައްދު ދިރުން.

10. މުޖުތަމަޢު ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމަށް ކުރެވިދާނެ މަސައްކަތް ގޮތްގޮތް ދަރިވަރުންނަށް ކުރި އަސާސްތައް ދިޔާ ހާމަކުރުން.

11. މުޖުތަމަޢު ތަޢުލީމު ހާސިލު ކުރުމަށް ކުރެވިދާނެ މަސައްކަތް ދިޔާ ދެއްކުން.

12. މުޖުތަމަޢު ތަޢުލީމުގައި ހިއްސާ މައިގަނޑު ދައުރުތައް ތަރައްޤީކުރުމާއި ފާހަގަކުރާ ދިރާސާކުރުމުގެ ގޮތް ބަޔާންކުރުން.

13. ދަރިވަރުންގެ ލޯބިވާ އިޙުތިރާމް ލިބިގަތް ގޮތަކަށް ދިރާސާގައި ބައިވެރިކުރުން.

14. އަދަބު ފެންވަރު ހުރި އިސްލާމީ ރޫހުގައި ގެންގުޅުން.

15. ދެނެގަތުމުގެ އިސްލާމީ ކުރިމަގު މަސްލަޙަތު ބޮޑުވާނެ ގޮތް ދިރާސާގައި ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތް ދިރާސާގައި އިތުރުކުރުން.

16. ދެނެގަތުމުގެ ގޮތްތަކުން މުޖުތަމަޢުގެ ފަރާތް ކަމާބެހޭ ގޮތަކަށް އިސްލާމީ ރޫހުގައި ފަރުވާ ގެންގުޅުން.

17. ގެންދާ ސިފަތަކާއި އަޚްލާޤު ބަދަލުވެގެން ހަރުދަނާވާނެ ގޮތް ދިޔާ ދިރާސާގައި ޝާމިލުކުރުން.

18. ޢާއިލީ ގުޅުން ބަދަހިކުރުމަށް ދިރާސާގައި އިތުރުކުރުން.

19. މަސްލަހަތު ހޯދުމަށް ސަޤާފީ ކަންތައްތަކާއި ދިޔާ ދިރާސާގައި މަޢުލޫމާތު އިތުރުކުރުން.

20. މަސްލަހަތު އަންނަނިވި ކަންކަމުގައި ދަރިވަރުން ހާމަކޮށް ދިރާސާގައި އިތުރުކުރުން.

ބައި އަދަދު

1. ތަޢާރަފުކޮށް ބަޔާންކުރުމުގެ މުހިއްމުކަން ހާމަކުރުން.

2. ދިވެހިބަހުން ލިޔުމުގައި ބޭރުބަސް ބޭނުންކުރުން ވީވަރަކުން މަދުކުރުން.

3. ލިޔާ ލިޔުންތަކުގައި ހުރިހާ ކުރުބަސް ފާރިގަކުން އޭގެ ގޮތުގައި އެއް ލިޔުންތެރިއަކު އަނެއް ލިޔުންތެރިއަކަށް އަންގާއިރު ނޫނީ އަސްލު ނުފެނޭގޮތަކަށް އަތުވެދިނުން.

4. ދިވެހިބަހަކީ ތަރައްޤީވެއްޖެ އެއް ހުރަހެއްނުކުރެވޭ އަންގައިދޭ ލިޔުންތައް އިތުރަށް ލިޔުން.

5. ތަފާތު ލިޔުންތެރިންނަށް އެ ލިޔުންތެރިންގެ ދައުރާއި ލިޔުމުގެ ތަރުތީބު ބޭނުންވާ ބަހުގެ ފެންވަރު މަތިކުރުމުގެ ބޭރުއަޅުން.

6. ތަފާތު އާބަސްތައް އުފެއްދި އަބަސްތައް ކަމާބެހޭ ފަރާތަށް ހުށަހަޅައިން ގެންދިއުން.

7. ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ސަރަހައްދުތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ބަސްތައް ދިވެހިބަހުގެ ބަސްފޮތުގައި ހިމެނުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމާއި

ތަފާތު

ބަހުރުވައިން ލިޔާ ލިޔުންތައް ޖަމާކުރުން.

8. ވިލުވި ތަސައްވުރުން އަދަބީ ކުރުވޭ ހުރިހާ ދައުރުތަކުން ބަލާލާވަގުން ނުކުތާ ހޯއްދަ މަޢުލޫމާތު ނެރުން.

9. ތަފާތު މަސައްކަތްތަކަށް ގޮތްތަކުގެ މެދުވެރި ހިމެނޭ ވަތްސަރުތަކަށް ދިވެހިބަހުން ތައާރަފުކުރުން.

10. ދިވެހިބަސް ދިރުވައި އާލާކުރުމަށް ކޮބައިން ކަންތައްތަ މަސައްކަތްތަކުގެ މެދުވެރިކަން ހޯދުކުރުން.

ކުޅެކުދިން

1. ކުޅެކުދިންގެ ހަރަކާތުގައި ގޮތުން އަދި ދިރި ލުއި އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުވެދިނުމަށް ފުރުސަތު ނަގާ ހާމަކުރުން އިތުރުކުރުން.

2. މަދަރަސާކުދިންގެ ހަރަކާތުގައި ދިރި ހުނަރުތަކެއް އިތުރުކުރުމުގެ ގޮތުން އަކުރުގެ ހިއްސާވާ ބަލަހަޓާ ކުރުވަން ލިޔުންތައް އިތުރަށް ލިޔުން.

އަދަބިއްޔާތު

1. ކާބަފައިންގެ ލިޔުއްވުންތައް ޢާއްމުކުރުމަށް މިފަދަ ފަސޭހަ ފަސޭހަ ގޮތްތައް ހޯދުން.

2. ދިވެހިންގެ ތާރީޚީ އަދަބުތައް އާއި ހުރިހާ ގޮތްތަކުން ހޯދައި ލިޔުންތައް ޗާޕުކުރުން.

ދީން

1. މަތިވެރި އިސްލާމްދީނުގެ މުޢުޖިޒާތް ދަރުސްތައް ދިރިއުޅުމުގެ އުސޫލުތައް ދަސްކުރުމަށް ލިޔުންތައް ފުރަތަމަ ދެއްވުމަށް ޢާއްމުން ހުޅުވާލުން.

2. އިސްލާމް ދީނާ ބެހޭ ފަތުރުމަށް ކަމާ ގުޅޭ ލިޔުންތައް ފަރާތުން ލިޔާ ސާބިތުކުރުން. އެއާ ގުޅޭ ލިޔުންތަކުން ކުޅެކުދިންނަށް ހާމަކުރުން.

3- އެއް ދިނަރުވެރި ގިނަ ދިނުމަށް އެއްޗަ މުޅި ރަށްތަކުގައި އުޅޭ ހަވަނަމިހުން އަށަވިއްޔާތަ ފިލުވާ، ޤާނޫނާއި ތަރުސީލު ލިބުން ގިނަކުރުން.

4- އިސްލާމީ ޤާނޫނުގެ ސިޔާސަތު ހުއްޓުން.

5- އިސްލާމްދީނާއި ދިމާލި ތަފާތުވާ ފުށުއަރާފަދަ އެއްވެސް ޤާނޫނެއް ހެދި ހެދި ހަމަނުކުރުން.

ގްރޫޕް 5 ގެ ހުށަހެޅުންތައް:

ތިރީގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ، ވަޒީރުންގެ ރިޔާސަތުގައި ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒާއި މިޒާތުގެ ވަސީލަތްތަކާއި، ސަރުކާރާއި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ކުރުވާނެ ކަންތައްތަކާއި މުހިއްމު މަސައްކަތްތަކާއިގައި 19، 20 ޖުލައި 2000 ގައި ބޭއްވުނު "ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން" 1 ގެ ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން ގްރޫޕް ފަހެއް ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކެވެ. މި ގްރޫޕުގެ ޖާގަ ދޭތެރޭ ގްރޫޕުން ހުށަހެޅި ޚިޔާލުތަކަށް މަސައްކަތް ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމެއް ހަމަޖެހުން. ސަރުކާރުގެ ގްރޫޕުން ހުށަހެޅި ޚިޔާލު މަސައްކަތް ކުރުމަށް.

ގްރޫޕް 5 ގެ ހުށަހެޅުންތައް:

1- ވަޒީރުންގެ ރިޔާސަތުގައި ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަށް، އެ މަރުކަޒު ފުޅާކޮށް ބޭނުންތެރި އޮފީހަކަށް ހެދުމަށް ކުރާ މަސައްކަތްތައް ހެދުން.

2- ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ކުރާ އަންގާ މަސައްކަތްތަކަށް ހިލޭ ޚިދުމަތްތެރިކަމުން ޝައުޤުވެރިވާނެފަދަ މަސައްކަތްތަކެއް ހެދުން.

3- ވަޒީރުންގެ ރިޔާސަތުގައި ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ކުރާ ދިވެހިބަހާއި، ބަހުގެ ހަރުފާއި، ޤަވާއިދުތަކާއި ބަހުގެ އަދަބުގެ އިސްލާހުތަކާއި ފުރިހަމަ ކޮށްދިނުމާއި، ކުރާ ދިރާސާކޮށް ބަސްތައް އެކުލެވޭ ފޮތްތަކާއި ޝައުޤުވެރިކަން ކުރާ ފަދަ ކަންކަން ހޯދުން، ކުރާ ދިވެހިބަސް ހެދުމަށް ޝައުޤުވެރިކަން ދިރާސާކުރުމަށް ބާރުއެޅުން.

4- މިފަދަ ކަންކަން މުޅި ރާއްޖެ ހިމެނޭ ގޮތަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ޓަކައި އެންމެހާ ސަރުކާރު ހިންގުމުގައި ޖަޒީރާތަކުގެ ތެރޭގައި މުޅި ރާއްޖެއަށް ދަސްކުރުމާއި، ދިރާސާކުރުމާއި، ތަރުޖަމާކުރުމާއި، އަމިއްލަ ސަރުކާރުތަކާއި ޒުވާނުންނާއި ދިވެހިބަހަށް ގެންދާ ކަމަށް ބާރުއަޅާ ކަރުދާސްތައް ހެދުން، އަދި ދިވެހިބަހުގެ ކަމުގައި ބައިވެރިވުމަށް ހިތްވަރުދިނުން. މަސައްކަތްތަކަށް ދަތިތަކެއް، ތަރުޖަމާ ކުރުމަށް، ބަހުގެ ހަރުފާއި ފޮތްތަކާއި ޝައުޤުވެރިކަމާއި އެއް ފަރާތުން (ވަކި ދިވެހިބަހުން) ފޯރުކޮށްދިނުން، ހެދުން ޒުވާނުންގެ ތެރޭގައި ސަރުކާރު ހިންގުމާއި ބެހޭ ގޮތުން، އެހެނިހެން ދިވެހިބަހުގެ ސަރުކާރު ގޮތުން ފުރުޞަތު ދީފައިވާ ވަކި ދިރާސާތައް ހެދުން، ބަހާއި ގުޅުންހުރި ޝައުޤުވެރިކަން ދޭ ތަކެތި، އެފަދަ ކަންތައްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސަރުކާރުން، ދެވޭ ކަމަށް ހުރިހާ ޤައުމީ ހިތްވަރު ލިބިގެން.

5- އިންގްރީސިބަހުން ލިޔެ ތަޢުލީމުދިނުމަށް ހުރި އެ ބަހުގެ ފަރާތްތަކާއި، އެހީ ފަރާތްތަކުން ލިބިގެން ދިވެހިބަހުގެ ޚިދުމަތްތަކުން ލިބިދޭ ފަޔިދާތަކުގެ ފޮތްތަކުގެ ފެށުން އެ ފަރާތްތަކަށް ސަރުކާރުން ދީފައިވާ ފުރުޞަތު، އިޖްތިމާޢީ ގޮތުން ދިވެހި ބަހުގެ ހިމާޔަތް ކުރުމަށް، ދިވެހިބަހުން ތަޢުލީމު ދީފައިވާ ޒުވާނުންގެ ތެރޭގައި ދަސްކުރުމަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މިފަދަ ފޮތްތައް ހޯދުމަށް ލިބޭ ފަރާތްތަކާއި، އެގޮތުން ގެ ދިވެހި ފުރުޞަތު ދިނުން.

6- ދަރިވަރުންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހަށް ލޯބި އުފެއްދުމަށްޓަކައި ދިވެހިބަހުގެ މުސްތަޤުބަލާއި ގުޅޭ ވާހަކަތައް ދަރިވަރުންނަށް ކިޔައިދީ ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރުން. ދިވެހިބަހުގެ ތާރީޚުގެ މައުލޫމާތު ދޭނެ ފޮތްތަކާއި، ދިވެހިބަހުގެ ތަރައްޤީއަށް ޚިދުމަތްކުރި ބޭފުޅުންގެ ތާރީޚާއި އެ ބޭފުޅުންގެ ހިދުމަތްތައް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ކުޅިވަރު ތަކުގެ ގޮތުގައި ގެންގުޅުން. (މިސާލު ވާހަކަ ކިޔުމާއި މުބާރާތް، އެނގޭގޮތަށް ޝާއިރުންގެ ޝިޢުރު ކިޔުމާއި، ދިވެހިބަހުގެ ފޮތްތައް ބަލައިލުން ފަދަ ކަންކަމުގައި ދަރިވަރުން ބައިވެރިކުރުވުން.)

7- ހ. ދިވެހިބަހާއި ބެހޭ ގޮތުން ދަރިވަރުންގެ ހުނަރުތަށް ކުރިއަރުވާން:
ށ. ދިވެހި ދަރިވަރުންނަށް ކިޔަވައިދިނުމުގެ ސިފަތައް ދެނެގަނެ ހަރުދަނާކުރުމުގައި
އަމާޒުތަކުން ލާޒިމްކުރާ އަސާސީ އުސޫލުތައް ބަލަހައްޓާ ދިރާސާކޮށް ބަލާން.

8- ކުދިކުދިން ކިޔަވާ ސްކޫލުތަކުގެ ކިޔަވައިދިނުމުގައި ދިވެހިބަހަށް ދޭންވާ ސަމާލުކަމާއި ބޭނުންތެރިކަން ދަރިވަރުންނަށް އަންގައިދިނުމުގައި މުދައްރިސުން ބައިވެރިކުރުން. އަދި މިކަމަށް ޚާއްޞަ ޕްރޮގްރާމްތައް ރާވައި ހިންގުމަށް ވާޖިބު އަދާކުރުން.

9- ދަރިވަރުންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހަށް ލޯބި އުފެއްދުމަށްޓަކައި، ދިވެހި ސަގާފަތާއި ތާރީޚަށް ބިނާކޮށް ފިލްމު، ސްލައިޑު ފަދަ ތަކެތި އުފެއްދުން.

10- ދިވެހިބަސް ކިޔަވައިދޭ ގޮތް ބަދަލުކުރުމުގައި، ކުދިކުދިން ކިޔަވާ ސްކޫލުތަކުގެ ދަރިވަރުން ކިޔަވާ ގޮތް ބަލައިގަނެ، ކުދިންގެ ޝައުޤުވެރިކަން އިތުރުވާނެ ގޮތަކަށް ކިޔަވައިދޭ އުސޫލުތައް ބަދަލުކުރުން؛ ކުދިކުދިން ކިޔަވާ ސްކޫލުތަކުގެ މުދައްރިސުންނަށް ތަމްރީނު ދިނުން، މި ތަމްރީނު ދިނުމުގެ ތެރޭގައި ދިވެހި ބަހުގެ މާއްދާ ކިޔަވައިދިނުމުގެ އުސޫލުތައް ދަސްކޮށްދިނުން.

11- އަސާސީ ތައުލީމުގެ ދަރިވަރުންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހަށް ލޯބި އުފެއްދުމަށްޓަކައި ޤައުމީ ބަހުގެ ޢިލްމީ ބައިތަކާއި، ދިވެހި އަދަބިއްޔާތުގައި ހިމެނޭ ކުދިކުދި ޤިއްޞާތަކާއި، ޝިޢުރު ފަދަ ތަކެތި ދަރިވަރުންނަށް ކިޔަވައިދިނުން؛ ދިވެހިބަހުގެ ތާރީޚާއި ބަހުގެ ސިފަތަކާއި ދިވެހި ބަހުގެ ތަރައްޤީއަށް ޚިދުމަތްކުރި ބޭފުޅުންގެ މައުލޫމާތު ދަރިވަރުންނަށް ސަމާލުކަން ދިނުން.

12- "އަދަބީ ކުލަބު" ފަދަ ކުލަބުތައް އުފައްދައި، ކުރު ވާހަކަ، ޝިޢުރު ފަދަ ތަކެތި ލިޔުމަށް ހިތްވަރު ދިނުމާއި، ދިވެހިބަހުގެ ސަގާފަތާއި ގުޅޭ މައުޟޫޢުތައް ދިރާސާކުރުމަށް ހިތްވަރު ދިނުން. އަދި މިފަދަ އަމަލުތަކުގައި ބައިވެރިވާ ދަރިވަރުންނަށް ހިތްވަރު ދިނުމުގެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން.

13- ދިވެހިބަހާއި ބެހޭ ހުރިހާ ކަމެއްގައި ދިވެހިބަހާއި ސަގާފަތާއި ގުޅުވައިގެން

ފަސޭހައިން އާއްމުކޮށް ލިބެން ހުންނަހާފަދަ ވެބްސައިޓެއް، ނުވަތަ އިންޓަރނެޓް ފަދަ ވިއުގައެއްގެ ހިދުމަތް، ވިއްސާ އަވަހަކަން ދަތިވާނެތީ ކުރުން. (މިކަމުގެ ސަބަބުން ހުރިހާ އުމުރުފުރާގައިހުރި ބައެއް ދިވެހިން މަޖުބޫރުވެ، ވަގުތީ ހިސާބުގެ ފަސޭހަކަން ލިބޭނެތީވެ.)

14- ދިވެހި ބަހުން ލިޔުއްވާ އިލްމީ ފޮތްތައް، ޔުނިކޯޑްގެ ސިސްޓަމްތަކުގެ ފައިބަރ ތަކުގައި އެކުލަވާލާ މިންވަރު ގާނޫނުތައް ވިސްނުމުގެ ސަބަބުން، ދިވެހިބަހާމެދު ސަމާލުކަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ފާހަގަ ކުރެވޭ؛ ދިވެހިބަހުގެ އިލްމީ ފޮތްތަކުން، ޔުނިކޯޑްގެ ސިސްޓަމްތަކުގެ ފައިބަރުތައް މުއްސަނދިކުރުން.

15- ޔުނިކޯޑް ސިސްޓަމްތަކުގައި، ހާއްސަކޮށް ސަރުކާރުގައި ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރާ އޮފީސް ގަވާއިދު އަދަދު މަދުކަމުގެ ސަބަބުން، ބަހުގެ އުސޫލުތައް ދިނުމުގެ ދަތިތަކުގެ ދިވެހިބަހުގެ ބޭނުންކުރާ ގަވާއިދު އިތުރުކުރުން.

16- ޔުނިކޯޑާއި ސާރވަރ ސިސްޓަމްތަކުގައި، ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރާ މުއައްސަސާގެ ފަރާތުން މަސައްކަތްކުރުން.

17- ދިވެހިބަހާގުޅޭ ކަންކަމާބެހޭ ސިޔާސަތުތަކުގައި ޓެކްނޮލޮޖީއާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގައި، ޔުނިކޯޑް ކޮންސޯޓިއަމް ފަދަ ތަންތަނުގައި ސާބިތު ކޮށްދޭނެ ފަރާތެއް ނެތުން. އެފަދަ ކަންކަން ދިރާސާކޮށް ޔުނިކޯޑް އިސްލާހުކުރުމާއި މުއާމަލާތް ކުރުމަށް، ޓެކްނޮލޮޖީއާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގައި ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރާ ފަދަ ތަންތަން، މުއައްސަސާ ބަޔާންކުރުމަށް ނުވަތަ ފޮނުވައި އިސްލާހުކުރުން.

18- އާއްމުކޮށް ހުރިހާ ސިސްޓަމްތަކުން އަލަށް ނެރެވޭ، ދިވެހިބަހާބެހޭ ކީބޯޑުތަކާއި ފޮންޓު ފަދަ އެއްގޮތްކަމެއް ނެތުމުން ދަތިތައް ދިމާވުން، ކީބޯޑް ޓެކްނޮލޮޖީ ބޭނުންކުރުން.

19- ކޮމްޕިއުޓަރ ޕްރޮގްރާމްތައް ދިވެހިބަހަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ދާއިރާގައި ފޮންޓު ފަދަ ތަކެތި ހިފައިގެން ކޮމްޕިއުޓަރގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިމެނޭގޮތަށް ތައްޔާރުކޮށް ނުދާނެ އިތުރު ބަދަލުތަކެއް ހިންގުން.

20- ވަގުތީގޮތުން ދިވެހިބަހަށް ބަދަލުކުރެވޭ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ހިސާބު ކުރެވޭ ސިސްޓަމްތަކަށް ކުރާ ބަދަލުތަކުގެ ދިވެހިބަސް އިސްލާހުކުރުން.

21- ކޮމްޕިއުޓަރގެ ނިޒާމުތަކުގައި ދިވެހިބަހާގުޅޭ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ކޮމްޕިއުޓަރ އިސްތިއުމާލުކުރާ އުސޫލުތައް އެކުލަވާލުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުން.

22- ދިވެހިބަހުގެ ދިވެހިންގެ އަދަބީ ތަރިކަ ހިމާޔަތް ކުރުމަށް މިހާރު އޮތް ކޮމްޕިއުޓަރ ނިޒާމްތަކުގައި ބޭނުން ކުރެވޭ ގޮތަށް އަދި ބަދަލުކުރުން

23- ކޮމްޕިއުޓަރގެ ދާއިރާގައި ބަދަލުތައް ގެނެސް، އަދި ހުރިހާ ދާއިރާ ތަކެއްގެ ބޭނުމަށް ދިވެހިބަހުގެ އިސްތިއުމާލު ހިމާޔަތްކުރުމުގައި

އޮފިސަރ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލާ ތަރައްޤީ ކުރުވުން، ޕްރޮސިކިއުޓަރުގެ ޖަމްޢިއްޔާއެއް އުފެއްދުމާ، އެޖެންޑާއާގެ ތަރުތީބު ދިރާސާކޮށް އިޖުރާއާތުގައިވެސް ހިމެނުމާ ކުރާނެ އަޅަށް ގަޅައްޤީކުރާ ގައި ބާއްވާ ފެށުން.

-24 މިހާރު ވިސް އަންގަން ޕްރޮސިކިއުޓަރުގެ އަދަދު މަދުކަމާއެކު، ފަރާތްތަކުގެ އަންގަން ޕްރޮސިކިއުޓަރުގެ ތަރައްޤީ ކުރުން.

بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިބަހާއި ތާރީހަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު
މާލެ،
ދިވެހިރާއްޖެ.

ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް

20·19 ޖުލައި 2000 މާލެ.

ބައްދަލުވުމުގެ މަޤްޞަދު

މިބައްދަލުވުމުގެ މަޤްޞަދަކީ ޖުޣުރާފީގެ ގޮތުން ދުނިޔެއަށް އަންނަމުންދާ ކުރިއެރުންތަކުގެ އަލީގައި ޖުމްހޫރިއްޔާއި މިހާރުގެ ފިހާރު ކުރެވަމުން ބަދަލުގެނައުމުގެ މަސައްކަތް ހުޅުއްވާލުމަށްޓަކައެވެ.
- އިންސާނީ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންތެރި މަޢުލޫމާތު ޖުމްލަގެ ދިރިއުޅުމުގެ ގޮތާއި ފެންވަރު އެއްވަރުކުރުމަށް އަންނަބަދަލުތަކުން ތަނަވަސްކުރުމުން ދެއް
- ކުރީގައި ފަހުމުން ޖުމްލަ ޖުމްހޫރިއްޔާ ރިޢާޔަތް އިސްކުރުން ބަދަލުވަމުން ދާތީ
- ދިވެހިރާއްޖެއަށް ތަރައްޤީވުމުން މަސައްކަތުގެ ފުރުޞަތުތައް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ޖިނސީ ވާހަކަ ޖުޣުރާފީގެ ކުރިއެރުންތަކުގެ ޖީންސީ ކަނޑައެޅުމަށް ކުރިއަށް ގެންދާ މަސައްކަތްތަކުގެ ފިޔަވަޅު ޖުމްލަ ދިރިއުޅުމުގެ ވިސްނުމުގެ ފެންވަރު މަތިކުރުމަށް ޖުމްހޫރިއްޔާއިން އެއްބާރުލުން ފަހިކޮށްދިނުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމަށް އެހީތެރިކަމާއި ދިވެހިބަހާއި ދިވެހި ފަރުމާކުރުމުގެ ރިޕޯޓުތަކާއި ދިވެހިބަހާއި ތާރީހުގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދަރިވަރުން ކަމުގައިވުން ހިދުމަތްކުރުމަށް ކަންތައްތަކުގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމެވެ.

ބައްދަލުވުމުގެ ބައިވެރިން

މިބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތީ ޖުމްލަ 171 މަންދޫބުންނެވެ. އެއީ ދިވެހި ސަރުކާރުގެ އޮފީސް ތަކުން ކޮންމެ އޮފީހަކުން ފޮނުއްވި މަންދޫބުންނާއި
- ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ތަމްސީލު 4 ދާއިރާއިން 9 މަންދޫބުންނާއި
- 7 މުއައްސަސާއަކުން 11 މަންދޫބުން.
- އަދި ޖަމްޢިއްޔާއަކުން 3 ޖަމްޢިއްޔާއަކުން 3 މަންދޫބުންނާއި
- އިސްކޫލުތަކުގެ އިސްވެރިންގެ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ފަސް ޖަމްޢިއްޔާއަކުން 10 މަންދޫބުންނާއި
- އިސްކޫލުތަކުގެ ތަމްސީލު ކުރި އިސްކޫލަކުން 24 ދަރިވަރުންނާއި
- އަތޮޅުން ބައިވަރުން 74 މަންދޫބުންނެވެ.

ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ދިޔަގޮތް

ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ދިޔައީ ދަރުބާރުގޭގެ ދިރާގާ މާލަމުގައެވެ. ބައްދަލުވުން ހުޅުވައިދެއްވީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް އެވެ.

ބައްދަލުވުން ފެށުނީ ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ބަރަކާތުންނެވެ. މަރުޙަބާ ދެންނެވުމުގައި، ތަޢާރަފުކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން ވަޒީރު ދިރާގު ބަޔަކު ދާރިނަން ހިދުމަތްކުރާ ގައުމީ މުނާސަބަތުގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ޢިބްރާހީމްގެ. އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ޢިބްރާހީމްގެ ވާހަކަފުޅުގައި، މި ބައްދަލުވުމުގެ ބޭނުމަކީ މި ބައްދަލުވުމުގެ އަސާސީ ކަރުދާހުގެ މަޤްޞަދަކީ އަދި އަޑުއަހައިދިނުމެވެ. އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ޢިބްރާހީމްގެ ވާހަކަފުޅުގެ ފަހު "ދިރާގު ބަސްކޫލް 2000" ގެ ސީޑީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ހުށަހެޅުއްވިއެވެ. "ދިރާގު ބަސްކޫލް 2000" ހުށަހެޅުއްވުމަށްފަހު އެ ސީޑީ އާއި ބަސްކޫލް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަށް ވަޑައިގަން އެކުލަވާލެވުނު ދިރާގު ބަހާއި ބޭނުންކުރާގޮތް ދައްކައިދިނުމުގެ ގޮތުން އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ޢިބްރާހީމް ދަސްކޮށްދެއްވިއެވެ.

ސީޑީ އާއި ބަސް ޕެކޭޖް ދިރާގު ބަހާއި ރިސާޗް ޓީމުގެ ސާވިސް ފްރީ ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ޤާނޫނީ ހުށަހެޅުމެވެ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް މިނިސްޓަރުންގެ ބައްދަލުވުމުގެ ހުޅުވައިދެއްވުމުގެ ގޮތުން ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުމުގައި މިނިސްޓަރުންނާ ގުޅޭ ބަހާއި ގުޅޭ ފަރާތްތަކާއި ބިޔަ ޕްރޮޖެކްޓް ފަރާތްތަކުން ދިރާގު ބަސްކޫލް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތާއި ގުޅޭ ދެ ކަމެއް ފާހަގަކުރައްވައިގެން ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. އަދި ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން ޤާނޫނީ ގޮތުން ކުރެވޭ ތަރައްޤީ ކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ސަރުކާރުން މިނިސްޓަރުންގެ ދައުރާއި ފުރަތަމަ ކުރިއެރުމުގެ ބޭނުންތަކާއި މިނިސްޓަރުންގެ އަމަލީ ތަރައްޤީގައި ދިރާގު މިނިސްޓަރުން ކުރައްވާ މަސައްކަތްތައް ކުރިއެރުވުމުގައި ދިރާގު ކުރިއަށް ދާނެ ތަރައްޤީއާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ބޭނުންކުރާ ކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

ފުރަތަމަ އަމަލީ ބައްދަލުވުން

ފުރަތަމަ އަމަލީ ބައްދަލުވުމުގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓަވައިދެއްވީ ދިރާގު ބޯޑުގެ ރައީސް އަދި މިނިސްޓަރ އޮފް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޔާމީނެވެ. ފުރަތަމަ އަމަލީ ބައްދަލުވުން ފަށައިގަތީ ދުވަހުގެ ގަޑީގައި އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޔާމީން ދެއްވި ވާހަކަފުޅަކުންނެވެ "ދިރާގު ބަސް-ދިރާގު ގުޅިގެންވާ ގޮތުގެ އެއްބަސް" މި ދައިރާގައި ހިމެނޭ ކަންކަމެވެ. އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޔާމީންގެ ވާހަކަފުޅުގެ ފަހުން މި ބައްދަލުވުމުގައި ހުށަހެޅުމަށް ހަމަޖެހިފައިވަނީ ތަފާތު 3 ކަރުދާހެއް ހުށަހެޅިގެންނެވެ. މި ގޮތުން ހުށަހެޅުނު ކަރުދާސްތަކަކީ ،

1. "މުޖުތަމަޢުގައި މިނިސްޓަރުންގެ ދައުރު" މި ކަރުދާސް ހުށަހެޅުއްވީ ދިރާގު ބޯޑުގެ މެންބަރެއް އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް.
2. " މިނިސްޓަރުކަމާއި ވިޔަފާރި ކުރިއަރުވުން" މި ކަރުދާސް ހުށަހެޅުއްވީ ދިރާގު ޑިރެކްޓަރ އަބްދުލް މުޙައްމަދު މުޙައްމަދު.
3. " ވިޔަފާރި ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުވުމުގައި މިނިސްޓަރުންގެ ދައުރު" މި ކަރުދާސް ހުށަހެޅުއްވީ ދިރާގު އަލްފާޟިލް ޙަސަން ސަޢީދު.

ދެވަނަ އަމަލީ ބައްދަލުވުން

މި ބައްދަލުވުމުގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓަވައިދެއްވީ މިނިސްޓަރ އޮފް އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ޑޮކްޓަރ މުޙައްމަދު މުނައްވަރެވެ. މި ބައްދަލުވުން ފަށްޓަވައި ދެއްވުމުގެ ގޮތުން ޑޮކްޓަރ މުޙައްމަދު މުނައްވަރު ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވިއެވެ. ޑޮކްޓަރ މުޙައްމަދު މުނައްވަރު ދެއްވި ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވީ "ކޮމްޕިއުޓަރުގެ ދައުރުގައި ދިރާގު ބަޔާ ގުޅޭ ޤާނޫނީ އުޞޫލުން" މި މައުޟޫޢުގެ މައްޗަށެވެ. ޑޮކްޓަރ މުޙައްމަދު މުނައްވަރުގެ ވާހަކަފުޅަށްފަހު ދެން ހުށަހެޅުނު ކަރުދާހާއި

ވަޒީފާގަ ކަރުދާސް ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ.

4. "ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރުގެ ޒުވާނުންގެ ދައުރު" މިކަރުދާސް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީ އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު މުސްތަފާ ޙުސައިން.

5. "ދީން: ގައުމީ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ދައުރު" މިކަރުދާސް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީ ޑޮކްޓަރ ޙަސަން ސަޢީދު.

ގުރޫޕުތަކުގެ މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތައް

ހަވީރު ދުވަހުގެ ބައްދަލުވުމަށް 8:30 އިން ފެށިގެން 12:30 އާއި ހަމައަށް ގުރޫޕު މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތަކެވެ. ބައިވެރިން ބެހިފައިވަނީ 5 ގުރޫޕަކަށެވެ. އެ 5 ގުރޫޕަކީ،

1. ޒުވާނުންގެ ޤާނޫނީ ހައިސިއްޔަތާއި ގުޅުންހުރި ދަތިތަކާއި އެކަންކަން ހައްލުކުރުން.
2. ދީނީ ޖަމާޢަތްތައް ދިރުވުން ބަސް.
3. ބަހުރު ކުޅޭ ނޫސްތައް އަސަރުކުރާ ކުޅިވަރުތަކުން ބަސް ދިރުވާ އާދަކާދަތަކުން މިނިވަން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަށް ހިތްވަރުދިނުން.
4. ގައުމު ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި ޒުވާނުން ހިއްސާވުމުގެ މުހިއްމު އިޤްތިޞާދީ 2020 ގެ ތަސައްވުރު ހާސިލުކުރުމުގައި ޒުވާނުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް.
5. ބަހަނާ ގައުމީ އިތުރުގެ ބިނާކުރުމުގެ އެއްބައިވަންތަކަމާއި އެކު ދިވެހި ވަރަށްގެ ސިޔާސަތުގައި ދިވެހި ބަސްގެ މައްސަލަ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރުމަށް ހުށަހެޅުން ކަންތައްތައް.

މިގުރޫޕުތަކުގެ ލީޑަރުންނަކީ،

1. ޢަލީ ރަފީޤު
2. އާއިޝަތު ޢަލީ ނާޖީ
3. ޙުސައިން މުޙައްމަދު
4. ޢަބްދުﷲ ޒާހިރު ޙަސަން / ޢަބްދުﷲ ނާޒިމް
4. ސިހާމް ޢިބްރާހީމް ވަޙީދު

20 ޖުލައި 2000 ބުރާސްފަތި ދުވަސް

ހެނދުނު 8:30 ން 10:30 އަށް ގުރޫޕުތަކުގެ މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތައް ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ.

ހުށަހެޅުން ކަންތައްތައް

ދިވެހި ޒުވާނުންގެ ގައުމީ ބައްދަލުވުމުގެ 217 ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުނެވެ. އެ ހުށަހެޅުންތައް ބައިބައިކޮށްފައިވަނީ މަޢުލޫމާތު ބައިތަކަށް ބެހިގެންނެވެ.

1. ޒުވާނުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު
2. ތަޢުލީމާއި ތަމްރީން
3. ކުޅިވަރާއި ސަޤާފީ ކަންކަން
4. ޒުވާނުންނާއި 2020 ގެ ތަސައްވުރު
5. ޒުވާނުންގެ އެއްބައިވަންތަކަން
6. ޓޫރިޒަމް
7. އިސްލާމީ ޒުވާނުން
8. ޒުވާނުން ފޯރަމް ރައްކާތެރި ކުރުން

9. ފުއްދު ވަޑުހަޖު
10. އަޒާނިހެން

ޝުކުރު

އަޅުގަނޑުގެ މަސައްކަތަށް އެހީތެރިވެދެއްވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ޚާއްސަކޮށް އިދާރާ ވާޖުގައި
މަސައްކަތް ކުރުމުގައި

1. އަލްފާޟިލް އަމީން އިބްރާހީމް
2. އަލްފާޟިލް ސަޢުދު އަބްދުލް ކަރީމް
3. އަލްފާޟިލާ އާމިނަތު ޙަސަން
4. އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ރަޝީދު
5. އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ވާރިދު
6. އަލްފާޟިލް އިސްމާޢީލް ވަޙީދު އަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.

އަދި ހުނަރުވެރިކަމުގެ އެއްޗިސްތަކަށް ކުރިއަށް ދެއްވަމުން މަސައްކަތްތަކުގައި ގުޅުއްވާލަފާ
ބޭފުޅުންނާއި އަލްފާޟިލް ޙަސަން ނަޒީރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.

ދިވެހިޖުޑީޝަރީގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން
ހުށަހެޅުންތައް

ޖުޑީޝަރީގެ މަސްއޫލިއްޔަތު

1. ޤާޟީ ތަޢުލީމުގެ ފުރުސަތު ދީ ޝަރީޢަތުން ހަމަހަމަވާން ގޮތަކަށް ފުޅާކުރުމަށް ޖުޑީޝަރީގައި ބާރުއެޅުން.

2. ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުންތަކާ ގުޅިގެންވާ މަސައްކަތްތަކާ އެ މަސައްކަތްތަކަށް ފިޔަވަޅުތައް ހަރުދަނާ
ގޮތަކަށް ކުރިއަރުވާ ގޮތުގެ ހިދުމަތަށް ދިނުން ހޯދަންކުރުން.

3. މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ ކޯޓުތަކުގެ ޝަރީޢަތްތަކުގެ ބޭނުންކުރުމުގައި ޖުޑީޝަރީން މަސައްކަތްކުރުން.

4. އާންމު އަދާލަތުކުރުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ބައިވެރިވުމުގައި އެބާ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ޝަރީޢަތްތަކާ ގުޅުންހުރި ގޮތަށް
ގޮތަކަށް ޖުޑީޝަރީއަށް އުފައްދުކުރުން.

5. ޤައުމު ބޭނުންކުރުމުގައި ސަރުކާރާ ޝަރީޢަތްތަކުގެ މަޤްސަދުގައި ޖުޑީޝަރީގެ މިސްރާބު އަދާކޮށްކުރުން.

6. ޤައުމު ބޭނުމަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް ކުރިއަށް މަސައްކަތްތަކުގައި ގުޅުމުން ބޭނުންކުރެވޭ ހިދުމަތަށް ނިޒާމު
ފުޅާކުރުމަށް ހުށަހެޅުން.

7. ސަރުކާރާއި އެހެނިހެން ފަރާތްތަކާ ޝަރީޢަތްތަކުގެ ދައުރު ހިދުމަތަށް ޖުޑީޝަރީން ދީގެ ހަމަކުރާއިރު
ވިސްނުން ބޭނުން އެކަންކަމުގެ ޙައްޤު ފައިދާ ބައްދަލުކުރި އެކަންކަން ޝަރީޢަތްތަކުގެ ހިމާޔަތް ފޯރުކޮށްދޭ
ފަދަ ގޮތަކަށް ބައްޓަންކުރުން.

8. ޝަރީޢަތްތަކުން ދިމާވާ ހިދުމަތްތަކުގެ ތަރުތީބު އެކި ސަބަބުތަކާ ގުޅިގެން މަސްވަރާ ހިދުމަތަށް މަސްވަރާ
ސަބަބު ޝަރީޢަތްތަކަށް ފޯރުކޮށްދޭ ފަދަ ގޮތަކަށް ދީގެ ހަމަކުރުން.

9. ޝަރީޢަތްގެ މުއްދަތު އިތުރުކޮށް ދީގެ ފަދަ ގޮތަކަށް ޖުޑީޝަރީއަށް ބައްޓަންކުރުން.

10. ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީ ކުރިއެރުންތަކާއި މަސްލަހަތަކާއި ބެހޭ ކުރުމުން ދިނާ ގުޅުންތަކާ ބައިގަނޑު ދިމާލަށް
ޖުޑީޝަރީއަށް އިތުރުކުރުން.

11. އިއްޔު ސިޔާސަތާއި އެއްޗެހި ބެހޭ ގޮތުން ހުށަހެޅުންތަކުގެ ގޮތުން ވީހާ ޖުޑީޝަރީއަށް ޝާމިލުކުރުން.

12. އާއިލީ ގޮތުން ބަދަލު ކުރުމާ ބެހޭ ޖުޑީޝަރީއަށް އިތުރުކުރުން.

13. މަސްވެރިކަމުން ޒުވާނުން ބަލަހައްޓާ ނުކުރުމުގައި ދިނާ ޖުޑީޝަރީއަށް މިސްރާބު އިތުރުކުރުން.

14. މަސްވެރިކަމުން އަންނަ ކުރިއެރުންތަކަށް ޝަރީޢަތްތަކުން ހަމަޖެހޭ ޖުޑީޝަރީއަށް އިތުރުކުރުން.

15. ޤައުމީ ފެންވަރުގައި މުޅިގައި ބައްލަވާ އަދި ކުރިއެރުންތަކާ އިތުރަށް އަދާވާ ފެންވަރުގެ ސަރުކާރާއި ފެންވަރުގެ
ދިރުން ކުރިއެރުންތަކަށް ބައިވެރިވުން ބައްލަވާ ދިނުމުކަން ހަމަކުރުން.

16. ދިވެހިބަހުން ޖުޑީޝަރީގައި ބޭނުންކުރުން ވިލަރެސް މަދުކުރުން.

17. ދިނާ ޖުޑީޝަރީގައި ހުށަހެ ކުރިއަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެގޮ ތަރައްޤީ ގޮތަށް އެއް ޖުޑީޝަރީއަކީ އަންނަ

ދިރުންތެރިއަކަށް އަންގާއަށް ނޫޅެވޭ އަސަރުތައްފާޅުކުރާގޮތަކަށް އަންގައިދިނުން.

18. ދިވެހިބަހަކީ ތަރައްޤީއަށް އެދޭ ހުރަސްއަޅާފައިވާ ބަހެއް ކަމުގައި ދިރުންތެރިކަމާ އިތުރަށް ދިރުން.

19. ތަފާތު އަދަބަސްތަކުގެ ދުވަސްވަރު އެބަސްތަކުގެ ކަމާބެހޭ ފެންވަރު ހުރަހަކަށް ގެންދިއުން.

20. ދިވެހިބަސް ދިރުވައި އާލާކުރުމަށް ކަނޑައެޅުން ކަނޑައެޅި މަސައްކަތުގެ ތަރުތީބަކަށް ހާމަކުރުން.

21. ކުރެވިދާނެ ހިތްވަރުދީ ވަޒީފާ އަދި ދިރި ލޯބި ދުވަސްވަރުގައި ފަދަ އިޚްތިރާމްކުރި ފާހަގަކޮށް ނުލާ ހާމަކުރުން އިތުރުކުރުން.

22. މަދަރުސާތަކުގެ ހިތްވަރުދީ ދިރި ހާލަތުތަކަށް އިތުރުކުރުމުގެ ގޮތުން އެކަމުގެ ހިމާޔަތް ދުވަސް ފަދަ ހަރުދަނާ ދިރުންތެރި އިތުރަށް ދިރުން.

23. ދިވެހިންގެ ދިރި އާދަކާދަތަށް އެއް ތަނަވަސް ގޮތްތަކެއްކަން ހާމަވާ ފަދަ ދިރުންތެރި ގިނަކުރުން.

24. ދަސްވެރި އަޖީބު ތަރުޖަމާކުރުމާއި ފަދަ ދިރުންތެރިކަމާއި ފާހަގަ ދިނުމަށް ޝައުޤުވެރިކުރުން. އަދި މިފަދަ ގިނަ ދިރުންތެރި ކުޅަދާނަ ފަރާތްތަކަށް ހޭލުންތެރިކުރުން.

25. ދިރި އެއްބައިވަންތަކަމަށް ބާރުއެޅުވުމަށް ހިމާޔަތް، ޚިދުމަތް، ތަރުބިޔަތު ދިރުން ގިނަކުރުން.

26. ދަސްކުރުމުގައި ދިވެހި ތަފާތު ފުރުޞަތުތައް އެއްވެސް ދިރުމަށް ދިނުމަށް ހޯދުންކުރުން.

27. މީޑިއާގައި ހަބަރު ތަރުޖަމާކުރާއިރު ބަހުގެ ހަމަތަކަށް ބެލުން. އަދި މިފަދަ ބޭނުން ދިވެހި ބަސް ބޭނުންކުރުން.

28. ދިވެހިބަހުން ދިރުވައިދޭ އަދަބީ ފޮތްތައް އިނގިރޭސިބަހަށް ތަރުޖަމާކުރުން. (ދުނިޔޭގެ ފަރާތަކުން ކަހަލަ ތަފާތު ފަރާތްތައް އަދަބީ ފޮތްތައް)

29. ދިވެހިބަހުން ތަރުޖަމާކުރާ ތަކެތި ދިވެހި ފަރާތުން ފޮތްތަކުން ތަރުޖަމާކުރުން. އަދިވެސް އަނެކަން ތަރުޖަމާކުރުން.

30. ޤާނޫނީތަކުގެ ދަރިވަރުން ދިރުވުން ވަރުގަދަ ހިމާޔަތްދޭ ސިޔާސަތުތަކުން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ގޮތްތަކާއި މުޖުތަމަޢުން ފުރުޞަތުދިނުން.

31. ކޮލިޖުތަށް ބޭނުން ވަޒީފާ ދިނުމަށް ޢާއްމުކުރަން އަންގައިދިނުން.

32. ވަގުތުގެ ހިތްވަރުދީ ދިވެހިބަހާއި ލިޔުއްސުމަން ކުރާ މަސައްކަތްތައް، އެކި ދުވަސް ފާހަގަކުރާއި ބެލެނިވެރިންނާ އެކުލެވިގެން ކުރާ މަސައްކަތްތައް ކުރުން.

32. ދިރުވުމަށް ހުނަރު ފޮތްތަކުގެ އަގުދު މަދުކަން ފަހަރެއްކުރެވޭ، މިފަދަ ފޮތްތަށް އާލާކުރުން އިތުރުކޮށް، އަދި ދާއިރާފުށުގެ ކުރުން.

33. ސާދާ ދިވެހިބަހުން ވާހަކައެއްކުޑަ ދިރި އާދައެއްކަން ހުރުން. އެކަމުން ހިތްވަރު ދިނުން.

34. ދިވެހިބަހުގެ ހަމަތަކާއި ދިވެހި އާދަކާދަ އާއި ތަފާތުތަކުން ފޮތްތަކެއްގައި ތަރުޖަމާ ކުރުން. ދިވެހިބަސް ހުއްޓާ ބޭރުބަސް ބޭނުން ނުކުރުން.

35. ކުރެއްވުމާ ދިވެހިބަހުން ވާހަކައެއްކުރުން ހިތްވަރުދިނުން. ތަނަވަސް ގޮތާއި ނުބައިގޮތް އޮޅުން ފިލުވައި ދިނުން.

36. އިސްލާމީދީނުގެ ބަރަކާތް އާއި ދިރުންތެރި ދިވެހިބަހުގެ ހަމަތަކަށް ފަރުބަދުގެ ބޭނުންކުރުން.

37. މިއުޒިއަމް މިއާއި ދިމާކުރަސް ދިމާކުރުމަށް ބޭނުންވެން.

ތަރުޖަމާކުރުން

1. ބޭރުބަސްބަހުން މިއުޒިއަމާއި ބެހޭ ފޮތްތައް ތަރުޖަމާކޮށް އަދި ފޮތްތައް ނެރެ ޗާޕުކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރުން.

ކޮޕީކުރުމާއި ޝާއިޢުކުރުން

1. ތާރީޚީ ބޭނުންވާ ތަކެތި ދާއިރާތަކުން ފޮޓޯ މިއުޒިއަމަށް އަދި ފޮތްތައް އެއްކުރުމަށް ގެންވާ ފަދަ ކުއްލިގޮތެއްގައި މިބޭނުމަށް ތަރުތީބު ކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުން.
2. މިއުޒިއަމް މިހާ ފޮތްތައް ކޮޕީކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ވައިޓް މިޝީން މިޔުޒިއަމަށް ހޯދުން.
3. އިސްލާމީ ތާރީޚާ ސިޔާސީ ތަރުން.
4. ފުރަތަމަ މިޔުޒިއަމް މި ރާއްޖޭގެ ޖެހެންޖެހޭ ވާހަކަ ފޮތްތައް ބޭނުން ކުރުމަށްޓަކައި ބައްލަވާ. އެގޮތުން މިހެން ބަހައްޓާ ގޮތަށް މަސައްކަތް ކުރުން.
5. އަލުން ނުކުތަ ދިމާކޮށް ފައިދާ ހުރި ތަކެތި މިއުޒިއަމް ފަރާތުން ފޮނުވުން.
6. މިއުޒިއަމް ތަރައްޤީކުރާ ފޮތްތައް ޝާއިޢުކުރުމުގައި އެހީތެރިވުން، ޝާއިޢުކޮށް ދިނުން.
7. ބޭރުބަހުން ހުރިހާ ފޮތް އިތުރު މިއުޒިއަމުގެ ފޮތްތައް ދިވެހިބަހަށް ތަރުޖަމާކޮށް ޝާއިޢުކުރުމަށް ހިތްވަރުދިނުން.

މިއުޒިއަމްގެ 2020 ތަސައްވުރު

1. މަސައްކަތްތެރިކަން ކުރިއެރުވުމާއި ފަންނީ ހުނަރުވެރިކަމާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުން.
2. ދިރިހުރި ތަސައްވުރާއި ބެހޭގޮތުން މިއުޒިއަމްގެ ޚިދުމަތް ކުރިޔަށް އެކުލަވައިލުން އަދި އެކަމުގެ މިއުޒިއަމް ހާމަކުރުން.
3. ދިރިހުރި ތަސައްވުރު އާލަމީކުރުމަށް މިންވަރާ ގުޅިގެން ތަރައްޤީވުންތަކަށް ކުރި އަސަރުތައް މިއުޒިއަމް ހާމަކުރުން.
4. ދިރިހުރި ތަސައްވުރުގައި ހިމެނޭ ވައިގަނޑު ދާއިރާއަށް ތަނަވަސްކުރުމާ ގުޅުންހުރި މިއުޒިއަމްގެ ގުޅުން ބަދަހިކުރުން.
5. ދިރިހުރި ތަސައްވުރަށް އަމާޒުކުރާ ހިއްސާ ދާއިރާތަކަށް ބަލައިގަތުމުން ނުރުހޭ ހާލަތު މަޢުލޫމާތު ނަގުން.

މިއުޒިއަމްގެ އެއްބަސްވުންތައް

1. ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ޖަމްޢިއްޔާއާއި [illegible] އެ ޖަމްޢިއްޔާ [illegible]
[illegible] ކުރުން.

ނޫސްވެރިކަން

1. ނޫސް [illegible]
[illegible]

2. [illegible] ކުރުން.

3. [illegible] ނޫސްވެރިކަމުގެ [illegible]
[illegible]

4. [illegible] ނޫސް [illegible] (
[illegible])

އިސްތިހާރާއި ލިޔުންތެރިކަން

1. [illegible] ކުރުން.

2. [illegible]
[illegible] ކުރުން.

ލިޔުންތެރިންގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރުން

1. ދިވެހި ލިޔުންތެރިން [illegible] ކުރުން.

2. [illegible]

3. [illegible] ލިޔުންތެރިން [illegible] ލިޔުންތެރިންގެ [illegible]
[illegible]

ޤައުމީ ކޮމިޓީ

1. [illegible] ކުރުން.

2. [illegible]

3. [illegible] (ޤައުމީ ކޮމިޓީން [illegible])

4. [illegible]
[illegible] ކުރުން.

5. ސްކޫލުތަކުގައި ދިވެހިބަސް ކިޔަވައިދޭ ގަޑިއިރު ކުޑަކުރުން.

6. ދަރުސްތަކުގައި ދިވެހި ތަރުޖަމާކޮށް ލިޔޭ ފޮތް ބޭނުންކުރުމުގައި ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކުން ގައުމީމަރުކަޒު ދިރާސާ ގަވާއިދަކަށް ބަލާނުލުން.

7. ދިވެހި ޢިލްމުވެރިންގެ ދިވެހިބަހުގެ ފޮތްތަކު ފަހިކުރުން އަދި ތާޒާކުރުން.

8. ރާއްޖޭގެ ބޭސް ގައުމުތަކުގެ ޤޮމީ ދިވެހިބަހުން ތަޢުލީމުދިނުން. (ހިނދާ ކަނޑައެޅުމަށް ގައުމުތަކުގެ ހިފެހެއްޓުމަށް)

9. މީޑިއާތަކުގެ ދިވެހި ބަސް ބޭނުންކުރާ އުސޫލު ސަފާކުރަން ނުވުން.

10. އަހަރު ތަކުގައި ދިވެހި ބަހުގެ ގޮތް ބަދަލުވާ ގޮތަށް ދިވެހި ބަސް ބޭނުންކުރުން.

11. ދިވެހި ބަހުގެ ދިރާސާއަށް ދޭ ސަމާލުކަން ކުޑަވުން.

12. ދިވެހިބަހުގެ އިލްމީ ކަމެއް ބަލާ ދިރާސާކުރާ މަރުކަޒެއް ނެތުން.

13. އަދަބީ ތަރުޖަމާތަކުގެ ބަހަށް ބަލާ ނުބެލުން.

14. ދިވެހި އިލްމުވެރިންގެ ގޮތުގައި ދިވެހި ފޮތްތަކުގެ ބޭނުން ހިފާ ފަރާތްތައް ކުޑަކުރުން. އަދި އެކަމުގައި ދިވެހި ފަރާތްތަކުން މަދުކަމާއި ކަންތައް ނުކުރުން.

15. އިނގިރޭސި އަރަބި ބަހުގެ ސިޔާސީ ގާތްކަމެއް ހުރުން. އެގޮތުން މީހުންގެ ހިތް ދިވެހިބަހަށް އަސްލުބަހަށް ބަދަލުކުރުން.

16. ކުރިއަށް ދިއުމުގެ ދިވެހިބަހުގެ ފަންނީ ބަސްތަކަށް ކަމުގައި ފަހަރެއްގައި މި ބަސްތަކުގެ އިނގިރޭސި ބަސް ބޭނުން ކުރުމަކީ ބޭނުންތެރި ކަމެއް.

17. އާއްމުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިބަހުގެ ކުރިއެރުމަށް ފަހިވާނޭ ގޮތްތައް ނެތުން.

18. ދަރުސްތަކުގައި މަޢުލޫމާތުތަކުގައި ދިވެހިބަހުގެ ތަފާތު ވަރުތަކުން އެކަށީގެންވާ ގޮތް ހޯދަން ނުކުރުން.

19. ސްކޫލުތަކުގެ ދަރިވަރުންނަށް ފަސް، ހަތަރު، ތިނެއް ހުރި އެއްގޮތް ނަތީޖާ ދަސްކުރުމުގައި. އަދި އެފަދަ މުބާރާތްތައް ބާއްވައި ހިތްވަރު ދިނުން.

20. ދިވެހި ބަސްފޮތް ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރެވުނު މަސައްކަތް ބަސް ބަދަލުކުރަން ކިޔުންތެރިން ދަސްކުރުމަށް ފަރުވާތެރިކަމާއެކު ބެލުން. އަދި ޒަމާނީ ތަރިކައެއް ދިވެހި އަދި ކިޔުންތެރިން އެކަން ފަހަރުދަނަށް ފަރުވާ ދިނުން.

21. އިނގިރޭސި ބަހުގައި ދިވެހިބަހުން ލިޔާ ފަރުވާތެރިކަމުގެ ގޮތްތައް ކުރުން. އަދި އިނގިރޭސި ބަހާ މުޤާބަލު ފަރުވާ ކުރުން.

22. ކުޑަކުދިން ވަރަށް ކުރިއްސުރެ ދިވެހި ހަރުފުތަކާ މަސައްކަތް ކުރުމުގައި ދިވެހި ގޮތަށް ހަމަޖެހިގެން އުޅުން.

23. ދިވެހިބަސް ދިރުވައި ހުރި ހިނގާ ގައުމުތަކުގެ ބޮޑެތި ދަރިވަރުން ދިވެހި ގޮތަށް ހަމަޖެހިގެން ހުރުން.

24. ތަރުޖަމާ ދިވެހިބަހާ ބޭސް ފަރަސްދީބާ ހެދުން.

25. އާޗިލުން ދިވެހިބަހުން ޖެހޭނޮށްމީ ތަޢާރަފު ކުރުން.

26. ދިވެހި އަދަބިއްޔާތައް، ދިވެހި ތާރީހު ލިޔެ މާއްދާގެ ގޮތުގައި ކިޔަވައި ދިނުން.

27. ދިވެހި ސްކޫލްތަކަށް ފަރުމާކޮށްފައިވާ ގޮޅޭ ފޮތްތަކުގައި މިކަންކަމަށް ހިތްވަރުދީފައިވާ މިންވަރު ބަލައި ކުރުން.

28. ގޮޅޭ ޗިޕީ، ނަ ދަރުމާ ކުޅަކުރިންނާ ބެހޭ ޓީޗަރުބައިގެ ފުރުސަތުތައް ދިވެހިބަހުން އަޅުއްވުން.

29. ޓީޗަރުގެ ސަރުޓިފިކެޓުން ދަރުމާ ފުރުސަތުތަކެއް ކޮންމެ ފަދަ ދިވެހިންގެ އަދަބީ ދާއިރާތަކާއި ތަރުޖަމާއި އުސޫލުތަކެއް ދަރުމަކުރުމާ ފުރުސަތުތަކެއް ހޯދުން.

30. ވަޒަނަށް ފެތޭ ބަސްތަކާއި، ފިލިކަލި ހަމަވާ ބަސްތަކާއި ބަޔާތައް އަކުރު އެއްގޮތް ބަސްތައް ފަދަ ބަސްތައް ދިބެހެއްސެވެ ހަމަޖެހިފައިވުން.

31. ދިވެހިބަސް އުނގަންނައިދޭ ކުލާސްތަކުގައި މިސާލުތަށް ޖެހޭނޮށުމީގެ ބާރުނުކުރުން.

33. ޖަމާލު ވަސީލަތްތައް ބޭނުން ކޮށްގެން ދިވެހިބަސް ފުރުންދޭ ތަޢުލީމުގެ ސިފައިގައި ހާސިލު ކުރެވޭނެ ވަގުތު ކުރިއަރުވުން.

34. ވަރަށްގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހާމެދު ލޯބިޖެއްސުމަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކަކީ، އެއީ އުމުރުފުރާތަކާއި ބެހިގެންވާ ފަރާތްތަކުގެ މަޤްޞަދުތަކުގެ ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކެއް ހެދުން.

35. ވަރަށްގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހާމެދު ލޯބި ޖެއްސުމަށްޓަކައި ކުއްޖާއަށް ދިވެހިބަހާއި، ބަހުގެ ހަމައާއި، ޤަވާއިދުތަކާއި ބަހުގެ އަދަބިއްޔާތު އުގަންނައި ދެވޭނެ ގޮތްގޮތަށް، ކުއްޖާ ދަސްކުރަމުންދާ އެހެން ބަސްތައް އުގެނުމުގެ ފުރުސަތު ސަޤާފީ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި އެއްވެސް އަދަބާއި ނުލާން، ކުއްޖާއަށް ދިވެހިބަސް ހުރިގޮތުގައި ސަޤާފީ ޕްރޮގްރާމްތައް ދަސްކުރުމުގެ ބޭނުން ހިފުން.

36. އިޤްތިޞާދީ މުޖުތަމަޢު ހާސިލުކުރުން މުހިންމު ކަމެއްކަމުން އެހެން ބަސްތަކުގެ މަހާރަތް އެކުލެވޭ ބައިގަނޑަކީ މުޖުތަމަޢުން ވުޖޫދު، މުދަރިސުންގެ މުޖުތަމަޢުން ގެންގުޅެ ފިލުވުމަކާއި ޒަރޫރީތަކާއި، ޢިލްމީ ސަރަޙައްދުތަކާއި ފުރުސަތުތަކުގައި ދިވެހިބަހަށް ގެނައުން ކުޅަދާނަ ވަޒީފާގަ ގޮތުގެ ބަސް ހުރިގޮތުގައި ހެދުން ވަގުތީ، އަދި އެހެން ހޯދުން.

37. ދިވެހިބަހުން ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ޢިލްމީ ފަތުރާ ހުނަރު ފޮތްތަކުގެ އަދަދު މަދުކަން ފާހަގަކުރެވޭތީ، މިފަދަ ފޮތްތައް އުފެއްދުން އިތުރުކުރުން، އަދި ދާއިރާފުޅާކުރުން.

38. ވަރަށްގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހަށް ލޯބިޖެއްސުމަށްޓަކައި ޖުމްހޫރިއްޔާ ތަރުޖަމާ ކުރުމުގެ ޢިލްމީ ފޮތްތައް ޖަމާ ކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ފަރާތް އެއްވެ ފަރުޅަ އެހެން ތަރުޖަމާކުރެވޭ ފޮތްތަކުގެ ޤާނޫނީގޮތް، އެ ތަރުޖަމާ ފިލުވާދިނުން.

39. ފޮތްލިޔުމާ މިހާރުގެ ފޮތްތައް ޗާޕުކުރުމުގައި ޚަރަދު ކުރުން ލިބޭނެ ނިޒާމެއް ހަމަޖެއްސުން.

40. ޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުން ބޭނުން ހަމަޖެހިގެން ގެންނަ އަދަބީ އަދި އިލްމީ ފޮތްތަކާ ޤައުމީ މަރާތަ ކުރެވޭ ފޮތްތަކުން ހެދުން.

41. ނިޝާންދިނުމާ ބެހޭ ތިލަ ދީ އެއްވެ އަވަސް ފުރުސަތުތަކުގެ ތަރުތީބުގައި ހުށަހެޅުން.

42. ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ އުފެދުނުތަކަށް ސަރުކާރުގެ މުޢައްސަސާތަކުގެ ކުރުތަކުގައި އަހަރު ގޮތުން ޚުދުގޮތަށް އޮތުމާއި އޭގައި އިތުބާރުކުރެވޭ ތަސްދީޤު ޙާޒިރު ކުރެވޭ ގޮތްތަކަށް އޮތުން.

43. ކުޅަދާނަކަން އަމާޒުކޮށްގެން ނުރަ ފޮތްތަކަކީ، ދިވެހިބަހާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތާއި ބަހުގެ ތާރީހާއި ތަރުޖަމާއި

މުއައްސަސާތަކުން އަންގައިދޭ ފަދަ ޤާނޫނުތަކާއި ކަމުގައި ހުރުމާއި، އަދި މިފަދަ ޤާނޫނުތަކާއި ޤަވާޢިދުތަކާ ޚިލާފުން ފެންވަރުތަކުން ޤައުމު އެކުލަވައިލުމުގައި އަސާސީ ބޭއްވުން. އެފަދަ މިންގަނޑުތައް ފުދޭ ދާއިރާތަކުގައި މަޝްވަރާކުރުމަށް ހުރިލަފައި އޮވެއެވެ.

44. ޢަރަބިންގެ ހިޔާލުތަކުގައި ދިވެހިބަހާ ގުޅޭ ޚިޔާލުބެހެއްޓުމާއިމެދުގައި، އެ މަޢުލޫމާތު ބޭނުންކުރެވޭން ފަދަ، ވަކި ބައި ތަފާސީލުތައް، ސިޔާސީ ތަފާތުތައް އެކުލަވާލުން.

45. ދިވެހިބަހުން ލިޔުއްވައި ހުންނަ ޤާނޫނުތައް، ހުކުމްތަކުން ދަށުވެރިންނަށް އަމާޒުކުރެވޭ ލިޔުއްވައި ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް، ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތަކުން އެފަދަ ޤާނޫނުތަކުން އިޖުތިމާޢީ ޤާނޫނީ ރާއްޖެއަށް ފައިދާ ކުރެވޭނެ، ސަރުކާރުން އަމާޒުކުރެވޭ ފަރާތް ޤާނޫނުތައް، އިސްލާމީ ޤާނޫނުގެ ޙައްޤު މިހާރު، މި ވަކިން ގެންދިއުމަށް ރައްޔިތުންގެ ނަތީޖާ ތަރުޖަމާ ތަޢުލީމީ ތަޢުލީމުދޭ އަދި ހިންގާ ކޮށް ނުވާ ތަރައްޤީކުރުމުގެ އަށްގަނޑު ވަސީލަތްތަކުން ކަމެވެ.

46. "އަރަބި ކަލާ" އެއް ގޮތެއްގައި ކުރުމުގެ ފަރާތްތަކުގެ ވިސްނުމަށް، ހުރިހާ ޤާނޫނުތަކާ ތަކުން އަމާޒުކުރުން ދިވެހިބަހާއި، ތަރުޖަމާ، ބަހުގެ އަރަބިއްޔާއި ތަރިކަ އެކުލަވާ އަސާސީ ނިޒާމު ފާއިތުވެއްޖެ.

47. ދިވެހިބަހާއި ތަރިކަން ހިފެހެއްޓުން ގައުމީ މަރުކަޒުގައި ދިވެހިބަހާ ތަރުޖަމާ ބޭނުމާއިމެދު، ފަސޭހައިން އެއްވެސް މިހާރުން ހުރިހާ ތަރުޖަމާ ތާރީޚީ ނަމަވެސް އިނގިރޭސި ފަދަ ތިޔަބައިމީހުން، ސިޔާސީ އަތުގައި ކުރާނެ ކަމެވެ.

48. ދިވެހިބަހުގެ އިލްމީ ޤާނޫނުތަކުން، ތަރުޖަމާ ސަރުކާރުތަކުގެ ސިޔާސީ ބާރުތަކާއި މުއައްސަސާތަކެވެ.

49. ތަރުޖަމާ ސަރުކާރުތަކުގައި، ހުރިހާ ކަމަކަށް ސަރުކާރުގެ ދިވެހިބަސް ޙަޤީޤަތުގައި ރައްޔިތުން މަޤާމުތަކުގެ އަމަލު ކުރުމަކީ އެކަށީގެން، ބަސް އެހެނިހެން ދިވެހިން ތަރުޖަމާކޮށްދީ، ދިވެހިބަސް ޙަޤީޤަތުގައި މަޤާމެއް އިތުރުކުރުން.

50. ފަރާތެއްގެ ސަރުކާރު ސިޔާސަތުތަކުގައި، ދިވެހިބަސް ޙަޤީޤަތުގައި މުދަލެއް ފެންވަރު ގެނައުން.

51. ދިވެހިބަހާއި ޙަޤީޤަތުގެ ހިންގުމުގެ ސަރުކާރުތަކުން އުފެއްދުމަށްކުރެވޭ، ފަރާތެއް މަސްލަޙަތު ހަރަކާތްތަކުގައި ސިޔާސީ މަސްލަޙަތު ހަރަކާތްތަކުގައި، މިހާރު އަދަދު ކުރުމުގެ އަންނަ މުގައްރަރު އިސްލާހުކުރެވުން، މިހާރުވެސް ސަރުކާރުތަކުން ބަދަލު ގެނައުމަށް، ދިވެހިބަސް ޙަޤީޤަތުގައި ފަދަ ގޮތަކުން، މުގައްރަރު ބަދަލުކުރުން ނަތީޖާ ޤާނޫނު އިސްލާހުކުރުން.

52. ތާރީޚުން ހުރިހާ ސަރުކާރުތަކުން އަމާޒުކުރެވޭ، ދިވެހިބަހާއި ދަރިވަރުންގެ ހިންގުމުގައި ޙާލަތު ޤައުމީ ފަރާތްތަކުގެ މުއައްސަސާތައް ގެނައުން ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ބައިވެރިން ފެނުން.

53. ކުރިއެރުން އަމާޒުކުރެވޭ ދިވެހިބަހާއިމެދު ޢަރަބިންގެ ހިންގުމުގައި ޙާލަތު ކުރިއެރުމަށް ކުރިއެރުންގެ މަޤްޞަދުތަކާއި ހިންގާއިރު މަޤާމުތަކުގެ ޤާނޫނު އަމަލުކުރުމުގެ ނަތީޖާ ފެނުން.

54. ޢަރަބިންގެ ހިންގުމުގައި ދިވެހިބަހާއިމެދު ޙާލަތު ބެލުމަށް ކުރިއަށް ކުރިއެރުމަށް ހުރިހާ މަޤާމުތަކުގެ ސަރުކާރުގެ އިދާރީ ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ދިވެހިބަސް އެހެނިހެން ދެމުން ގެންދިއުން.

55. ދިވެހިބަހާއި ދިވެހިންގެ ސަރުކާރުތަކުން އިޖުތިމާޢީ މަޤާމުތަކުގައި ސަރުކާރުތަކާއި އަރަބި ރައްޔިތުންގެ އަސާސީ ސިޔާ އާއި ޤާނޫނު ބަދަލުގެ ނަތީޖާ ފެނުން.

56. މިހާރު ބިނާ އަންގަން ރައްޔިތުންގެ އަދަދު މަދުކުރުމާއެކު، ގިނައަދަދެއްގެ އަންގަނުން، ރައްޔިތުންގެ ބައިއަށް

ނުދެން.

56. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހާއި ގުޅޭ ލޮބުވެތިކަމާއި ޢަމަލުގެ ޖެހިލުންތެރިގެ ބޭނުން. އެގޮ އެންމެ ފުރިހަމައަށް ރައްކާތެރިކޮށް ހިފެހެއްޓުމަށް، މިގޮތަށް ދިވެހިބަހުން އުފެއްދުން.

57. ބިދޭސީން ގެންގުޅޭ މުދަރިސުން ދިވެހިބަހުގެ އާއްމު ގޮތް ހިލޭގެން ވާހަކަ ދެއްކުން ހުއްޖަތްކޮށް ހިތްވަރު ދިނުމަށް އާއްމު ހާލަތުތަކުގައި ކުރުން.

58. ބޭރުބަހުން ދިވެހިބަހަށް ވެދާ އިބާރާތްތަކުގެ ކުރިން އެބަހުގެ ބަދަލުގައި ބޭނުން ކުރާނެ ދިވެހިބަހެއް އުފެއްދުން.

59. ޓީޗަރުންގެ ބައްދަލުވުންތަކަށް ރައްޔިތުން އެކި ސަރަހައްދުތަކުގައި ބޭއްވުން. ސެމިނަރުތަކުގެ ކުރިން ބައިވެރިކުރުން.

60. ރައްޔިތުން ހަބަރުތަކަށް ހިމާޔަތް ވެބްސައިޓެއް ހަދައި ދިވެހި ފޮތްތަކާއި އިސްލާމީދީނާއި އަދަބީފަންނުން ބެލެހެއްޓުމަށް ތަރުޖަމާ ދިވެހިބަހުން ޓީވީއާއި ހުރިހާ ހަބަރުތަކަށް ހިމެނުން. އަދި ބޭނުންޖެހިއްޖެނަމަ ޕޯސްޓުޖެހުން ސާފުކޮށް އުފެއްދުން.

61. ދިވެހިބަހުން ތަރުޖަމާކޮށް ޓީޗަރުންނާއި އަދަދުން އުފައްދާ ބަސްތަކަށް ޓީޗަރުންނަށް ބޭނުން ވަގުތަށް ސޮފްޓްވެއަރ ފަދަ ހާޖަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން.

62. ޕޯސްޓަރުން/ ޓީޗަރުންނަށް ބޭނުންކުރެވޭ ކުރުބަސްތަކަށް ތަރުޖަމާކުރާނެ ގޮތް ސިޓީ އެ ފަރާތަށް އެންގުމާއި ބިލްބޯޑުތައް ފާޅުގައިވެސް އާއްމު ނިޒާމަށް ގެންގުޅުން.

63. ދިވެހިބަސް ކުރި އެރުވުމަށް އެންމެ ތަރުޖަމާ މަސައްކަތަށް ކުރި ފަރާތްތަކަށް (ކޮންމެ އަހަރަކު) ވަރަށް ތަރުޖަމާ އިނާމެއް ދިނުން.

64. ޕޯސްޓު/ މަޖައްލާ ރަދިސްޖަހި ކުރުން ފަސޭހަކޮށް ދިނުން.

65. ޓީޗަރުކަމުގެ ތަމްރީ ފަންނުތަކުގެ ކޯސްތަކަށް ތަރުޖަމާ ފެންވަރުގައި ހިނގުން. މިފަދަ ކޯސްތަކުގެ ފެންވަރު ކަނޑައެޅުމަށްފަހު ތަސްވީރުތަކުން ބަދަލުން ދެނެގަންނުން.

66. ޓީޗަރުންގެ ޒަރިއްޔާތަށް އުފެއްދުން. އާބަސްތަކާއި ތަރުޖަމާ ދިވެހިބަސް ބޭނުން ކުރުމަށް ޒަރިއްޔާތަށް ހިތްވަރު ދިނުން. މަދުކަމުގެ މަސްލަހަތު ހާމައިގެން ހިނގާ ގޮތަށް ބޭއްވުން.

67. ޓީޗަރުކަމުގެ/ ޕޯސްޓުތަކުގެ އަސްލާކީ މިންގަނޑެއް (ކޯޑް އޮފް އެތިކްސް އެއް އޮތުން) ފެންވަރު (ސްޓޭންޑަރޑް) ކަނޑައަޅައި ދެމެހެއްޓުން.

68. ޓީޗަރުންނަށް ހިތްވަރު ދިނުމާއި އެކަމަށް ކުރެވޭ ސަމާލުކަމާއި އިނާމުތަކަށް އިތުރުން ފިލުވައިދިނުން ތަރުޖަމާކުރުން ދިނުން.

69. ބަސް އުފެއްދުން ޕޯސްޓުތަކުން ބައިވެރިކުރުން. އުފައްދާ ބަސްތަކަށް އާއްމުކުރުން.

70. ތަސްވީރު ޓީޗަރުންނަށް (އިބާރާތުގެ ގޮތުން) އެއްގޮތް ކުރުން. މަރުކަޒުން ތަރުޖަމާ ގޮތް ކަނޑައަޅާ ފަރާތަކުން އެންގުން.

71. ތަސްވީރު ޓީޗަރުންތަކުގައި ދިވެހި އަކުރު ބޭނުން ކުރުމަށް ހިތްވަރުދިނުން.

72. އެޖެންސީގެ ޒިންމާ ފުރިހަމައަށް އަދާކުރުމަށް ހިތްވަރުދިނުން. ކުންފުނީގައި ތަރުޖަމާކުރާ ޗިޓު/ ރަސީދު ފަދަތަކެއްގައި އިތުރު ހިމެނުމަށް ދިނުން.

73. ބަސް ހޯދުމުގެ ގޮތުގައި ފުންމައްޗަށް ދިރާސާކޮށް އަހަރަކު އެއްފަހަރު ބޭއްވުން. މިއީއަދި ފަރާތްތަކުން ހުށަ ބަސްތަކަށް

އޮކްސިޖަންވާ އަޑުއެޅުމަށް ގެއްލުން.

74. ދިރުންތެރިންގެ ގަދި ފެންވަރުގެ ފުރަފާރިރާއްޖެއި ބައްދަލުވުމެއް އަހަރަކު އެއްފަހަރު ބާއްވުން. އަހަރެއްކާރުގައި ބަސްކިރިއާރުވުމަށް ނަވަކަ ދިވެހިބަހުގެ އަދަބިއްޔާތު ކިރިއަރުވުމަށް ކުރެވިފައިވާ ރަސްމީ މަސައްކަތްތަކެއް މި ބައްދަލުވުމުގައި ފާހަގަކުރުން.

75. އަހަރެއްކާ އަދަދު ސްކޫލުކުދީން ފޮތްތަކާއި ބާރުބަލާން ތަރުޖަމާ ކުރުފައިވާ ފޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ރަސްމީ ފޮތެއް ފާހަގަކޮށް އިނާމުކަރ ރަސްމީ އިނާމެއް ދިނުން.

76. މުނިފޫހިފިލުވުމުގެ ދާއިރާ (ޑްރާމާ، ފިލްމު) އާއި ބެހޭ ދިރުންތެރިކާއި ގުޅުންހުރި އެއްވުމެއް އަހަރަކު އެއްފަހަރު ބާއްވުން. ރަސްމީ މަސައްކަތްތަކަށް އިނާމުދިނުން.

77. ދިވެހިދިރުންތެރިކަމާ ބެހޭ އިތުރު ދިރާސާކުރުން.

78. ކޮންމެ އަހަރެއްގައި ދިވެހިބަހުން ލިޔެ ޝާއިރުކުރާ ފޮތްތަކާއި ދިރުންތެރިކަމުގެ ދައުރުތަކުގެ ކޮންމެ އަހަރަކު އިންތިޚާބުކުރުން.

79. އަހަރަކު އެއްފަހަރު ނަމޫނާ ދިވެހިބަހުން ލިޔުނު ފޮތްތަކުގެ މުއްސަނދި ބާއްވުން.

80. ދިވެހިބަހުން ލިޔުމަށް ހެދުމަށް ރަސްމީ ދިރުންތެރި ޚުދު ފޮތް ފޮތުގެ ސިފައިގައި ނެރެވުން ގެންދިއުން.

81. މަޝްވަރާތަކުގައި ވާހަކަ ދައްކާފަ ބާރުވެރިޔާ ރަސްމީކަން އަދަބު ކިޔުއްވުން ރަސްމީވެގެންނުވުން.

82. ސަރުކާރު މަދަރުސާގެ ކުދިންނަށް ހާއްސަ ސަފުތައް ހެދުން.

83. ކުރެއްވުމުގެ ރިސާ ދިވެހިބަހުން ފާހަގަކޮށްދޭ ދިމާން ފޮނުވާކަށް ޓީވީ. ފިލްމުތަކުގެ ބަލާއިރު ދަރުސްތަކުން ގެންދިއުން.

އެޑިސަން

1. ބަލާބު މަސައްކަތްތެރިކަމާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ހިލޭ ފޮތްސަރުޖަމާ ދިވެހިބަހުން ބައްޓަންކުރުން.

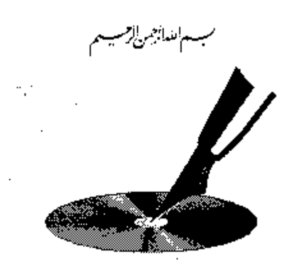
އާބަސްއުފެއްދުން

1. އަހަރެން އުފެއްދި ބަސްގެ ބޭނުންކަމެއް ހިފާ ހަން އެ ބަސްކީ ތަރުޖަމާ އެބެހެ ކުރެވިފައި ތަރުޖަމާ އާއްމުކޮށް ނުދިން އެއަށް ހިތާން ދިވެހި ނަމުގެ ވިޔާފާރި އަދިހަކަން އުފެއްދި މަސައްކަތް ކުރުން. އަދި މިގޮތަށް ނަމުގެ ނުވާއިރު އާއްމުވެއްޖެނަމަ އެއީ ދިވެހި ބަހެއްގެ ގޮތުން އެބަސް ބަލައިގަތުން.

2. އަހަރެން އުފައްދަންޖެހޭ ބަސް އުފެއްދުމުގެ ފުރުސަތު އާއްމުކޮށް ހުޅުވައިލުން. މިގޮތުން ހޯދާ އެންމެ ރަނގަޅު ބަސްތަކަށް އިނާމު ދިނުމުގެ އުސޫލެއް ހަމަޖެއްސުން.
މިސާލު: ލަގް، ކުރެއްސުމަށް ބޭނުންވާގޮން އިޢުލާން ކުރާ އުސޫލުން މިގޮތަށް މިކަންކުރުން

ޓެކްސްޓްބުކާއި ތަރަ

1. މިޒާނުގެ ޓެކްސްޓްބުކް ތަރުޖަމާ ދިރާސާކުރާ ގޮތުގެ އިތުރަށް ދިރާސާކުރުން.

ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން
19، 20 ޖުލައި 2000، މާލެ.

ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

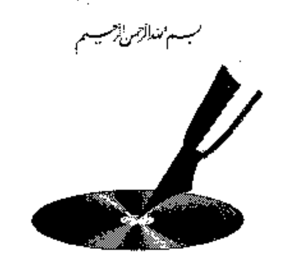
ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން
ފުރުމުގެ އިފްތިތާޙު ހިނގަމުންދާނެގޮތް

ތަން: ދަރުބާރުގޭ - ދިރުމާން ހޯލް.
19 ޖުލައި 2000 (ބުދަ)

9:00	- ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ބަރަކާތުން ބައްދަލުވުން ފެށުން.	އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޝަރީފް
	- މަރުޙަބާ ދަންނަވާއި ތަޢާރަފު ކުރުން	ހވ. އައްބާސް އިބްރާހީމް
	"ދިވެހި ބަސްފޮތް 2000" ގެ ސީޑީ ނެރެދެއްވުން އާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަރިހުގައި ދެންނެވުން.	ހވ. އައްބާސް އިބްރާހީމް
	"ދިވެހިބަސްފޮތް 2000" ގެ ސީޑީ ނެރެދެއްވުން	ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން އަބްދުލް ޤައްޔޫމް.
	- "ދިވެހި ބަސްފޮތް 2000" ގެ ސީޑީއާއި ފޮތް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ޕޭޝްކަށް ކުރުން	ހވ. އައްބާސް އިބްރާހީމް
	- "ދިވެހި ބަސްފޮތް 2000" ސީޑީއާއި ބެހޭ ތަޢާރަފެއް ދެއްވުން.	ޑރ. ހަސަން ހަމީދު
	- ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުން.	ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން އަބްދުލް ޤައްޔޫމް

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވާހަކަފުޅު ނިމުމުން ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން ފުރުމުގެ އިފްތިތާޙު ނިމުނީއެވެ.

بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހި މިއުޒިކްވެރިންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން

19، 20 ޖުލައި 2000، މާލެ

ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ދިވެހި މިއުޒިކްވެރިންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން ހިނގަމުންދާނެ ގޮތް

19 ޖުލައި 2000 (ބުދަ)

8:45 – މަންދޫބުންނާއި ދަޢުވަތު އެރުވިފައިވާ ބޭފުޅުން ޖަލްސާއަށް ވަޑައިގަތުން.

9:00 – ދިވެހި މިއުޒިކްވެރިންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން ހުޅުވާލުމުގެ ރަސްމިއްޔާތު.
(މި ރަސްމިއްޔާތު ހިނގަމުންދާނެ ގޮތް މި ޕްރޮގްރާމާއެކު އޮވޭނެއެވެ.)

10:30 – ސައިވަގުތު.

11:00 – ފުރަތަމަ ޢާއްމު ބައްދަލުވުން.
– އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޞާދިޤުގެ ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުން. "ދިވެހިބަސް - ދިވެހި ޤައުމިއްޔަތުގެ އެއްބައި"
– ފުރަތަމަ ކަރުދާސް ހުށަހެޅުއްވުމާއި ސުވާލާއި ޖަވާބު. (03 މިނެޓް)
"މުޖުތަމަޢުގައި މިއުޒިކްވެރިންގެ ދައުރު"
– 2 ވަނަ ކަރުދާސް ހުށަހެޅުއްވުމާއި ސުވާލާއި ޖަވާބު. (52 މިނެޓް)
"މިއުޒިކްވެރިކަމާއި ދިވެހި ކުރިއެރުން"
– 3 ވަނަ ކަރުދާސް ހުށަހެޅުއްވުމާއި ސުވާލާއި ޖަވާބު. (52 މިނެޓް)
"ދިވެހި ގަޑިޔޮޅު ކުރީގެ މުޖުތަމަޢުގައި މިއުޒިކްވެރިންގެ މަޤާމު".

12:40 – ކެއުމަށް ހުސްވަގުތުދިނުން.

1:00 - މިނިސްޓަރ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން ޑރ. މުޙައްމަދު ލަޠީފުގެ ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުން.
"ކުޑަކުދިންގެ ހިތްތަކުގައި ދިވެހިބަހާ ގުޅޭ ލޯބި އުފެއްދުން."

1:15 - 4 ވަނަ ކޮންފަރެންސް ހުށަހެޅުއްވުމާއި ސުވާލާއި ޖަވާބު. (52 މިނެޓް)
"ޓްރާންސްލޭޝަނުގެ މުހިންމުކަމާއި ބައިބަވާ".

1:40 - 5 ވަނަ ކޮންފަރެންސް ހުށަހެޅުއްވުމާއި ސުވާލާއި ޖަވާބު. (52 މިނެޓް)
"ގަވާއިދާން: ގައުމީ ބަސްމައްޗަށް ..."

2:30 - ފުރަތަމަ ދުވަހު ބައްދަލުވުން ނިމުން.

މެންދުރުފަސް

4:30 - ގްރޫޕްތަކުގެ މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތައް ފެށުން.

ރޭގަނޑު

8:30 - ގްރޫޕްތަކުގެ މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުން.

20 ޖުލައި 2000 (ބުރާސްފަތި)

ހެނދުނު

8:30 - ގްރޫޕްތަކުގެ މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުންތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުން.
10:30 - ސައިބޮއުން
11:00 - 2 ވަނަ އާންމު ބައްދަލުވުން.
- ގްރޫޕްތަކުގެ ރިޕޯޓުތައް ހުށަހެޅުން. (ގްރޫޕަކަށް 51 މިނެޓް)
1:30 - 2 ވަނަ އާންމު ބައްދަލުވުން ނިންމުން.

ރޭގަނޑު

8:30 ދިވެހި މުދައްރިސުންގެ ގައުމީ ބައްދަލުވުން ނިންމުމުގެ ޖަލްސާ.
(މި ޖަލްސާގައި ހިނގާނެ ޕްރޮގްރާމް މި ޕްރޮގްރާމާއި ނުލައި ކަނޑައަޅާނެއެވެ.)

بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހި ޖުޑީޝަރީގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން

19، 20 ޖުލައި 2000، މާލެ

ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު

މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ދިވެހި ޖުޑީޝަރީގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން ނިންމުމުގެ ޖަލްސާ

ހިނގަމުންދާނެ ގޮތް

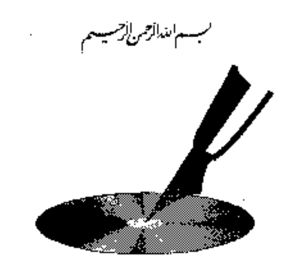
ތަން: ދަރުބާރުގެ - ޑޫރިމާނާ މާލަމް

20 ޖުލައި 2000 (ބުރާސްފަތި)

ތާވަލު

8:30	- ދިވެހި ޖުޑީޝަރީގެ ބައްދަލުވުމުގެ ޚުލާސާ ރިޕޯޓް ހުށަހެޅުން.	ސެކްރެޓަރީ
	- ދިވެހި ޖުޑީޝަރީގެ ބައްދަލުވުން ނިންމަވައި ދެއްވުމުގެ ގޮތުން ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުން.	ޑރ. އަބްދުއްރަޝީދު ހުސައިން
	- ބައިވެރިއެއްގެ ވާހަކަ ދެއްކެވުން.	ޑރ. އައްބާސް އިބްރާހީމް
	- ޝުކުރު ދަންނަވުން.	

بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހި ދިރާސާތަކާބެހޭ ގައުމީ ބައްދަލުވުން
19، 20 ޖުލައި 2000، މާލެ.

ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ގައުމީ މަރުކަޒު
މާލެ،
ދިވެހިރާއްޖެ.

ތާނަ އަކުރު މިހާރު ތަރުތީބުކުރެވިފައިވާ ގޮތް

ހ ށ ނ ރ ބ ޅ ކ އ ވ މ ފ ދ ތ ލ ގ ޏ ސ ޑ ޒ ޓ ޔ ޕ ޖ ޗ ޘ ޙ ޚ ޛ ޜ ޝ
ޞ ޟ ޠ ޡ ޢ ޣ ޤ ޥ

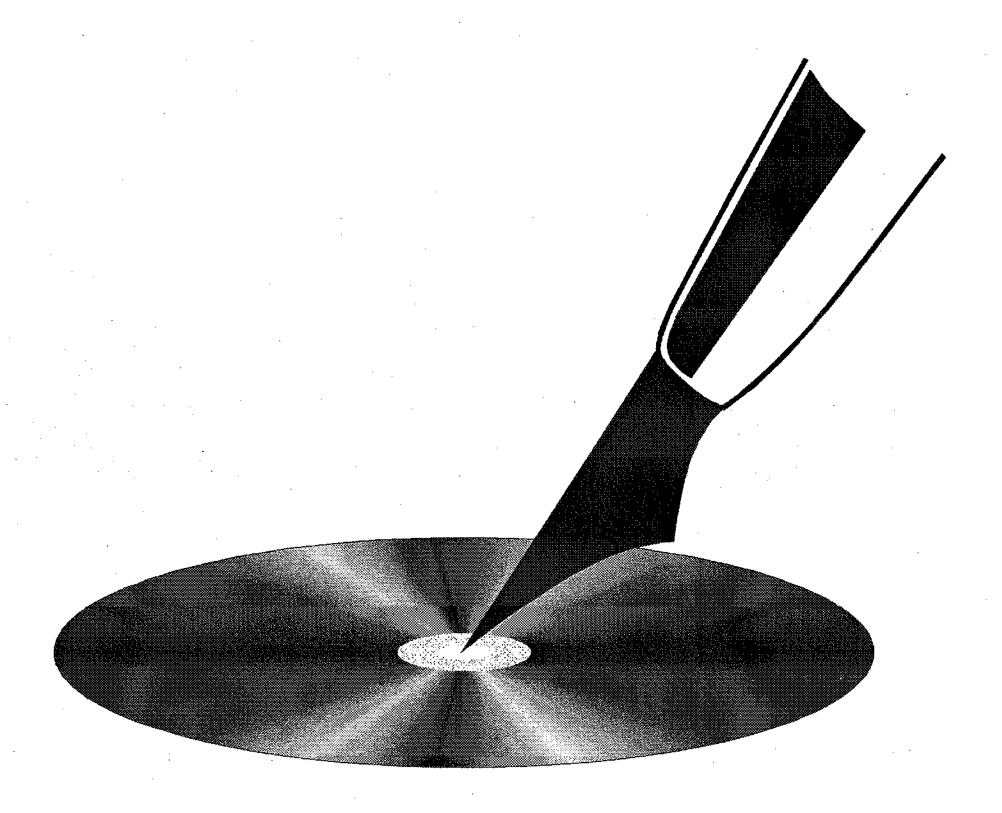
އަކުރުތަކުގެ މަތީގައި ނުވަތަ ތިރީގައިޖެހޭ ފިލިތައް ތަރުތީބު ކުރެވިފައިވާ ގޮތް

އަބަފިލި
އާބާފިލި
އިބިފިލި
އީބީފިލި
އުބުފިލި
އޫބޫފިލި
އެބެފިލި
އޭބޭފިލި
އޮބޮފިލި
އޯބޯފިލި
ސުކުން

20 ޖުލައި 2000

ވިންޑޯޒް 2000 ގައި ތާނަ ހިމެނުމާ ބެހޭ

މިހާރު ނެރުމަށް ތައްޔާރުކުރަމުންދާ ވިންޑޯޒް 2000 ގައި ތާނަ ސަޕޯޓް ހިމެނިފައިވާ ކަމަށާއި، މި އުފެއްދުމުގެ ސިސްޓަމުގައި ދިވެހި ފޮންޓެއް ހިމެނުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ކުރަމުންދާ ކަމަށާއި، އަދި މި މަސައްކަތް މިއަހަރުގެ ތެރޭގައި ނިމި ޓެސްޓްކުރުމުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ކޮމިއުނިކޭޝަން ސައިންސް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީއަށް ފޮނުވައިދެއްވާނެ ކަމަށް މައިކްރޯ ސޮފްޓުން ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން ދަންނަވާފައިވެއެވެ.

ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ޤައުމީ ބައްދަލުވުން

19، 20 ޖުލައި 2000، މާލެ.

ދިރުގެ ލިޔުމާއި ލިޔުންތެރިކަން

ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ދަނބިދޫ ލޯމާފާނުގެ ސަފުހާއެއް (1195 މ.)

މަތީގައިވާ ސަފްހާގެ ފުރަތަމަ ދެ ސުޠޫރުތައް

"ދަރަނަ ކަނަކަ ރަސްކަލަ އާސްތި ސްރީމަތް ޖަގަތްއާބަރަނަ ރަސްޖަވިދު ބަދިރަ
ފަނަދަރު ބިނދު ކަބުއްދަ ވިނޫދަ ޖަވަކަފަ ކަރުވާނަ އަނުރަގްސޯވަރަ ރަމްނާކަރަ މަހިމާނަ ފަނބިމަ.. "

މަތީގައިވާ ދެ ސުޠޫރުގެ މާނަ

"ރަށްރަށް ފުދަ އުތުމާ އެންމެންގެ ވެރިކަމި މަގްޟާތު ކަމުދިންއެވެ. ދުއިފަސްތާރުކަންމަތީ
ރިރިއުފުގެ ފަސްތާރުކަން އެއްވަރެއްކަ ވީހަރަން ދެއްވިއެވެ. ވަގުތުންދެގި ކަންތައް ފަގުތުން ކަންދެއްވާ ފަހަރަ
ވިލާތުގެ ހަނދުވެ. އަހަރެނމާގެ ސިފައާ ގޮތް މަހިކުފާނާ އެކުވެގެންވެއެވެ. ދިހަފަރިކާފުގެ ބާރު ދިބިވަޅައިގެންވާ
ކަލަމިންޖާގެ ވާހަކަފުޅުއެކުވެން މާފުޅިހުންނާ ދެރަމިހުންނާ ހަމަހަމައެވެ. ރަންފުތުވަކައް ކަހަލަ ރީތި
ބަސްފުޅުތަކެއްގެ.. " (ތަރުޖަމާ: އަލީ ނަޖީބު).

ރާދަބަލިއެއްގެ ސަފްދާއެއް

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

އިބްރާހީމް ރަސްގެފާނު ސިލޯނުގައިހުންނަ ޑަޗް ގަވަރުނަރަށް ފޮނުއްވި ފަތްކޮޅު (1722 މ.)

A copy of a missive written in early Tāna Akuru, sent by Sultan Ibrāhim Iskandar II to the Dutch Governor in Colombo on 2nd February 1722 AD.

ކޮޅުނބުގެ ގަވަރނަރަށް މުޙައްމަދު އިމާދުއްދީން ފޮނުއްވި ސިޓީފުޅެއް

ވިޔަފާރި ދުއްވުމުގެ ލިޔުމެއް

١٢٥٢ [illegible]

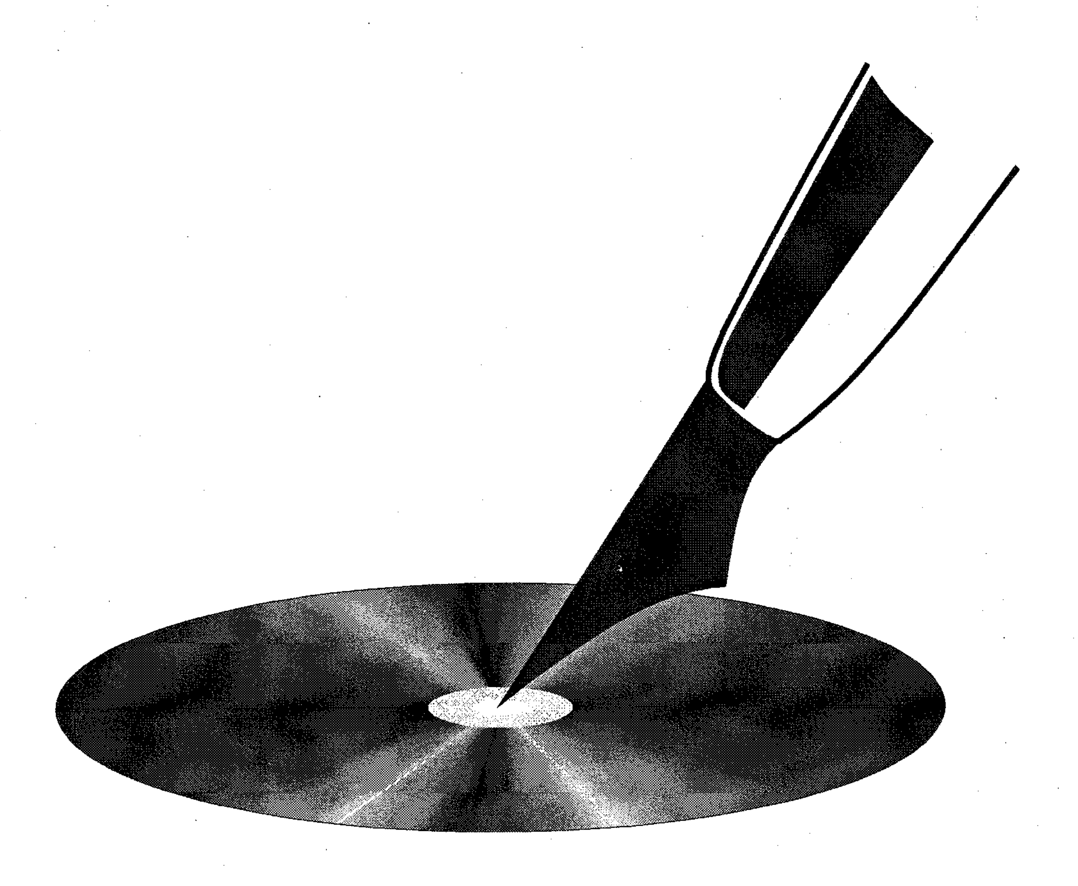
[illegible]

[illegible]

ޅޫޢާރިދުގެ ދަރުމަވަން

ނަޞީހަތް ފަތްކޮޅު

[illegible] جاعة [illegible] وقت [illegible] قائم [illegible]
[illegible]
[illegible] حاضر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] غلبة [illegible] حلال [illegible]
[illegible] غصب [illegible]
[illegible] نهى [illegible] منكرات [illegible] خلاف [illegible]
[illegible] قيامة [illegible] عذاب [illegible]
[illegible] اسلام [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ١٢٢٨ [illegible]

ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ގުޅުމު ބައްދަލުވުން

19، 20 ޖުލައި 2000، މާލެ.

ދިވެހި ލިޔުންތެރިންގެ ގުޅުމު ބައްދަލުވުމުގެ ނިޝާނަކީ ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ގުޅުމު މަރުކަޒެން ފަރުމާކުރި ނިޝާން ތަކެއްގެ ތެރެއިން އެއް ނިޝާނެވެ.

މި ނިޝާނުގެ ރަމްޒު ކޮންޕިއުޓަރ ގަލަމަކާއި ކޮމްޕެކްޓް ޑިސްކެކެވެ. މާނަކުރަނީ، ދުވަސްވީ އަތްލިޔުމާއި މި ޒަމާނުގެ ޓެކްނޮލޮޖީއެވެ. މި ދެބައި ގުޅިގެން ލިޔުންތެރިކަން ކުރިއަށް ގެންދަން ވެއްޖެ ކަމުގެ ނިޝާނެކެވެ.